

การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดยใช้รูปแบบกิจกรรม
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

ปริญญานิพนธ์
ของ
ชุตินา แสงดารารัตน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
สิงหาคม 2560

การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดยใช้รูปแบบกิจกรรม
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

ปริญญานิพนธ์
ของ
ชุตินา แสงดารารัตน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

สิงหาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดยใช้รูปแบบกิจกรรม
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

บทคัดย่อ
ของ
ชุตติมา แสงदारรัตน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
สิงหาคม 2560

ชุดิมา แสงดารารัตน์. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษา เอกชนภาคกลาง. ปริญญาโท ปร.ด. (การวิจัยและพัฒนา ศักยภาพมนุษย์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์,
อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 2) ศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่มสาขาวิชา 3) พัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม และ 4) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบและการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของความฉลาดทางจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา จำนวน 1,520 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมจำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม มีการตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้ข้อเสนอแนะและทดลองใช้เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นำไปใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ผู้วิจัยพัฒนา และแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม จำนวน 22 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบ 2. ความเมตตา กรุณา 3. การให้อภัย 4. ความเคารพนับถือ 2) โมเดลความฉลาดทางจริยธรรมมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปี และโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างกลุ่มสาขาวิชา มีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล 3) รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นการรับรู้ ขั้นการเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ และขั้นสร้างลักษณะนิสัย 4) ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พบว่า 4.1) นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยของความฉลาดทางจริยธรรมหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4.2) นักศึกษามีความคงทนในการรับรู้ โดยมีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมหลังการใช้รูปแบบ และระยะติดตามผลหลังการใช้รูปแบบกิจกรรม 3 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4.3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรม โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก

FACTOR ANALYSIS AND MORAL INTELLIGENCE DEVELOPMENT BY USING
THE SELF STUDY ACTIVITY MODEL FOR UNDERGRADUATE STUDENTS AT
PRIVATE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN CENTRAL REGION OF THAILAND.

Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Doctor of Education Degree in Research and Development on Human Potentials
at Srinakharinwirot University

August 2017

Chutima Saengdararat. (2017). *Factor Analysis and Moral Intelligence Development by Using The Self Study Activity Model for Undergraduate Students at Private Higher Education Institutions in the Central Region of Thailand*. Dissertation, Ph.D. (Research and Development on Human Potential). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Ong-art Naiyapatana, Dr. Orn-uma Charoensuk,

The purpose of this research was 1) to perform factor analysis on moral intelligence; 2) to test the invariance of the moral intelligence measurement model between classes and subject groups; 3) to develop a self-study activity model to improve moral intelligence, and 4) to study the model's effectiveness to improve moral intelligence of undergraduate students at private higher education institutions in central Thailand. This research consisted of three phases. The first phase was to perform factor analysis and to test invariance of the model between classes and between undergraduate academic subject groups. The samples were one thousand five hundred and twenty students at private higher education institutions, selected by multistage random sampling. The data were collected using the twenty-item moral intelligence test and were analyzed using descriptive statistics, correlation, exploratory and confirmatory factor analysis. The second phase was to develop the model to improve the moral intelligence, after expert validation. Then, the model was improved as the test model, and was acceptable for implementation. The third phase was to study the effectiveness of the model to improve the moral intelligence of students. The model was implemented with forty six students in Science and Quality of Life Improvement subject offered in the 2016 second semester at Saint Louis College, Bangkok. The experimental group studied using the researcher's model and a twenty two item test on moral intelligence was analyzed using Repeated One Way ANOVA.

Indicated in the research findings; 1) the moral intelligence of undergraduate students consisted of four components: responsibility, compassion, forgiveness and respect. 2) The model fit with the empirical data. It indicated an invariance of the model form with classes, and an invariance of the model form with academic subject groups; 3) The self-study activity model consisted of three stages: receiving, valuing and cultivating characters; 4) Regarding the effectiveness of the researcher's model; 4.1) The posttest moral intelligence mean scores of the experimental group students were statistically higher than pretest scores at a .05 level; 4.2) The posttest moral intelligence mean scores of the experimental group, some of which were collected immediately and three weeks after finishing activity were statistically higher than the pretest scores at a level of .05; 4.3) The students' satisfaction on activity design averaged at a higher level at 4.11.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษา
ค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง
ของ

ชุตินา แสงดารารัตน์

อนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่.....เดือน พ.ศ. 2560

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

(รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.ทิพย์ฉิมพร เกษโกมล)

.....ที่ปรึกษาร่วม

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข)

(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พนิดา มารุ่งเรือง)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.มนตา ตูลย์เมธาการ)

ประกาศคุณูปการ

บนหนทางสู่ความสำเร็จนั้น ไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบจนใด งานวิจัยชิ้นนี้ก็เช่นกัน สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยแนวคิด คำแนะนำ คำปรึกษา องค์ความรู้ในการทำวิจัย และกำลังใจ อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข และ อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลขิต ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและจารึกพระคุณนี้ไว้ในความทรงจำอย่างมีรู้สึกถึงความสำเร็จในครั้งนี้เกิดขึ้นได้ด้วยความเมตตา และกรุณาจากอาจารย์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.ทิพย์ฉมพร เกษโกมล ประธานสอบปริญญาโท รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข อาจารย์ ดร.มนตา ตูลย์เมฆาการ และ อาจารย์ ดร.พนิดา มารุ่งเรือง กรรมการสอบ ที่ให้คำแนะนำ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงแก้ไข ปริญญานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจตรีหญิง ดร.เรวดีพรรณ รอบคอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกฤตา สุวรรณทีป รองศาสตราจารย์ ดร.สรเสริญ อินทร์ตัน และ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำและ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ทำให้งานวิจัยครั้งนี้มีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง ที่ให้ความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และขอขอบคุณ นักศึกษาทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการ ดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา ทุกท่านที่ได้ ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและ พัฒนาศักยภาพมนุษย์ แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา ที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดี คอย สนับสนุนให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ปรึกษาและให้กำลังใจกัน ตลอดระยะเวลาการศึกษา

ท้ายที่สุดนี้ สิ่งที่สำคัญที่จะมีอาจลิมได้ ขอขอบพระคุณ ครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง ที่ให้การ สนับสนุนด้วยความรักความเข้าใจ ห่วงใย ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจต่อผู้วิจัยเสมอ และ ผู้บริหารวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ที่ให้โอกาสในการศึกษา จนพบกับความสำเร็จในวันนี้

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณของบิดามารดา คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ในการวางรากฐานการศึกษา

ผู้วิจัย

ชุตินา แสงดารารัตน์

สารบัญ

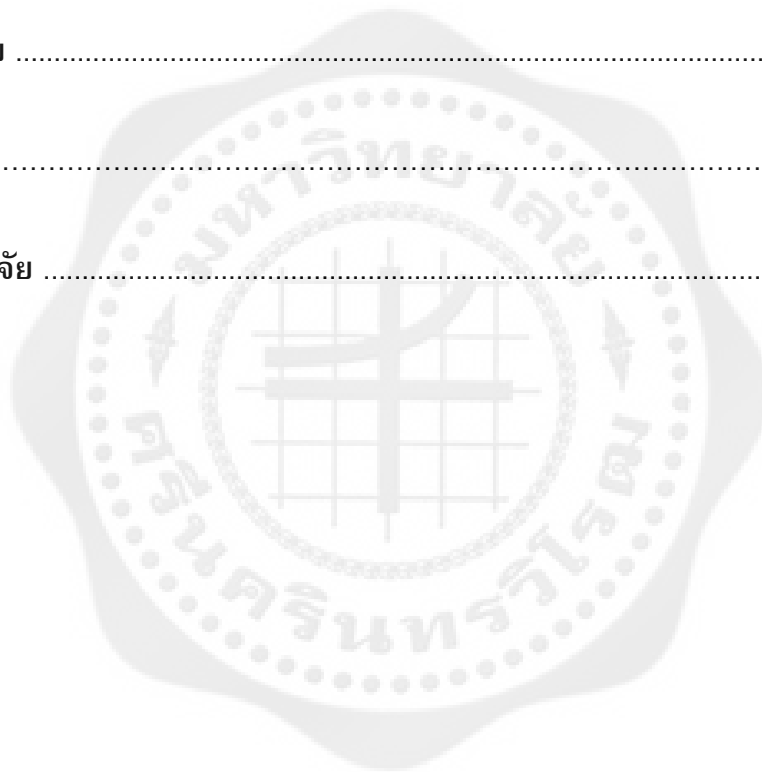
บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	7
ความมุ่งหมายของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	8
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	10
กรอบแนวคิดในการวิจัย	12
สมมติฐานการวิจัย	16
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม	18
ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม	18
ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม	20
องค์ประกอบของจริยธรรม	22
การเกิดจริยธรรม	23
แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม	24
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรม	30
ความหมายของความฉลาดทางจริยธรรม	30
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรม	32
องค์ประกอบหลักของความฉลาดทางจริยธรรม	54
แนวคิดทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	55
ความหมายของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	55
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	56
ขั้นตอนและวิธีการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	57
รูปแบบการเรียนรู้	59
ความหมายของรูปแบบการเรียนรู้	59
ความหมายของการเรียนรู้	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
องค์ประกอบของการเรียนรู้	60
รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย	63
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม	67
ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา	69
ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง	72
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม	76
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	80
3 วิธีดำเนินการวิจัย	89
รายละเอียดการดำเนินงานวิจัย	91
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับผู้เรียน ระดับปริญญาตรีสถาบันอุดมศึกษา	91
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทาง จริยธรรมสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา	99
ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความ ฉลาดทางจริยธรรมสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา	109
4 ผลการวิเคราะห์	119
ระยะที่ 1 ผลการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับผู้เรียน ระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง	121
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทาง จริยธรรมสำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง	141
ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความ ฉลาดทางจริยธรรมสำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคกลาง	150
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	159
ความมุ่งหมายของการวิจัย	159

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
วิธีการดำเนินงานวิจัย	159
สรุปผลการวิจัย	161
อภิปรายผล	166
ข้อเสนอแนะ	171
บรรณานุกรม	174
ภาคผนวก	188
ประวัติย่อผู้วิจัย	231

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การจัดกลุ่มคุณธรรมจริยธรรมตามมิติของการแสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรม จริยธรรม	49
2 การสังเคราะห์คุณธรรมหลักของความฉลาดทางจริยธรรม	53
3 พัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก	80
4 ความเชื่อมโยงขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมและ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	89
5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ	95
6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน	96
7 แบบแผนการทดลอง	110
8 แผนการจัดกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	112
9 แสดงรายละเอียดการจัดการเรียนการสอน	113
10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ	121
11 ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	123
12 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม	126
13 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ Factor loading ของแบบวัดองค์ประกอบของความฉลาด ทางจริยธรรมภายหลังจากการหมุนแกนองค์ประกอบ	127
14 จำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง ของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน	129
15 ค่าสถิติพื้นฐานและตามจำนวนองค์ประกอบ	130
16 ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	132
17 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรม	135
18 ค่าสถิติพื้นฐานของความฉลาดทางจริยธรรม จำแนกตามชั้นปี	137
19 ค่าสถิติพื้นฐานของความฉลาดทางจริยธรรม จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา.....	138
20 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดระหว่างชั้นปี	139
21 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดระหว่างกลุ่มสาขาวิชา	141
22 ผลการศึกษาวិเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีของรูปแบบกิจกรรม	143
23 องค์ประกอบของการเรียนรู้	146
24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมรูปแบบ.....	148
25 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบ	149

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
26 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม	150
27 คะแนนแบบทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรมของกลุ่มทดลอง	152
28 การวิเคราะห์ Tests of Within-Subjects Effects	153
29 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Pairwise comparison)	154
30 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทาง จริยธรรม	156

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	16
2 แสดงความสอดคล้อง (Living in Alignment) ของความฉลาดทางจริยธรรม	34
3 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ทั้ง 7 ด้าน	37
4 คุณธรรมหลัก 10 ประการ	40
5 7 ขั้นตอนในการพัฒนาชีวิตให้มีคุณธรรม (Seven Steps to moral living)	41
6 แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงของคุณธรรมทั้ง 10 ประการ	46
7 ความสัมพันธ์ของการเป็นต้นแบบที่ดีตามแนวคิดทฤษฎีเซลล์กระจกเงา	72
8 สรุปสาระสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง.....	77
9 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่สนับสนุนรูปแบบกิจกรรม	88
10 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	91
11 โมเดลความฉลาดทางจริยธรรม	134
12 แผนภูมิแสดงคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา	155

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

“การดำเนินชีวิตโดยใช้วิชาการอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ
จะต้องอาศัยความรู้รอบตัวและหลักศีลธรรมประกอบด้วย ผู้ที่มีความรู้ดีแต่ขาดความยั้งคิด
นำความรู้ไปใช้ในทางมิชอบ ก็เท่ากับเป็นบุคคลที่เป็นภัยแก่สังคมของมนุษย์
ฉะนั้น ขอให้ทุกคนจงดำรงชีวิต และประกอบอาชีพ โดยอาศัยวิชาความรู้ที่ได้รับมา
ประกอบด้วยความยั้งคิดซึ้งใจ และศีลธรรมอันดีงาม เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเองและของประเทศชาติ”
พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหิตลธิเบศรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๑๘ กันยายน ๒๕๐๔

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลธิเบศรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 (กระทรวงวัฒนธรรม. 2559) ที่ได้ัญเชิญมาข้างต้นนั้น ชี้ให้เห็นว่าการศึกษามีความสำคัญ และมีความจำเป็นที่ควรพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม ดังเป้าหมายของการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 มาตรา 6 ที่กำหนดให้การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การพัฒนาคนไทยให้เป็น คนดี คนเก่ง มีความสุข และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ให้เหมาะสมกับช่วงวัย และเต็มตามศักยภาพนั้นประกอบกับการก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ของสังคมโลก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน อาทิ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร ข้อมูล กิจกรรมทุกด้าน ถูกเชื่อมโยงกันทั่วโลก (กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. 2548: 1) และรายงานการสำรวจสถานการณ์ด้านคุณธรรมว่าด้วยความซื่อตรงในเวทีโลก การจัดอันดับขององค์การเพื่อความโปร่งใสระหว่างประเทศ (Transparency International) องค์การอิสระในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่ตั้งขึ้นเพื่อต่อต้านปัญหาคอร์รัปชัน ทำหน้าที่ในการจัดอันดับประเทศทั่วโลกเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน ผลปรากฏว่าการจัดอันดับในปีคริสต์ศักราช 2010 ประเทศไทยมีตัวเลขดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์ปัญหาคอร์รัปชัน อยู่ที่ 3.5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 อยู่ในอันดับ 80 จาก 180 ประเทศทั่วโลก (พิสนธ์ นุ่นเกลี้ยง. 2557: 1) จนทำให้ศูนย์คุณธรรม (องค์กรมหาชน) ได้กำหนดแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ (พ.ศ. 2557-2559) ขึ้น ประกอบกับสภาพสังคมที่มุ่งเน้นให้เยาวชนมีพัฒนาการทางสติปัญญา เห็นคุณค่าของสิ่งของมากกว่าความถูกต้องทางศีลธรรม จริยธรรม มุ่งหาแต่ผลประโยชน์ส่วนตน พวกพ้องมากกว่าส่วนรวม ทั้งยังยกย่องคนที่มีเงินคนที่มีตำแหน่งสูง และคนที่มีชื่อเสียงแม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดศีลธรรมก็ตาม ดังพระบรมราโชวาทของ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่ได้ัญเชิญมาข้างต้น ว่า “ผู้ที่มีความรู้ที่แต่ขาดความยั้งคิด นำความรู้ไปใช้ในทางมิชอบ ก็เท่ากับเป็นบุคคลที่เป็นภัยแก่สังคมของมนุษย์” จนเป็นเหตุให้ประเทศไทยเกิดสถานการณ์ความรุนแรงขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล และหลายจังหวัดของประเทศ จึงเกิดคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ขึ้น นำโดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา (2557.) ซึ่งเห็นความสำคัญของปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงเสนอให้กำหนดค่านิยมหลักของคนไทยให้ชัดเจน 12 ประการ เพื่อใช้ในการการดำเนินชีวิตและให้คนในชาติเกิดความเข้มแข็ง ดังนี้ 1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติในปัจจุบัน 2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม 3. กตัญญู ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน ทางตรงและทางอ้อม 5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม 6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ ห่วงดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน 7. เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง 8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ 9. มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่าย จำหน่าย และขยายกิจการ เมื่อมีความพร้อม โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี 11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาป ตามหลักของศาสนา 12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยจำนวนไม่น้อยเห็นปัญหาเรื่องการคอร์รัปชัน (Corruption) หรือการฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นเรื่องที่ “ยอมรับได้” หากตนเองได้รับผลประโยชน์ด้วย หรือการยอมให้รัฐบาลมีการทุจริตเกิดขึ้นบ้างหากมีผลงานที่เกิดประโยชน์ ขอบการโกหกเพื่อเอาตัวรอด มีผู้ใหญ่ในบ้านเมืองเป็นต้นแบบโกงแล้วได้ดีมีหน้าตาในสังคม (สำนักวิจัยเอแบคโพลล์มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ: 2555) สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนไทยขาดการปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม อย่างยั่งยืน หากปล่อยให้ค่านิยมที่ไม่ถูกต้องเช่นนี้เกิดขึ้นต่อไป ความล้มเหลวของคุณธรรม จริยธรรม จะเกิดขึ้นกับสังคมไทยและส่งผลเสียต่อสังคมในด้านอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย จากสภาพการเกิดปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เพิ่มมากขึ้นนี้ สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนดในสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการโครงการ “บัณฑิตไทยไม่โกง” เพื่ออาศัยพลังของบัณฑิตไทยในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีภูมิคุ้มกัน รักษาความถูกต้อง มีความกล้าหาญทางจริยธรรมและเป็นผู้การเปลี่ยนแปลง เป็นกิจกรรมเสริมระดับอุดมศึกษาและเพื่อให้นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ให้ควบคู่กับการพัฒนาทางสติปัญญา และวิชาชีพของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาให้สมกับการเป็นบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ ความฉลาดทางวิชาชีพ และสามารถใช้อนุญาที่มี

อย่างมีจริยธรรม ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย พ.ศ.2552 (Thai Qualification Framework for Higher education; TQF: HED) ซึ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) 5 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 นั้นเป็นด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) ที่กำหนดให้ผู้ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีอย่างน้อยควร มีการพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมและด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวมความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยมการพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคมได้ ด้านที่ 2 ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านที่ 3 ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) ด้านที่ 4 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) และด้านที่ 5 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) (คณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552) ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาต้องจัดการเรียนรู้และวัดผล ประเมินผลนักศึกษาในทุกด้านดังกล่าว

ถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้จะมีการศึกษาและพัฒนาให้เยาวชนมีพัฒนาการทางด้านความฉลาดทางสติปัญญา (Intelligence Quotient: IQ หรือ Cognitive Intelligence: CI) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ หรือ Emotional Intelligence) จำนวนมากทั้งที่ทำในต่างประเทศ และในประเทศไทย (วิสุทธิ วนา อินทราวุธ. 2548; วรลักษณ์ ชุมสาย ณ อยุธยา. 2548; ศรัญญารัตน์ คงอิม. 2554) และการที่สังคมจะพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ได้นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) เพียงอย่างเดียว ดังที่โกลแมน (Goleman.1998) เสนอว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้บุคคลใช้อารมณ์ได้อย่างเฉลียวฉลาดซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต มีความก้าวหน้า และมีความสุขทั้งในชีวิตการศึกษา การงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้นั้นยังไม่เพียงพอในการเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ หากขาดคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความฉลาดทางจริยธรรม (MQ หรือ Moral Intelligence) เป็นคำที่คิดค้นโดยโรเบิร์ต โคลส์ (Robert Coles.1997) จิตแพทย์เด็กจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้เขียนหนังสือ The moral intelligence of children เป็นที่รู้จักและได้รับการอ้างอิงอย่างมากในแวดวงวิชาการด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยโคลส์ได้ แยกระดับความฉลาดทางจริยธรรม ออกจากความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อเน้นให้เห็นความสำคัญมากขึ้น นอกจากความสำคัญของความฉลาดทางจริยธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนแล้ว ความฉลาดทางจริยธรรมยังมีความสำคัญต่อภาคธุรกิจ ดังที่ เลนนิก (Lennick. 2005) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Moral Intelligence ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ไม่เพียงพอที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ผู้บริหารที่มีความฉลาดทางจริยธรรม เข้มแข็งจะทำให้ธุรกิจ ได้รับความเชื่อถือ และประสบผลสำเร็จ โดยกำหนดคุณลักษณะที่สำคัญไว้ 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม (Integrity) 2. ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) 3. ด้านความเมตตากรุณา (Compassion) 4.ด้านการให้อภัย (Forgiveness) มีการนำความฉลาดทางจริยธรรมไปใช้ในการบริหารธุรกิจ ดังงานวิจัยของ Maedeh Moghadas and Maryam Khaleghi: 2013; Malikeh Beheshtifar: 2011; Daniel E. Martin: 2010)

ยิ่งไปกว่านั้นความฉลาดทางจริยธรรมยังมีความสำคัญในทางการศึกษา ดังที่ บอร์บา (Borba. 2001) ผู้สร้างแรงบันดาลใจทางการศึกษา (Inspiring Educator) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “Building Moral Intelligence” ว่าคุณธรรมที่สำคัญที่ทำให้เด็กทำในสิ่งที่ถูกต้องมี 7 ประการ ดังนี้ 1. ความเอื้ออาทร (Empathy) 2. การมีจิตสำนึกรู้ผิดชอบชั่วดี หรือมโนสำนึก (Conscience) 3. ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self-control) 4. ความเคารพนับถือ (Respect) 5. ความเมตตากรุณา (Kindness) 6. ความอดทน (Tolerance) 7. ความยุติธรรม (Fairness)

สำหรับความสำคัญของความฉลาดทางจริยธรรมในบริบทวัฒนธรรมสังคมไทย มีลักษณะกลมกลืนไปกับการเลี้ยงดูของครอบครัว และการอบรมสั่งสอนของครู อาจารย์ผ่านทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติแล้วหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้ซึมซาบเข้าไปในจิตใจของคนไทยจะแยกความเป็นคนไทยจากพระพุทธศาสนาไม่ได้ (จำนง ทองประเสริฐ. 2539: 20) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2556: 36-37) กล่าวว่า พระพุทธศาสนาและการนำธรรมมาพัฒนาหลักสูตร นั้นหลักมัชฌิมาปฎิปปา คือ หลักการที่ให้มนุษย์เว้นจากการหมกมุ่น มัวเมา และการทรมานตัวเองให้ลำบาก เว้นจากการประพฤติดีที่ติ่งหรือหย่อนเกินไป ด้วยมรรค 8 ซึ่งเป็นทางสายเดียวที่ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบดังนี้ 1. สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ 2. สัมมาสังกัปปะ ความคิดชอบ 3. สัมมาวาจา การพูดชอบ 4. สัมมกัมมันตะ การทำชอบ 5. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ 6. สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ 7. สัมมาสติ การระลึกชอบ 8. สัมมาสมาธิ การตั้งจิตชอบ ที่เรียกว่า ไตรสิกขาอันประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา นอกจากความสำคัญของความฉลาดทางจริยธรรมผ่านคำสอนทางพระพุทธศาสนาในบริบทวัฒนธรรมสังคมไทยแล้ว ในบริบทวัฒนธรรมสังคมของประเทศในทวีปเอเชียอื่นๆ เช่นที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ สาธารณรัฐจีน พื้นที่ไต้หวัน (พระไพศาล วิสาโล. 2552) เมืองคักรพุทธฉือจี้ ซึ่งเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่ยกระดับกลายเป็นขบวนการจิตอาสาที่สามารถพัฒนาบุคลากรจำนวนมากมาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีจิตเมตตา กรุณา ใฝ่บำเพ็ญประโยชน์เพื่อเพื่อนมนุษย์ การมีพระมหาวิหาร 4 ที่ชาวฉือจี้เน้นมากที่สุด คือ 1. เมตตา(ความรักโดยไม่แบ่งแยก) ต่อผู้อื่นถือคุณธรรมหลักที่เป็นพื้นฐานของคุณธรรมแบบฉือจี้ หลายประการ เช่น ความอ่อนน้อมถ่อมตน การมองผู้อื่นในแง่บวก การพูดด้วยปิยวาจา การให้อภัย การเอื้อเฟื้อเจือจานและช่วยเหลือยามเขาประสบทุกข์ 2. อุเบกขา (การให้โดยไม่หวังผลตอบแทน) 3. กรุณา (การลงมือช่วยผู้อื่นให้พ้นจากทุกข์) 4. มุทิตา (ความสุขที่เกิดจากช่วยผู้อื่นให้เป็นสุข) สำหรับความฉลาดทางจริยธรรม ตามแนวคิดของ Musharraf Hussain (2009) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ 7 Steps to Moral Intelligence Based on Imam Ghazali's Teaching โดยใช้แนวคิดของอัล-กาซาลี หรือ อัลกาเซล ในโลกตะวันออกกลาง ซึ่งเป็น ชาวมุสลิม ศาสนาจารย์ นักกฎหมาย นักปรัชญา ซึ่งสอดคล้องกับหลักจริยธรรมของศาสนาอิสลาม กำหนดคุณธรรมพื้นฐาน 10 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ความอดทน (Patience) 2. การถ่อมตัว (Modesty) 3. ความนุ่มนวล (Gentleness) 4. ความอ่อนน้อมถ่อมตน (Humility) 5. การให้อภัย (Forgiveness) 6. ความรู้สึกชื่นชม (Gratitude) 7. ความเมตตาสงสาร (Kindness) 8. ความซื่อสัตย์ (Honesty) 9. ความกรุณา (Generosity) 10. ความสุขุมรอบคอบ (Prudence) แม้กระทั่งหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ ที่ได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งความรัก พระเยซู

สอนให้รักแม้กระทั่งศัตรู แล้วยังมีเมตตากรุณาต่อคนทั้งหลายไม่เลือกหน้าและไม่ละโอกาสที่จะช่วยเหลือตามความสามารถและโอกาส (สุจิตรา อ่อนค้อม. 2545: 207) และจากโครงการวิจัย คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทย พ.ศ.2554 (สายฤดี วรกิจโกคาทร. 2554) ได้พบแกนหลักของคุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นสำหรับสังคมไทยมี 10 ประการ ดังนี้ 1. ความพอเพียง 2. ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 3. ความกตัญญู กตเวที 4. ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง 5. ความมีวินัย 6. ความอดทน อดกลั้น 7. ความขยันหมั่นเพียร 8. ความมีสติ 9. ความรับผิดชอบ 10. ความเสียสละ

จากการศึกษาแนวคิดหรือมุมมองของนักวิชาการ ความเชื่อบนฐานศาสนาตามวัฒนธรรม สังคมของประเทศ หรือแม้แต่นักวิชาการของประเทศไทยเองยังกำหนดจริยธรรมต่างกันไป การนำแนวคิดความฉลาดทางจริยธรรม ทางด้านตะวันตก หรือตะวันออกที่มีความแตกต่างกันทางค่านิยม ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม มาใช้ในบริบทของสังคมไทย เพียงด้านเดียวอาจจะไม่เหมาะสม หรือไม่รู้เท่าทัน กระทบเปลี่ยนแปลงโลก เทคโนโลยี ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย และความฉลาดทางจริยธรรมเป็นเรื่องละเอียดอ่อนไม่เป็นรูปธรรม อย่างชัดเจนเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูบนพื้นฐานของความเชื่อ ศาสนา ที่เป็นลักษณะเฉพาะถิ่น ทำให้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประสบความสำเร็จในบางที่และไม่ประสบความสำเร็จในบางที่ จึงได้นำคุณธรรมตามแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อให้ได้ความฉลาดทางจริยธรรมที่มีองค์ประกอบเป็นสากล ที่เกิดจากการผสมผสานความเข้าใจในแนวคิดต่างๆ เข้าด้วยกัน และเชื่อว่าสามารถนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการกิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาได้ ซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2556) ได้ให้ความหมายว่า เป้าหมายแท้จริงของการศึกษาทั่วไป คือ การสร้างบัณฑิตหรือสร้างคนให้เป็นบัณฑิตวิชาเฉพาะวิชาชีพทั้งหลายเป็นเครื่องมือให้บัณฑิตทำให้เขาสามารถใช้เครื่องมือนั้นได้ แต่คนใช้เครื่องมือนั้นจะต้องเป็นคนดีจะได้นำเครื่องมือไปใช้ในทางสร้างสรรค์ เพื่อให้บัณฑิตได้มีการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม สถาบันอุดมศึกษาจึงมีการกำหนดนโยบายการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมทั้งในระดับสถาบัน และระดับคณะวิชา และแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลาย ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ที่การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีหลากหลาย

รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาจิตพิสัย (Affective domain) ของ แครทโวลบลูม และมาเซีย (ทิตนา แซมมณี. 2557: 237-239 อ้างอิงจาก Krathwohl, Bloom; & Masia. 1956) ประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้ 1. การรับรู้ (Receiving) 2. การตอบสนอง (Responding) 3. การเห็นคุณค่า (Valuing) 4. การจัดระบบ (Organization) 5. การสร้างนิสัย (Characterization) แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning Theory) (Mezirow. 2000) ที่เชื่อว่าเป้าหมายของการศึกษาคือการช่วยให้บุคคลเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่คิดได้ด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนค่านิยม การให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ และการกำหนดเป้าหมายของตนเอง มากกว่าการปฏิบัติตามที่ผู้อื่นกำหนดโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงนี้สามารถนำมาใช้ในนักศึกษาเกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะภายในตนเองโดยให้

ความสำคัญกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ดังงานวิจัยของ วรธนา บุญประเสริฐ (2554) อรอนงค์ นิยมธรรม (2555) และจากการศึกษาของสายฤดี วรกิจโกคาทร (2554: 29) พบว่า การนำทฤษฎี เซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron Theory) ที่ค้นพบว่าในสมองของมนุษย์มีเซลล์ชนิดหนึ่งทำหน้าที่เหมือนกระจกเงา คือ สะท้อนทุกอย่างผ่านประสาทการรับรู้ไปยังเซลล์อื่นๆ ในสมอง ส่งผลให้เกิด การกระทำเหมือนกับสิ่งที่ได้รับรู้ โดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือ ขณะที่รับข้อมูลนั้นๆ ผู้รับมีความรู้สึกร่วม ข้อค้นพบจากทฤษฎีเซลล์กระจกเงา พบว่าการสอนที่ดีที่สุด คือการประพฤติเป็นแบบอย่างให้เห็น ของผู้สอน ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม โดยใช้ตัวแบบที่มีชีวิตและตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์มา ใช้พัฒนาคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมให้แก่ศึกษาระดับปริญญาตรี การเลียนแบบ จากพฤติกรรมที่ถูกต้องของต้นแบบ รวมกับการพัฒนาทางด้านจิตใจในการเข้าใจผู้อื่นทำให้เกิด ความเข้าใจและพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในตนเองจนมีบุคลิกภาพที่ถูกต้องตามความหมายของ “คนดี” ในสังคม จากสภาพและปัญหาการสอนจริยธรรมที่พบในการจัดการสอนคุณธรรม จริยธรรมของการศึกษาไทยนั้น (สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา. 2549: 18-19) พบว่า สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการผลิตคนเก่งมากกว่าคนดี การเรียนการสอนเน้นการท่องจำ การบอกร่อง มุ่งเน้นตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

เพื่อให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ในด้าน คุณธรรม จริยธรรม ที่มุ่งให้นักศึกษามีการพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และ ด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทาง ค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัว และส่วนรวม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552) และนำองค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมที่ได้มาจากการวิเคราะห์ องค์ประกอบมาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมควบคู่การพัฒนาทางสติปัญญา ของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย พ.ศ. 2552 ที่ คาดหวังให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้นด้วยตนเอง และประสบการณ์ที่ได้รับระหว่าง การศึกษา ทำให้หลักสูตรระดับปริญญาตรีจะต้องพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้สามารถ จัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพ (คณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552) จาก รายละเอียดของวิชา(มคอ 3) ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย กำหนด จำนวนหน่วยกิต(บรรยาย-ปฏิบัติ-ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง) เช่นตัวอย่างเช่น รายวิชาที่มีจำนวน หน่วยกิต 3 (3-0-6) หมายความว่าวิชานี้มีการบรรยายหรืออภิปรายจำนวน 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ไม่ มีชั่วโมงปฏิบัติหรือทดลอง และกำหนดให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองอีก 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพื่อไม่ เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับนักศึกษาผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ที่รูปแบบกิจกรรมไม่ยึดติดกับเนื้อหารายวิชา ใช้ชั่วโมงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามหน่วยกิตของรายวิชา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดย ใช้รูปแบบกิจกรรมศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาค กลาง เพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่จะนำไปพัฒนาร่วมกับทักษะด้านคุณธรรม

จริยธรรมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยใช้ชั่วโมงศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามหน่วยกิตของรายวิชา เป็นรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ด้วยกิจกรรมที่ไม่ยึดติดตามเนื้อหาวิชา มุ่งส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรม มีทักษะคุณธรรม จริยธรรมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ เกิดความเปลี่ยนแปลงในตนเอง และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก

คำถามการวิจัย

1. ความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง มีกี่องค์ประกอบได้แก่องค์ประกอบใดบ้าง
2. องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่สำรวจพบมีการแปรเปลี่ยนไปตามชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชาเอกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลางหรือไม่ อย่างไร
3. รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ควรมีการดำเนินการอย่างไร
4. รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการเรียนการสอนหรือไม่ อย่างไร
5. นักศึกษาที่ผ่านการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่พัฒนาขึ้นความฉลาดทางจริยธรรมเพิ่มสูงขึ้น และมีความคงทนของความฉลาดทางจริยธรรมหรือไม่ และความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลางระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่มสาขาวิชา
3. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน
4. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ความสำคัญของการวิจัย

เนื่องจากความฉลาดทางจริยธรรม (Moral intelligence) มีความสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม นอกเหนือจากมีความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตามที่ระบุไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (TQF) และการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม และได้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ดังนี้

1. เป็นแนวทางให้สำหรับผู้บริหารหลักสูตรระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในรายวิชาที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (TQF)
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารหลักสูตรระดับคณะวิชาสามารถนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองไปประยุกต์ใช้โดยบูรณาการในหมวดวิชา
3. เป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ผู้สอนระดับรายวิชา ในการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมให้กับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนิสิต นักศึกษาในส่วนกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ในการวางแผนกิจกรรมให้นักศึกษาได้ครอบคลุม ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชาต่างๆ
5. เป็นการขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงโครงสร้างของความฉลาดทางจริยธรรมและการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลางในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลางซึ่งผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง และศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลางระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2558 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง จำนวน 37 สถาบัน รวม 230,148 คน (สำนักระเบียบและแผนการอุดมศึกษา. 2558)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) จาก 4 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง จำนวน 1,520 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำนวน 980 คน และใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยัน และศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของความฉลาดทางจริยธรรม จำนวน 540 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาในรายวิชาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนนี้เป็นกลุ่มเดียวกับระยะที่ 1 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างระดับสถาบัน แบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 220 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 เป็นการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ศึกษาปัญหา และอุปสรรคระหว่างดำเนินการเพื่อปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะกายภาพบำบัด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จำนวน 34 คน

ระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างระดับสถาบัน แบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 190 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักศึกษาในรายวิชาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จำนวน 46 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบกิจกรรมการศึกษาด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนแบบทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม , ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาด้วยตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนิยามจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถดำเนินการวิจัยได้สอดคล้องกับตามบริบทของสังคมไทย

1. **ความฉลาดทางจริยธรรม** หมายถึง การรับรู้และเข้าใจความรับผิดชอบชั่วดีสามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องได้ และประพฤติตนให้สอดคล้องกับความถูกต้องด้วยความตั้งใจและเจตนาที่ดีงามประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้

1.1 **ความรับผิดชอบ (Responsibility)** เป็นคุณลักษณะที่เอาใจใส่ รอบคอบ มีความเพียรพยายามต่อหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ

1.2 **ความเมตตา กรุณา (Compassion)** เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความห่วงใย เต็มใจ ชื่นชมยินดี

1.3 **การให้อภัย (Forgiveness)** เป็นคุณลักษณะที่ยอมรับพฤติกรรม ความเชื่อของผู้อื่นได้แม้จะไม่เห็นด้วยและสามารถปล่อยวาง ไม่ถือสา และให้อภัยในความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นได้

1.4 **ความเคารพนับถือ (Respect)** เป็นคุณลักษณะที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน แสดงออกด้วยความสุภาพด้วยใจที่เปิดกว้าง

การวัดความฉลาดทางจริยธรรม ผู้วิจัยจะทำการวัดจากองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น) ตามที่ผู้วิจัยได้นิยามปฏิบัติการไว้ รวมทั้งหมด 22 ข้อ

2. **ชั่วโมงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง** หมายถึง ชั่วโมงที่นักศึกษาใช้ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากรายวิชา เช่น ทำกิจกรรม ทำแบบฝึกหัด ค้นหาข้อมูลต่างๆ ทำรายงาน ทบทวนบทเรียน การคิดชั่วโมงศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองพิจารณาจาก หน่วยกิตของรายวิชา (จำนวนชั่วโมงบรรยาย-จำนวนชั่วโมงปฏิบัติ-จำนวนชั่วโมงศึกษาด้วยตัวเอง) ต่อสัปดาห์ ทั้งนี้รายวิชาภาคทฤษฎี ใช้ระยะเวลาในการบรรยาย หนึ่งชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดภาคการศึกษา จำนวนชั่วโมงรวมไม่น้อยกว่าสิบห้าชั่วโมงให้นับเป็นหนึ่งหน่วยกิต งานวิจัยนี้ใช้รายวิชาที่มีจำนวนหน่วยกิต 3 (3-0-6) วิชานี้มีการบรรยายจำนวน 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ไม่มีชั่วโมงปฏิบัติ และให้นักศึกษา ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองอีก 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

3. รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หมายถึง แบบแผนกิจกรรมที่สร้างขึ้น เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมด้วยกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ กิจกรรมไม่ยึดติดกับเนื้อหารายวิชา ใช้ชั่วโมงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามหน่วยกิตของรายวิชา รูปแบบกิจกรรม ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการของรูปแบบ และผลที่ได้รับจากการใช้รูปแบบ ดังนี้

3.1 หลักการของรูปแบบ หมายถึง แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

3.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาที่ ด้วยการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

3.3 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม หมายถึง การส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา ด้วยเทคนิควิธีการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมที่ได้แนวคิดและทฤษฎี ทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตพิสัย ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา

3.4 การวัดประเมินผลที่ได้รับจากการใช้รูปแบบ หมายถึง การประเมินคุณภาพของ รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม จากการนำ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้

4. ประสิทธิภาพของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาเมื่อได้ทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย

4.1 คะแนนของแบบทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม โดยเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาก่อน หลัง และระยะติดตามการใช้รูปแบบ

4.2 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความคิดเห็นของนักศึกษา เกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้ที่ได้รับ และการดำเนินกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบ ว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับใด วัดโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น รวมถึงการพิจารณาจากการประเมินตนเอง การสังเกตพฤติกรรม ความรู้สึก ของนักศึกษาประกอบ

5. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนที่ให้ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ดำเนินการโดยนิติบุคคล บุคคลธรรมดา มูลนิธิ และสมาคมที่มีฐานะเป็น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย และสถาบัน ที่อยู่ในภาคกลาง 12 จังหวัดได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ชัยนาท นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง รวมทั้งสิ้น 38 สถาบัน

6. กลุ่มสาขาวิชา หมายถึง กลุ่มสาขาวิชาที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา เอกชน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 กลุ่มสาขาวิชา ดังนี้

6.1 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ หมายถึง สาขาวิชาที่เปิดดำเนินการสอนอยู่ในคณะที่เกี่ยวข้องดังนี้ คณะกายภาพบำบัด คณะทันตแพทยศาสตร์ ทัศนมาตรศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ คณะการแพทย์ทางเลือก

6.2 กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง สาขาวิชาที่เปิดดำเนินการสอนอยู่ในคณะที่เกี่ยวข้องดังนี้ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และสารสนเทศ

6.3 กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หมายถึง สาขาวิชาที่เปิดดำเนินการสอนอยู่ในคณะที่เกี่ยวข้องดังนี้ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติศาสตร์

7. **ชั้นปี** หมายถึง ชั้นปีที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4

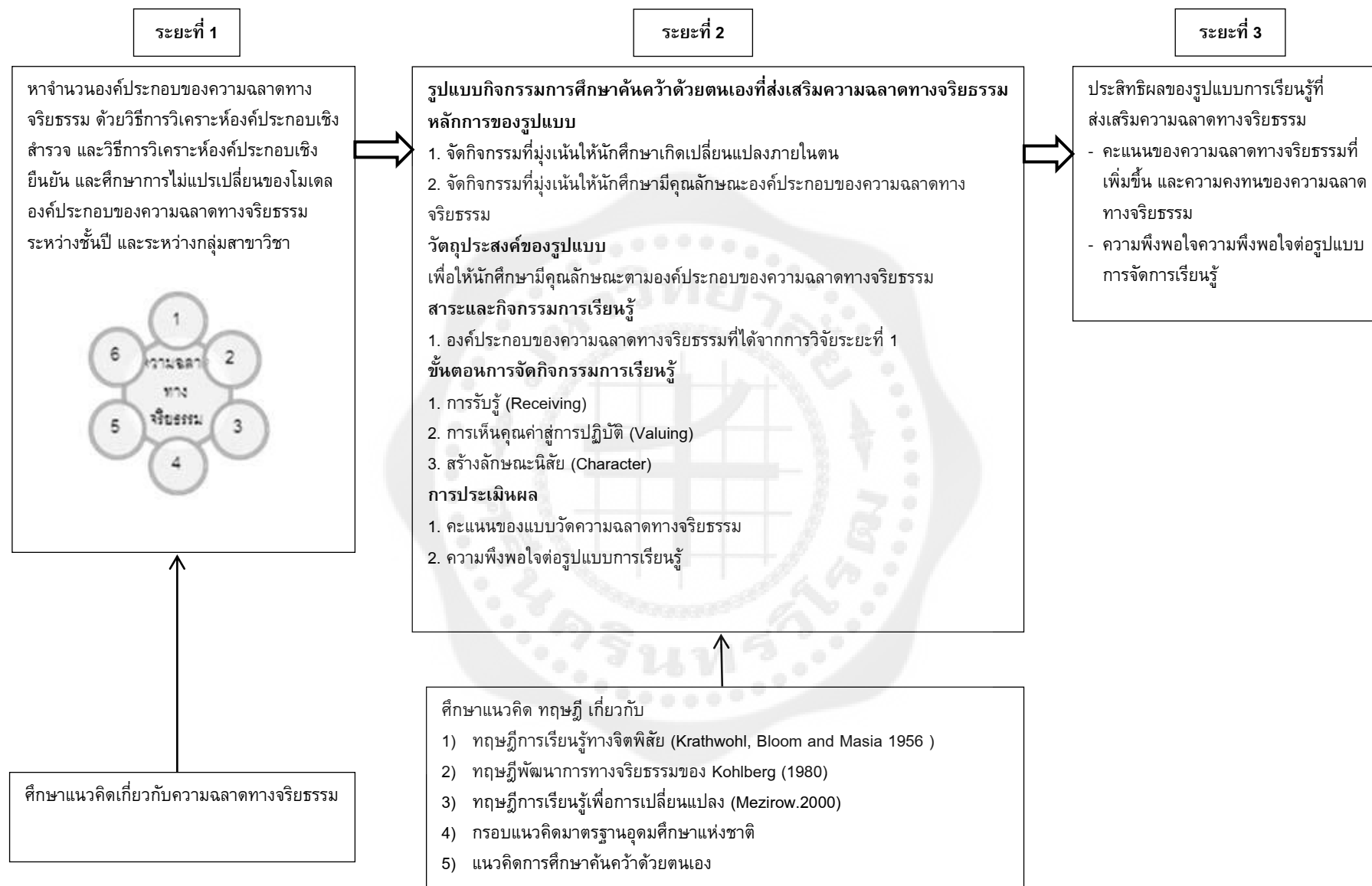
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยการศึกษาแนวคิดของความฉลาดทางจริยธรรมจากนักวิชาการ นักการศึกษา เช่น แนวคิดความฉลาดทางจริยธรรม ของเลนนิค (Lennick. 2005) ที่มีผู้นิยมกล่าวถึงในภาคธุรกิจ โดยกำหนดคุณลักษณะที่สำคัญไว้ 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม (Integrity) 2. ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) 3. ด้านความเมตตา กรุณา (Compassion) 4. ด้านการให้อภัย (Forgiveness) แนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมในทางการศึกษาตามที บอร์บา (Borba. 2001) กล่าวว่าความฉลาดทางจริยธรรมเป็นคุณธรรมที่สำคัญที่ทำให้เด็กทำในสิ่งที่ถูกต้องมี 7 ประการ ดังนี้ 1. ความเอื้ออาทร (Empathy) 2. การมีจิตสำนึกที่รับผิดชอบชั่วดี หรือมโนสำนึก (Conscience) 3. ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self-control) 4. ความเคารพนับถือ (Respect) 5. ความเมตตา กรุณา (Kindness) 6. ความอดทน (Tolerance) 7. ความยุติธรรม (Fairness) ฮัสเซียน (Hussain. 2009: 2-3) กล่าวว่าความฉลาดทางจริยธรรม หมายถึงแนวทางในการดำเนินชีวิต ที่มนุษย์จะปราศจากมันไม่ได้ มีคุณธรรมพื้นฐาน ไว้ 10 องค์ประกอบ 1. ความอดทน (Patience) 2. การถ่อมตัว (Modesty) 3. ความนุ่มนวล (Gentleness) 4. ความอ่อนน้อมถ่อมตน (Humility) 5. การให้อภัย (Forgiveness) 6. ความรู้สึกชื่นชม (Gratitude) 7. ความเมตตา สงสาร (Kindness) 8. ความซื่อสัตย์ (Honesty) 9. ความกรุณา (Generosity) 10. ความสุขุมรอบคอบ และความฉลาดทางจริยธรรมในบริบทวัฒนธรรมสังคมไทย พระพุทธศาสนาได้ซึมซาบเข้าไปในจิตใจของคนไทยดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2556: 36-37) ได้กล่าวไว้ว่า การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาพัฒนาหลักสูตรนั้น หลักมัชฌิมาปฏิปทา คือ

หลักที่มุ่งให้มนุษย์เว้นจากการหมกมุ่น มัวเมา และการทรมานตัวเองให้ลำบาก โดยเว้นจากการประพฤติดังเกินไป หรือหย่อนเกินไป คือ มรรค 8 เป็นทางสายเดียวที่ประกอบด้วย 1. สัมมาทิฏฐิ 2. สัมมาสังกัปปะ 3. สัมมาวาจา 4. สัมมากัมมันตะ 5. สัมมาอาชีวะ 6. สัมมาวายามะ 7. สัมมาสติ 8. สัมมาสมาธิ และจากงานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทย พ.ศ. 2554 (สายฤดี วรกิจโกคาทร. 2554) ได้พบแกนหลักของคุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นสำหรับสังคมไทยมี 10 ประการ ดังนี้ 1. ความพอเพียง 2. ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 3. ความกตัญญู กตเวทิต์ 4. ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง 5. ความมีวินัย 6. ความอดทน อดกลั้น 7. ความขยันหมั่นเพียร 8. ความมีสติ 9. ความรับผิดชอบ 10. ความเสียสละ รวมถึงแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย พ.ศ. 2552 และจากแนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมที่หลากหลายของนักวิชาการทางด้านตะวันตก หรือตะวันออกที่มีความแตกต่างกันทางค่านิยม ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม และแนวคิดคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษา นำมาสังเคราะห์เนื้อหาและทำการวิเคราะห์หาองค์ประกอบเชิงสำรวจของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยในปัจจุบันและทำการยืนยันองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมด้วยกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน นำแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตพิสัย (Krathwohl, Bloom; & Masia. 1964) ที่มีขั้นตอนดังนี้ 1. การรับรู้ (Receiving) 2. การตอบสนอง (Responding) 3. การเห็นคุณค่า (Valuing) 4. การจัดระบบ (Organization) 5. การสร้างนิสัย (Characterization) และใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning Theory) (Mezirow. 2000) เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้ประสบการณ์เดิม การวิพากษ์ใคร่ครวญ และการแลกเปลี่ยนความคิดอย่างมีเหตุผล นำสู่เปลี่ยนแปลงตนเอง และนำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมร่วมกับทฤษฎีเซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron Theory) ที่ค้นพบว่าในสมองของมนุษย์มีเซลล์ชนิดหนึ่งทำหน้าที่เหมือนกระจกเงา คือ สะท้อนทุกอย่างผ่านประสาทการรับรู้ไปยังเซลล์อื่นๆ ในสมอง ส่งผลให้เกิดการกระทำเหมือนกับสิ่งที่ได้รับรู้ โดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือ ขณะที่รับข้อมูลนั้นๆ ผู้รับมีความรู้สึกร่วม ด้วยการประพฤติดังเป็นแบบอย่างให้เห็น โดยใช้ตัวแบบที่มีชีวิตและตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์มาใช้พัฒนาคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมให้แก่ศึกษาระดับปริญญาตรี หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนและมีคุณลักษณะตามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมทั้ง 4 องค์ประกอบ มีวัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อให้นักศึกษามีคุณลักษณะตามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม สำคัญของรูปแบบคือ คุณลักษณะขององค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) 2. ความเมตตากรุณา (Compassion) 3. การให้อภัย (Forgiveness) 4. ความเคารพนับถือ (Respect) มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมของรูปแบบ ดังนี้ ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนการรับรู้ค่านิยม จัดประสบการณ์หรือใช้ประสบการณ์เดิม หรือประเด็นปัญหา วิเคราะห์ตนเอง คิดทบทวน พิจารณา

ใคร่ครวญในประสบการณ์นั้นๆ ขั้นที่ 2 การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น ขั้นที่ 3 สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้นักศึกษาได้ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความฉลาดทางจริยธรรม และการประเมินผลของรูปแบบ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ระยะที่ 1

1. โมเดลการวัดของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. รูปแบบของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง ระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่มสาขาวิชาไม่แปรเปลี่ยน

ระยะที่ 3

1. คะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา ก่อนการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษา คำนวณด้วยตนเอง หลังการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาคำนวณด้วยตนเอง และระยะติดตามแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดรูปแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม

- 1.1 ความหมายและความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม
- 1.2 องค์ประกอบของจริยธรรม
- 1.3 การเกิดจริยธรรม

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรม

- 2.1 ความหมายของความฉลาดทางจริยธรรม
- 2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรม
- 2.3 องค์ประกอบหลักของความฉลาดทางจริยธรรม
- 2.4 ประโยชน์ของความฉลาดทางจริยธรรม

3. แนวคิดทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

- 3.1 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 3.2 รูปแบบการเรียนรู้
- 3.3 รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย
- 3.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
- 3.5 ทฤษฎีเซลล์กระเจกเงา
- 3.6 ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง
- 3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม

1.1 ความหมายและความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

1.1.1 ความหมายของคุณธรรม (Virtue) และจริยธรรม (Moral or Morality)

คำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” โดยทั่วไปถูกพูดถึงและนำไปใช้เรียกควบคู่กันเป็น “คุณธรรมจริยธรรม” หรือใช้แยกคำเป็น “คุณธรรม” บ้าง “จริยธรรม” บ้าง เนื่องจากทั้งสองคำมีความหมายใกล้เคียงกัน มีความเกี่ยวเนื่อง และซ้อนทับกันอยู่ บางครั้งใช้เรียกควบคู่กัน จนเข้าใจว่าเป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน จากความหมายทั้งสองคำ มีความแตกต่างกัน คุณธรรมจะค่อนข้างไปทางนามธรรม เป็นความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ภายในจิตใจ เน้นคุณสมบัติที่เกิดขึ้น เช่น ความโอบอ้อมอารีอยากช่วยเหลือผู้อื่น ส่วนจริยธรรมมองเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนกว่า เป็นพฤติกรรมที่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา และเน้นในสิ่งที่เหนือกว่าคุณประโยชน์ เช่น การเป็นสุภาพชน การมีสัมมาคารวะ ความรู้สึกและการแสดงออกของการกระทำจึงเป็นตัวอย่างจึงเป็นตัวกำหนดว่าเป็นคุณธรรมหรือจริยธรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้กระทำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544) คำว่าคุณธรรม ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Virtue ส่วนคำว่าจริยธรรม ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Moral หรือ Morality ดังที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2544 ให้ความหมาย คุณธรรม(Virtue) ว่าเป็นสภาพคุณงาม ความดี ให้ความหมายจริยธรรม (Moral or Morality) ว่าเป็นธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม และให้ความหมายของศีลธรรม ว่าเป็นความประพฤติที่ชอบ ธรรมในระดับศีล สอดคล้องกับที่ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า จริยธรรมก็คือศีลธรรม เช่นเดียวกับความเห็นของ ส.ศิวัรักษ์ 2550: 45) และไสว มาลาทอง (2542: 2) ซึ่งคำจริยธรรมใช้คำภาษาอังกฤษว่า “Morality” ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดให้จริยธรรม มีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า Moral หรือ Morality

“คุณธรรม” เป็นคำประสมของคำว่า “คุณ” และ “ธรรม” คำว่า “คุณ” หมายถึง ประโยชน์ต่อตนเองและประโยชน์ต่อผู้อื่น และคำว่า “ธรรม” หมายถึง สิ่งที่ควรปฏิบัติ เมื่อรวมกัน “คุณธรรม” จึงหมายถึง สิ่งปฏิบัติแล้วมี(คุณ)ประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544) สอดคล้องกับนักวิชาการหลายท่านที่ให้ความหมายของคุณธรรมที่สอดคล้องกันว่า คุณธรรม (Virtue) หมายถึง สภาพคุณงาม ความดีภายในตัวบุคคลทำให้เกิดความชื่นชม ยินดี มีจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขสันต์สมบูรณ์ มีความรัก ความเมตตา ปราศจากดีต่อผู้อื่น ไม่เบียดเบียน ทำร้ายกัน ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบที่ดีงามเป็นคุณลักษณะหรือภาวะในจิตใจของมนุษย์ ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวะทางธรรมชาติภายในจิตใจ (กิริติ บุญเจือ. 2534: 105; สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์. 2539: 9; ประภาศรี สีหอำไพ. 2543: 21-22; วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2546: 9 ; ทิศนา แหม่มณี. 2546: 4)

“จริยธรรม” เป็นคำสมาสมาจากคำว่า “จริยะ” หรือ “จริยา” กับคำว่า “ธรรม” คำว่า “จริยะ” หมายถึงความประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า “ธรรม” หมายถึง คุณความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อรวมกันเป็นจริยธรรม ให้ความหมายว่าเป็นหลักแห่งการความ

ประพจน์ หรือ แนวทางการประพจน์ปฏิบัติ หลักคำสอน ความประพจน์เป็นหลักให้บุคคลยึดถือ หรือปฏิบัติตาม (พระเมธีธรรมาภรณ์. 2534; วิทย์ วิศวเวทย์ และเสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2537) พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต) (2546) ได้อธิบายว่า จริยธรรมมาจากคำว่าพรหมจรรย์ซึ่งในพุทธศาสนาหมายถึง มรรค คือวิธีการปฏิบัติสายกลางประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ บางครั้งก็เรียกไตรสิกขา คือการศึกษา 3 ประการ อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นทางปฏิบัติเพื่อนำมนุษย์ไปสู่จุดมุ่งหมายในชีวิต และพระเมธีธรรมาภรณ์ (2534) ได้เสนอว่า จริยธรรมไม่ควรแยกเด็ดขาดจากศีลธรรมแต่ก็มีความหมายกว้างกว่าศีลธรรมซึ่งเป็นหลักคำสอนศาสนาที่ว่าด้วยความประพจน์ชอบอันวางรากฐานอยู่บนหลักคำสอนของศาสนา ปรัชญา และขนบธรรมเนียมประเพณี จริยธรรมจึงเป็นระบบอันมีศีลธรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2520) ให้ความหมายจริยธรรมว่าเป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ รวมทั้งพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ที่สังคมต้องการให้สมาชิกสังคมนั้นอยู่คือเป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งถูกต้องเหมาะสม อีกลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมเป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ พยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกไม่ถูกต้อง ไม่สมควร สอดคล้องกับสุวรรณา วชิรปราการสกุล (2533) ว่าจริยธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติอันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ และประเมินแล้วว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งผู้กระทำก็จะได้รับความพึงพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

เมื่อพิจารณาความหมาย ความเชื่อมโยงระหว่างคุณธรรม จริยธรรมแล้ว สิ่งที่ให้ได้ชัดเจนคือ คุณธรรมเป็นภาวะนามธรรมภายในจิตใจไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง เป็นจิตสำนึกในการแยกแยะถูก ผิด ความถูกต้องดีงามของแต่ละบุคคล ซึ่งหลักคุณธรรมสามารถใช้ได้ทุกสถานการณ์ตลอดเวลา ขณะที่จริยธรรมเป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่ดีของบุคคลเป็นสิ่งที่สะท้อนคุณธรรมภายในตัวของบุคคล จึงสามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง ซึ่งลักษณะของจริยธรรมสามารถแปรเปลี่ยนไปตามเวลา สภาพสังคมแวดล้อม วัฒนธรรมได้ จริยธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อค่านิยมหรือคุณธรรมตั้งแต่ 2 ตัวขัดแย้งกันทำให้บุคคลต้องตกอยู่ในสภาพที่ต้องตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในการเลือกปฏิบัติตามคุณธรรมหรือค่านิยมที่มีประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องในกลุ่มจึงกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีจริยธรรมสูง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน.2551) จะพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้บุคคลมีหลักในการคิดเกี่ยวกับคุณงามความดี สามารถตัดสินใจ ความดี ความชั่ว ความถูกต้องดีงาม และความไม่ถูกต้องต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมแล้วสามารถประพจน์ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องเหมาะสมตามเงื่อนไข หรือบรรทัดฐานของสังคมนั้น ๆ ซึ่งสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคมที่มีการดำเนินชีวิต การอบรมเลี้ยงดู วัฒนธรรมที่ต่างกันทำให้การแสดงลักษณะทางจริยธรรมในแต่ละสังคมจึงแตกต่างกันไป ในสภาพสังคมหนึ่ง หากบุคคลได้แสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงความเป็นผู้มีจริยธรรมแล้วย่อมคาดเดาว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้มีคุณธรรมในจิตใจด้วย จากความหมายของคุณธรรม และจริยธรรมที่กล่าวมาแล้วนั้น

ผู้วิจัยจึงสรุปว่า คุณธรรมเป็นคุณลักษณะในจิตใจที่ดีงาม หลักการคิดเกี่ยวกับคุณงามความดี ความถูกต้องไม่ถูกต้อง ความดี ความชั่วต่อสถานการณ์ต่างๆ และจริยธรรมเป็นการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดี ที่ถูกต้องเหมาะสมตามกฎเกณฑ์ หรือบรรทัดฐานของสังคมที่สะท้อนถึงคุณธรรมภายในตนให้เป็นรูปธรรม สามารถเปลี่ยนไปได้ตามกาลเวลา สภาพแวดล้อม หรือวัฒนธรรมของแต่ละสังคมและสามารถจำแนกความสามารถของบุคคลได้อย่างชัดเจน

1.1.2 ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและความเจริญทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารที่สามารถสื่อสารถึงกันทั่วโลกภายในระยะเวลาอันสั้น ทำให้เยาวชนประชาชน ได้รับข้อมูลข่าวสาร ศิลปวัฒนธรรม รูปแบบการดำรงชีวิตของประเทศอื่นๆ ทำให้การดำรงชีวิตของชนชาติการคิดวิเคราะห์ถึงความเป็นมาและเหตุผลที่แท้จริง ซึ่งปรากฏในสังคมปัจจุบันและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เห็นได้จากข่าวการฉ้อฉลของผู้มีอำนาจทางการเมือง การทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ การทุจริตในการสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษา ตลอดจนเห็นปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นเรื่องที่ “ยอมรับได้” หากตนเองได้รับผลประโยชน์ด้วย หรือการยอมให้รัฐบาลมีการทุจริตเกิดขึ้นบ้างหากมีผลงานที่เกิดประโยชน์ ชอบการโกหกเพื่อเอาตัวรอด มีผู้ใหญ่ในบ้านเมืองเป็นต้นแบบโกงแล้วได้ดี มีหน้าตาในสังคม (สำนักวิจัยเอแบคโพลล์มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ: 2555) สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของประชาชนคนในชาติเป็นอย่างมาก

โสเครตีส (Socratis) และเพลโต (Plato) เชื่อว่า คุณธรรมคือตัวนำไปสู่การมีชีวิตที่ดี การประพฤติที่ถูกต้อง และเชื่อว่าถ้าบุคคลรู้ว่าชีวิตที่ดีคืออะไร มนุษย์จะไม่ทำในสิ่งที่ผิด การกระทำผิดเกิดจากการขาดความรู้ ถ้ามนุษย์สามารถรู้ว่าจะไรคือความถูกต้อง เขาจะไม่กระทำความผิด ดังนั้นการสอนให้คนรู้จักคิดหรือคิดเป็นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการนำไปสู่ความเป็นผู้มีคุณธรรม ส่วนอริสโตเติล (Aristotle) ได้อธิบายเรื่องชีวิตมนุษย์และคุณธรรม ไว้ว่า การที่บุคคลจะเป็นผู้มีคุณธรรมได้ไม่ได้หมายถึงการที่บุคคลนั้นมีความรู้เรื่องของคุณธรรมและปฏิบัติตามหลักนั้นอย่างมั่นคง อริสโตเติลถือว่าการที่บุคคลมีความกล้าหาญ ความยุติธรรมแล้วสามารถเลือกปฏิบัติได้โดยใช้เหตุผลเป็นพื้นฐานอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา ตัวบุคคล จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้มีคุณธรรมอาจกล่าวได้ว่า อริสโตเติลเน้นการแสดงออกทางคุณธรรมมากกว่าการมีความรู้เรื่องคุณธรรม เพราะบางคนรู้คุณธรรมคืออะไร แต่ไม่ปฏิบัติตามนั้น (พระมหาจุลลอม ชูเลื่อน. 2546. อ้างอิงจาก Edge; & Groves. 1999: 3) นอกจากนี้ อริสโตเติล ยังอธิบายไว้ว่า คุณธรรมแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ คุณธรรมทางปัญญา (Intellectual virtue) และคุณธรรมทางศีลธรรม (Moral Virtue) คุณธรรมทางปัญญาเกิดจากการพัฒนาและการอบรมสั่งสอนซึ่งต้องใช้ประสบการณ์และเวลา ส่วนคุณธรรมทางศีลธรรมเป็นผลจากการประพฤติปฏิบัติ (มาจากคำว่าภาษากรีกว่า “Etos” ที่แปลว่านิสัย) ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่ามนุษย์ไม่ได้เกิดมามีคุณธรรมโดยกำเนิดและไม่มีคุณธรรมทางลักษณะนิสัยอันใดที่เกิดแก่มนุษย์โดยธรรมชาติ คุณธรรมเกี่ยวเนื่องกับความรู้สึกและการกระทำ ถ้ามากหรือน้อยเกินไป

จัดว่าผิดเป้าหมาย ถ้าอยู่ในความพอดีจัดว่าถูกต้อง ดังนั้นคุณธรรมจึงเป็นความพอดีที่อยู่ในความรู้สึกและการกระทำ (พระมหาจุลลัม ชูเลื่อน. 2546. อ้างอิงจาก Aristotle : Ethics and the virtues. 2000: online) ส่วนจริยธรรมเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคม ถ้าในสังคมมีบุคคลที่มีจริยธรรมสูงจำนวนมาก สังคมนั้นจะสงบสุข และง่ายต่อการพัฒนา ในทางตรงกันข้าม สังคมใดที่มีผู้ที่มีจริยธรรมต่ำจำนวนมาก สังคมนั้นจะวุ่นวาย รุนแรง นำสู่ความวิบัติได้สภาพสังคมไทยในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าอยู่ในภาวะวิกฤตทางจริยธรรมอันเนื่องจากความปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความซับซ้อนของปัญหาจะยังคงอยู่หากไม่มีการพัฒนาคุณภาพทางด้านจริยธรรมของบุคคล จริยธรรมโดยทั่วไปมักอิงอยู่กับศาสนา เพราะคำสอนของศาสนามีส่วนสร้างจริยธรรมของสังคมไทย ดังเช่น หลักศีลธรรมของพุทธศาสนา ที่กำหนดหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แต่ทั้งนี้ จริยธรรมไม่ได้อิงอยู่กับคำสอนทางศาสนาเพียงอย่างเดียว จริยธรรมยังรากอยู่บนขนบธรรมเนียม ประเพณี บางคนเรียกหลักแห่งครามประเพณีอันเนื่องมาจากคำสอนทางศาสนาว่าศีลธรรม และเรียกหลักแห่งความประพฤติอันพัฒนามาจากแหล่งอื่นๆ ว่า จริยธรรม ถ้าเรามองว่าจริยธรรมว่า หมายถึง คุณสมบัติของจิตใจคนที่กำกับหรือบันทาลพฤติกรรมของบุคคล อธิบายได้ว่าพฤติกรรมของบุคคลย่อมเป็นไปตามแนวคิดเชิงจริยธรรมของเขา หรือถ้ามองว่าจริยธรรมหมายถึงกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานของสังคมก็สามารถอธิบายได้ว่าพฤติกรรมของบุคคลย่อมเป็นไปตามจริยธรรมของสังคมอยู่นั่นเอง ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญแก่จริยธรรมเสมอ เมื่อพิจารณาถึงความสงบสุขของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพของสังคมปัจจุบันซึ่งสภาวะแวดล้อมของสังคมก่อให้เกิดความกดดันแก่มนุษย์เป็นอย่างมาก (ชาญชัย อินทรประวัติ. 2535) และจากการที่ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ๆ และมีการพัฒนามากขึ้น รูปแบบของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเป็นสังคมที่เคยพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน กลายเป็นสังคมที่ต่างคนต่างอยู่ ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลงระหว่างเพื่อนบ้านใกล้เคียงกัน หรือแม้แต่ในครอบครัว สังคมมีแต่ความแก่งแย่งชิงดีกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองต้องการ โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมมากขึ้น เช่น ปัญหาความเครียดอันเกิดเนื่องจากความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัญหาความเกิดขึ้นเนื่องจากการขาดจริยธรรมของบุคคลในสังคม เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541) กล่าวว่า คุณธรรมและจริยธรรมในสังคมเป็นรากฐานของความเจริญรุ่งเรืองของสังคม เป็นสิ่งที่กำหนดความเจริญ ความล่มสลายของสังคมและประเทศชาติ เมื่อใดก็ตามที่บุคคลในสังคมละเลยคุณธรรม จริยธรรมแล้วเท่ากับทำลายโครงสร้างสังคมให้พังทลายสอดคล้องกับความเห็นของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2547) กล่าวว่า จริยธรรมของบุคคลเป็นจุดสูงสุดของความเป็นมนุษย์ สังคมและโลกจะอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข และมั่นคง ดังนั้นจริยธรรมจึงเป็นเรื่องที่ควรปลูกฝังและสร้างเสริมให้คนรุ่นใหม่ โดยไม่มีข้อยกเว้นดังที่สาโรช บัวศรี (ชาญชัย อินทรประวัติ. 2535; อ้างอิงจากสาโรช บัวศรี. 2537) กล่าวว่า การพัฒนามนุษย์ให้เกิดความเฉลียวฉลาดในเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific intelligence) แต่เพียงอย่างเดียว อาจทำให้สังคมมนุษย์เจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวัตถุ แต่ไม่สามารถทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ จึง

จำเป็นต้องสร้างหรือพัฒนาความฉลาดที่จะอยู่ร่วมกัน (Social intelligence) เพื่อก่อให้เกิดสันติสุข โดยอาศัยจริยธรรมมากขึ้น

คุณธรรม จริยธรรมมีความสำคัญมากเป็นรากฐานของความเจริญรุ่งเรืองของสังคม และเป็นสิ่งที่กำหนดความเจริญและความล่มสลายของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษา จะต้องทำหน้าที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการทางที่ถูกและเกิดประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติคือเป็นคนดีและคนเก่ง ส่งผลให้สังคม ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าอย่างสงบสุข

1.2 องค์ประกอบของจริยธรรม

จริยธรรมเปรียบดังเครื่องชี้นำทางให้บุคคลในการดำเนินชีวิตในสังคมด้วยความสงบสุข มีนักวิชาการได้ศึกษาองค์ประกอบของจริยธรรม ดังนี้

องค์ประกอบของจริยธรรมแบ่งตามความเห็นของ บราวน์ (Brown. 1965: 411; ชีระพร อุวรรณโณ. 2530: 4) ได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความรู้ (knowledge) ได้แก่ความรู้ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม การใช้เหตุผลทางจริยธรรมตัดสินแยกแยะความถูกผิด

2. ความประพฤติ (conduct) ได้แก่พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกให้ปรากฏจากสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น พฤติกรรมทางจริยธรรม การกระทำทางจริยธรรม

3. ความรู้สึก (feeling) ได้แก่ความพึงพอใจ ความศรัทธา ปฏิภาณที่มีผลต่อพฤติกรรมทางจริยธรรม เช่น ความรู้สึกทางจริยธรรม ทศนคติทางจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 3) กล่าวว่า จริยธรรมหรือพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาได้จะเกิดมาจากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่าการกระทำชนิดใดควรกระทำ ชนิดใดควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสม หรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ความรู้เชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และสติปัญญาของบุคคล

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมว่าชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น เพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามเวลา และสังคมนั้น

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกกระทำ หรือเลือกไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมอาจจะทำให้บุคคลหนึ่งซึ่งมีจริยธรรมที่อยู่ในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลการกระทำและระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุน เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้

ยาก เป็นต้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่วๆ เช่น การลักขโมย การกล่าวเท็จ การโกง สิ่งของเงินทอง เป็นต้น ซึ่งอาจรวมเรียกว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ ซึ่งผู้ที่มีจริยธรรมสูงย่อมงดเว้นการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์นี้

สุรางค์ โค้วตระกูล (2545: 371) กล่าวว่าจริยธรรมเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบเชิงพุทธิปัญญา องค์ประกอบเชิงความรู้สึกและอารมณ์ และองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม พัฒนาการทางจริยธรรมเกิดควบคู่กับพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญา และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมบางอย่างเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ เช่น ความซื่อสัตย์ บุคคลอาจจะไม่โกงเกี่ยวกับการเงิน แต่อาจจะโกงข้อสอบ

จากแนวคิดข้างต้นพบว่า องค์ประกอบของจริยธรรมนั้นประกอบด้วยส่วนของจริยธรรมที่อยู่ภายใน คือ ความรู้ ทศนคติ ความเชื่อ ศรัทธาและสามารถเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม และสามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมตัดสินแยกแยะความถูกผิดซึ่งองค์ประกอบนี้ต้องอาศัยสติปัญญา ความนึกคิดซึ่งอยู่ภายในตัวบุคคล ส่วนองค์ประกอบของจริยธรรมที่อยู่ภายนอกคือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่บุคคลแสดงออกมาและผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้

1.3 การเกิดจริยธรรม

1.3.1 การเกิดจริยธรรม การเรียนรู้ทางจริยธรรมนั้นบุคคลสามารถเรียนรู้ที่ได้ตั้งแต่เกิด ซึ่งแบ่งขั้นของการเกิดจริยธรรมได้ 4 ขั้น ดังนี้ (ภานิดา คูสกุล. 2527)

1. การเลียนแบบ เป็นกระบวนการได้จิตสำนึก ซึ่งมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเด็กอาจจะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่แวดล้อมตนอยู่แล้วนำมาปรับเข้ากับตนเอง เหมือนการเรียนรู้ ภาษาพูดของเด็ก การเลียนแบบของเด็กจึงเกิดจากครอบครัว โรงเรียน เพื่อนและชุมชน รวมถึงพฤติกรรมที่ผู้ใหญ่ไม่ได้ตั้งใจจะสอน ดังนั้นผู้ใหญ่ก็ควรจะมีจริยธรรมสูงเมื่อใกล้ชิดเด็ก

2. การแนะนำสั่งสอน เป็นกระบวนการได้จิตสำนึกของเด็ก เช่นเดียวกับการเลียนแบบ และมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก การเลียนแบบเป็นการดูดซึมการกระทำ การแนะนำสั่งสอนก็เป็นการดูดซึมทางอารมณ์และเจตคติ การแนะนำสั่งสอนนี้เป็นวิธีการที่เป็นประโยชน์สำหรับบิดามารดา และครู ในการพัฒนาจริยธรรมและผลได้มากกว่าการสอนให้เด็กรู้ตัว

3. การลอกแบบ ในการเลียนแบบ เด็กจะรับเอาพฤติกรรมอารมณ์ เจตคติของผู้ใหญ่ ในขั้นการแนะนำสั่งสอน เด็กจะรับเจตคติ ส่วนการลอกแบบของเด็กจะรับเอาจริยธรรมของผู้ใหญ่ เป็นของตนเองโดยอาศัยความรักและความชื่นชมของผู้ใหญ่นั้น เช่น การชื่นชมวีรบุรุษ เป็นต้น การลอกแบบทางจริยธรรม จึงอาจจะทำให้เด็กเกิดการลอกแบบจริยธรรมทั้งที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ทั้งสองทาง

4. การสร้างจริยธรรมของตนเองเมื่อเด็กได้ผ่านขั้นตอนการลอกแบบแล้วเด็กจะสร้างจริยธรรมของตนเอง สร้างมาจากการปรับตัวในสภาพธรรมชาติ กับตนเองในสภาพที่มีจริยธรรมเข้าด้วยกัน การปรับจริยธรรมนี้มักจะเกิดในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะได้พบกลุ่มเพื่อนกลุ่มใหม่ ค่านิยมใหม่ ที่

อาจทำให้บุคคลอาจจะทั้งจริยธรรมและค่านิยมที่รับไว้เมื่อตอนเป็นเด็ก วิทยุใหญ่จึงเป็นวัยของการปรับปรุงแบบจริยธรรม

1.3.2 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม

จากการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบันส่งผลทำให้อุปนิสัยใจคอ คุณธรรม และจริยธรรมของผู้คนในสังคมก็เปลี่ยนแปลงไปด้วยการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปในทางเสื่อมมากกว่าที่จะเปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องปลูกฝังและพัฒนาให้กับเยาวชน ซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้และสามารถรับเอาค่านิยมต่างๆ โดยเฉพาะเยาวชนในระดับอุดมศึกษา ที่เตรียมพร้อมออกสู่การทำงานตามวิชาชีพ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมคุณธรรมและจริยธรรมที่ยั่งยืน ต้องมีการอบรมสั่งสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญาในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้ (พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย. 2544)

1. ด้านพฤติกรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์แสดงออกด้วยการพฤติกรรมทางกาย วาจา ซึ่งมีผลต่อตัวเองและผู้อื่นตามลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกมา จึงควรให้ผู้เรียนมีพฤติกรรม ดังนี้

1.1 มีวินัยขั้นพื้นฐาน ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างเป็นสุข

1.2 มีวินัยทางสังคม เป็นการอบรมให้ผู้เรียนรู้จักระเบียบสังคม เพื่อมิให้ล่วงละเมิดกฎเกณฑ์บรรทัดฐาน ขนบประเพณี ค่านิยม กฎหมาย จนทำให้สังคมเกิดความเดือดร้อน

1.3 มีศีลธรรมขั้นพื้นฐาน สามารถปฏิบัติตนตามเบญจศีล เบญจธรรม อันเป็นศีลธรรมพื้นฐานในการดำรงชีวิตของคนในสังคม

1.4 รู้จักใช้ปัจจัยสี่อย่างถูกต้อง เป็นการรู้จักคุณค่าของเครื่องใช้ วัตถุเงินทองได้อย่างรู้เท่าทัน ไม่หลงใหลฟุ่มเฟือยไปตามค่านิยม

1.5 ทักษะทางสังคม สร้างให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมสามารถปฏิบัติตนต่อบุคคลในสังคมได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย

2. ด้านจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะทางจิตใจที่ดี ดังนี้

2.1 สร้างเชื่อมั่นในการทำความดี เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการทำความดีด้วยตัวเอง โดยปราศจากการบังคับควบคุมจากผู้ใหญ่

2.2 มีความขยันความเพียรมุ่งมั่นและบากบั่นในการกระทำสิ่งที่ดี

2.3 มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมประจำใจ

2.4 มีจิตใจที่มั่นคง เมื่อต้องเผชิญสิ่งยั่วเย้าสามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้

3. ด้านสติปัญญา พัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ คิดเป็น คิดถูกต้อง ตามความเป็นจริง

3.1 มีทัศนคติที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต สามารถพิจารณา ความจริง ความมีคุณประโยชน์ ความเป็นโทษ และแยกแยะถูก-ผิด ดี-ชั่ว ได้ด้วยตนเอง

3.2 มีปัญหาในการดำเนินชีวิต คิดตามหลักเหตุผล คิดแก้ปัญหา และตัดสินใจอย่างถูกต้องบนฐานของปัญญา ไม่การเบียดเบียนตนและผู้อื่น กิจพัฒน์ เรื่องช่วย (2531: 26-40) ได้กล่าวถึงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ว่าถ้าเปรียบคุณธรรมจริยธรรมเป็นเหมือนต้นไม้ก็จะต้องปลูกฝังความเจริญงอกงามได้ง่ายเพียงแต่รดน้ำพรวนดิน ใส่ปุ๋ย กำจัดวัชพืช ต้นไม้นั้นก็จะเจริญเติบโตงอกงามได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แต่คุณธรรมจริยธรรมไม่ใช่ต้นไม้ มันเป็นนามธรรมจึงยากที่จะสร้างให้เกิดขึ้นและฝังอยู่ในจิตใจมนุษย์ บางครั้งมีแล้วยังแปรเปลี่ยนไปเป็นอื่น ยากที่จะยั่งยืน ดังนั้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดในจิตใจของคนได้ต้องเกิดจากปัญหาที่ช่วยให้เห็นความจริง เห็นสัจธรรมด้วยตัวเอง ในเด็กและเยาวชนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควรเป็นไปตามธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการบังคับหรือสั่ง ควรสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานของความรัก ความเข้าใจ ให้เสรีภาพและโอกาสเด็ก ใช้ปัญญาในการคิด ให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกจากภายในจิตใจสู่ภายนอก คือ กายและวาจา และการฝึกกาย วาจา เพื่อจิตใจที่สมบูรณ์และมุ่งสู่ชีวิตอันสงบ (สุภรณ์ สภาพงศ์. 2538: 32) สำหรับกระบวนการที่สถานศึกษาจะสามารถพัฒนาคนให้มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างครบวงจรนั้นควรจัดกระบวนการ ดังนี้ (สุภาพ เครือเนตร. 2542: 21)

1. ทำอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถม มัธยม และอุดมศึกษา มีการพัฒนาปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. ทำทุกขั้นตอน ของกระบวนการเรียนการสอน ทุกกิจกรรมการเรียนการสอน การเป็นตัวอย่างของครู การจัดสภาพแวดล้อม การวัดผลประเมินผล เพราะคุณธรรมจริยธรรมมิใช่ความรู้ที่จะหยิบบันทึกได้ แต่เป็นคุณลักษณะทางจิตใจที่ได้รับการซึมซับมาอย่างต่อเนื่องจนฝังลึกอยู่ในจิตใจ

3. อาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งหมด สถานศึกษา ครูอาจารย์ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน ไม่มอบหมายหน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ฝ่ายใดดำเนินการ บุคคลและบรรยากาศรอบตัวผู้เรียน เช่น ครอบครัว สังคม สถาบันทางสังคมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม สังคมควรมีการลด ละ เลิกอบายมุขในสิ่งที่จะเป็นการยั่วยุแก่เด็กและเยาวชนให้เกิดความหลงผิด และความเสื่อมเสียแก่ตนและผู้อื่นในที่สุด แล้วควรช่วยกันสร้างกัลยาณมิตรให้เกิดขึ้นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทรและเกิดสันติสุขในสังคม

4. ปลูกฝังให้ผู้เรียนนำเอาคุณธรรมจริยธรรมมาปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นพฤติกรรมถาวร ในกิจวัตรประจำวันกลายเป็นนิสัยที่ถาวรแก่ผู้เรียนได้

สำหรับในต่างประเทศนั้น ได้มีนักการศึกษาหลายท่านที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และได้ทำการสรุปไว้ดังต่อไปนี้

แม็คคาว์น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544; อ้างอิงจาก McKown. n.d.) นักการศึกษาชาวอเมริกันด้านจริยศึกษา กล่าวว่า วิธีพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมีทั้งทางตรงและทางอ้อม การพัฒนาโดยตรง หมายถึง การพิจารณากำหนดอุดมการณ์ คุณงามความดี หรือบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ไว้อย่างแน่ชัดแล้ว จึงพัฒนาบุคคลเพื่อให้เกิดสิ่งเหล่านั้น โดยการใช้สื่อ เช่น

ถ้อยคำ สุภาพสันติ คำคม การท่องเที่ยว การปฏิบัติตามบทบัญญัติ เป็นต้น ส่วนการพัฒนาทางอ้อม คือ การจัด สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์พิเศษให้สัมพันธ์กับการสอนโดยตรง ซึ่งทั้งสองวิธีนี้ควรกระทำควบคู่กันไป

วัตคิน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544; อ้างอิงจาก Watkin. 1976) ได้ระบุว่าวิธีการพัฒนาคุณธรรมโดยสรุปแล้ว มี 4 ทางเลือก ได้แก่

1. ปล่อยให้เรียนรู้เองตามธรรมชาติ
2. จัดโอกาสให้ค้นหาตนเอง โดยหลักการทำค่านิยมให้กระจ่าง
3. สอนให้รู้จักใช้กระบวนการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีคุณธรรม
4. สอนชุดของค่านิยมและให้การปฏิบัติควบคู่กับสิ่งที่สอน

การพัฒนาคุณธรรมและลักษณะนิสัยจะต้องผสมผสานกันหลายวิธี และต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางปรัชญาของแต่ละสังคมด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างครูอาจารย์ด้วยกัน และ ระหว่างครูอาจารย์กับผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความสามัคคีกันภายในสถานศึกษา เป็นบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

วัตสัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544; อ้างอิงจาก Watson. 1989) ซึ่งมีประสบการณ์ในการวิจัยและพัฒนาเยาวชน ได้เน้น 3 ระบบที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ ระบบจิตใจ ระบบการรับรู้ และระบบความประพฤติ และได้พบว่ามีความสัมพันธ์ที่สำคัญต่อการพัฒนาดังกล่าว 5 ประเภท ได้แก่

1. ประสบการณ์ด้านความสัมพันธ์เชิงสนับสนุนระหว่างเด็กและผู้ใหญ่
2. ประสบการณ์ในการได้สัมผัสกับค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคม
3. ประสบการณ์ในการได้มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนฝูง
4. ประสบการณ์ในการได้คิดวิเคราะห์และอภิปรายซักถามประเด็นที่เกี่ยวกับคุณธรรม
5. ประสบการณ์ซึ่งส่งเสริมให้เข้าใจบุคคลอื่น

ไรอัน (อรอนงค์ นิยมธรรม. 2555: 35; อ้างอิงจาก Ryan. 2002: online) ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาด้านคุณลักษณะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 6 ประการ (The Six E's of Character Education) ดังนี้

1. การยกตัวอย่าง (Example) เป็นการยกตัวอย่างและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สอน จัดว่าเป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดที่ทำให้ผู้เรียนสังเกตและเลียนแบบการกระทำได้โดยตรง การอบรมสั่งสอนเพื่อยกตัวอย่างพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีเพื่อให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจ

2. การอธิบายเหตุผล (Explanation) เป็นการให้เหตุผลในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการวิพากษ์เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีหรือไม่ดี ด้วยการอธิบายเหตุผลประกอบเพื่อสร้างความตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

3. การชี้แนะ (Exhortation) เป็นการเสริมแรงทางบวกรวมกับการพัฒนาความกล้าทางจริยธรรมในการชี้แนะให้ทำสิ่งที่ดี กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง โดยอาจเริ่มต้นจากเรื่องเล็กๆ ไปสู่เรื่องใหญ่ๆ ที่มีความสำคัญมากขึ้น เพื่อให้คนในสังคมได้ประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องมากขึ้น

4. การจัดสิ่งแวดล้อมเชิงคุณธรรม (Ethos or Ethical Environment) เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ภายในห้องเรียน ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการสร้างบรรยากาศคุณธรรม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การตรงต่อเวลา ความยุติธรรมในการให้คะแนน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมการแสดงออกที่ดีเมื่ออยู่ร่วมกับสังคมภายนอก

5. การจัดประสบการณ์ (Experience) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงจากภายนอกสถานบันการศึกษา เช่นการทำกิจกรรมที่บ้านพักคนชรา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ซึมซับแนวคิด ด้านความกตัญญู ความเมตตา กรุณา การเข้าร่วมทำกิจกรรมจิตอาสากับสถาบันต่างๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดด้านการเสียสละ

6. ความคาดหวังความเป็นเลิศ (Expectations of Excellent) เป็นการกำหนดเป้าหมายของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของตนเองให้ดีขึ้น

ทิตนา แชมมณี (2546: 30-31) สรุปวิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

1. การเล่านิทาน เป็นการสอนที่ใช้นิทานประเภทต่างๆ เช่น นิทานปรัมปรา (Fairy tale) นิทานท้องถิ่น (Legend) เทพนิยาย (Myth) นิทานคติธรรม (Fable) นิทานเกี่ยวกับสัตว์ (Animal tales) นิทานไม่รู้จบ (Cumulative tale) ซึ่งรวมถึงการใช้สื่อประกอบ เช่น หุ่น ภาพ แผ่นป้าย การ์ตูน ประกอบการเล่านิทานซึ่งใช้ได้ดีกับเด็กปฐมวัย เด็กระดับประถมศึกษา ส่วนเด็กโต เยาวชนใช้ได้โดยปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน

2. การเล่นเกม ภายใต้กติกาที่กำหนด ตามปกติการเล่นเกมนักจะมีการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สามารถใช้สอนคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ ได้ดี เช่น ความอดทน การเสียสละ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ การให้อภัย การทำงานเป็นทีม การเคารพสิทธิของผู้อื่น

3. การใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการใช้เรื่องที่คัดเลือกมาหรือเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยเรื่องที่คล้ายคลึงกับความจริง โดยมีประเด็นคำถามให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา อภิปรายประเด็นต่างๆ รวมกัน เพื่อได้รับฟังความคิดที่หลากหลาย ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดพิจารณา วิเคราะห์หาคำตอบที่เหมาะสม ผู้สอนอาจนำข่าวจากหนังสือพิมพ์ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม มาใช้เป็นกรณีตัวอย่าง

4. การใช้บทบาทสมมติ เป็นการให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทเป็นตัวละครตามสถานการณ์ที่สมมติขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงจิตใจ ความรู้สึก เจตคติ ความรู้สึกนึกคิด อคติต่างๆ ของตนผ่านตัวละคร

5. การใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันในสถานการณ์ที่จำลองจากสถานการณ์จริง ซึ่งสถานการณ์จำลองบางประเภทมีลักษณะเป็นเกมการแข่งขัน ทำให้ผู้เรียนได้เห็น

เรื่องประโยชน์ส่วนตน และส่วนรวม การมองการณ์ไกล การคำนึงถึงประโยชน์ระยะยาว ซึ่งเป็นประโยชน์ในการทำงานร่วมกัน

6. การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดมีการทำงานร่วมกันด้วยความสัมพันธ์อันดี มีผลงานที่ดี โดยมักจัดเป็นกลุ่มย่อยเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกัน ทำกิจกรรมและอภิปรายร่วมกันอย่างทั่วถึง

นฤมล โอสธานุเคราะห์. (2549: 91-117) สรุปแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ดังนี้

1. แผนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ควรมีการกำหนดแนวคิดในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาไว้ในปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และกำหนดเป็นนโยบายอย่างชัดเจนในการจัดให้มีโครงการหรืองานพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษา กำหนดตัวบ่งชี้และพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างชัดเจน กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา จัดตั้งหน่วยงานหรือคณะกรรมการเพื่อติดตามดูแล และประเมินภาพรวมประสานความร่วมมือในการดำเนินภารกิจด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงการประกันคุณภาพกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาคณาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุน

2. บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารควรเป็นผู้นำเชิงคุณธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ตระหนักถึงความสำคัญ มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนา ให้การยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรม จัดประชุมสัมมนาเพื่อวิเคราะห์และกำหนดประเด็นทางคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการปลูกฝัง กำหนดแนวทางการบริหารจัดการ กำหนดตัวบ่งชี้และพฤติกรรมที่แสดงออก กำหนดรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในลักษณะที่มีการบูรณาการเชื่อมโยง กำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของสถาบันอย่างชัดเจน ชี้แจงนโยบาย วางแผนการปฏิบัติงาน ส่งเสริม และสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถาบัน

3. การสร้างหลักสูตรและการพัฒนาการเรียนการสอน หลักสูตรควรมีลักษณะดังนี้ มีความสมดุลระหว่างร่างกาย จิตใจและสติปัญญา มีการใช้เหตุและผล ใช้วิจารณ์ญาณ และการมีทัศนคติที่ดีต่อชีวิต ปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง เช่น ค่านิยมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ค่านิยมการเรียนรู้เพื่อปวงประชา ค่านิยมการเห็นคุณค่าวิชาชีพของตน ค่านิยมการสร้างลักษณะนิสัยที่ถูกต้อง การมีมนุษยสัมพันธ์ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีทัศนคติประชาธิปไตย หลักสูตรที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยการแทรกหัวข้อจริยธรรมประยุกต์ในทุกรายวิชาที่สอน มีการสอนเชิงบูรณาการวิชาการสาขาต่างๆ อย่างเชื่อมโยง มีสอนวิชาจริยธรรมประยุกต์ลึกซึ้งเป็นวิชาเฉพาะสาขาสันับสนุนให้นิสิตนักศึกษาทำกิจกรรมสร้างสรรค์จริยธรรม สอนด้วยแบบอย่างชีวิตของอาจารย์ผู้สอน หลักสูตรที่ปลูกฝังลักษณะชีวิตที่ดี หลักสูตรที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่

หลักสูตรที่มีความสมดุลระหว่างความเป็นสากลกับท้องถิ่น หลักสูตรที่มีความสมดุลระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ หลักสูตรที่เอื้อให้ผู้เรียนเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์พร้อมกับรอบรู้สหวิทยาการ หลักสูตรที่สร้างจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม โดยมีรูปแบบการเรียนการสอนต่างๆ ดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นสำคัญที่สุด เริ่มจากผู้สอนก่อนด้วยการพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพรวมทั้งปฏิรูปการสอน ดังนี้ เปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง เน้นการสอนหลายวิธี เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียน เน้นการให้ปฏิบัติ เน้นการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม การปลูกฝังค่านิยม ความคิดและความประพฤติที่ถูกต้องไว้ในทุกวิชา เน้นการค้นคว้าวิจัย รูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยให้คนคิดเป็น วิเคราะห์เป็นและประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีอยู่เป็น ด้วยการปรับการเรียนการสอนด้วยการเน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้การสอนแบบถกประเด็นหรือแบ่งกลุ่มอภิปราย การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนการสอนในบรรยากาศของการทำงานวิจัย การแสวงหาความรู้ใหม่ การเรียนการสอนที่เน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและแสดงความสามารถได้เต็มที่ ใช้วิธีการวัดและประเมินผลโดยให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ แสดงออกทางความคิดเน้นการสอบความสามารถเชิงประยุกต์ หรือการเขียนรายงาน รูปแบบการเรียนการสอนที่ครูเป็นแบบอย่าง

4. บทบาทและหน้าที่ของครูอาจารย์และผู้ให้การศึกษา ครูอาจารย์ต้องปฏิบัติบทบาทและหน้าที่ตามจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด นำนโยบายและแผนการปฏิบัติมากำหนดทิศทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาส่วนรวมกันและเป็นไปในแนวเดียวกัน วางแผนหรือกำหนดให้ชัดเจนในแผนการสอน มีการสอดแทรกการสอนคุณธรรมจริยธรรมในทุกรายวิชาทั้งในและนอกห้องเรียน ศึกษาและพัฒนากระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนการสอน รวมถึงการศึกษาค้นคว้าทำวิจัยด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

5. บทบาทของนิสิตนักศึกษาและบัณฑิต ควรสร้างจิตสำนึกและตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตน เห็นการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองเป็นเรื่องสำคัญในการฝึกฝนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีประโยชน์ต่อสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สรุปได้ว่า การที่จะปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเยาวชนควรทำทั้งทางตรงและทางอ้อมควบคู่กันไป และเน้นคุณธรรมและจริยธรรมพื้นฐานที่จำเป็นที่ทุกคนจะต้องมีในสังคม และควรได้รับการปลูกฝังกันตั้งแต่เยาว์วัยต่อเนื่องไปตลอดเพื่อดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมได้อย่างถูกต้อง

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรม

2.1 ความหมายของความฉลาดทางจริยธรรม

โรเบิร์ต โคลล์ (Robert Coles.1997) จิตแพทย์และนักวิชาการท่านแรก จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดที่ได้ใช้คำว่า “Moral Intelligence” ในหนังสือ The Moral Intelligence of children ได้แยกเอาระดับความคิดด้านจริยธรรม และศีลธรรมออกจากความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้เห็นความสำคัญเฉพาะที่ชัดเจนมากขึ้น กล่าวถึงสติปัญญาทางศีลธรรมของเด็ก ไม่สามารถฝึกฝนหรือขัดเกลาได้ในช่วงสั้นๆ ดังสำนวนไทยที่ว่า “สันดรขุดได้ แต่สันดานนั้นขุดยาก” การที่บุคคลจะมีความฉลาดทางจริยธรรมระดับดีนั้น โรเบิร์ต โคลล์ เชื่อว่า ปัจจัยที่ช่วยพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรม คือ การสอนศีลธรรม คุณธรรมโดยตรงให้กับเด็ก และการถ่ายทอดศีลธรรม คุณธรรมจากผู้ใหญ่ให้ โดยตรงให้กับเด็ก ถ้าบุคคลได้รับการฝึกฝน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตั้งแต่วัยเด็ก ก็สามารถพัฒนาพื้นฐานของความฉลาดทางจริยธรรมตนเองขึ้นมาได้อีกระดับ และความฉลาดทางจริยธรรมก็จะฝังลึกลงไปในชีวิตได้สำนึกของบุคคลนั้น และรอเวลาที่ได้รับการกระตุ้นอีกครั้งด้วยการอบรม สั่งสอน และวิธีการเรียนรู้อื่นๆ ซึ่ง การเป็นเรื่องของการเชื่อมโยงกับผู้อื่น (Human Connection) และการอยู่ในกรอบสังคม

จากการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีจากการศึกษาเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับ Moral Intelligence หรือ Moral Quotient มีผู้เรียกในภาษาไทยแตกต่างกันไป เช่น ความฉลาดทางจริยธรรม (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. 2542; กมล แสงทองศรีกมล. 2549; วิสุทธิ วนาอินทรายุธ. 2548; วรรณนา บุญประเสริฐ. 2554) ความฉลาดทางคุณธรรม (เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2547) ความฉลาดทางจริยธรรมและศีลธรรม (อริยะ สุพรรณเกษัช. 2545) สมรรถนะทางจริยธรรม (วรลักษณ์ ชุมสาย ณ อยุธยา. 2548) เชาว์นจริยธรรม (ธีระศักดิ์ กำปรรณารักษ์. 2551) ในงานวิจัยนี้จะใช้เรียกว่าความฉลาดทางจริยธรรม มีผู้ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางจริยธรรม ดังนี้

Lennick และ Kiel. (2005: 5) ให้ความหมายของ ความฉลาดทางจริยธรรม (Moral Intelligence) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้ ประพฤติปฏิบัติตนและพิจารณาตัดสินใจต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ตามมาตรฐานความดี ความไม่ดี ข้อควรประพฤติปฏิบัติ และกฎเกณฑ์ในการแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ผิดของสังคมออกจากกันและความเอาใจใส่ต่อชีวิตมนุษยชาติและธรรมชาติความเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ที่ดี สังคม เศรษฐกิจ เคารพต่อทรัพย์สินผู้อื่น ความเอาใจใส่ต่อการสื่อสารที่เปิดเผยและซื่อสัตย์และความเอาใจใส่ต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน โดยเป็นสิ่งที่บุคคลต้องเรียนรู้และได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนที่เป็นสากล สามารถนำไปใช้ได้ในทุกสังคมที่ทำให้คนรอบข้างมีความสุข สอดคล้องกับ เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2547) และนันทวัน นวมเนียม. (2551)

Borba (2001: 4) ได้ให้ความหมายของ ความฉลาดทางจริยธรรม (Moral Intelligence) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เข้าใจ แยกแยะสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ได้ สอดคล้องกับ นันทา ดิงสมบัติยุทธ. (2548) ที่กล่าวว่าความฉลาดทางจริยธรรมหรือ ศีลธรรม MQ (Moral Quotient) ว่าเป็นคุณธรรมที่ดี หรือระดับความเห็นแก่ตัวด้วย การมีความฉลาดทางจริยธรรม ย่อมส่งผลให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ ไม่เห็นแก่ตัว คิดดี ทำดีและพูดดีด้วย มีความเมตตาปราณีและรู้จักให้อภัย และ กมล แสงทองศรีกมล (2549: 22) กล่าวว่า Moral Quotient หมายถึง ความฉลาดทางศีลธรรม จริยธรรม คือมีความประพฤติดี รู้จักผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีจริยธรรม เป็นแนวคิดที่มุ่งตอบคำถามว่าคนที่เรามีคนที่ IQ ดี EQ สูง แต่ถ้ามีระดับคุณธรรมจริยธรรมต่ำก็อาจใช้ความฉลาดไปในทางที่ไม่ถูกต้องก็เป็นได้ MQ จึงเน้นเรื่องการปลูกฝังความดีงามให้กับเด็ก ซึ่งตรงกับหลักศาสนาหลายศาสนาที่สอนให้คนเป็นคนดี เด็กที่มี MQ ดีมักเป็นเด็กเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจผู้อื่นและเมื่อโตขึ้นจะเป็นคนที่เข้ากับคนอื่นได้ง่าย การที่เด็กจะมี MQ เกิดขึ้นได้นั้นต้องเริ่มต้นจากการที่เด็กรู้จักถูกผิด สิ่งไหนควรทำไม่ควรทำ ซึ่งจะใช้วิธีการบอกด้วยคำพูดอย่างเดียวไม่ได้ ต้องแสดงให้เห็นอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการสอนด้วยจึงจะได้ผล สอดคล้องกับ วีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (2542: 3) กล่าวว่า การที่บุคคลคนหนึ่งจะมีการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรม ระดับดีได้ ต้องเริ่มปลูกฝังในวัยเด็กจึงจะได้ผล อาศัยปัจจัย 3 อย่างด้วยกันคือ 1.การสอนศีลธรรมโดยตรงให้กับเด็ก 2. การถ่ายทอดทางศีลธรรมจากผู้ใหญ่ให้กับเด็ก 3. ความรักและวินัย

อริยะ สุพรรณเกษัช (2545: 32) กล่าวว่า Moral Quotient เป็นระดับความฉลาดทางจริยธรรมและศีลธรรม เป็นความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้และปฏิบัติตนในด้าน จริยธรรมและศีลธรรม ตามกรอบประเพณีที่ดีงามของศาสนา,วัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ทั้งสามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นภายใต้ข้อบัญญัติที่ดีงามเหล่านั้นด้วยจิตใจที่เต็มเปี่ยมด้วยความรักความเมตตา มีความประพฤติที่ซื่อสัตย์ มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นอยากให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีจิตสงบวางเฉยไม่ยินดี ไม่ส่งเสริม ต่อสิ่งที่ทำลายคุณธรรมที่ดีงาม รู้จักนำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสำหรับตนและบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาจิตใจด้วยการปฏิบัติทางจิตให้สงบเป็นสมาธิสำหรับตนเองและบุคคลอื่นอีกด้วย พัฒนาการของความฉลาดทางจริยธรรมและศีลธรรมของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 4 ประการดังนี้ 1. กรอบประเพณีของศาสนา,วัฒนธรรมและค่านิยมของสังคม 2. ระดับของจริยธรรมและศีลธรรมของครอบครัวและสถานศึกษาที่ทำการกล่อมเกลา 3. การฝึกฝนในการฝึกฝนพัฒนาตนทางด้านจริยธรรมและศีลธรรม 4) ความสามารถทางด้านการพัฒนาจิตใจและสมาธิ

วรลักษณ์ ชุมสาย ณ อยุธยา (2548: 6) ได้ให้ความหมายของ สมรรถนะทางจริยธรรม MQ (Moral Quotient) ความสามารถในการสะท้อนว่า อะไรถูก อะไรผิด โดยพิจารณาพิจารณาพร้อมกับความสามารถทางปัญญาและอารมณ์ ประกอบด้วย 1. การเห็นแก่คนอื่นเป็นที่ตั้ง 2. การร่วมมือกับกลุ่ม 3.ความมีน้ำใจไมตรี 4. เมตตากรุณา 5. การให้เกียรติคนอื่น 6. การทำหน้าที่พลเมืองดี

วรรณ บัญประเสริฐ (2554: 10) ได้ให้ความหมาย ความฉลาดทางจริยธรรมหรือ MQ (Moral Quotient) เป็นความสามารถในการรับรู้ในสิ่งที่ควรทำในสังคม หรือสิ่งที่ไม่ควรทำในสังคม เพื่อให้บุคคลสามารถอยู่ในกรอบของสังคมและเชื่อมโยงกับผู้อื่น ได้อย่างสงบสุข เป็นระดับจริยธรรมศีลธรรมของบุคคล ซึ่งสามารถควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ เชื่อสัจย์ มีความกตัญญู เป็นคนดี มีระเบียบวินัย มีสำนึกผิดชอบชั่วดี และเคารพนับถือผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมและมนุษยชาติ

กัลย์ธีรา สุขท่า (2554: 28) ได้ให้ความหมาย ความฉลาดทางจริยธรรม หรือ MQ (Moral Quotient) เป็นความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้ ประพฤติปฏิบัติตน และพิจารณาตัดสินใจต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ตามมาตรฐานความดี ความไม่ดี ข้อควรประพฤติปฏิบัติ และกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ผิดออกจากกันของสังคม ความเอาใจใส่ต่อชีวิตมนุษยชาติและธรรมชาติ ความเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ที่ดี สังคม เศรษฐกิจ เคารพต่อทรัพย์สินผู้อื่น ความเอาใจใส่ต่อความเป็นเผยและเชื่อสัจย์ และความเอาใจใส่ต่อสิทธิ มนุษยชนขั้นพื้นฐาน โดยเป็นสิ่งบุคคลต้องเรียนรู้ และได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก

สรุป ความฉลาดทางจริยธรรม หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจ การรู้จักรับผิดชอบต่อชีวิตสามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ผิดออกจากกันได้รวมทั้งสามารถเลือกประพฤติตนให้สอดคล้องกับความถูกต้องด้วยความตั้งใจและเจตนาที่ดีงามในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรม

2.2.1 แนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมของ Lennick and Kiel

Lennick และ Kiel. (2005) ได้กล่าวว่าความฉลาดทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่นำสู่ความสำเร็จของผู้บริหารและทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ในหนังสือ Moral Intelligence: Enhancing Business Performance; & Leadership success ซึ่งความฉลาดทางจริยธรรม เป็นความสามารถทางจิตใจในการกำหนดคุณลักษณะหรือองค์ประกอบสากลของความเป็นมนุษย์ที่เป็นค่านิยม เป้าหมาย และการกระทำ เพื่อไม่ให้เดินหลงทางไปจึงควรมีการกำหนดเข็มทิศจริยธรรม (Moral Compass) มีองค์ประกอบหลักทั้ง 4 องค์ประกอบที่เป็นสากลที่ได้รับการยอมรับจาก American business leaders คือ 1. ด้านความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม (Integrity) 2. ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) 3. ด้านเมตตา กรุณา (Compassion) และ 4. ด้านการให้อภัย (Forgiveness) ทั้ง 4 องค์ประกอบนี้เป็นทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารที่ควรมีความสามารถทางการและมีจริยธรรม

เมื่อกล่าวถึงความฉลาดหรือสติปัญญาของผู้บริหารโดยทั่วไปจะมักจะคิดถึง ความฉลาดทางสติปัญญา ก่อน (Cognitive intelligence: IQ) และความฉลาดทางเทคนิค (Technical intelligence) ที่จะนำพาให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ อาจเรียกว่าความฉลาดทางสติปัญญาและความฉลาดทางเทคนิคนั้นเป็นสมรรถนะเริ่มต้นซึ่งทำให้ธุรกิจต่าง ๆ นั้นไม่แตกต่างกัน แต่ก็มีผู้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) และความฉลาดทางจริยธรรม (Moral

intelligence) จะทำให้ต่างจากคู่แข่ง หรือธุรกิจอื่น ผู้บริหารทั้งหลายต่างเพิกเฉยต่อสมรรถนะนี้ด้วยว่าเป็นนามธรรม ยากต่อการวัดต่อมาปี 1995 Daniel Goleman ผู้ศึกษาด้านความฉลาดทางอารมณ์ ได้ศึกษาปรับปรุงเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ที่มีลักษณะแตกต่างจากความฉลาดทางสติปัญญา คือมีการตระหนักรู้ (Self awareness) มีการจัดการด้านอารมณ์ มีแรงจูงใจในตัวเอง สามารถจัดการอารมณ์ต่างๆ ได้ (Lennick and Kiel. 2005: 6)

การที่บุคคลจะใช้ความฉลาดทางจริยธรรมในการตัดสินใจทางจริยธรรมในแต่ละเรื่อง ต้องมีแนวทาง หลักการที่สอดคล้องกันจึงจะทำให้การตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นไปตามที่ต้องการและสามารถรักษาความสอดคล้อง (Living in Alignment) ในการใช้จริยธรรมของตนเองได้ (Lennick และ Kiel. 2005: 37-61) ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ความสอดคล้อง(Living in Alignment) ของความฉลาดทางจริยธรรม

ที่มา: Lennick and Kiel. 2005: 86

1. **เข็มทิศจริยธรรม (Moral Compass)** หมายถึงแนวทางที่บุคคลกำหนดไว้เพื่อเป็นหลักในการตัดสินใจประกอบด้วยหลักการทางจริยธรรมพื้นฐานในระดับสากล (Principles) เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเกรงใจ ความรับผิดชอบ ค่านิยมส่วนบุคคล (Values) และความเชื่อส่วนบุคคล (Beliefs) ซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถนำมาใช้ได้เมื่อเกิดความลำบากใจในการตัดสินใจทางจริยธรรม

2. **เป้าหมาย (Goals)** หมายถึง สิ่งที่บุคคลต้องการจะไปให้ถึง ประกอบด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ (Purpose) เป้าหมาย (Goals) และความต้องการ (Wants) ของตนเอง เป้าหมายนี้เป็นเรื่องการเป็นมนุษย์ มนุษย์ยังมีความต้องการ เช่น มนุษย์มีความต้องการทางเพศ แต่การข่มขืนก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่ควรกระทำ เป็นต้น

3. **พฤติกรรม (Behaviors)** หมายถึง สิ่งที่คุณจะกระทำ รวมถึงความคิด (Thoughts) อารมณ์ (Emotions) และการกระทำที่แสดงออกมา (Actions) พฤติกรรมนี้จะเป็นสิ่งที่เป็นแรงบันดาลใจให้คุณคนอื่นกระทำตามในฐานะที่คุณเป็นผู้นำคุณยึดมั่นและทำตามสิ่งนั้นอย่างสอดคล้อง

องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม

Lennick และ Kiel (2005: 77-113) แบ่งองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่สำคัญไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม (Integrity)

หมายถึงการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหลักการ ค่านิยม และความเชื่อซึ่งเป็นความสามารถทางด้านจริยธรรมที่สำคัญที่เป็นความมุ่งมั่นในทุกสิ่งที่คุณจะพึงกระทำหรือพูด ความซื่อสัตย์และคุณธรรมทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ การยืนหยัดในสิ่งที่พูด การตระหนักรู้จะเป็นสิ่งแรกที่คุณจะสามารถประพฤติปฏิบัติออกมาได้ตามความซื่อสัตย์และคุณธรรมที่สอดคล้องตรงกัน ดังนั้นบุคคลต้องมีความชัดเจนในกรอบจริยธรรมของตนเอง แล้วปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกรอบจริยธรรมคือ การทำให้ผู้อื่นได้รับรู้หลักการที่สำคัญที่สุดของคุณคนนั้น และยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องตรงกันกับหลักการนั้น รวมถึงการพูดความจริงและยืนยันในสิ่งที่ถูกต้อง ทั้งการรักษาสัญญาซึ่งเป็นเครื่องหมายหรือคุณสมบัติของคุณสมบัติของคุณคนที่เป็นแบบอย่างในเรื่องของความซื่อสัตย์และคุณธรรม จะเห็นได้จากที่บุคคลผู้นั้นจะได้รับความเชื่อถือไว้วางใจในสิ่งที่พูดและสิ่งที่ทำ

สมรรถนะทางจริยธรรม (Moral Competencies) ของความซื่อสัตย์ (Integrity) ประกอบด้วย

1. การแสดงออกที่สอดคล้องกันของหลักการ (Principles) ค่านิยม (Values) และความเชื่อ (Beliefs) การพูดความจริง 2. การยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง 3. การรักษาสัญญา

2. ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility)

หมายถึง ความเต็มใจยอมรับของคุณคนว่ามีหน้าที่รับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง ทุกสิ่งที่ได้กระทำลงไปนั้นจะเป็นไปตามกฎของเหตุและผล (The Law of Cause and Effect) เมื่อคุณคนเป็นเหตุทำให้เกิด ย่อมจะมีผลกระทบตามมา ผลกระทบอาจมากกว่าหนึ่ง ผลที่เกิดขึ้นบางอย่างอาจจะมีการวางแผนมาแล้วว่าจะให้เกิด แต่บางอย่างเมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้ตกใจ นอกจากนั้น การยอมรับต่อสิ่งที่ตนเองเลือกนั้น ทำให้ต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นทุกอย่างจากพฤติกรรมของตนเอง ทั้งผลที่คาดว่าจะให้เกิดและผลที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ ด้านความรับผิดชอบนี้เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่ง บุคคลต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองได้กระทำ ไม่มีข้อแก้ตัวใด แม้ว่าจะไม่มีใครที่สมบูรณ์แบบและทุกคนต่างมีคำอธิบายที่ดีที่ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติในสิ่งที่รู้ว่าจะถูกต้องแล้วก็ตาม นอกจากนั้น แง่มุมที่สำคัญอีกประการหนึ่งของด้านความรับผิดชอบ คือการยอมรับความผิดพลาดและความล้มเหลวที่เกิดขึ้น เต็มใจที่จะรับผิดชอบ เมื่อเกิดการผิดพลาดอีกทั้งยังรวมเอาความช่วยเหลือผู้อื่นเข้ามาเป็นความรับผิดชอบของตนเองด้วย ทุกคน

ต้องร่วมรับผิดชอบสนับสนุนให้ผู้อื่นได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เนื่องจากทุกคนอยู่บนโลกใบเดียวกัน และมีความเป็นสากลมากขึ้น ทุกคนไม่สามารถอยู่ได้โดยไม่พึ่งพากัน

สมรรถนะทางจริยธรรม (Moral Competencies) ของความรับผิดชอบ (Responsibility) ประกอบด้วย 1. มีความรับผิดชอบในการเลือกของบุคคล 2. ยอมรับในความผิดพลาดและล้มเหลว 3. มีความรับผิดชอบในการให้บริการอื่นๆ

3. ด้านความเมตตากรุณา (Compassion)

หมายถึง การดูแลผู้อื่นอย่างกระตือรือร้น เป็นการที่บุคคลทำในสิ่งที่ช่วยเหลือสนับสนุนการตัดสินใจของผู้อื่น บางครั้งอาจหมายถึงการเอาใจใส่ดูแลเป้าหมายของผู้อื่นเท่าที่พวกเขาจะทำได้ หลายครั้งอาจพบว่าตนเองเข้าไปดูแลเอาใจใส่ต่อเป้าหมายของผู้อื่นอย่างจริงจังมากกว่าที่ผู้อื่นจะสามารถรู้สึกจริงจังแบบนั้นได้

สมรรถนะทางจริยธรรม (Moral Competencies) ของความเมตตากรุณา (Compassion) ประกอบด้วย เติบโตในการดูแลผู้อื่น

4. ด้านการให้อภัย (Forgiveness)

หมายถึง การปล่อยวาง ไม่ถือสาในความผิดพลาดที่เกิดขึ้นทั้งของตนเองและของผู้อื่น ซึ่งเป็นความสามารถที่เป็นกระจุกสะท้อน และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและชัดเจนมาก เป็นการยากที่จะพูดถึงการปล่อยวางและไม่ถือสากับความผิดพลาดของตนเอง โดยไม่พูดถึงการปล่อยวางและไม่ถือสากับความผิดพลาดของผู้อื่น แต่ทั้งสองสิ่งนี้ ไม่ได้ใช้ทักษะเดียวกัน บางคนสามารถให้อภัยตนเองได้ดีกว่าให้อภัยผู้อื่น หลายคนให้อภัยความผิดพลาดของตนเองได้ยาก เพราะจัดอยู่ในประเภทพวก “สมบูรณ์แบบ” (Perfectionism) บางคนสามารถปล่อยวางและไม่ถือสากับความผิดพลาดของผู้อื่นได้ แต่ยังยึดติดกับความผิดพลาดของตนเอง บางครั้งเราก็วิจารณ์ตัวเราในทางที่ไม่ดีที่สุดในขณะที่บางคนสามารถให้อภัยตนเองได้ง่ายกว่าเพราะรู้ว่าทำไปด้วยความตั้งใจดี ในที่บางคนอาจไม่ยอมให้อภัยผู้อื่น เพราะว่ายังกาลงแคลงใจกับเจตนาของพวกเขาอยู่ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะรู้ว่าการปล่อยวางและไม่ถือสากับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นทั้งของตนเองและของผู้อื่นนั้น จะทำให้เห็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นในอนาคตได้

สมรรถนะทางจริยธรรม (Moral Competencies) ของการให้อภัย (Forgiveness) ประกอบด้วย 1. ให้อภัยในความผิดพลาดของตนเอง 2. ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น

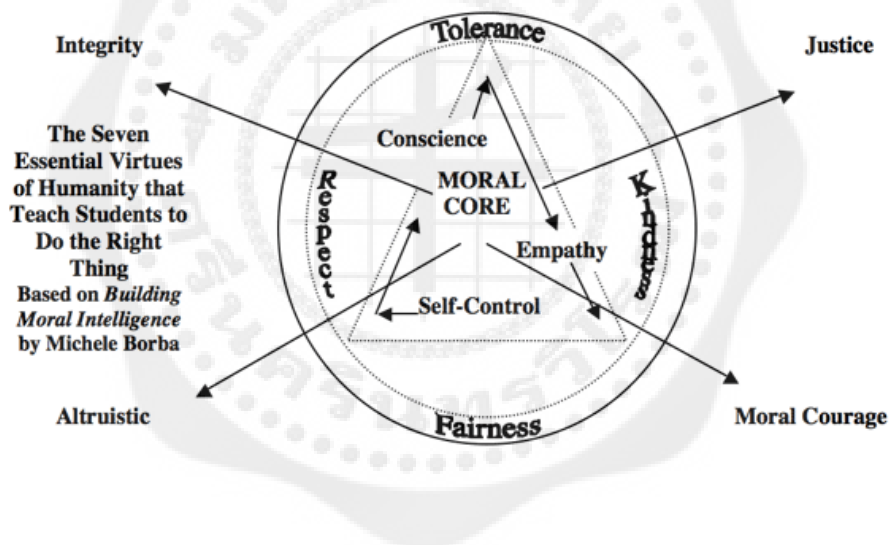
ความเข้มแข็งของทักษะทางจริยธรรม (Moral skills)

การสร้างทักษะของบุคคลหรือผู้นำผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ชีวิตจริงนั้น เป็นการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลง (Lennick; & Kiel. (2005: 215) อ้างอิงจาก Boyatzis. (2002)) เสนอกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. เข้าใจความคิดของตนเอง หรือคนต้นแบบ 2. ยอมรับความจริงของชีวิต ที่บางครั้งก็เข้มแข็ง หรือบางครั้งก็อ่อนแอ 3. ตัดสินใจที่จะสร้างความเข้มแข็งในตัวเอง โดยลดช่องว่างของความจริงกับความคิด 4. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความรู้สึกใหม่ๆ 5. พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีส่วนในการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาทักษะทางจริยธรรม มีความ

คล้ายคลึงกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self directed learning) การฝึกอบรมการเป็นผู้นำ ความฉลาดทางอารมณ์ และค่านิยมในผู้บริหารระดับสูงนั้น ไม่ต้องการฝึกอบรม แต่ต้องการการเรียนรู้ยอมรับความผิดพลาดและการเสียเวลา ซึ่งจะได้รับประสบการณ์จากผู้มีส่วนร่วม ผู้เชี่ยวชาญ ผู้นำเสนอ

2.2.2 แนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมของ Borba

Borba. (2001) นักการศึกษากล่าวว่าความฉลาดทางจริยธรรม หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เข้าใจ แยกแยะสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องในหนังสือ Building Moral Intelligence พื้นฐานสำหรับความฉลาดทางจริยธรรม คือการสร้างคุณลักษณะ 3 ประการที่เป็นแกนหลัก (Moral core) ของความฉลาดทางจริยธรรม คือ การเสริมสร้าง ความฉลาดทางจริยธรรม ตามลำดับขั้นโดย ผู้ใหญ่จะต้องรู้จักวางแผนในการอบรมสั่งสอนเด็กให้เด็กได้กระทำแต่สิ่งที่ถูกที่ควร และรู้จักวิสัยแย้งหรือต่อต้านแรงกดดันจากภายนอกต่าง ๆ ที่จะนำพาให้เด็กเปลี่ยนลักษณะนิสัยหรือเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีอยู่แล้วเสียไป การเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ก่อให้เกิดคุณธรรมในตัวเด็ก มีดังนี้

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ทั้ง 7 ด้าน

ที่มา: Borba,M. 2001: online

1. ความสามารถเข้าใจผู้อื่น หรือ ความเอื้ออาทร (Empathy) คือ ความเห็นใจผู้อื่น พร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น และปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความอ่อนโยน การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเป็น ความรู้สึกเชิงจริยธรรมที่ช่วยให้บุคคลทำสิ่งที่ถูกต้อง เนื่องจากความตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น

ขั้นที่ 1 สอนให้เด็กตระหนักรู้ในตน บอกอารมณ์และความรู้สึกในปัจจุบันขณะของตนได้

ขั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น

ขั้นที่ 3 พัฒนาให้เด็กมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ ด้วยการคิดและรู้สึกในมุมมองของผู้อื่น

2. การมีจิตสำนึกรู้ผิดชอบชั่วดี หรือมโนสำนึก (Conscience) เป็นเสียงจากภายในตน ที่ช่วยให้บุคคลตัดสินใจความถูกต้อง ความชอบธรรม และความเหมาะสมได้ ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทางที่ควรจะเป็นอดทนต่อความยุ่งยากต่าง ๆ ได้ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณธรรมประเภทอื่น ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความสุจริต ซื่อตรง

ขั้นที่ 1 สอนให้เด็กแยกแยะระหว่างสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และไม่เหมาะสม สิ่งที่ดีควรทำ และไม่ควรทำ

ขั้นที่ 2 สอนให้เด็กเข้มแข็ง กล้าที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง แนะนำพฤติกรรมที่ดีงาม เหมาะสมให้แก่เด็ก

ขั้นที่ 3 สอนเสริมสร้างวินัยทางจริยธรรม เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่ถูกจากสิ่งที่ผิด

3. ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self-control) เป็นอำนาจในตนที่จะปฏิเสธสิ่งที่ไม่ควรกระทำให้ทำสิ่งที่ถูกต้อง และประพฤติตามทำนองคลองธรรม การควบคุมตนเองเป็นกลไกภายในที่ขึ้นจากการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม จึงสามารถเลือกสิ่งที่ปลอดภัยด้วยสติปัญญา และหยุดการกระทำที่อันตรายได้ การควบคุมตนเองทำให้บุคคลมีเวลาที่จะคิดวิเคราะห์ถึงผลการกระทำและยับยั้งการกระทำตามความคิดที่อันตรายของตนเองได้

ขั้นที่ 1 สอนให้เด็กรู้จักบังคับใจตนเองให้เลือกกระทำให้แบบจัดลำดับความสำคัญก่อน หลัง

ขั้นที่ 2 สอนให้เด็กรู้จักกระตุ้นตนเอง สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

ขั้นที่ 3 สอนให้เด็กให้รู้จักบริหารจัดการกับสิ่งยุ่งยากที่ทำให้หลงผิด รู้จักคิดก่อนทำ

จากรูปข้างต้นจะพบแกนหลักของความฉลาดทางจริยธรรมทั้งสามประการ คือ ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นหรือความเอื้ออาทร กับ การมีจิตสำนึกรู้ผิดชอบชั่วดีหรือมโนสำนึก กับ ความสามารถในการควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในตน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน นอกจากนี้แกนหลักทั้งสามยังสร้างคุณลักษณะภายนอกอีก 4 ประการ คือ

4. ความเคารพนับถือ และการมีมารยาทต่อผู้อื่น (Respect) เป็นการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ดังเช่นที่ตนเองอยากได้รับการดูแลเป็นรากฐานของการลดความรุนแรง ความเกลียดชัง และความอยุติธรรมทั้งปวง สามารถที่จะเคารพ เกรงใจ ตนเองและผู้อื่น

ขั้นที่ 1 สอนเด็กเข้าใจความหมายของการเคารพผู้อื่นด้วยการสอนและทำให้ดูเป็นตัวอย่าง

ขั้นที่ 2 สอนให้เด็กรู้จักเคารพกฎระเบียบ รู้จักรับยับยั้งการต่อต้านแบบรุนแรง

ขั้นที่ 3 สอนให้เด็กรู้จัก รักษากริยา สุภาพอ่อนโยนอยู่เสมอ

5. **ความเมตตากรุณา (Kindness)** การแสดงความห่วงใยเกี่ยวกับสวัสดิภาพของผู้อื่น
ปรารถนาให้เขาพ้นทุกข์ หยิบยื่นความรัก ความปรารถนาดี และความเป็นมิตรให้เขา หวังให้เขาอยู่
ดีมีความสุข

ขั้นที่ 1 สอนให้เด็กเข้าใจความหมายและให้มีความนิยามในเรื่อง ความเมตตากรุณา

ขั้นที่ 2 สอนให้เด็กใจกว้างรู้จักแบ่งปัน

ขั้นที่ 3 สอนให้เด็กกล้าที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งให้เห็นถึงผลดีที่จะเกิดตามมาความสุข
เห็นแก่ตนเองเป็นที่ตั้งน้อยลง คำนึงผู้อื่นให้มากขึ้น รับผิดชอบต่อสังคม ไม่ทำร้ายผู้อื่น

6. **ความอดทน อดทนอดกลั้น (Tolerance)** เป็นการเคารพสิทธิ และยอมรับพฤติกรรม
ของผู้อื่นแม้จะไม่เห็นด้วย การเคารพสิทธิ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และตำแหน่งหน้าที่ของผู้อื่น
แม้กระทั่งผู้ที่มีความเชื่ออุดมการณ์และการแสดงออกที่แตกต่างไปจากตน มีจิตใจเปิดกว้างต่อความ
แตกต่าง

ขั้นที่ 1 เป็นต้นแบบ อบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักอดทน อดกลั้น ตั้งแต่เป็นเด็กเล็ก

ขั้นที่ 2 แสดงความชื่นชม ยกย่องเมื่อเด็กรู้จักอดทน อดกลั้นได้

ขั้นที่ 3 สอนให้เด็กรู้จักต่อต้าน พฤติกรรมเลียนแบบ ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย

7. **ความยุติธรรม (Fairness)** เป็นการมีจิตใจเปิดกว้าง ปฏิบัติอย่างยุติธรรม เสมอภาค
ไม่เลือกปฏิบัติ คำนึงถึงกฎ กติกา มีการให้และรับฟังทุกแง่มุมก่อนการตัดสินใจ

ขั้นที่ 1 ปฏิบัติต่อเด็กอย่างเสมอภาค

ขั้นที่ 2 ช่วย让孩子เรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามแบบยุติธรรม

ขั้นที่ 3 สอนให้เด็กการที่ยืนหยัดต่อต้านความอยุติธรรม และความไม่เสมอภาค

จากแกนหลักคุณธรรม และองค์ประกอบดังกล่าว ทำให้เกิดคุณลักษณะวงกว้าง 4 ประการ
ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคม ได้แก่ ความซื่อสัตย์(Integrity) ความถูกต้องเที่ยงธรรม (Justice) การเห็น
แก่ประโยชน์ผู้อื่น (Altruism) และความกล้าหาญทางจริยธรรม (Moral courage)

2.2.3 แนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมของ Musharraf Hussain

Musharraf Hussain. (2009) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ 7 Steps to Moral Intelligence
Based on Imam Ghazali's Teaching โดยมีแนวคิดของอัล-กาซาลีหรืออัลกาเซล ในโลกตะวันออก
กลาง ซึ่งเป็นชาวมุสลิม ศาสนาจารย์ นักกฎหมาย นักปรัชญา แห่งเปอร์เซีย กล่าวว่าจริยธรรมเป็น
สิ่งจำเป็นที่ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีก่อให้เกิดสันติภาพ แล้วจริยธรรมยังทำให้มนุษย์มี
คุณลักษณะ บุคลิกภาพที่แตกต่างกัน ช่วยทำให้สังคมมีสวัสดิภาพ ในส่วนบุคคลนั้นจริยธรรมทำให้
มีการเสียสละประโยชน์ส่วนตน รู้จักหน้าที่ มีเมตตา มีความรัก ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น รู้จักปกป้องสิทธิของ
ตน ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นผู้ใฝ่หาความรู้ (Hussain. 2009: 2-3) ซึ่งในศาสนาอิสลามใน

ความหมายของอัลกุรอานนั้น หมายถึง "แนวทางในการดำเนินชีวิต ที่มนุษย์จะปราศจากมันไม่ได้" ส่วนความแตกต่างระหว่างศาสนากับกฎของสังคมนั้น คือศาสนาได้ถูกประทานมาจากพระผู้เป็นเจ้า ส่วนกฎของสังคมเกิดขึ้นจากความคิดของมนุษย์ อีกนัยหนึ่ง ศาสนาอิสลามหมายถึง การดำเนินของสังคมที่เคารพต่ออัลลอหฺ และเชื่อฟังปฏิบัติตามคำบัญชาของพระองค์

คุณลักษณะของจริยธรรมเป็นหลักสำคัญในชีวิตกำหนดคุณธรรมพื้นฐาน ไว้ 10 องค์ประกอบ (Hussain. 2009: 22) ดังรูป

ภาพประกอบ 4 คุณธรรมหลัก 10 ประการ

ที่มา: Hussain. 2009: 22

1. **ความอดทน (Patience)** หมายถึง บุคคลสามารถอยู่ในความสงบและใจเย็นในช่วงเวลาแห่งความยากลำบาก เช่นผู้ป่วยสามารถทนกับความเจ็บปวดและความเศร้าโศกได้
2. **การถ่อมตัว (Modesty)** หมายถึง การที่บุคคลยอมรับคุณค่าของคนอื่นตามธรรมชาติที่เป็นอยู่ เช่นไม่พิจารณาผู้อื่นจากการแต่งกายของเขา
3. **ความนุ่มนวล (Gentleness)** หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะสุภาพ นอบน้อมและสามารถปรับพฤติกรรมต่อบุคคลอื่น หรือสถานการณ์ได้
4. **ความอ่อนน้อมถ่อมตน (Humility)** หมายถึง บุคคลมีความอ่อนน้อมถ่อมตนและจิตสำนึกของตนที่จะรับใช้ผู้อื่นโดยไม่หวังคำสรรเสริญ

5. การให้อภัย (Forgiveness) หมายถึง การที่บุคคลสามารถละทิ้งการแก้แค้น เมื่อสามารถทำได้และเป็นความตั้งใจที่จะหยุดความรู้สึกที่ไม่พอใจบุคคลที่ทำผิดกับตน

6. ความรู้สึกชื่นชม (Gratitude) หมายถึง การที่บุคคลที่เห็นคุณค่าของผู้อื่นและยอมรับพวกเขาอย่างเปิดเผยและปรารถนาที่จะการยกย่องคุณงามความดีของผู้อื่น

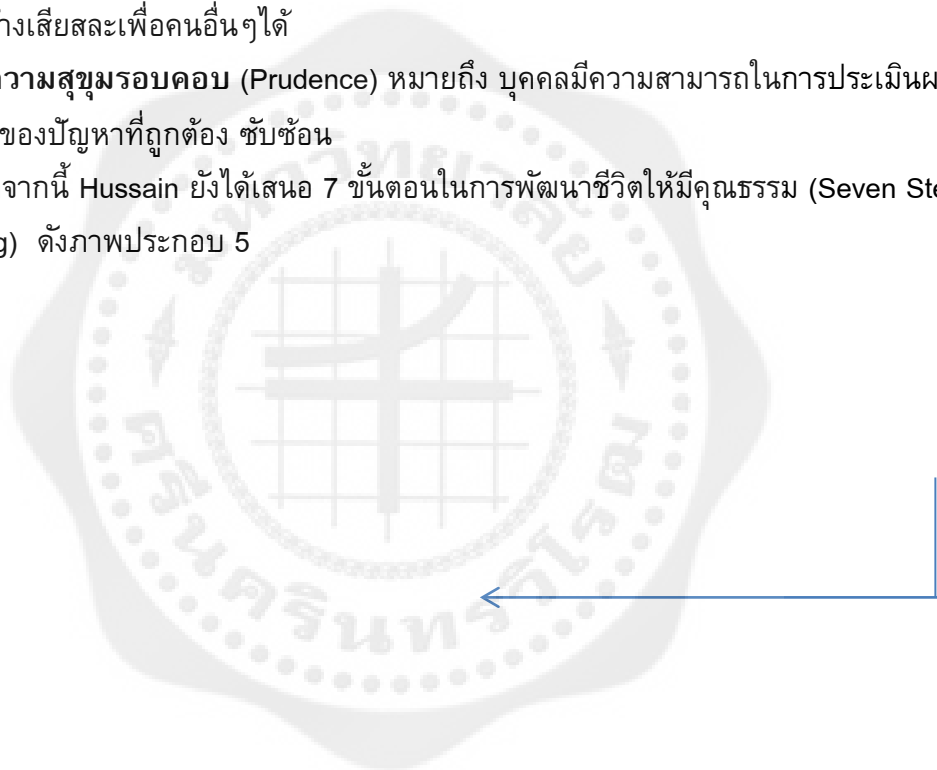
7. ความเมตตาสงสาร (Kindness) หมายถึง การที่บุคคลให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ที่ต้องการด้วยความเห็นอกเห็นใจ ให้บรรเทาจากความทุกข์ทรมาน

8. ความซื่อสัตย์ (Honesty) หมายถึง บุคคลมีการกระทำ คำพูดและความคิดที่มีความจริงใจและน่าเชื่อถือ

9. ความกรุณา (Generosity) หมายถึง การที่บุคคลให้ความสุขกับคนที่ยังไม่ได้ร้องขอ เป็นคนที่ใจกว้างเสียสละเพื่อคนอื่น ๆ ได้

10. ความสุขุมรอบคอบ (Prudence) หมายถึง บุคคลมีความสามารถในการประเมินผลกระทบและผลของปัญหาที่ถูกต้อง ชับซ้อน

นอกจากนี้ Hussain ยังได้เสนอ 7 ขั้นตอนในการพัฒนาชีวิตให้มีคุณธรรม (Seven Steps to moral living) ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 7 ขั้นตอนในการพัฒนาชีวิตให้มีคุณธรรม (Seven Steps to moral living)

ที่มา: Hussain. 2009: 91

1. กำหนดเป้าหมายของคุณธรรมที่ดี ให้ชัดเจน
2. เข้าใจคุณลักษณะที่ดี หรือ ไม่ดี
3. มีความเชื่อว่าตัวเองสามารถเปลี่ยนแปลงได้
4. ค้นหาข้อผิดพลาดของตัวเอง
5. ละทิ้ง ล้มเลิกความปรารถนาของตัวเอง
6. พัฒนาคุณลักษณะที่ดี
7. ทบทวนความก้าวหน้าของตัวเอง (ย้อนกลับพิจารณาข้อ 4)

จากแนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมของMusharraf Hussain (2009) สอดคล้องกับแนวคิดของศาสนาอิสลาม ในการวิจัยนี้จึงได้ศึกษาแนวคิดทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการคุณธรรม จริยธรรม ดังนี้

2.2.4 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

2.2.4.1 แนวคิดขององค์กรพุทธนิจจี

องค์กรพุทธนิจจี (Tzu Chi Buddhist Organization) ถือกำเนิดเมื่อปี พ.ศ.2509 โดย ภิกษุณีเจิ้งเหยียน จัดเป็นองค์กรการกุศลที่ใหญ่ที่สุดในสาธารณรัฐจีน (เกาะไต้หวัน) มีโรงพยาบาลระดับต้น ๆ ของประเทศถึง 6 แห่ง มีธนาคารไขกระดูกใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก มีสถาบันการศึกษาที่ครบทุกระดับจากประถม มัธยม วิทยาลัย ไปจนถึงมหาวิทยาลัยที่มีเอกลักษณ์ ในด้านการสอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีสถานีโทรทัศน์ที่มุ่งเผยแพร่คุณธรรมผ่านเครือข่ายทั่วโลก และยังมีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์อีกมากมายที่ช่วยเหลือ คนยากจน สงเคราะห์คนชรา ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ รวมทั้งงานแยกขยะ

องค์กรพุทธนิจจี จัดตั้งในรูปแบบของมูลนิธิพุทธนิจจีมีชื่อเต็มว่า “มูลนิธิเมตตาสงเคราะห์พุทธนิจจี (The Buddhist Compassion Relief Tzu Chi Foundation) “นิจ” หมายถึง เมตตาและ “จี” หมายถึงช่วยเหลือหรือบรรเทาทุกข์ นิจจีคือกลุ่มชาวพุทธที่รวมตัวกันอย่างเข้มแข็งภายใต้การนำของท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน โดยประกาศเจตนารมณ์ที่จะสืบทอดความคิดการทำงาน ตามที่ท่านปรมาจารย์อื่นรุ่นที่วางแนวทางไว้ให้ว่า ศาสนาของพระพุทธองค์นั้นเป็น “हरินเจียนฟอเจียว” คือ เป็นศาสนาที่มีบทบาทในสังคมมนุษย์โลก ด้วยจิตพุทธะ และ ดำเนินโพธิสัตว์จรยา ยินดีช่วยเหลือทุกชีวิตปฏิบัติเพื่อผู้อื่น มีใช้เพื่อตัวเอง ศาสนาพุทธ มิได้สอนให้รอตาย เพื่อไปเสพผลในแดนสุขาวดีเพราะแดนสุขาวดีไม่มีอะไรทำเท่ากับการบำเพ็ญบุญกุศล ความดี ความเสียสละอยู่ในแดนมนุษย์บนโลกใบนี้ ในความเห็นของท่านอื่นรุ่นมหาเถระ (ภิกษุณีปัญสิมา พิตยรังสฤษฏ์. 2552)

การที่องค์กรพุทธนิจจี สามารถสร้างสรรค์งานได้อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องนั้น พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่ที่ทำงานให้เป็นอาสาสมัครที่ทำงานในองค์กรพุทธนิจจีไม่คิดค่าตอบแทนแล้ว ยังออกเงินบริจาค สละเวลา ค่าใช้จ่ายส่วนตัวในการทำงานในองค์กรนั้นมีความโดดเด่นมากในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ และศิลปะในการส่งเสริมคุณธรรม ผ่านการทำงานอาสาสมัคร การเคารพและเห็นคุณค่าของผู้อื่นผ่านการเรียนรู้ชีวิตของเขา การบ่มเพาะความอ่อนน้อมถ่อมตนผ่านการชงน้ำชา หรือการจัดดอกไม้ การมีกำลังใจในการทำดีผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น การซึมซับความดีงามผ่านการเล่านิทาน องค์กรพุทธนิจจีมีกลวิธีในการน้อมนำความดีออกมาจากใจของผู้คนเริ่มต้นตั้งแต่ มีศรัทธาในความดีของผู้อื่นเชื่อว่าทุกคนมีเมตตากรุณาอยู่ในจิตใจ ทุกคนล้วนอยากทำความดีเพราะทุกคนมีพุทธะหรือโพธิสัตว์ภาวะ เปิดโอกาสให้ได้ทำความดี พยายามเปิดโอกาสให้ผู้คนได้ทำความดีเริ่มตั้งแต่การให้ทาน การบริจาค โดยเชื่อว่าเมื่อคนเราได้ทำความดี ย่อมเกิดความภาคภูมิใจ เพราะได้ตอบสนองความใฝ่ดีในส่วนตัว ทำให้คุณภาพฝ่ายบวกมีพลังมากขึ้น จนสามารถควบคุมคุณภาพฝ่ายลบ เช่น โลภะ โทสะ โมหะ ได้ การที่บางคนทำความชั่ว ไม่ใช่เพราะ

เขาไม่มีคุณธรรมในจิตใจ แต่เป็นเพราะคุณภาพฝ่ายบวกไม่มีกำลังพอที่จะต่อสู้หักท้านกับคุณภาพฝ่ายลบการแสดงความชื่นชมมากกว่าตำหนิ การชื่นชมเป็นวิธีการที่มูลนิธิใช้ในทุกระดับตั้งแต่เด็กไปจนถึงผู้ใหญ่ โดยมีความเชื่อว่าทุกคนมีคุณงามความดีอยู่ในตัว หน้าที่ของทุกคนคือมองให้เห็นความดีแม้มีเพียงน้อยนิด และสิ่งที่ทำควบคู่กับการเห็นคุณค่าของทุกชีวิตและสรรพสิ่ง คือการขอบคุณการเห็นความทุกข์ของผู้อื่น ความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์สามารถกระตุ้นเมตตากรุณาในใจ ให้เกิดพลังที่อยากทำความดี ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การได้รับรู้เรื่องราวของคนทำความดี ทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะทำความดีโดยใช้วิธีการสนทนาพูดคุยกันประจำ นอกเหนือจากการใช้สื่อ เช่น หนังสือ ละคร รายการโทรทัศน์

องค์กรพุทธศาสนาใหญ่ๆ ในไต้หวันมีมากมายนับร้อยพันองค์กร องค์กรที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปมีมากมาย เช่น องค์กรพุทธนิจจี ฝอกงชาน ฝอถอเจียววี่จิงชิน จงไถชาน หลิงจีชาน องค์กรพุทธผู้จื่อ เซียงกงวหนี่ชือ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนก่อตั้งโดยนักบวชทั้งสี่นิกายแต่มีฆราวาสเป็นผู้ดำเนินงาน ทั้งหมด แสดงให้เห็นถึง การรวมตัวกันทำกิจกรรมเชิงพุทธในไต้หวันเจริญ รุ่งเรืองมาก ประชาชนถือเป็นสิ่งสำคัญของชีวิต ในอันที่จะแบ่งเวลา ไปร่วมทำกิจกรรมกับองค์กรที่ตนศรัทธาอย่างสม่ำเสมอองค์กรพุทธในไต้หวันเป็นพุทธมหายานที่เน้นอุดมการณ์พรหมวิหาร ๔ แบบพระโพธิสัตว์ คือ มุ่งช่วยเหลือสรรพสัตว์เป็นเป้าหมายหลักของชีวิต ทำให้มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยกันคนละไม้คนละมือ ไม่มุ่งหาความสุขในตนฝ่ายเดียว เอาใจใส่สลับแวล้อม ไม่ให้สังคมเสื่อมทรามลงเร็วเกินไป เพื่อต่อสู้กับกระแสการเจริญทางวัตถุโลกาภิวัตน์ที่เน้นตัวใครตัวมัน การมีเมตตาหรือความรักต่อผู้อื่นโดยไม่แบ่งแยก จึงถือเป็นหัวใจสำคัญขององค์กรพุทธนิจจี โดยเชื่อว่าความรักและความปรารถนาดีหากได้แสดงต่อผู้ใดสามารถที่จะทำให้ผู้นั้นมีความรู้สึกที่เป็นกุศลเปิดทางให้คุณธรรมหรือความใฝ่ดีแสดงตัวออกมา สอดคล้องกับหลักพรหมวิหาร 4 โดยองค์กรพุทธนิจจีให้ความหมาย ดังนี้ เมตตา หมายถึง ความรักโดยไม่แบ่งแยก เป็นการฝึกการมีจิตใจที่ต้องการให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา หมายถึง การลงมือช่วยผู้อื่นให้พ้นจากทุกข์ เป็นการฝึกลงมือทำเพื่อช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการช่วยผู้อื่นให้เป็นสุข เป็นการฝึกเรียนรู้ เข้าใจ และกตัญญูในสรรพสิ่ง อุเบกขา หมายถึง การให้โดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นการฝึกเข้าใจธรรมชาติธรรมดา สามารถลดตัวตนและปล่อยวาง

องค์กรพุทธนิจจีเป็นองค์กรด้านมนุษยธรรมที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในโลก การศึกษาแบบนิจจีเน้นสุนทรียภาพ เพราะเชื่อว่าการรู้จักความดีและความงามทำให้สามารถเข้าถึงความเป็นจริงแยกแยะความดีความชั่วได้ ถือว่าเป็นพื้นฐานของการสร้างคุณธรรมจริยธรรม

2.2.4.2 แนวคิดทางพุทธศาสนา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2556: 36-37) กล่าวว่า พระพุทธศาสนาและการนำธรรมะมาพัฒนาหลักสูตรนั้น หลักมัชฌิมาปฏิปทา คือ หลักที่มุ่งให้มนุษย์เว้นจากการหมกมุ่น มัวเมา และการทรมานตัวเองให้ลำบาก เว้นจากการประพฤติดีที่ติงเกินไป หรือหย่อนเกินไป มรรคเป็นทางสายเดียวแต่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ส่วนการสอนจริยธรรมศึกษาของสำนักงาน

คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2548) ได้ยึดหลักจริยธรรมจากอริยมรรค ซึ่งเป็นหลักพระพุทธศาสนาที่จะดำเนินชีวิตให้ถูกต้องหรือมีชีวิตที่ดีงามนั้น ต้องมีการฝึกฝนพัฒนาตนได้แก่กระบวนการที่เรียกว่า การศึกษา หรือ ศึกษา ในกระบวนการพัฒนานั้น การฝึกฝนความรู้จักคิดหรือคิดเป็น จะเป็นปัจจัยนำหรือเป็นสิ่งชักพาไปสู่ความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็น ตลอดจนความเชื่อที่ถูกต้องที่เรียกว่า สัมมาทิฐิ เมื่อมีความรู้ความเข้าใจ และคิดเห็นดีงามแล้ว การพูด การกระทำ และการแสดงออกก็จะถูกต้องดีงามไปด้วย กระบวนการของการศึกษาภายในตัวบุคคลจะเริ่มต้นและดำเนินไปได้ต้องอาศัยการติดต่อกับสภาพแวดล้อมและอิทธิพลภายนอกเป็นสิ่งผลักดันหรือเป็นปัจจัยก่อตัว ถ้าได้รับการถ่ายทอดแนะนำชักจูง จากแหล่งความรู้ความคิดที่ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดสัมมาทิฐิ นำไปสู่การศึกษาที่ถูกต้อง ปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิมี 2 ประการคือ ปัจจัยภายนอกหรือวิธีการแห่งศรัทธา ซึ่งเป็นอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กัลยาณมิตร และ ปัจจัยภายในหรือวิธีการแห่งปัญญา คือ การรู้จักคิดพิจารณา คิดถูกวิธี เมื่อมีสัมมาทิฐิเป็นฐานแล้วกระบวนการแห่งการศึกษาภายในตัวบุคคลก็จะดำเนินไปได้ กระบวนการนี้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนเรียกว่า ไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นการอบรมความประพฤติ ฝึกฝนจิต และฝึกฝนปัญญา เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ดีงาม (พระธรรมปิฎก.2547: 7-18) จึงถือเป็นประมวลหลักความประพฤติปฏิบัติหรือระบบจริยธรรมทั้งหมดในพุทธศาสนาที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตมุ่งไปสู่จุดหมายตามวิถีทางของกระบวนการได้เป็นผลสำเร็จเนื่องจากเป็นตัวช่วยกำกับให้บุคคลลดปัญหาในการดำเนินชีวิตลง โดยมีสัมมาทิฐิเป็นแกนนำมรรค มืองค์ประกอบ 8 ประการคือ

1. สัมมาทิฐิ หรือ เห็นชอบ (Right View or Right Understanding) คือ มีทัศนะ ความคิดเห็น ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมต่างๆที่ตรงตามถูกต้อง มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัยสอดคล้องกับความเป็นจริงหรือตรงตามสภาวะ

2. สัมมาสังกัปปะ หรือ ดำริชอบ (Right Thought) คือ ความคิด ความดำริตริตrongหรือคิดการต่างๆที่ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น แต่เป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ เช่น ความคิดหวังดีเสียสละ มีเมตตา ช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความคิดที่บริสุทธิ์ ไม่เอนเอียงด้วยความเห็นแก่ตัวหรือเคียดแค้นชิงชัง

3. สัมมาวาจา หรือ วาจาชอบ (Right Speech) คือ การพูดหรือการแสดงออกทางวาจาที่สุจริต ไม่โกหกหลอกลวง ไม่ส่อเสียดให้ร้ายป้ายสี ไม่หยาบคาย ไม่เหลวไหล แต่สุภาพนุ่มนวลพูดจาดีมีเหตุผล ถูกกาลเทศะ

4. สัมมากัมมันตะ หรือ กระทำชอบ (Right Action) คือ การกระทำที่ดีงาม สุจริต เป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างสัมพันธภาพที่ดีงาม

5. สัมมาอาชีวะ หรือ เลี้ยงชีพชอบ (Right Livelihood) คือ การประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่หลอกลวงเพื่อผลประโยชน์หรือก่อความเดือดร้อนเสียหายให้กับผู้อื่น

6. สัมมาวายามะ หรือ พยายามชอบ (Right Effort) คือ การเพียรพยายามในทางที่ดีงามได้แก่ เพียรหลีกเลี่ยงป้องกันสิ่งชั่วร้ายที่ยังไม่เกิด เพียรละเลิกกำจัดสิ่งชั่วร้ายที่เกิดขึ้นแล้ว เพียรสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามหรือกุศลที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และเพียรส่งเสริมสิ่งที่ดีงามหรือกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้เพิ่มพูนเจริญงอกงามยิ่งขึ้น

7. สัมมาสติ หรือ ระลึกชอบ (Right Mindfulness) คือ การมีสติกำกับตัว คมใจไว้ให้อยู่กับสิ่งที่เกี่ยวข้องที่ต้องทำในขณะนั้น หรือใจอยู่กับกิจ จิตอยู่กับงาน ไม่หลงไหลเลื่อนลอย ไม่ละเลย และปล่อยตัวเผอเรอ โดยเฉพาะสติที่กำกับทันต่อพฤติกรรมของร่างกาย ความรู้สึก สภาพจิตใจ และความนึกคิดของตน ไม่ปล่อยให้อารมณ์ที่เข้าวนว่ายวนมาฉุดกระชากให้หลุดหลงเลือนลอยไป

8. สัมมาสมาธิ หรือ จิตมั่นชอบ (Right Concentration) คือ ความมีจิตตั้งมั่น จิตดำเนินอยู่ในกิจหรือสิ่งที่กำหนดได้อย่างสม่ำเสมอ แน่วแน่เป็นอันหนึ่งอันเดียว สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก หวั่นไหว ไม่ขุ่นมัว นุ่มนวล ผ่อนคลาย ไม่เครียดกระด้าง ไม่หดหู่ท้อแท้ พร้อมทั้งจะใช้งานทางปัญญาอย่างได้ผลดี

ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมสำหรับพัฒนาชีวิตมนุษย์หรือการเรียนรู้ของบุคคลซึ่งมีผู้นำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยและการจัดการเรียนการสอน ประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการเรียนการสอน โดยจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านขั้นตอนของ ศีล สมาธิ และปัญญา (ทิสนา แคมมณี. 2546: 53-54 อ้างอิงจาก สมฺมอ มรรวิวัฒน์) ดังนี้

1. ขั้นศีล หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ ต้องควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัยทั้งกายวาจาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ ร่างกายพร้อมที่จะเรียนรู้

2. ขั้นสมาธิ หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนรวบรวมจิตใจ ความคิดให้แน่วแน่ในจุดเดียว เรื่องเดียว

3. ขั้นปัญญา หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนใช้สมาธิในการทำความเข้าใจในสิ่งที่เรียนจนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นอย่างถูกต้องตรงความเป็นจริง

2.2.5 แนวคิดของศูนย์คุณธรรม องค์การมหาชน

จากการศึกษาโครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย พบแกนหลักของคุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นสำหรับสังคมไทยมี 10 ประการ ดังนี้ 1. ความพอเพียง 2. ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 3. ความกตัญญู กตเวที 4. ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง 5. ความมีวินัย 6. ความอดทน อดกลั้น 7. ความขยันหมั่นเพียร 8. ความมีสติ 9. ความรับผิดชอบ 10. ความเสียสละ (สายฤดี วรกิจโกศาทร. 2554: 19-20)

ภาพประกอบ 6 ความเชื่อมโยงของคุณธรรมทั้ง 10 ประการ

ที่มา: สายฤดี วรกิจโกศาทร. 2554: 21

คุณธรรมทั้ง 10 ประการสามารถเชื่อมโยงกันได้โดยมีคุณธรรมด้านความพอเพียง เป็นแกนหลัก หากบุคคลตั้งความพอเพียงเป็นเป้าหมายแล้ว ก็จะต้องลดสิ่งที่เกินที่ในชีวิต หรือความโลภ คุณธรรมทั้ง 10 ประการนั้น ยังได้มีการแบ่งคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวม ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรามาริบดี จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 จากการศึกษาของไกรยุทธ วีรตยาดี นันท์ ได้สังเคราะห์แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 โดยกล่าวถึงคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวม แบ่งออกเป็น 4 ชุด (นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ. 2551: 32-34) ดังนี้

คุณธรรมชุดที่ 1 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน

คุณธรรมชุดนี้ประกอบด้วย ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความสามารถพึ่งตนเอง และการมีวินัยโดยทำหน้าที่เปรียบเสมือนแรงผลักดันให้บุคคลมีความพยายามที่จะกระทำการใดๆ ให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งความหวังไว้ โดยไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคใดๆ ที่เกิดขึ้น ความเพียร หรือความวิริยะอุตสาหะเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความพยายามและความชำนาญในทักษะ ในความรู้ที่จำเป็นเพื่อให้งานที่ทำดำเนินไปได้ ขันติหรือความอดทนนั้นมีส่วนทำให้ไม่เกิดความท้อใจได้ง่าย ๆ ความอดทน จึงมีส่วนทำให้ความเพียรพยายามเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นต่อไปได้เรื่อยๆ ความ

ขยันหมั่นเพียรและความอดทนเป็นคุณสมบัติที่สื่อการบังคับตัวเองให้ต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่ต้องการ อันเป็นการสะท้อนถึงลักษณะของการพึ่งตนเองทั้งในแง่ของกำลังใจและกำลังกายที่จะผลักดันกระทบต่อสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ความสามารถพึ่งตนเองจึงเป็นคุณธรรมหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงกล่าวถึงควบคู่กับความขยันหมั่นเพียรและความอดทน การที่บุคคลจะปฏิบัติตนตามนัยแห่งความขยันหมั่นเพียร ความอดทน การพึ่งตนเองอย่างสม่ำเสมอ คงเส้นคงวาได้ จนเป็นนิสัยและเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกได้นั้น จำต้องเป็นคนที่มีความวิริยะ ซึ่งไม่เพียงแต่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระเบียบที่ตราเป็นข้อบังคับเท่านั้น แต่ยังรวมถึงระเบียบที่กำหนดอยู่ในใจของตัวผู้ที่ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบด้วยความตั้งใจจริงและด้วยความจริงใจ

คุณธรรมชุดที่ 2 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง

คุณธรรมชุดนี้ประกอบด้วย ฉันทะ ความศรัทธา สัจจะ ความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่และความกตัญญู คุณธรรมชุดที่ 2 ทำหน้าที่เสมือนปัจจัยหล่อเลี้ยงให้เกิดแรงผลักดันอันเนื่องมาจากการมีคุณธรรมชุดแรกในตัวบุคคล กล่าวคือ การที่แรงผลักดันจะมีมากมีน้อย จะหดหายหรือเพิ่มขึ้นมา ย่อมเป็นผลโดยตรงและโดยอ้อมมาจากคุณธรรมชุดที่สองนี้ที่สำคัญ ความกระตือรือร้นในความเพียรพยายาม และความอดทนในการต่อสู้กับกิจการต่าง ๆ นั้น จะรักษาไว้ได้ยาก หากบุคคลนั้นไม่มีฉันทะ ในสิ่งที่กำลังทำอยู่ ไม่มีศรัทธาหรือความเลื่อมใสในตัวบุคคลหรือองค์กรที่จะได้รับผลพอใจจากการกระทำของตนเอง ถ้าบุคคลขาดสัจจะหรือความตั้งใจจริงและความจริงใจที่ต้องการเห็นผลพวงของความพยายามแห่งตน (ซึ่งไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองหรือต่อส่วนรวม) แล้ว ความเพียร และความอดทนที่จะต่อสู้ต่อไป โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคอันหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการงานต่าง ๆ ย่อมรักษาไว้ไม่ได้นาน และจะเหือดหายไปในเวลาอันรวดเร็ว ความรับผิดชอบหรือความสำนึกในหน้าที่ของตัวบุคคล จึงมีส่วนสำคัญที่จะรักษาพลังผลักดันในตัวบุคคลในการกระทำกิจที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีในที่สุดความกตัญญูก็เป็นคุณธรรมที่ทำหน้าที่ในทำนองเดียวกับความสำนึกในหน้าที่ กล่าวคือ การที่บุคคลมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ต่อบ้านเกิดเมืองนอนมากเท่าใด ก็จะมีแรงผลักดันให้เขากระทำการอันชอบเพื่อที่จะทดแทนบุญคุณผู้มีพระคุณและประเทศมากเท่านั้น

คุณธรรมชุดที่ 3 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง

คุณธรรมชุดนี้ประกอบด้วย ความมีสติ ความรอบคอบ และความตั้งใจให้ดี คุณธรรมชุดที่ 3 ทำหน้าที่คอยเหนี่ยวรั้งไม่ให้แรงผลักดันที่ก่อตัวในบุคคลนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่พึงปรารถนา แม้ว่าบุคคลนั้นจะมีความเพียรพยายามที่จะกระทำการให้สำเร็จเนื่องจากความปรารถนาดีที่มีต่อตนเอง ต่อเพื่อนฝูง ต่อองค์กร ต่อส่วนรวม และต่อประเทศชาติ ความมีสติช่วยให้บุคคลยังคิดขั้งใจก่อนที่จะกระทำการใดจนกว่าจะได้มีการใช้ปัญญาแก้ไขประเด็นต่างๆ ที่มากับงานนั้น ความมีสติจึงเป็นคุณธรรมสำคัญ เมื่อพิจารณาควบคู่กับคุณธรรมที่ได้กล่าวถึงในชุดที่หนึ่งและในชุดที่สอง ความมีสติในทุกโอกาสจึงมีลักษณะของการกระทำที่รอบคอบ ไตร่ตรองด้วยเหตุผล และดำเนินการตามขั้นตอนตามที่ได้สรุปเอาไว้ ความตั้งใจให้ดี ในความหมายที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิ

พลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระราชทานคือ การคิดที่เป็นกลาง ปราศจากอคติ ความเที่ยงตรงในการวินิจฉัย ซึ่งเป็นคุณธรรมที่สนับสนุนให้มีความมีสติของบุคคล ได้มีส่วนในการคิดค้นประเด็นต่าง ๆ ที่ควรแก่การพิจารณา และวิเคราะห์หาข้อยุติที่เหมาะสม เพื่อใช้ในการดำเนินงานทำกิจที่พึงกระทำ

คุณธรรมชุดที่ 4 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน

คุณธรรมชุดที่สี่นี้ประกอบด้วย ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน ความเอื้อเฟื้อกัน ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น และความอะลุ่มอล่วยถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน คุณธรรมชุดนี้ทำหน้าที่เป็นปัจจัยที่สนับสนุนบุคคลได้เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วมในความสำเร็จของตนเอง หรือผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับ และเป็นปัจจัยที่สนับสนุนบุคคลได้มีส่วนในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อส่วนรวม ทั้งในวงแคบระดับครอบครัว และในวงกว้างระดับประเทศ หากปราศจากคุณธรรมต่าง ๆ ในกลุ่มนี้แล้ว บุคคลอาจใช้ความเพียรพยายามและความอดทนที่เกิดขึ้นจากการหล่อเลี้ยงของฉันทะของศรัทธา เพื่อสร้างสรรค์ผลประโยชน์ให้แก่ตนเองโดยไม่ใยดีว่าบุคคลอื่น ๆ จักได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงใด หรือโดยไม่สนใจว่าส่วนรวมได้ขาดประโยชน์ไป เนื่องจากการกระทำของตนเอง คุณธรรมชุดนี้จึงเป็นปัจจัยเกื้อกูลให้เกิดสามัคคีธรรมในหมู่ผู้ร่วมองค์กรเดียวกัน ในชุมชนเดียวกัน และในชาติเดียวกันนั่นเอง ความสามัคคีพร้อมเพรียงกันเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ทำให้บุคคลมีส่วนตระหนักถึงความสำคัญของส่วนรวม และการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม คุณธรรมชุดที่สี่จึงเป็นคุณธรรมที่คอยเตือน คอยกระตุ้นบุคคลให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมพร้อมๆ กับการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตน โดยเกื้อกูลกันและกันในรูปแบบต่าง ๆ และโดยไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

จากคุณธรรมทั้ง 4 ชุดตามการสังเคราะห์ของ ไกรยุทธ ธีรยาคีนันท์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ. 2551: 32-34) อาจกล่าวได้ว่า เป็นการจัดกลุ่มคุณธรรมจริยธรรมตามมิติของการแสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่ระดับต่อตนเอง (คุณธรรมที่เป็นปัจจัยผลักดัน) ต่อผู้อื่น (คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยงและเหนี่ยวรั้ง) และต่อสังคม (คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน) สรุปได้ดังตาราง

ตาราง 1 การจัดกลุ่มคุณธรรมจริยธรรมตามมิติของการแสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม

ประเภทคุณธรรมที่เป็น	ปัจจัยแรงผลักดัน	ปัจจัยหล่อเลี้ยง	ปัจจัยเหนี่ยวนำ	ปัจจัยสนับสนุน
คุณธรรม 10 ประการ	1. ความมีวินัย 2. ความอดทนอดกลั้น 3. ความขยันหมั่นเพียร	4. ความซื่อสัตย์ซื่อตรง 5. ความรับผิดชอบ	6. ความมีสติ 7. ความพอเพียง	8. ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 9. ความกตัญญูกตเวที 10. ความเสียสละ
พฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมระดับต่อ	ตนเอง	ผู้อื่น		สังคม

2.2.6 แนวคิดคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษา

ปัจจุบันเยาวชน ขาดแนวความคิดเพื่อส่วนรวม ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ขาดนิสัยแห่งการเสียสละ ขาดความรักความสามัคคี หลงติดอยู่กับวัตถุ รักความสะดวกสบาย ขาดความเพียรในการทำงาน มีความฉ้อฉลทั้งในด้านความคิด คำพูด และการกระทำ ใช้ความรู้ความสามารถไปในทางเห็นแก่ตัว เห็นแก่พวกพ้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ ขาดจิตสำนึกที่ถูกต้องทางคุณธรรมจริยธรรม สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันที่เตรียมพร้อมให้เยาวชนเป็นบัณฑิต เป็นพลเมืองที่ดีในสังคมไทยและสังคมโลก มีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรอบรู้ ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ มีความรู้กว้างขวาง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีจิตใจดีงาม ด้วยการหล่อหลอมให้นิสิต นักศึกษา ได้เรียนรู้วิธีการและกระบวนการในการแสวงหาความรู้และนำความรู้ที่มีในตัวเองออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง รู้จักคิด พุด ทำ อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักตัวเอง รู้จักทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์และเพื่อชาติ (สุภรณ์ ลิ้มอารีย์. 2543: 90)

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541: 101-109) ได้เสนอคุณธรรมจริยธรรม ที่ควรพัฒนาให้เยาวชน คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความอดทน อุตสาหะ และทัศนคติที่ควรพัฒนาให้เยาวชน คือ ทัศนคติในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อปวงประชา การเห็นคุณค่าของการทำงาน และวิชาชีพ การสร้างลักษณะนิสัยที่ถูกต้อง การเป็นประชาธิปไตย การเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

ปราณี วิฑูรวานิชย์ (2542: 269) ได้เสนอว่าคุณธรรมจริยธรรมที่บุคคลควรมีในการประกอบอาชีพ 5 ประการ ดังนี้

1. ความขยันหมั่นเพียร เป็นคนสู้งาน หนักเอาเบาสู้ มีความอดทน อดกลั้นและทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถของตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย

2. ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นความซื่อสัตย์ต่อการดำรงชีวิตของตน มั่นคงในอุดมการณ์ของตน มีความจริงใจในการประกอบอาชีพ

3. การตรงต่อเวลา เป็นคนที่เคารพต่อเวลา รักษาเวลานัดหมาย เข้าทำงานและเลิกทำงานตามกำหนดเวลา

4. ความเมตตากรุณา เป็นการแสดงความเห็นใจ เข้าใจผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคม หากมีการทำผิดพลาดหรือบกพร่องไปด้วยความไม่รู้ ก็ให้เมตตา เห็นใจ ให้อภัย ช่วยเหลือแนะนำให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม

5. ความรับผิดชอบ เป็นสำนึกในหน้าที่ของตน และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เต็มที่เต็มกำลังความสามารถ ระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและผู้อื่น

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 21-23) กล่าวว่าคุณธรรมเป็นหลักของความดีงาม ส่วนจริยธรรมเป็นความประพฤติ ปฏิบัติไปสู่ความดีงาม ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาควรมีการพัฒนาคุณธรรม ดังนี้ 1.ตรงต่อเวลา 2. ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น 3. รับผิดชอบ 4. ขยัน 5. อุตุน 6. อดออม 7. มีน้ำใจ 8. กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง 9. ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน 10. มีความสามัคคี

2.2.7 แนวคิดคุณธรรมจริยธรรมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2552

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF: HEd) มีความมุ่งหมายเพื่อจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของบัณฑิต เพื่อเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิ และสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้เข้าใจตรงกัน และเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการพัฒนามีมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ โดยได้กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีไว้อย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552)

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) หมายถึงการพัฒนานิสัยในการประพฤติ อย่างมีคุณธรรมจริยธรรมและด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวมความสามารถในการ ปรับวิธีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรม ทั้งในเรื่อง ส่วนตัวและสังคมบัณฑิตที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีอย่างน้อยจะต้องสามารถจัดการปัญหาทาง คุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และ จรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความ รับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก เป็นต้น

2. ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิดและการ นำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ บัณฑิตที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีอย่างน้อยจะต้องมีองค์ความรู้ ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ ตระหนัก รู้หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชา และตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติ จะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์

3. ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่าง ๆ ในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน บัณฑิตที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีอย่างน้อยจะต้องสามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิดและหลักฐานใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ไขปัญหาและงานอื่นๆ ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ นักศึกษาสามารถใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำ และหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง บัณฑิตที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีอย่างน้อยจะต้องมีส่วนช่วยเหลือ และเฝ้าต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจนและต้องใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาตนเองและอาชีพ

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ บัณฑิตที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีอย่างน้อยจะต้องสามารถศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา สามารถเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการศึกษาค้นคว้าและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปลความหมาย และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศอย่างสม่าเสมอ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน สามารถเลือกใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันได้

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละหลักสูตรจึงต้องกำหนดมาตรฐานผล การเรียนรู้ (Learning Outcomes) และการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ให้สอดคล้อง ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF: HEd) อย่างน้อย 5 ด้าน ดังกล่าว ข้างต้น พบว่า การจัดการเรียนรู้ในทักษะที่ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม นั้นจากแผนที่แสดงการ กระจายความรับผิดชอบมาตรฐานผลการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา (Curriculum mapping) ของ หลักสูตรพบว่า ความรับผิดชอบหลัก และความรับผิดชอบรองนั้น กำหนดให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ดังนี้ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เคารพกฎระเบียบข้อสั ตย เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี

จากการศึกษาแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรม (Moral Intelligence) และคุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษานำมาสังเคราะห์เนื้อหา ดังตาราง 2

ตาราง 2 การสังเคราะห์คุณธรรมหลักของความฉลาดทางจริยธรรม

แนวคิด	องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม			
	1.ความซื่อสัตย์ (integrity)	2. ความรับผิดชอบ (responsibility)	3. ความเมตตา กรุณา (compassion)	4. การให้อภัย (forgiveness)
Lennick,D (2005)	ความซื่อสัตย์	ความรับผิดชอบ	ความเมตตา	การให้อภัย
Borba,M (2001)	การมีจิตสำนึกรับผิดชอบ ชีวิต		ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ,ความเมตตากรุณา	ความยุติธรรม
Hussaian,M (2009)	ความซื่อสัตย์	ความสุ่มรอบคอบ	ความเมตตา กรุณา, ความรู้สึกร่วม	การให้อภัย
องค์การพุทธเจ้อจี (2552)			เมตตา, กรุณา,มุกิตา	
พุทธศาสนา (2556)	สัมมากัมมันตะ	สัมมาอาชีวะ	สัมมาสังกัปปะ	สัมมาวายามะ
ศูนย์คุณธรรม (2554)	ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง	ความรับผิดชอบ , ความ กตัญญู	ความเมตตา กรุณา ความ เสียสละ	
กัลยาร สุก้า (2554)	ความซื่อสัตย์	ความรับผิดชอบ	ความเมตตา	การให้อภัย
นันทวัน น่วมเนียม (2551)	ความซื่อสัตย์	ความรับผิดชอบ	ความเมตตา	การให้อภัย
วรรณนา บุญ ประเสริฐ (2554)	ความคิดชอบ		ความเมตตา, ความ เอื้ออาทร	
พรทิพย์ นาคพงศ์ พันธ์(2551)	สำนึกรับผิดชอบชีวิต		ความเมตตา, ความเห็นอก เห็นใจ	ความยุติธรรม
เกรียงศักดิ์ เจริญ วงศ์ศักดิ์ (2541)	ความซื่อสัตย์ สุจริต	ความรับผิดชอบ		
ปราณี วิสุวานิชย์ (2542)	ความซื่อสัตย์สุจริต	การตรงต่อเวลา ,ความ รับผิดชอบ	ความเมตตา , มีน้ำใจ	
วัลลภา เทพ หัตดิน ณ อยุธยา (2543)	ซื่อสัตย์, การทำในสิ่งที่ ถูกต้อง	ตรงต่อเวลา, รับผิดชอบ		
กรอบมาตรฐาน คุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552	ซื่อสัตย์ สุจริต	ความรับผิดชอบ มีวินัย	เสียสละ	เข้าใจผู้อื่น

ตาราง 2 (ต่อ)

แนวคิด	องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม		
	5. ความสามารถในการควบคุมตนเอง (self control)	6. ความเคารพนับถือ (respect)	7. ความอดทน (tolerance)
Lennick,D (2005)			
Borba,M (2001)	การควบคุมตนเอง	ความเคารพนับถือ	ความอดทน
Hussaian,M (2009)		การถ่อมตัว,ความนุ่มนวล,ความอ่อนน้อมถ่อมตน	
องค์กรพุทธธณีจี้ (2552)	อุเบกขา		
พุทธศาสนา (2556)	สัมมาสมาธิ, สัมมาสติ	สัมมาวาจา	สัมมาทิฐิ,
ศูนย์คุณธรรม (2554)	ความขยันหมั่นเพียรความมีสติ , ความพอเพียง		ความอดทน อดกลั้น
กัลยาร สุก้า (2554)			
นันทวัน นวมิน (2551)		ความเคารพนับถือ	
วรรณา บุญประเสริฐ (2554)			
พรทิพย์ นาคพงศ์พันธ์(2551)	ความสามารถในการควบคุมตนเอง	ความเคารพนับถือ	ความอดทน
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541)			ความอดทน อุตสาหะ
ปราณี วิธวานิชย์ (2542)	ความขยันหมั่นเพียร		
วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543)	ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน, ขยัน,		อดทน, อดออม
กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2552	ความสามารถในการควบคุมตนเอง		

2.3 องค์ประกอบหลักของความฉลาดทางจริยธรรม

จากการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรม และคุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ตามแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาได้ องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ (Integrity) คุณลักษณะที่แสดงถึงการยึดมั่น ความจริง ความถูกต้องดีงามเป็นหลักในการดำเนินชีวิตทั้งทางกาย วาจา ใจ การพูดความจริงและยืนยันในสิ่งที่ถูกต้อง การรักษาสัญญา การมีจิตสำนึกผู้ผิดชอบชั่วดี ให้ข้อมูลที่ถูกต้องไม่บิดเบือน มีความละเอียด เกรงกลัวที่จะประพฤติดัง

2. ความรับผิดชอบ (Responsibility) คุณลักษณะที่แสดงถึงความเอาใจใส่ สุขุม รอบคอบ มีความเพียรพยายามต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อย่างเต็มความสามารถ การตรงต่อเวลา เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย เสียสละแรงกาย แรงใจ กำลังทรัพย์เพื่อประโยชน์ส่วนรวม การรู้จักสิทธิหน้าที่ของตน และพร้อมที่จะยอมรับผลการกระทำของตนเองที่เกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ และเต็มใจที่จะรับผิดชอบเมื่อเกิดข้อผิดพลาด ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

3. ความเมตตา กรุณา (Compassion) คุณลักษณะที่แสดงถึงการเต็มใจเอาใจใส่ในการดูแลผู้อื่น เห็นใจ เข้าใจความรู้สึกพร้อมที่จะช่วยเหลือด้วยความเคารพ เกรงใจ อ่อนโยน มีความห่วงใย ปรารถนาดี และชื่นชมยินดี

4. การให้อภัย (Forgiveness) คุณลักษณะที่สามารถปล่อยวาง ไม่ถือสากับความผิดพลาดของตนเอง ให้อภัยในความผิดพลาดของตนเอง และผู้อื่นได้ บางคนให้อภัยในความผิดพลาดของตนเองได้ดีกว่าการให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น บางคนสามารถปล่อยวางไม่ถือสากับความผิดพลาดของผู้อื่นได้ แต่ยึดติดกับความผิดพลาดของตนเอง

5. ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self control) มีคุณลักษณะที่กล้าที่จะปฏิเสธสิ่งที่ไม่ควร กระทำสิ่งที่ถูกต้อง สามารถเลือกสิ่งที่ปลอดภัยด้วยสติปัญญาหยุดการกระทำที่อันตราย สามารถบังคับใจตนเองได้มีวินัยที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบันองค์กร และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจ และตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเอง และสังคม

6. ความเคารพนับถือ (Respect) คุณลักษณะที่ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นดังเช่นที่ตนเองอยากได้รับการดูแล สามารถที่จะเคารพ เกรงใจทั้งตนเองและผู้อื่น มีความอ่อนน้อม ถ่อมตน แสดงออกด้วยความสุภาพ มีจิตใจที่เปิดกว้าง

7. ความอดทน (Tolerance) คุณลักษณะที่ยอมรับพฤติกรรมของผู้อื่นได้ แม้จะไม่เห็นด้วย เคารพสิทธิ ตักตักศรีความเป็นมนุษย์ ตำแหน่งหน้าที่ของผู้อื่นแม้กระทั่งผู้ที่มีความเชื่อหรืออุดมการณ์ที่แตกต่างไปจากตน มีใจเปิดกว้างต่อความแตกต่าง

2.4 ประโยชน์ของความฉลาดทางจริยธรรม (Moral Intelligence)

Norcia. (2003) กล่าวว่า การนำความฉลาดทางจริยธรรมมาใช้แก้ปัญหาทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่เกิดขึ้นได้โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ระบุปัญหาหลักทางจริยธรรมหรือทางสังคม (Identify the main Ethical / social problem) กำหนดค่านิยมหลัก (Core Values) ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในสังคมอย่างชัดเจน สืบค้นข้อมูลที่ดีที่สุดที่มีอยู่ พุดคุยกับผู้เชี่ยวชาญ ระบุตัวผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบและหาหรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับพวกเขา

2. ค้นหาแนวทางการแก้ปัญหาที่ดี (Search for good solutions) โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นร่วมหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือที่มีอยู่ ให้มีข้อตกลงร่วมกันและลดช่องว่างของความแตกต่างของกลุ่มให้น้อยลง รับฟังความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ปัญหาและศึกษาความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

3. ตัดสินใจ ปฏิบัติ เรียนรู้ (Decide Act and Learn) โดยเลือกแนวทางการแก้ปัญหาที่น่าจะประสบความสำเร็จมากที่สุดจากขอบเขตแนวทางของการแก้ปัญหาที่ได้รับความพึงพอใจแล้วและตรวจสอบผล

3. แนวคิดทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

3.1 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

3.1.1 ความหมายของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีความหมายอย่างเดียวกันหรือใกล้เคียงกันกับ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง, เป็นการเรียนรู้ด้วยการวางแผน การสอนตนเอง หรือการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนี้

สเคเจอร์ (Skager. 1978: 13) ทัฟ (Tough. 1979: 114) และสมคิด อิศระวัฒน์ (2541ก: 10) กล่าวว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ ประสบการณ์ และความสามารถของตนเองในการเรียน โดยมีการวางแผนและประเมินผลการเรียนทั้งในลักษณะเป็นบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ซึ่ง โนลส์ (Knowles. 1975: 18) ดิกสัน (Dixon. 1995: 1789 - A) และประกิจศรี เฝ้าเมือง (2546: 13) อธิบายว่าผู้เรียนอาจได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ได้ ผู้เรียนจะทำการวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แยกแยะแจกแจงแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ทั้งที่เป็นตัวบุคคลและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และประเมินผลการเรียนรู้นั้น ดังที่เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2530: 45 และวัฒนาพร ระเบียบทุกข์ (2545: 50) กล่าวเพิ่มเติมว่า กระบวนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนั้นไม่ได้เรียนโดยลำพัง แต่อาจเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นชั้นเรียน ผู้เรียนยังคงความเป็นตัวเองได้ในท่ามกลางการช่วยเหลือจากครู อาจารย์ สถาบันการศึกษา ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาจศึกษาอย่างอิสระจาก

ห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน ตามความสนใจ ความถนัด จากที่มีอยู่ในแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ผู้เรียนอาจศึกษาตามลำพัง เป็นคู่ หรือเป็นกลุ่มก็ได้

จากความหมายของการศึกษาด้วยตนเองดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การศึกษาด้วยตนเองเป็น กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีอิสระ มีความรับผิดชอบต่อการดำเนินการเรียนรู้ของตนให้บรรลุผล สำเร็จ อาจเรียนตามลำพัง เป็นกลุ่ม เป็นคู่ ศึกษาอย่างอิสระจากห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน โดยมีการช่วยเหลือแนะนำจากครู อาจารย์

3.1.2 ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เหตุการณ์ทางสังคม สภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วทำให้การจัดศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น เรียนรู้ เกี่ยวกับแหล่งวิชาที่มีในชุมชน หรือค้นหาความรู้จากแหล่งวิชาการต่างๆ อย่างทักษะการศึกษา ค้นคว้าตนเองเป็นพื้นฐานของการศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาโดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา ให้มีทักษะ ทางการศึกษาที่ดี ทั้งในด้านการวางแผนการศึกษา การฟัง การอ่าน การเขียน การค้นคว้าหาข้อมูล ซึ่งทักษะเหล่านี้สามารถฝึกฝนและเสริมสร้างเป็นลักษณะนิสัยในการเรียนด้วยตนเองได้ (นรินทร์ บุญชู. 2531: 11) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นำมาใช้ได้กับทุกกลุ่มอายุ และทุกระดับการศึกษา (รุ่ง แก้วแดง. 2542: 112) ซึ่ง การที่ผู้เรียนเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าหรือเรียนรู้ด้วยตนเอง จะเป็นผู้เรียนที่ เรียนรู้ได้ดีกว่าผู้เรียนที่เรียนตามการชี้นำของผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ไปสู่ คุณลักษณะ นิสัยของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นักการศึกษา กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนี้

ความสำคัญของการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและมีอิสระภาพในด้าน การคิด (ชัยพงษ์ เชื้อสา. 2552 อ้างอิงจาก เกียรติวรรณ อมาตยกุล.2530: 44-45; ทองคำ จิตรอา มาตย์. 2540: 19; สมคิด อิสระวัฒน์. 2541: 35) มีดังนี้

1. ปัจจุบันวิชาการและความรู้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาจะไม่ใช้การส่งผ่าน ความรู้ไปยังผู้เรียนเท่านั้น จะต้องเป็นการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ นอกจากความรู้พื้นฐาน ทางวิชาการและความรู้พื้นฐานทางวิชาชีพแล้วผู้ที่เรียนจะต้องมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ ใหม่ๆ ได้อย่างชำนาญ

2. การศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาการทั้งด้านร่างกายและจิตใจของบุคคลเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ เรียนรู้จาก แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งจากบุคคล สถานที่ และทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา

3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสามารถทำได้ทุกวัย ในวัยเด็กทักษะของการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองจะเป็นทักษะของการแสวงหาความรู้ การใช้ความรู้ ความเข้าใจทัศนคติและคุณค่าที่ จำเป็นแก่การดำรงชีวิตที่มีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

4. การเรียนรู้แบบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้เรียนมีอิสระและชี้นำตนเอง ตามธรรมชาติของมนุษย์ มนุษย์มีความต้องการในส่วนลึกที่จะเป็นอิสระสามารถชี้นำตนเอง ความสามารถในการรับผิดชอบชีวิตของตนเองและการชี้นำตัวเองได้มากขึ้น จะบ่งบอกถึงการบรรลุภาวะของบุคคล

5. การที่ผู้เรียนมีส่วนในการกำหนดวิธีการ และเลือกเรียนสิ่งที่ต้องการเรียนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ และสิ่งที่เรียนรู้ มาใช้ในประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

6. การเรียนการสอนแบบเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวของตัวเอง สามารถตัดสินใจและรับผิดชอบต่อตัวเองได้

7. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของชีวิตเป็นการเรียนรู้ที่ยอมรับสภาพความแตกต่างของบุคคล โดยเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองได้ เพื่อให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

8. คุณลักษณะที่ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ทั้งในและนอกระบบสถานบันการศึกษา จะเพิ่มโอกาสที่จะเรียนรู้ แสวงหาความรู้มากมาย สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจึงเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การศึกษาเกิดความสำเร็จ

จากความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สรุปได้ว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นวิธีการเรียนรู้ของบุคคลในยุคปัจจุบันที่มีความหลากหลายด้านแหล่งข้อมูลข่าวสาร และมีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถวางแผน กำหนดเป้าหมายในการเรียน เลือกและกำหนดวิธีเรียนที่เหมาะสมกับตนเอง สามารถพัฒนาความรู้ให้ทันกับสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลง เป็นเหตุผลนำไปสู่ความจำเป็นทางการศึกษาในการเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นกระบวนการทางการศึกษาวิธีหนึ่ง

3.1.3 ขั้นตอนและวิธีการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ไวท์เฮด (สุรกุล เจนอรรถ. 2532; อ้างอิงจาก Whitehead) กล่าวว่า ขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของบุคคลนั้น ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1. การรับรู้ในสิ่งที่แปลกใหม่ (Romance) เป็นการเรียนรู้ในรูปของความรู้สึกกับความแปลกใหม่ที่ได้พบเห็นกับความรู้ต่างๆ ที่น่าสนใจ ทำทาสติปัญญา

2. การครุ่นคิดตรึงตรอง (Precision) เป็นการเรียนรู้ที่มีระบบ มีการวิเคราะห์ ข้อเท็จจริงพยายามให้ได้มาซึ่งความรู้ ความจริงต่างๆ อย่างมีแบบแผน

3. การซาบซึ้งและการสร้างสรรค์ (Generalization) เป็นระยะที่เกิดความรู้ ความเข้าใจพบข้อสรุปหลักเกณฑ์ต่างๆ แล้วเริ่มมีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

แครบบ์ (Crabbe. 1993: 445 – 551) กล่าวว่า บทบาทของครูผู้สอนในการมอบหมายงานในชั้นเรียน และการพูดคุยของครูผู้สอนกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดี มีกำลังใจในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีหลักเกณฑ์ (Means of Developing Learner Autonomy) ที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. การฝึกฝนผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Learner Training) โดย

1.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในด้วยตนเอง ดังนี้

1.1.1 ส่งเสริมการตัดสินใจด้วยตนเอง ผู้เรียนมีโอกาสเลือกบทเรียนที่รู้สึกอยากจะเรียนรู้ เป็นผู้กำหนดเวลาที่ใช้ในการทำแบบฝึกหัดหรือบทเรียนนั้นๆ ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนจะมีแรงกระตุ้นในการเรียนรู้จากภายในตนเองมากกว่า การที่จะต้องเรียนในวิชาที่ครูเป็นผู้กำหนดบทเรียนและเวลา (Deci; & Ryan. 1985: 11 – 40)

1.1.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลการเรียน ปกติแล้วการกำหนดบทเรียน และการกำหนดคะแนนว่าสอบได้หรือสอบตกเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน แต่การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการประเมินผล ที่คิดว่ามีความเหมาะสมและเปิดโอกาสให้ผู้สอนกับผู้เรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องเกณฑ์ในการประเมินผล ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะพัฒนาปรับปรุงคะแนนของตนให้ดีขึ้น (Dickenson. 1987: 121- 128)

1.1.3 การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การจัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่นิยมกันมาก คือ การจัดศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – Access Center, SCA หรือ Self – Access Learning Laboratory, SALL) เป็นสถานที่ ที่ผู้เรียนได้เลือกทำแบบเรียนตามที่ตนสนใจ เหมาะสมและสะดวก ส่งเสริมความเป็นอิสระ และความรับผิดชอบของผู้เรียน (Holec. 1981: 10; Dickenson.1987: 106) ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงการตัดสินใจว่าจะทำอะไร ค้นหาบทเรียนที่ตอบสนองการตัดสินใจหรือวัตถุประสงค์ที่ตนต้องการ และฝึกทำแบบฝึกหัด ผู้เรียนได้เรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ลำดับก่อนหลังในการทำกิจกรรม และประเมินตนเองว่าบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ (Benson. 1994: 3)

1.2 การเตรียมความพร้อมทางจิตวิทยา (Psychological Preparation) หมายถึง การเตรียมผู้เรียนทางด้านจิตวิทยา เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทัศนคติ และแรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอุปนิสัยในการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แล้วผู้สอนยังต้องช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ถูกต้องของความสำเร็จ หรือความล้มเหลวที่ได้รับ ความเชื่อของผู้เรียนก็สิ่งสำคัญในการทำให้เกิดการยอมรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นครูผู้สอน ช่วยผู้เรียนให้รู้ถึงการใช้หลักการวิเคราะห์ทางด้านอภิปัญญา (Metacognition) เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ให้การสนับสนุนให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ด้วยการให้คำปรึกษา และการเลือกใช้คำพูดในการสนทนา เป็นต้น (Holec. 1981: 22)

2. บทบาทที่เหมาะสมของผู้สอน (Roles of Teachers)

บทบาทของผู้สอนในการสอนให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบตนเองมากขึ้น ต้องให้ความช่วยเหลือผู้เรียนอย่างมาก เพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการที่ครูเป็นศูนย์กลางมาเน้นที่

ผู้เรียนเป็นหลัก พัฒนาการของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนั้น มี 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 อาศัยความช่วยเหลือหรือคำแนะนำจากครูหรือเพื่อน ขั้นตอนที่ 2 การอาศัยตนเองในการแก้ไขข้อผิดพลาด และขั้นตอนสุดท้ายไม่ต้องอาศัยสิ่งอื่นใด เพราะการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเกิดขึ้นภายในตนเป็นกลไกอัตโนมัติ คุณสมบัติของผู้สอนก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Breen; & Mann. 1997: 145 – 148) เชื่อว่าผู้สอนที่ดีควรมีคุณสมบัติ 3 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 มีความระลึกรู้ตัวอยู่เสมอในฐานะที่เป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ก็จะมีประสบการณ์ และเกิดความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนด้วย

ประการที่ 2 ความเชื่อและไว้วางใจในความสามารถของผู้เรียนว่าผู้เรียนทำได้

ประการที่ 3 ความปรารถนาที่จะพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าตนเองให้กับผู้เรียน และดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้บรรลุผลสำเร็จ

จากขั้นตอน และวิธีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง สรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นต้องมี ขั้นตอน 1.การรับรู้ในสิ่งที่แปลกใหม่ ที่ได้พบเห็นกับความรู้ต่างๆ ที่น่าสนใจ 2. การครุ่นคิด ตรึกตรอง เป็นการเรียนรู้ที่มีระบบ มีการวิเคราะห์ 3. การซาบซึ้งและการสร้างสรรค์ เป็นระยะที่เกิดความรู้ ความเข้าใจ และครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีความเชื่อใจในผู้เรียน และมีความตั้งใจที่จะพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งบทบาทของครูผู้สอนมีส่วนสำคัญที่จะฝึกผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

3.2 รูปแบบการเรียนรู้

3.2.1 ความหมายของรูปแบบการเรียนรู้ นักการศึกษาให้ความหมายของรูปแบบ ดังนี้ กู๊ด (Good,1973: 370) และ คีฟส์ (Keeves, 1988: 559) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ หรือตัวอย่างที่จะทำให้เกิดการเลียนแบบ หรืออาจเป็นแผนภูมิที่ใช้เป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ใช้เป็นหลักการหรือแนวคิด หรือชุดของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กัน หรือองค์ประกอบที่สามารถรวมตัวกันและเขียนเป็นหลักการได้ หรือ การแสดงโครงสร้างเพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร ส่วน วิลเลอร์ (Willer. 1986: 15) และดาฟส์ (Daft. 1992: 20) กล่าวว่ารูปแบบ หมายถึง การสร้างมโนทัศน์ (Conceptualizations) เกี่ยวกับชุดของปรากฏการณ์โดยอาศัยความมีเหตุผลที่เป็นระบบ แบบทางการและมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้การกระทำเกิดความกระจ่างชัดทั้งในเรื่องของนิยามความสัมพันธ์และข้อความที่เกี่ยวข้อง ที่ใช้เป็นเครื่องมืออธิบายมิติ หรือปรากฏการณ์ที่สำคัญบางมิติขององค์การให้ง่ายต่อการเข้าใจ สอดคล้องกับ เยวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี (2544: 27) ที่กล่าวว่ารูปแบบ หมายถึง แบบจำลองในลักษณะเลียนแบบ หรือตัวแปรที่ใช้เป็นแบบอย่าง หรือแผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์และหลักการของระบบ หรือแบบแผนหรือแผนผังของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยความสัมพันธ์เชิงระบบ

ทิตนา แชมมณี (2545: 80) รูปแบบ หมายถึง รูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น คำอธิบายเป็นแผนผังไดอะแกรมหรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น พินสุตา สิริรังศรี (2546: 10) เพิ่มเติมว่ารูปแบบ เป็นการจำลองภาพในอุดมคติที่นำไปสู่การอธิบายคุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจในสิ่งที่ไม่มียอดประกอบตายตัว โดยผ่านกระบวนการทดสอบอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความแม่นยำและเชื่อถือได้ ส่วน สมณ อมรวิวัฒน์ (2545: 80) เพิ่มเติมว่ารูปแบบเป็นผลมาจากการพัฒนาและนิเทศ ซึ่งจะต้องมีหลักทฤษฎี มีแนวคิดขั้นตอนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หลายรูปแบบเกิดจากปัญหาสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม

จากความหมายรูปแบบที่กล่าวมา สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึงแบบแผนที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะเพื่อให้เข้าใจได้ชัดเจนมากขึ้น

3.2.2 ความหมายของการเรียนรู้

นักวิชาการทางการศึกษาให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้หลากหลาย ดังนี้

ทิตนา แชมมณี (2557) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เป็น 2 ส่วน ในส่วนของกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) หมายถึงการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ ส่วนของผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) หมายถึงความรู้ความเข้าใจในสาระต่างๆ ความสามารถในการกระทำ การใช้ทักษะ กระบวนการต่างๆ รวมทั้งความรู้สึก หรือเจตคติอันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ คือการเรียนรู้มีลักษณะเป็นทั้งผลลัพธ์ อันเป็นเป้าหมายปลายทาง (Ends) และวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย (Means) ซึ่งลักษณะทั้งสองเป็นองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน และส่งผลกระทบต่อกัน หากบุคคลมีกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับตน บุคคลนั้นก็ย่อมมีโอกาสที่จะเกิดความรู้ความเข้าใจในสาระหรือกระบวนการต่างๆ ได้อย่างกระจ่างต้องแท้และลึกซึ้ง เกิดความรู้สึกหรือเจตคติไปในทางที่เหมาะสม และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการกระทำหรือพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน การเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมและกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2556: 5)

การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกที่สามารถสังเกตได้ และพฤติกรรมภายในที่มองไม่เห็น อันเนื่องมาจากประสบการณ์เดิมของการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงนี้รวมถึงการเปลี่ยนแปลงปริมาณหรือคุณภาพของพฤติกรรมด้านเรียนรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และทักษะการปฏิบัติการ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2556 อ้างอิงจาก Clifford. 1981; Slavin. 1991; Woolfolk. 1999; Lathey. 2001; ศิริชัย กาญจนวาสี. 2543; ฤกษ์ชัย คุณูปการและคณะ. 2546) ส่วน โรห์เวอร์ และโฮวี่ (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2556 อ้างอิงจาก Rohwer & Howr. 1980) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญาที่ค่อนข้างถาวร และสามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลง

ได้จากพฤติกรรมของบุคคล จึงสรุปได้ว่าการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล อันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ การศึกษา การอบรม การฝึกฝน การเรียนรู้ยังมีความคงทนถาวรและยังได้รับการฝึกฝนหรือฝึกหัดมากเท่าใดก็จะยิ่งเกิดความชำนาญหรือเชี่ยวชาญมากขึ้น

3.2.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้

ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดนั้นมียอดประกอบของการเรียนรู้ดังนี้ (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2554: 100)

1. ตัวผู้เรียน (The Learner) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการเรียนรู้ การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความแตกต่างในด้าน วุฒิภาวะ (Maturity) และความพร้อม (Readiness) ของผู้เรียน

2. กระบวนการเรียนรู้ (The Learning Process) เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมต่างของผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การฝึกฝน (Practice) เป็นการกระทำซ้ำในพฤติกรรมนั้นๆ เพื่อฝึกทักษะใดทักษะหนึ่งให้เกิดความชำนาญ การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นการกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและปฏิกิริยาตอบสนองมากขึ้น โดยการกระทำใดๆ หากได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มให้เกิดกระทำนั้นอีก และการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) เป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เดิมมาใช้ในการเรียนรู้ครั้งใหม่ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

3. สถานการณ์ในการเรียนรู้ (The Learning Situation) คือ สภาพการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนขณะที่กำลังเรียนรู้ เช่น อุดมภูมิ ความเหนื่อยล้า เสียงดัง เป็นต้น ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ แต่มีผลกระทบต่อผู้เรียนและกระบวนการเรียน เพราะทำให้สมาธิ ความตั้งใจ และความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงได้

รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิด ที่บุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น และเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการแสวงหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับสมมติฐาน อันเป็นข้อความที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ของสถานการณ์ปัญหานั้น ๆ โดยสร้างขึ้นจากความรู้ ข้อค้นพบ ประสบการณ์ การหยั่งรู้ หรือจากทฤษฎีและหลักการต่างๆ ซึ่งรูปแบบที่สร้างขึ้นนั้นไม่ใช่ทฤษฎี (ทิสนา แคมมณี. 2557: 220-221 อ้างอิงจาก Keeves. 1997: 386-387) รูปแบบมียอดประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาสามารถพิสูจน์และทดสอบได้ กล่าวคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อนำไปพิสูจน์และทดสอบได้

2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship) ที่สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์หรือเรื่องนั้นได้

3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) มโนทัศน์ (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้

4. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative Relationships)

รูปแบบ (Model) ที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไปมี 4 ลักษณะ คือ (ทิตินา แคมมณี. 2557: 220-221 อ้างอิงจาก Keeves. 1997: 386-387)

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกในลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ อย่างน้อย 2 สิ่งขึ้นไป รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ สังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์

2. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางการใช้ภาษา การพูดและการเขียน รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางการศึกษา

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางสูตรคณิตศาสตร์ ซึ่งส่วนมากจะเกิดขึ้นหลังจากได้รูปแบบเชิงภาษาแล้ว

4. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง แผนภาพ แผนภูมิ กราฟ เป็นต้น

5. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของสภาพการณ์หรือปัญหาใด ๆ ทางการศึกษาส่วนใหญ่นิยมใช้รูปแบบนี้

ทางการศึกษามักใช้คำว่ารูปแบบการเรียนรู้ รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบกิจกรรม ในความหมายที่มีลักษณะเดียวกับกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้คือ สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งได้จัดไว้อย่างเป็นระบบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ อันประกอบไปด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนรู้ รวมถึงวิธีการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนรู้เป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือมากที่สุด ซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบ หรือยอมรับแล้วว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้นๆ ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้ รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ หรือรูปแบบกิจกรรมจึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบการเรียนรู้ นั้น ๆ

2. การบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ

3. การจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในระบบให้สามารถช่วยผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ

4. การอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะช่วยให้การจัดกระบวนการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รูปแบบการเรียนรู้จะต้องสามารถทำนายผลที่จะเกิดตามมาภายหลังได้ และมีศักยภาพในการสร้างมโนทัศน์และความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ได้ด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความหมายของ รูปแบบกิจกรรม ว่า แบบแผนการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมภายนอกที่สามารถสังเกตได้ และพฤติกรรมภายในที่มองไม่เห็น ซึ่งเกิดจากการคิดวิเคราะห์ การตีความหมาย หรือแปลความหมายจากประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล เพื่อพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และทัศนคติที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนปรับตัวเองเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้อง สามารถจัดระเบียบความคิด สามารถปรับตัวได้ ทั้งด้านความสามารถส่วนตัว และสังคม และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และอนาคต ได้

ส่วนรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ นั้น มีหลากหลายวิธีการ หากแบ่งตามลักษณะวัตถุประสงค์ของรูปแบบแล้วสามารถแบ่งได้ 5 ด้าน ดังนี้ (ทิตนา แหมมณี. 2557: 224)

1. รูปแบบของการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain)
2. รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective domain)
3. รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain)
4. รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ (Process skills)
5. รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการ (Integration)

รูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่มีสาระสำคัญของรูปแบบ 4 ขั้นตอนคือ 1. ทฤษฎีหรือหลักการของรูปแบบ 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. กระบวนการของรูปแบบ และ 4. ผลที่จะได้รับจากการใช้รูปแบบ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านจิตพิสัย ดังนั้นผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดเฉพาะรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาจิตพิสัย

3.3 รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาจิตพิสัย (Affective domain)

เป็นรูปแบบที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนเพียงช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมที่ดีได้ นั้นจำเป็นต้องอาศัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยเพิ่มเติม (ทิตนา แหมมณี. 2557: 237-243) ดังนี้

1.รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของ แครทวอล บลูม และมาเซีย (Instructional Model Based on Affective Domain By Krathwohl , Bloom and Masia) สาระสำคัญของรูปแบบมี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ทฤษฎี หลักการ แนวคิดของรูปแบบ

แครทโวล บลูม และมาเซีย (ทศนา แหมมณี. 2557: 237-239 อ้างอิงจาก Bloom. 1956) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Cognitive domain) ด้านเจตคติ หรือความรู้สึก (Affective domain) และด้านทักษะ (Psychomotor domain) ซึ่งในด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น แครทโวล บลูม และมาเซีย ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้น ดังนี้

1. **ขั้นการรับรู้ (Receiving or Attending)** เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียนผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ เช่น เสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยมนั้น คำถามที่ท้าทายความคิดเกี่ยวกับค่านิยมโดยพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

1.1 การรู้ตัว (Awareness) เป็นพฤติกรรมขั้นแรกที่รู้จักกับสิ่งเร้าว่าเป็นอะไร การรู้จักในเบื้องต้นนั้นอาจจะยังไม่เห็นความสำคัญ เป็นการสังเกตเห็นเหตุการณ์โดยที่ไม่สนใจ เช่น รู้จักสี รู้จักแบบ การจัดลำดับ

1.2 การเต็มใจรับรู้ (Willingness) เป็นขั้นตอนที่เต็มใจ พอใจที่ได้รับรู้ มีความโอ้อ่อนต่อสิ่งที่พบเห็น เช่น การฟังผู้อื่นด้วยความเต็มใจ อดทนที่จะทำอะไรให้สำเร็จ

1.3 การควบคุมการรับรู้ (Control) เป็นความรู้สึกที่บอกได้ว่าควรเอาใจใส่หรือไม่ควรเอาใจใส่ สิ่งที่รับรู้มีมากมาย แต่ความรู้สึกระยะนี้จะจำแนกสิ่งที่สนใจ หรือไม่สนใจเท่านั้น

2. **ขั้นการตอบสนอง (Responding)** เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่งผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูดแสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ลองทำตามค่านิยมนั้น ให้สัมภาษณ์หรือพูดคุยกับผู้ที่มีค่านิยมนั้น โดยพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

2.1 การยินยอมตอบสนอง (Acquiescence in responding) เป็นความรู้สึกที่เชื่อฟัง หรือยินยอมที่จะทำ แต่อาจจะยังไม่พอใจ เช่น ความตั้งใจที่จะบังคับตนเองให้ร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น

2.2 การเต็มใจตอบสนอง (Willingness to response) เป็นความรู้สึกร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ สมัครใจ เช่น ร่วมมือในการทำกิจกรรมของกลุ่มซึ่งสมาชิกแสดงความสนใจเข้าร่วม

2.3 ความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in response) เป็นความรู้สึกยินยอมและพึงพอใจในการร่วมทำกิจกรรม จนเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน

3. **ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing)** เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วเกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้นทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้นผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น การให้ลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้วได้รับการตอบสนองในทางที่ดี เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติ

ตามค่านิยมนั้น เห็นโทษหรือได้รับโทษจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น โดยพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

3.1 การยอมรับในคุณค่านั้น (Acceptance of a value) เป็นการยอมรับทางอารมณ์ต่อคุณค่า ข้อเสนอ เช่น ความปรารถนาอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาความสามารถในการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การชื่นชอบในคุณค่านั้น (Preference for a value) เป็นการเพิ่มความรู้สึกเอาใจใส่ ชื่นชอบในคุณค่า เช่น การแสดงความกล้าหาญในการตรวจสอบประเด็นต่างๆ ที่เป็นปัญหาพร้อมแสดงความคิดเห็น

3.3 ความผูกพันในคุณค่านั้น (Commitment) เป็นความเชื่อ ศรัทธา เช่น ความซื่อสัตย์ต่อกลุ่ม การยอมอุทิศตนให้กับความคิดหรืออุดมการณ์

4. **ขั้นการจัดระบบ (Organization)** เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น และมีความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่นๆ ของตน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่างๆ ของตน โดยพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

4.1 การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น (Conceptualization of value) การนำคุณค่าที่ลักษณะเดียวกันมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ กลายเป็นมโนภาพของคุณค่าใหม่ที่เป็นนามธรรมทางภาษา หรือสัญลักษณ์

4.2 การจัดระบบคุณค่านั้น (Organization of a value system) เป็นการจัดคุณค่าที่ซับซ้อนให้อยู่ในระบบเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสมดุลของความรู้สึก เช่น การยอมรับความจริงในการปรับอารมณ์กับความสามารถ ความสนใจ

5. **ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization)** เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนกระทั่งเป็นนิสัย ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามผลการปฏิบัติ และให้ข้อมูลป้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

5.1 การมีหลักยึดในการตัดสินใจ (Generalization set) เป็นความรู้สึกตอบสนองปรากฏการณ์ที่เกิดจากการคัดเลือกเจตคติ คุณค่า ที่ยึดถือประพฤติปฏิบัติที่เห็นว่าดีงาม เมื่อเกิดปัญหา หรือเหตุการณ์ขึ้นก็จะเอาความรู้สึกที่ยึดถือไปแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้

5.2 การปฏิบัติตามหลักยึดนั้นจนเป็นนิสัย (Characterization) เป็นความรู้สึกสุดท้ายที่สรุปรวมความรู้สึกที่ยึดเป็นอุดมการณ์ ปรัชญาชีวิต จนกลายเป็นบุคลิกลักษณะของคนนั้น เช่น การเสียสละ ความรักธรรมชาติ การดำรงชีวิตด้วยคุณธรรม

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้

การสอนเพื่อปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน สามารถดำเนินการตามลำดับขั้นของวัตถุประสงค์ที่ บลุ่มและคณะ นำเสนอไว้ดังนี้

1. ขั้นการรับรู้ (Receiving or Attending) ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ เช่น เสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยมนั้น คำถามที่ท้าทายความคิดเกี่ยวกับค่านิยมโดยพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้ 1. การรู้ตัว (Awareness) 2. การเต็มใจรับรู้ (Willingness) 3. การควบคุมการรับรู้ (Control)

2. ขั้นการตอบสนอง (Responding) ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูดแสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ลองทำตามค่านิยมนั้น ให้สัมภาษณ์หรือพูดคุยกับผู้ที่มีความค่านิยมนั้น โดยพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้ 1. การยินยอมตอบสนอง (Acquiescence in responding) 2. การเต็มใจตอบสนอง (Willingness to reponse) 3. ความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in response)

3. ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น การให้ลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้วได้รับการตอบสนองในทางที่ดี เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น เห็นโทษหรือได้รับโทษจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น โดยพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้ 1. การยอมรับในคุณค่านั้น (Acceptance of a value) 2. การชื่นชอบในคุณค่านั้น (Preference for a value) 3. ความผูกพันในคุณค่านั้น (Commitment)

4. ขั้นการจัดระบบ (Organization) ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่นๆ ของตน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่างๆ ของตน โดยพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้ 1. การมโนทัศน์ในคุณค่านั้น (Conceptualization of value) 2. การจัดระบบคุณค่านั้น (Organization of a value system)

5. ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามผลการปฏิบัติ และให้ข้อมูลป้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้ 1. การมีหลักยึดในการตัดสินใจ (Generalization set) 2. การปฏิบัติตามหลักยึดนั้นจนเป็นนิสัย (Characterization)

4. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมจนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย และผู้เรียนยังได้เรียนรู้กระบวนการในการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้น ผู้เรียนยังสามารถนำไปใช้ในการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมด้านอื่นๆให้แก่ตนเอง หรือผู้อื่นต่อไปได้ด้วย

การนำแนวคิดรูปแบบการพัฒนาด้านจิตพิสัยของแคทวอล บลูม และมาเซีย มาใช้ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ดังนี้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนการรับรู้ค่านิยมและตอบสนองโดยผู้สอนจัดประสบการณ์หรือใช้ประสบการณ์เดิม หรือประเด็นปัญหา ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเอง คิดทบทวนพิจารณาใคร่ครวญในประสบการณ์นั้นๆ

ขั้นที่ 2. การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น

ขั้นที่ 3. สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความฉลาดทางจริยธรรม

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถทำได้โดย (ทิสนา แหมมณี. 2554: 46)

1. จัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนได้รับรู้ และเกิดความสนใจในเรื่องที่จะปลูกฝัง
2. จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ตอบสนองและเกิดความพึงพอใจ
3. ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ โทษ ที่เกิดขึ้น
4. ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการนำไปใช้ในชีวิตของตน

สรุปได้ว่า การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรม โดยใช้แนวคิดรูปแบบการพัฒนาด้านจิตพิสัยของแคทวอล บลูม และมาเซีย นั้นต้องเริ่มจากการจัดสิ่งเร้าที่สร้างความสนใจให้ผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ พอใจแล้วจึงจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ตอบสนองเพื่อให้เกิดความพึงพอใจและทัศนคติที่ดี ในการนำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติจนเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน

3.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมพัฒนาโดยอัลเบิร์ต แบนดูรา นักจิตวิทยาชาวแคนาดา โดยเชื่อว่า แนวทางการปฏิบัติหรือพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตามธรรมชาติ มนุษย์มีการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เริ่มต้นด้วยการเลียนแบบที่เริ่มต้นจากภายในโดยยังไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก การเรียนรู้ของคนส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกตตัวแบบซึ่งสามารถถ่ายทอดความคิดและการแสดงออกได้พร้อมกัน ตัวแบบอาจทำหน้าที่ส่งเสริมหรือยับยั้งการเกิดพฤติกรรมบางอย่าง หรือช่วยให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่

แบนดูรากล่าวว่าการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมซึ่งมีอิทธิพลต่อกัน โดยตัวบุคคลที่จะเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุของพฤติกรรมเป็นปัจจัยทั้ง 3 ประการ ได้แก่ บุคคล สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรม มีความสัมพันธ์ในเชิงกำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่ทำตามพฤติกรรมที่เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกต มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2556:47-60; อ้างอิงจาก Bandura.1989)

1. การตั้งใจ (Attention Process) ผู้เรียนต้องรับรู้ส่วนประกอบสำคัญของพฤติกรรมตัวแบบมีความสนใจ ตั้งใจสังเกต การเลียนแบบก็จะเกิดขึ้น ลักษณะเด่นของตัวแบบหรือน่าสนใจจึงมีผลหรือมีอิทธิพลต่อการตั้งใจสังเกตจากตัวแบบมากขึ้น และคุณลักษณะในการตั้งใจของผู้สังเกตก็มีผล ผู้สังเกตควรมีความสามารถในการรับรู้การเปลี่ยนแปลงของตัวแบบ

2. การจดจำ (Retention Process) ผู้สังเกตควรมีความสามารถในการจำการกระทำ ลักษณะการกระทำของตัวแบบได้ ซึ่งกระบวนการจดจำพฤติกรรมนั้นมี 2 ลักษณะ คือ การจดจำในรูปของมโนภาพ (Visual Imagery) และการจดจำในรูปสัญลักษณ์ทางภาษา (Verbal Coding)

3. การแสดงพฤติกรรม (Production Process) ผู้สังเกตนำสิ่งที่สังเกตมาเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่แสดงเหมือนตัวแบบซึ่งในการทำครั้งแรกนั้นอาจไม่ถูกต้องและเหมือนตัวแบบ แต่จะสามารถปรับปรุงแก้ไขจนมีพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ

4. การจูงใจ (Motivation Process) ผู้สังเกตจะเลือกเลียนแบบตัวแบบที่เมื่อทำพฤติกรรมตามแล้วจะได้ผลที่น่าพอใจก็เลียนแบบตัวแบบนั้น แต่ถ้าให้ผลทางลบ หรือไม่น่าพอใจก็จะไม่เลียนแบบ

ประเภทของตัวแบบ แบนดูรา ได้แบ่งไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง (Live Model) เป็นตัวแบบที่สังเกตได้จากสภาพการณ์จริงที่ตัวแบบสามารถเพิ่มเติม หรือปรับปรุงพฤติกรรมให้ชัดเจนมากขึ้น ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงนี้ช่วยให้ผู้สังเกตเกิดความสนใจและเลียนแบบพฤติกรรม แต่มีข้อควรระวังคืออาจมีเหตุการณ์ไม่คาดคิดเกิดขึ้นทำให้ไม่ได้รับผลที่เป็นที่น่าพอใจ

2. ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ เทปบันทึกภาพ การ์ตูน หนังสือ หุ่นกระบอก ที่ได้มีการเตรียมเรื่องราวของตัวแบบไว้แล้ว ซึ่งสามารถเน้นจุดสำคัญของการแสดง สามารถควบคุมพฤติกรรมของตัวแบบได้ และใช้ได้กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลและเก็บไว้ใช้ในครั้งต่อไปได้

ตัวแบบจะทำหน้าที่ 3 ลักษณะ คือส่งเสริมการเกิดพฤติกรรม ยับยั้งการเกิดพฤติกรรมและช่วยให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ ดังนี้

1. การสร้างพฤติกรรมใหม่ เมื่อผู้สังเกตได้เห็นการกระทำของตัวแบบ เป็นการกระทำที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ผู้สังเกตจะรวบรวมข้อมูลของการกระทำนี้ในรูปสัญลักษณ์และถ่ายทอดออกมาเป็นพฤติกรรมใหม่

2. การสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่ จะเกิดขึ้นในสภาพที่ผู้สังเกตเห็นการกระทำของตัวแบบ เช่น การตัดสินใจ ผู้สังเกตจะทดสอบการกระทำตามตัวแบบหากส่งผลทางบวกผู้สังเกตจะรวบรวมลักษณะของตัวแบบในรูปแบบต่างๆ แล้วนำมาสร้างเป็นหลักการใหม่

3. การสอนความคิดและพฤติกรรมสร้างสรรค์ การใช้ตัวแบบจะช่วยสนับสนุน การพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ เพราะเมื่อผู้สังเกตเห็นการกระทำตัวแบบในพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง แล้วอาจใช้ประสบการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่ประกอบการกระทำของตัวแบบมาพัฒนาเป็นความคิดหรือพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา

4. การยับยั้งการกระทำและลดความหวั่นเกรงที่จะกระทำที่ได้เห็นตัวแบบถูกลงโทษ ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำตามตัวแบบนั้น และในทำนองเดียวกันถ้าเห็นตัวแบบทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องและไม่ถูกลงโทษ ไม่มีผลใดๆ ตามมาผู้สังเกตก็มีแนวโน้มที่จะกระทำตามตัวแบบ

5. การส่งเสริมการกระทำ การมีตัวแบบมีอิทธิพลต่อการกระทำทั้งทางบวกและทางลบ ถ้าผู้สังเกตเห็นตัวแบบหนึ่งแสดงพฤติกรรมหนึ่งและได้รับรางวัล ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะกระทำตามมากขึ้น และในทำนองเดียวกันถ้าเห็นตัวแบบที่แสดงความก้าวร้าวและได้รับการยกย่องเป็นสิ่งที่ดี ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะกระทำตามมากขึ้น การเสนอตัวแบบในสังคมจึงจำเป็นต้องมีความระมัดระวังอย่างยิ่งเพราะอาจเพิ่มพฤติกรรมทางลบได้

6. ทางด้านอารมณ์ การมีตัวแบบนอกจากส่งผลต่อการกระทำยังมีผลต่ออารมณ์ของผู้สังเกตให้เกิดอารมณ์คล้ายตามมากขึ้น

7. การเอื้ออำนวยให้เกิดการกระทำตามตัวแบบ การกระทำที่ให้เห็นคุณค่า และมีความการชื่นชมเสมอจะทำให้ผู้สังเกตทำได้โดยเร็วและกระทำได้ง่าย เมื่อสามารถกระทำตามตัวแบบได้เร็ว จะทำให้เกิดการแผ่ขยายในสังคมได้รวดเร็ว

นอกจากนี้ แบนดูรายังเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการกำกับตนเอง (Self Regulation) ที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถที่จะควบคุมความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองเพื่อนำตนเองไปสู่จุดมุ่งหมายหรือผลลัพธ์ที่ต้องการได้ และแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self Efficacy) ที่เชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อการกระทำของบุคคล ผู้ที่รับรู้ว่าคุณมีความสามารถก็จะแสดงความสามารถนั้นออกมา (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2549)

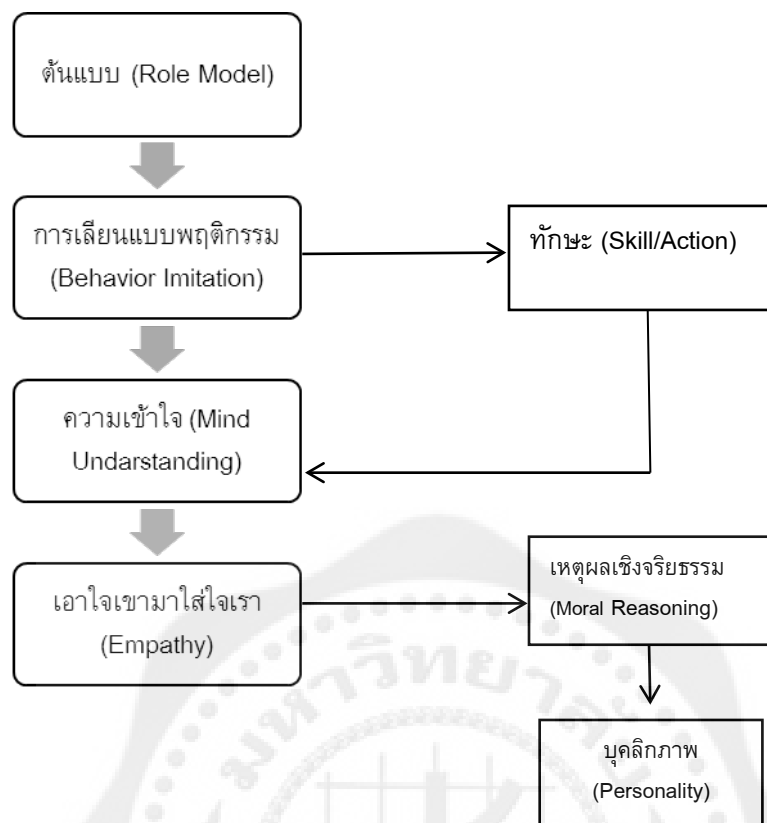
ตัวแบบที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และมีพฤติกรรมเลียนแบบนั้น ได้มาจาก สถาบันครอบครัว บ้าน สถานศึกษา สนามเด็กเล่น สื่อต่างๆ ซึ่งวัยรุ่นเป็นวัยที่มีจิตใจอ่อนไหวต่อสิ่งที่เข้ามากระทบตัวแบบจึงมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของวัยรุ่นได้ง่าย

3.5 ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron Theory)

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม (Moral Development) มีการใช้ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา หรือ Mirror Neuron Theory โดยอายุรแพทยระบบประสาทสามคนจากมหาวิทยาลัยพาร์มา ประเทศอิตาลี (University of Parma) ที่เริ่มศึกษาเรื่องนี้ ประกอบด้วย ดร. วิตอริโอ กาลิซี (Dr.Vittorio Gallese) ดร. ลีโอนาร์โด โฟกัสซี (Dr. Leonardo Fogassi) และ ดร. กิโอโคโม ริชโชลัต

ดี (Dr. Giacomo Rizzolatti) ซึ่งค้นพบเรื่องนี้โดยบังเอิญในการทดลอง พบว่าในสมองของมนุษย์มี เซลล์ชนิดหนึ่งที่ทำหน้าที่เหมือนกระจกเงา คือ สะท้อนทุกอย่างที่ส่งผ่านประสาทการรับรู้ไปยังเซลล์อื่นๆ ในสมอง ส่งผลให้เกิดการกระทำเหมือนกับสิ่งที่ได้รับรู้ โดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือ ขณะที่รับข้อมูลนั้นๆ ผู้รับมีความรู้สึกร่วม การค้นพบนี้ทำให้เข้าใจธรรมชาติการทำงานของสมองมนุษย์มากยิ่งขึ้นทั้งในด้านการเรียนรู้ สติปัญญา และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการมีต้นแบบ ความใกล้ชิด สื่อสารได้ เพื่อให้เกิดการรับรู้ของเซลล์กระจกเงาอยู่เสมอ ผ่านการทำตามต้นแบบให้เห็น และให้เกิดความประทับใจ ความรู้สึกการมีส่วนร่วม ได้ทดลองทำด้วยตนเองเพื่อให้เกิดทักษะ และความเข้าใจในระดับจิตใจ จนมีผลต่อพฤติกรรมในอนาคต (อุดม เพชรสังหาร. 2551) กระบวนการนี้เกิดขึ้นได้โดยการที่เราเอาความรู้สึกหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับเขามาใส่ในใจหรือความรู้สึกของเรา เสมือนหนึ่งว่าเราเข้าไปนั่งอยู่ในใจของเขา แล้วเราก็จะเกิดความรู้สึกเหมือนๆ กับว่าเราเป็นคนคนนั้นเช่นเดียวกับเด็กคนถัดไป เขาจะรู้สึกว่ามันน่ากลัว มันน่าสยดสยองต่างๆ ที่ตนเองยังไม่ได้โดนคิดยาเลย ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron Theory) เป็นทฤษฎีที่บอกว่าคนทำตามสิ่งที่มองเห็น สมองของคนมีกระจกเงาในการเรียนรู้และทำตามสิ่งที่เห็น สมองเตรียมทำตามที่เห็นแม้ยังไม่มีโอกาสได้ทำพฤติกรรมนั้นก็ตาม การที่สมองเตรียมทำตามที่เห็นเนื่องจากสมองคนยิ่งอายุน้อย สมองทำสิ่งต่างๆ บนเงื่อนไขของการอยู่รอด เมื่อเห็นผู้อื่นที่อยู่ใกล้กระทำการสิ่งใด พูดสิ่งใด ให้ประสบการณ์ได้รับรู้ เซลล์กระจกเงาหรือเซลล์สะท้อนพฤติกรรม (Mirror Neurons) ในสมองคน จะรับรู้ว่ามีสิ่งไหนๆ คงจะทำได้โดยไม่คำนึงถึงการเรียนรู้ ดังนั้น การที่เด็กและเยาวชน ได้มีโอกาสพบ เห็น ฟังสิ่งที่ไม่เหมาะสมจากสังคม สื่อ และบุคคลหลากหลายในช่วงวัยที่การเรียนรู้ของระบบเชื่อมโยงจดจำดีที่สุด เมื่อเรียนรู้ในสิ่งที่ผิด ไม่ถูกต้อง ทำให้การกระทำอาจอยู่บนพื้นฐานที่ผิดได้ การแก้ไขควรเริ่มจากการคิด ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทำได้ยากขึ้นตามวัย และความถี่ของประสบการณ์ การได้พบเห็น และทำพฤติกรรมนั้นๆ ไปแล้ว

ข้อค้นพบจากทฤษฎีเซลล์กระจกเงา พบว่าการสอนที่ดีที่สุด คือการประพฤติเป็นแบบอย่างให้เห็นของผู้สอน หรือผู้ที่เลี้ยงดู ดังนั้นการเลียนแบบจากพฤติกรรมที่ถูกต้องของต้นแบบรวมกับการพัฒนาทางด้านจิตใจในการเข้าใจผู้อื่นทำให้เด็กค่อยๆ มีความเข้าใจและพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในตนเองจนมีบุคลิกภาพที่ถูกต้องตามความหมายของ “คนดี” ในสังคม ทฤษฎีเซลล์กระจกเงาและการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สามารถแสดงได้ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 7 ความสัมพันธ์ของการเป็นต้นแบบที่ดีตามแนวคิดทฤษฎีเชลล์กระจกเงา

ที่มา: สายฤดี วรกิจโกศาทร. 2554: 35

จะเห็นว่าเชลล์กระจกเงา ช่วยให้เข้าใจเจตนาความรู้สึกของผู้อื่น เกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ช่วยให้เลียนแบบผู้อื่นเพื่อมีพฤติกรรมบางอย่างเหมือนกับผู้อื่น เข้าใจกฎระเบียบ ข้อตกลงร่วมกันภายในสังคม การค้นพบครั้งนี้ทำให้วงการแพทย์ การศึกษา วิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา และจิตวิทยาได้เกิดความรู้ ความเข้าใจใหม่ๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองของมนุษย์อย่างมากมาย เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมทุจริตของบุคคล เป็นผลจากเชลล์กระจกเงาไปลอกเลียนแบบพฤติกรรมบุคคลและสื่อต่างๆ ในสังคม เป็นต้น ดังนั้นการที่จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนั้นนอกจากต้องเริ่มตั้งแต่เด็กแล้ว ถ้ามีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีด้วย โดยการปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีให้เห็น ตามบรรทัดฐานของสังคมที่ร่วมกันกำหนด เพื่อให้สิ่งที่ดีงามของสังคมไทยซึมซับเข้าสู่เชลล์กระจกเงาของเด็ก และประพฤติปฏิบัติตาม การนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทการจัดกิจกรรมศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในด้านผู้สอนเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับผู้เรียน ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความประพฤติที่ดีงาม เช่น ความมีระเบียบวินัย ตรงเวลา รับผิดชอบ มีความเคารพ มีใจที่เปิดกว้างยอมรับความคิดเห็น การให้อภัยที่

สุขภาพ ความเมตตา กรุณา การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ยึดมั่นในความดีงาม เป็นต้น ด้านของสื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมร่วมกับทฤษฎีเซลล์กระจกเงา โดยใช้ตัวแบบที่มีชีวิตและตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์มาใช้พัฒนาคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมให้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิธีการนำตัวแบบมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม มีดังนี้

1. กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เอาใจใส่และตั้งใจสังเกตตัวแบบ
2. การเสนอตัวแบบ ตัวแบบต้องเด่นชัดไม่สลับซับซ้อน เป็นตัวแบบที่มีคุณลักษณะ มีคุณค่ามีประโยชน์ สามารถดึงดูดจิตใจผู้สังเกตได้
3. การช่วยให้ผู้เรียนเก็บจำตัวแบบด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจำซ้ำ ซ้อมลักษณะตัวแบบในความคิดด้วยการกระทำ
4. การจูงใจให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ โดยช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ เห็นประโยชน์ คุณค่า ได้รับความสามารถของตนเอง เรียนรู้วิธีการกำกับตนเอง และเห็นผลการปฏิบัติที่พึงพอใจ
5. การลงมือกระทำหรือปฏิบัติ สังเกตการกระทำของตนเอง โดยให้ผู้เรียนได้ป้อนข้อมูลกลับ

3.6 ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Tranformative Learning Thoery)

จากทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Tranformative Learning Thoery) ตามแนวคิดของเมซีโรว์ (Mezirow) ผู้ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ด้านการศึกษามหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้พัฒนาขึ้นเมื่อปี คศ. 1975 จากการทำการศึกษากลุ่มสตรีที่กลับเข้ามาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา หลังจากที่ต้องหยุดการเรียนไปเพื่อประกอบอาชีพ หรือดูแลครอบครัว เป็นเวลานาน โดยให้ความสนใจกับแง่มุมการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งในการให้ความหมายต่อโลก และชีวิตของผู้หญิงกลุ่มนี้โดยเฉพาะการคิดใคร่ครวญต่อ □ ความเชื่อ สมมติฐานเดิมที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตที่ผ่านมาโดยไม่รู้ตัว และได้พัฒนาแนวคิดเรื่องการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อโลกและชีวิต (Perspective transformation) จนกลายเป็นที่มาของทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงขึ้น (ธนา นิลชัยโกวิทย์และอดิสร จันทรสข. 2552: 20) ซึ่ง เมซีโรว์ ได้ให้ความหมายของ การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ว่าเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงกรอบอ้างอิง (Frames of References) ที่ใช้ในการมองโลก กรอบอ้างอิงนี้คือระบบความคิด ข้อสรุปในใจและความคาดหวังที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ และให้ความหมายกับประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต จากอิทธิพลของกรอบทัศนคติหลักในสังคมและวัฒนธรรมที่เติบโตขึ้น ในขณะที่เดียวกันกรอบอ้างอิงได้ส่งผลต่อการเรียนรู้และรับประสบการณ์ใหม่ๆ กรอบอ้างอิงประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่ 1) มุมมองในการให้ความหมาย (Points of view) 2) แบบแผนทางความคิดที่เป็นความเคยชิน (Habits of mind) ได้แก่ อุดมการณ์ทางการเมือง มาตรฐานทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อทางศาสนา สไตล์การเรียนรู้ อัตลักษณ์ของตนเอง บุคลิกภาพ นิสัยใจคอ แบบแผนการแสดง อารมณ์ความรู้สึก ความใฝ่ฝัน รสนิยมเกี่ยวกับความงาม

ซึ่งแบบแผนทางความคิดนี้จะแสดงออกเป็นมุมมองในเรื่องต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยชุดความหมาย (Meaning Schemes) เช่น ความคาดหวัง ความเชื่อ ทักษะ การตัดสินใจ และความรู้สึกต่อเรื่องต่างๆ ที่เฉพาะเจาะจงลงไปว่าอะไรดี หรือไม่ดี อะไรถูก หรือผิด (Mezirow. 2000: 17-18) นอกจากนี้เมซีว์แล้วยังมี บอยด์ และไมเออร์ (Boyd & Myers. 1988) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับรากฐานของบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งเกิดขึ้นจากการได้ข้อสรุปจากทางเลือกที่ขัดแย้งส่วนตัว และการขยายจิตสำนึก (Consciousness) ซึ่งจากการบูรณาการเชิงบุคลิกภาพ โดยอาศัยสิ่งที่เหนือกว่าเหตุผล เช่น สัญญลักษณ์ ภาพพจน์ และแบบฉบับต่างๆ ในการช่วยให้เกิดวิสัยทัศน์หรือความหมายส่วนตัวในการให้ความหมายมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ ช่วงปัจเจกบุคคลเกิดสภาวะที่เศร้าเสียใจ และตระหนักว่า แบบแผนการรับรู้เดิมของตนนั้น ไม่สามารถใช้ได้อีกต่อไป ก็จะเปลี่ยนสู่การยอมรับแบบแผนการรับรู้ใหม่ ที่จะบูรณาการทั้งแบบแผนเดิมและแบบใหม่เข้าด้วยกัน จึงมีลักษณะของจิตวิทยาสังคม (Psychosocial) มากกว่า แนวคิดของเมซีว์ ซึ่งเน้นตัวตน (Ego) และเหตุผลเป็นหลัก ส่วน โอ ซัลลิแวน (O' Sullivan. 2003: 326-300) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งเชิงโครงสร้างในด้านของความคิด ความรู้สึก และการกระทำเป็นการเปลี่ยนแปลงของจิตสำนึก (Consciousness) ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวร แนวคิดของเมซีว์มีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการระดับอุดมศึกษาขึ้น เมื่อเมซีว์เสนอแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงทักษะต่อโลก และชีวิตให้เป็นกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย เมื่อปี ค.ศ.1978 โดยเชื่อว่ากระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะพื้นฐานเป็นญาณวิทยา (Epistemic) ตามธรรมชาติ คือเป็นกระบวนการเชิงวิพากษ์ไครครวญ (Critical) และเชิงเหตุผล (Rational) ที่ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะสามารถเข้าใจบทบาท ความเชื่อ และสมมติฐานของตนเองในระดับจิตใต้สำนึกได้ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ (Constructive) หรือ การสร้างสรรค์ตนเอง (Self authoring) โดยบุคคลจะวางคุณค่าและความหมายต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมของตนซึ่งกลมกลืนไปในวิถีชีวิตอย่างปราศจากการวิพากษ์ และจะเปลี่ยนมาเรียนรู้ที่สร้างคุณค่าใหม่สำหรับตนเองขึ้นมาแทนที่ (Zajonc. 2006: 1742-1759)

องค์ประกอบสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงมีสาระสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (Mezirow. 2000: 19-21; Taylor. 1998: 8-1 ; Mezirow. 1991: 107-111)

1. ประสบการณ์เดิม (Experience)

ประสบการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เพราะประสบการณ์จะถูกตีความและรับรู้ผ่านกรอบอ้างอิง หากกรอบอ้างอิงที่มีอยู่สามารถอธิบายประสบการณ์ได้ดี ประสบการณ์นั้นจะไปสนับสนุนกรอบอ้างอิงเดิมให้มั่นคงขึ้น แต่ถ้าประสบการณ์เดิมไม่สอดคล้องกับกรอบอ้างอิงบุคคลจะขยายหรือเปลี่ยนแปลงกรอบอ้างอิงใหม่ โดยเฉพาะถ้าเป็นประสบการณ์ใหม่ที่

มีความสำคัญและขัดแย้งกับกรอบอ้างอิงเดิมอย่างรุนแรง ดังนั้นประสบการณ์ใหม่จึงเป็นตัวกระตุ้นให้นำมาใคร่ครวญ และเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2. การวิพากษ์ใคร่ครวญ (Critical Reflection)

เป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการปรับเปลี่ยนกรอบอ้างอิง หรือกระบวนการทัศน์ และมีความสำคัญทั้งในกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติ เป็นการวิพากษ์อย่างมีเหตุผลเป็นการตั้งคำถามให้บุคคลตระหนักได้ว่า ความรู้และประสบการณ์เดิมที่เคยใช้อยู่่นั้นไม่สามารถใช้ได้หรือปฏิบัติได้อีก ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความหมาย และการตีความประสบการณ์ (Mezirow. 2000) ได้แบ่งการใคร่ครวญออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1 การวิพากษ์ใคร่ครวญเนื้อหา (Critical Reflection of content) จะเห็นชัดในกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้วิชาต่างๆ ที่เป็นเรื่องของเทคนิค วิชาชีพ โดยการตั้งคำถามและวิพากษ์ใคร่ครวญความถูกต้องของเนื้อหาในเรื่องนั้นๆ ว่าข้อสรุปหรือเนื้อหานั้นมีเหตุผลหรือไม่ มีหลักฐานยืนยันมากน้อยเพียงใด

2.2 การวิพากษ์ใคร่ครวญกระบวนการ (Critical Reflection of process) เป็นการตรวจสอบและประเมินประสิทธิภาพของวิธีการแสดงออกต่อการรับรู้ คิด รู้สึก และกระทำต่อสิ่งนั้น พบในกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเช่นเดียวกับการวิพากษ์ใคร่ครวญเนื้อหา โดยการพิจารณากระบวนการได้มาซึ่งข้อมูลเหล่านั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด เช่น ระเบียบวิธีวิจัย

2.3 การวิพากษ์ใคร่ครวญกระบวนการทัศน์ (Critical Reflection of premises) เป็นการวิพากษ์ใคร่ครวญถึงกระบวนการทัศน์เบื้องหลัง หรือ ข้อสันนิษฐานเบื้องหลัง (Critical Reflection of assumption) ว่าทำไมจึงรับรู้ คิด รู้สึก และกระทำแบบนั้น มีเหตุผลเบื้องหลัง และผลที่ตามมาจากการตัดสินใจ เป็นการตั้งคำถาม และวิพากษ์ใคร่ครวญแบบแผนวิธีคิดและกรอบอ้างอิงในแง่มุมต่างๆ เช่น มุมมองทางตรรกะ จริยศาสตร์ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม จิตวิญญาณ มีความสำคัญที่สุดในการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ (worldview) หรือกรอบอ้างอิง เนื่องจากทำให้เกิดการพัฒนาการรับรู้การให้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ครอบคลุม แยกแยะได้มากขึ้นเปิดกว้างมากขึ้น และบูรณาการประสบการณ์ได้ดีขึ้น การวิพากษ์ใคร่ครวญนี้แบ่งได้เป็น 2 ระดับ

2.3.1 การวิพากษ์ใคร่ครวญข้อสันนิษฐานเบื้องหลังทั่วไป (Critical Reflection of assumption) เป็นการตั้งคำถามกับกระบวนการทัศน์ของบุคคลอื่น เช่น ผู้วิจัยมีกระบวนการทัศน์ ความคิด ความเชื่อ โลกทัศน์อย่างไร จึงเลือกวิธีการวิจัยและมีข้อสรุปแบบนั้น และกระบวนการทัศน์นั้นมีข้อจำกัดหรือไม่

2.3.2 การวิพากษ์ใคร่ครวญข้อสันนิษฐานเบื้องหลังของตนเอง (Critical Self Reflection of assumption) เป็นการตั้งคำถามกับกระบวนการทัศน์ของตนเอง โดยมุ่งเน้นไปที่กรอบเชิงจิตวิทยาและวัฒนธรรมที่จำกัดโลกทัศน์ เช่น ตั้งคำถามกับตนเองว่ามีปฏิกิริยาต่อประสบการณ์ต่างๆ อย่างไร เห็นด้วยหรือไม่ ชอบหรือไม่ และมีมุมมองต่อเรื่องต่างๆ แบบนั้นได้สะท้อนถึงทัศนะพื้นฐานอะไรในตนเอง และทัศนะนั้นส่งผลกระทบต่อตนเองอย่างไร การใคร่ครวญ ข้อสันนิษฐาน

เบื้องหลังของตนเองทำให้บุคคลเป็นอิสระและหลุดพ้นจากทัศนคติที่บิดเบือนหรือกรอบทางวัฒนธรรมที่จำกัด ทำให้สามารถมีวาทกรรมที่เปิดกว้าง สามารถหลุดพ้นจากกรอบอ้างอิงเดิม และปรับเปลี่ยนโครงสร้างการให้ความหมายของตนเองได้

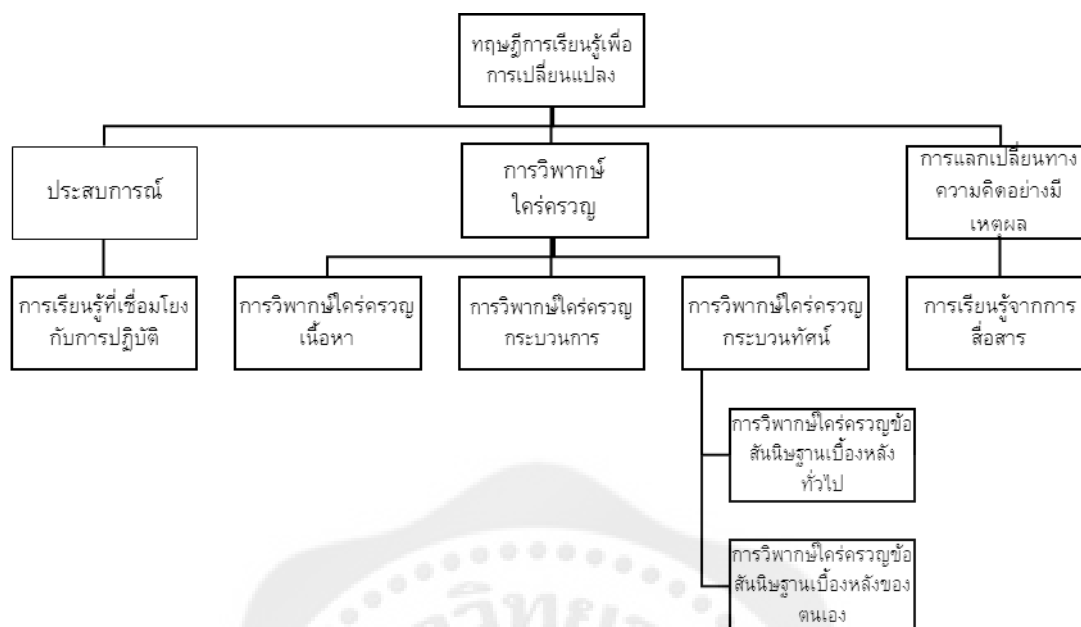
3. การแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างเหตุผล (Rational Discourse)

เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกรอบอ้างอิง หรือกระบวนทัศน์ วาทกรรมในที่นี้หมายถึงการแลกเปลี่ยนทางความคิด เพื่อตรวจสอบความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และคุณค่าต่างๆ ของกันและกัน ในกระบวนการแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างมีเหตุผลนี้ บุคคลจะต้องทำความเข้าใจและตั้งคำถามทั้งกับกระบวนทัศน์ของตนเองและผู้อื่น โดยต้องใช้ความสามารถใคร่ครวญเกี่ยวกับตนเองอย่างมีวิจารณญาณ และตัดสินใจอย่างใคร่ครวญ (Reflective Judgment) ในกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเชิงวิพากษ์อย่างมีวิจารณญาณ (Critical Dialectical Discourse) ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินข้อสันนิษฐานพื้นฐาน และความคาดหวังในระดับลึกที่เป็นพื้นฐานความคิด ความเชื่อ คุณค่า และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นในกระบวนการแลกเปลี่ยนทางความคิด

กระบวนการแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างมีเหตุผลและการวิพากษ์ใคร่ครวญเป็นกระบวนการสำคัญที่จะต้องได้รับการส่งเสริมให้เกิดในระบบการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่เพราะช่วยพัฒนาลักษณะประชาธิปไตยยอมรับในความแตกต่าง พร้อมทั้งจะแลกเปลี่ยนและตัดสินเพื่อหาข้อสรุปที่ถูกต้องและสอดคล้องกับคุณธรรม รวมทั้งสามารถสังเกตและใคร่ครวญเกี่ยวกับตัวเองได้ ซึ่งเงื่อนไขอุดมคติที่จะช่วยให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดอย่างมีวิจารณญาณว่าควรประกอบด้วย 7 ประการ (Mezirow. 1996: 171)

1. การมีข้อมูลที่ต้องครอบคลุมมากที่สุด
2. เป็นอิสระจากการถูกบีบบังคับ และการบิดเบือนความจริงที่เกิดจากการหลอกลวงของตนเอง
3. สามารถประเมินและชั่งน้ำหนักของหลักฐานต่างๆ และประเมินข้อโต้แย้งตามสภาพความเป็นจริงให้ได้มากที่สุด
4. เปิดรับทัศนคติที่แตกต่าง
5. สามารถใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณถึงกรอบคิดเบื้องหลังและผลกระทบของทัศนคติได้
6. มีโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการที่จะตั้งคำถาม โต้แย้ง คัดค้าน ทำทนาย ใคร่ครวญ และเปิดโอกาสให้ผู้อื่นทำเช่นเดียวกัน
7. ยอมรับข้อตกลงร่วมที่เกิดจากการตรวจสอบข้อมูลความเป็นจริงและการใช้เหตุผลร่วมกันว่าเป็นข้อสรุปที่ถูกต้อง

จากการศึกษาสาระสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง สามารถสรุปได้ดังภาพ

ภาพประกอบ 8 สรุปสาระสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

กระบวนการในการเปลี่ยนแปลง

กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงมีการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้ (Mezirow, 2000: 20)

1. มีความขัดแย้งที่ทำให้สับสน ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยกรอบอ้างอิงเดิม
2. มีการสำรวจตนเองที่มาพร้อมกับความกลัว โกรธ รู้สึกผิดหรืออับอาย
3. เกิดการใคร่ครวญและประเมินข้อสรุปเดิมของตนอย่างมีวิจารณญาณ
4. เกิดการตระหนักรู้ว่าความรู้สึกไม่พึงปรารถนา และกระบวนการเปลี่ยนแปลงของตนเป็นประสบการณ์ที่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น
5. เกิดการสำรวจบทบาท ความสัมพันธ์ และการกระทำต่างๆ ใหม่
6. วางแผนการปฏิบัติ
7. แสวงหาความรู้ และทักษะเพื่อให้ตนสามารถทำตามแผนได้
8. ทดลองบทบาทใหม่ในขั้นต้น
9. สะสมสมรรถนะและความมั่นใจต่อบทบาทและความสัมพันธ์ใหม่บูรณาการความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสู่ชีวิตของตน บนพื้นฐานของเงื่อนไขที่ถูกกำหนดจากกรอบการมองโลกแบบใหม่

3.7 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

ศาสตราจารย์ลอว์เรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน แห่ง Harvard University โดยเสนอทฤษฎีนี้ตามพื้นฐานจากทฤษฎีพัฒนาการของการรู้การคิดของเพีย

เจ้ท์ Jean Piaget (ลั้ว้น สายยศ. 2543: 174-176 อ้างอิงจาก Kohlberg. 1984) พบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นมิได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ 10 ปี เป็นส่วนมาก แต่มนุษย์สภาพปกติ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน จากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี โคลเบอร์กเชื่อว่าการพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น มิใช่การรับรู้ความรู้จากการพรั้าสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ เหตุผลเชิงจริยธรรมจึงได้มาจากการพัฒนาการทางการรับรู้ ในขณะที่เด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่าง ๆ ได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่น จะช่วยให้เขาพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นที่สูงไปอย่างรวดเร็ว โคลเบอร์ก ยังได้ศึกษาพบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ประการคือ

1. โครงสร้าง (Structure) หมายถึง เหตุผลที่บุคคลที่ใช้อ้างในการตัดสินใจต่อเนื้อหาของความเชื่อที่เขาถืออยู่ มีลักษณะเป็นสากลและเป็นไปตามลักษณะของพัฒนาการ
2. เนื้อหา (Content) หมายถึง แบบแผนของประสบการณ์ซึ่งเป็นไปตามการเรียนรู้ เนื้อหาจะบอกว่าสิ่งที่เขาเชื่อถือคืออะไร มีลักษณะเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมซึ่งเป็นประสบการณ์ของแต่ละคน โคลเบอร์กเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมจะเดินไปตามลำดับขั้น และมีความเป็นสากลว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดเป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมบริสุทธิ์ไม่เข้าข้างตนเอง และเป็นอุดมคติใช้ได้ในทุกวัฒนธรรม

ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม โคลเบอร์กมีความเชื่อเกี่ยวกับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม (Concept of Stage) ว่าเป็นโครงสร้างของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งจะบอกวิธีที่บุคคลคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาเชื่อและชนิดของเหตุผลที่เขาเลือกใช้ ซึ่งต่างไปจากเนื้อหาซึ่งเป็นแบบแผนประสบการณ์ เป็นไปตามหลักการเรียนรู้ และความเชื่อจะแปรไปตามประสบการณ์ที่ได้จากวัฒนธรรม ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมมีลักษณะดังนี้

1. ขั้นพัฒนาการที่มีลักษณะเป็นโครงสร้างทางความคิด เป็นความคิดที่จัดระบบอย่างมีระเบียบอยู่แล้ว แต่ละคนจะมีความคงที่ในพัฒนาการขั้นนั้นมิมีข้อค้นพบว่ามากกว่าร้อยละ 50 ของความคิดแต่ละคนจะอยู่ที่ขั้นใดขั้นหนึ่ง ส่วนที่เหลือจะอยู่ในขั้นที่ใกล้เคียงกัน คือ ต่ำกว่า หรือสูงกว่า 1 ขั้น
2. ขั้นพัฒนาการเป็นไปตามลำดับขั้นในทุกสภาพการณ์ จริยธรรมจะมีการพัฒนาเป็นขั้นตอนไปตามลำดับ มีความก้าวหน้าไปที่ละขั้นไม่มีการถดถอย และไม่ข้ามขั้น ผลจากการศึกษาระยะยาว ให้เห็นว่าการทดสอบซ้ำทุกครั้งของแต่ละคนจะอยู่ขั้นเดียวกันกับที่ทดสอบเมื่อ 3 ปีก่อนหรืออยู่ในขั้นที่สูงขึ้น
3. ขั้นพัฒนาการจะเกิดบูรณาการให้สมบูรณ์ขึ้นก็ต่อเมื่อ มีความคิดในขั้นที่ต่ำกว่า และมีแนวโน้มที่จะชอบความคิดในขั้นที่สูงกว่า โคลเบอร์กพบว่าวัยรุ่นสามารถเข้าใจข้อความที่อยู่ในระดับเดียวกับของเขา หรือต่ำกว่าระดับของเขา แต่ไม่สามารถเข้าใจข้อความที่สูงกว่าขั้นของเขาเกินกว่า 1 ขั้นได้เลย

โคลเบอร์ก ได้เสนอพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral stage) ออกเป็น 3 ระดับ และในแต่ละระดับมีขั้นตอนย่อยๆ อีก 2 ขั้น รวมเป็นพัฒนาการ 6 ขั้น ดังนี้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2524: 29-30 อ้างอิงจาก Kohlberg.1976: 32-33)

ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์ หรือระดับเริ่มมีจริยธรรม (Preconventional Level) หมายถึง การตัดสินใจกระทำสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น เป็นระดับที่มีในเด็กส่วนมากที่อายุต่ำกว่า 9 ปี และวัยรุ่นบางคน หรือวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ ส่วนมากที่ประกอบอาชญากรรม ระดับนี้เป็นระดับที่รางวัลและการลงโทษเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญ

ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ เป็นการตัดสินใจกระทำตามที่ถูกลงโทษและการดูต่ำของผู้ใหญ่ เช่น การตัดสินใจว่าเด็กคนนี้ไม่ดี เพราะโดนแม่ดุและตีบ่อยๆ ฉะนั้น การกระทำที่ถูกต้อจึงหมายถึง การเชื่อฟังผู้มีอำนาจเหนือกว่า เหตุผลในการกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดขึ้นอยู่กับความไม่ให้อภัยถูกลงโทษเป็นเรื่องสำคัญ

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล คือ ความพอใจของตนเองเป็นหลักเป็นการตัดสินใจกระทำตามใจตัวเอง มักเป็นไปในรูปที่ต้องการรางวัลจากผู้อื่น การที่ทุกคนทำในสิ่งที่เขาต้องการเป็นสิ่งที่ถูกต้องแม้การกระทำนั้นจะขัดกับผู้อื่นก็ตาม นับเป็นเหตุผลส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม ชอบการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน แสดงออกในลักษณะตาต่อตา หรือหมูไปไก่มา เขาท้ามาฉันต้องทำไป เขาให้ฉัน ฉันก็ให้เขา เป็นต้น

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ หรือระดับทำตามสังคมและประเพณีนิยม (Conventional Level) หมายถึง การกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของคน หรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับที่ 2 นี้ ยังต้องการควบคุมจากภายนอก แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจใส่เข้ามาใส่ใจเราและความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการใฝ่หาการยอมรับและความพอใจ มีความสำนึกในความเป็นเด็กดี (Good boy and nice girl) กระทำสิ่งที่คนอื่นเห็นว่าดี โดยดูจากตัวอย่างเฉพาะในหมู่คณะของตน ซึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไปก็ได้

ขั้นที่ 4 ใช้หลักการกระทำตามหน้าที่ เป็นการตัดสินใจกระทำตามระเบียบของสังคม และเพื่อคงไว้ซึ่งคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ผู้มีอำนาจจะมีอิทธิพลต่อจริยธรรม ความรู้สึกนึกคิดเกิดขึ้นถ้าถูกลงโทษหรือไม่ได้รับการยอมรับจากผู้มีอำนาจทางกฎหมาย ความถูกต้องขึ้นอยู่กับสังคมหรือสถาบัน รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ หรือระดับทำตามจริยธรรมของตนเอง (Postconventional Level) หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ ด้วยการนำมโนคติหรือตรรกะรองซึ่งใจโดยตนเอง แล้วตัดสินใจตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากันวัยผู้ใหญ่เพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีจริยธรรมในระดับนี้ และมักจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป

ขั้นที่ 5 ใช้หลักการเคารพของตนเอง หรือการกระทำตามสัญญาเป็นการตัดสินใจกระทำตามกฎเกณฑ์ และสัญญาเป็นจริยธรรมที่ผูกพันกับกฎหมาย และหลักประชาธิปไตย

แรงจูงใจที่สำคัญ คือ ประโยชน์สุขของสังคมไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น ความคิดเกี่ยวกับความถูกต้องของมนุษยชาติเริ่มมีขึ้น

ขั้นที่ 6 ใช้หลักอุดมคติสากล เป็นการตัดสินใจการกระทำตามความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของตน เป็นจริยธรรมที่มีหลักมโนธรรมของตนเอง แรงจูงใจที่ก่อให้เกิดความรู้สึกถูกต้องขึ้นอยู่กับตัวเองความคิดเกี่ยวกับความถูกต้องนั้นยึดหลักประชาธิปไตยและเคารพในคุณค่าของความสำคัญของชีวิตมนุษย์ทุกๆ คน

ตาราง 3 พัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม		ระดับของเหตุผลเชิงจริยธรรม	
ขั้นที่ 1	หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (อายุ 2 - 7 ปี)	ระดับที่ 1	ก่อนกฎเกณฑ์ (อายุ 2 - 10 ปี)
ขั้นที่ 2	หลักการแสวงหารางวัล (อายุ 7 - 10 ปี)		
ขั้นที่ 3	หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (อายุ 10 - 13 ปี)	ระดับที่ 2	ตามกฎเกณฑ์ (อายุ 10 - 16 ปี)
ขั้นที่ 4	หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (อายุ 13-16 ปี)		
ขั้นที่ 5	หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (อายุ 16 ปีขึ้นไป)	ระดับที่ 3	เหนือกฎเกณฑ์ (อายุ 16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 6	หลักการยึดอุดมคติสากล (วัยผู้ใหญ่)		

โคลเบอร์ก เชื่อว่าการพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมดำเนินไปตามขั้นตอนจะข้ามขั้นตอนไม่ได้ และพัฒนาการอาจจะชะงักอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่ง ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาและเหตุการณ์ทางสังคม

สรุปแนวคิดทฤษฎีของโคลเบอร์กเชื่อว่าการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงกว่าจะเป็นประโยชน์กับบุคคลนั้นมาก การพัฒนาการทางเหตุผลจริยธรรมของบุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงตามประสบการณ์ที่ได้รับซึ่งแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน คือ 1) หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ อายุ 2-7 ปี 2) หลักการแสวงหารางวัล อายุ 7-10 ปี 3) หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น อายุ 10-13 ปี 4) หลักการทำตามหน้าที่และกฎข้อบังคับของสังคม อายุ 13-16 ปี 5) หลักการทำตามคำมั่นสัญญา อายุ 16 ปีขึ้นไป 6) หลักการยึดอุดมคติสากล วัยผู้ใหญ่ จากการทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่น อายุ 16 ปีขึ้นไป จะอยู่ในขั้นการทำตามคำมั่นสัญญา หรือหลักการอุดมคติ ถ้าหากได้รับการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องดีแล้ว บุคคลสามารถตัดสินใจการกระทำตามความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของตน มีแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี นั้นเป็นลักษณะนิสัยที่ฝังามติดตัวไปตลอด

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาภาคกลางซึ่งผู้เรียนส่วนมากอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายอายุ 16 ปีขึ้นไป ในการวิจัยในระยะที่ 2 การสร้างแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม

ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมแบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดเหตุผลทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ขั้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาภาคกลาง ผู้วิจัยจึงได้รวมขั้นตอนการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ และขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัลซึ่งเป็นพัฒนาการของวัยเด็ก 2-10 ปี ซึ่งเป็นระดับเริ่มมีจริยธรรมเป็นขั้นตอนเดียวกันไว้เป็นขั้นเดียวกัน ดังนั้นในงานวิจัยนี้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จึงมี 5 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1. หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ และหลักการแสวงหารางวัล 2. หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น 3. หลักการทำตามหน้าที่และกฎข้อบังคับของสังคม 4. หลักการทำตามคำมั่นสัญญา 5. หลักการอุดมคติสากล มาใช้ร่วมกับองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม

3.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรทิพย์ นาคพงศ์พันธ์. (2551: 87-93) ได้ศึกษาความฉลาดทางจริยธรรม ความฉลาดทางความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อความสำเร็จในอาชีพ กรณีศึกษาบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 111 คน โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล แบบสอบถามวัดความสามารถในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมของ Borba, M (2001) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์(Torrance Test of Creative Thinking) แบบทดสอบวัดความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคตามแนวคิดของสตอลทซ์ (The Adversity Response Profile) และแบบทดสอบวัดความสำเร็จในอาชีพตามแนวคิดของ Gattiker; & Larwood ผลการศึกษาพบว่าพนักงานที่มีอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอายุที่แตกต่างกันมีระดับความสำเร็จในอาชีพไม่แตกต่างกัน แต่พนักงานที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับความสำเร็จในอาชีพที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พนักงานมีระดับความฉลาดทางจริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยรวมอยู่ในระดับสูง และพนักงานที่มีระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคแตกต่างกันจะมีความสำเร็จในอาชีพ และระดับความฉลาดทางจริยธรรมที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05

นันทวัน นวมเนียม. (2551: 121-124) ได้ศึกษาบุคลิกภาพ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และระดับความฉลาดทางจริยธรรมของพนักงานบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จำนวน 328 คน ผลการวิจัยพบว่าพนักงานที่มีแนวโน้มเป็นคนที่มีความบุคลิกภาพแสดงตัว และบุคลิกภาพแบบหัวนั้ไหวทางอารมณ์มากที่สุด มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมและความฉลาดทางจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับสูง ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ บุคลิกภาพด้านเก็บตัว แสดงตัว และบุคลิกภาพด้านมั่นคงทางอารมณ์ หัวนั้ไหวทางอารมณ์ของพนักงานสามารถร่วมกันพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 โดยอธิบายได้ร้อยละ 22.1 และบุคลิกภาพด้านเก็บตัว แสดงตัว และบุคลิกภาพด้านมั่นคงทางอารมณ์ หัวนั้ไหวทางอารมณ์ของพนักงานสามารถร่วมกันพยากรณ์ความฉลาดทาง

จริยธรรมโดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 โดยสามารถอธิบายได้ร้อยละ 7.5 และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมกับความฉลาดทางจริยธรรมโดยรวมของพนักงานมีความความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.688

กัลย์ธีรา สุขก่า (2554: 12-128) ได้ศึกษาการทำหน้าที่ของครอบครัว ความฉลาดทางจริยธรรม กับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน จำนวน 366 คน ผลการศึกษาพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวนิสิตชั้นปีที่ 4 อยู่ในระดับปานกลาง ความฉลาดทางจริยธรรมและความเป็นพลเมือง อยู่ในระดับสูง และพบว่าเพศที่ต่างกัน และเกรดเฉลี่ยที่ต่างกัน มีความเป็นพลเมืองดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 และ .05 การทำหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับความฉลาดทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 ความฉลาดทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 การทำหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001

เกศินี โสขุมา (2555: 30-35). ได้ศึกษาการพัฒนาโครงสร้างความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตภาคกลาง ตอนล่างจำนวน 2,070 คน ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่ามี 9 องค์ประกอบมีค่าเป็นบวก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้ ทศนคติและความเชื่อทางจริยธรรม การเห็นคุณค่าในตน เอกลักษณ์ทางจริยธรรม การตัดสินใจทางจริยธรรม ค่านิยมทางจริยธรรม การสนับสนุนทางจริยธรรม การหยั่งรู้ทางจริยธรรม ความเสี่ยงทางจริยธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .997, .984, .951, .918, .832, .826, .677, .509 และ .156 ตามลำดับ

เพ็ญศรี ใจกล้า. (2555: 109-118) ได้ศึกษาโมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 582 คน พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมได้แก่ สภาพแวดล้อมทางบ้าน สภาพทางโรงเรียนและปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงได้แก่ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

อภิรดี ผลประเสริฐ. (2558: 158-165). ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดมรรคมืดและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง พบการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 394 คนเป็นนักศึกษาอาชีวะระดับปวช.ในสถาบันอาชีวศึกษากลุ่มเสี่ยงมีความต้องการการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรม ตามลำดับดังนี้ 1.ด้านความเป็นธรรม 2.ด้านความเคารพ 3.ด้านการควบคุมตนเอง 4. ด้านความอดทน 5. ด้านความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี 6. ด้านความเมตตา และ 7.ด้านการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น องค์ประกอบของการพัฒนาโปรแกรมมี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1.วัตถุประสงค์ 2.ผู้สอน 3. ผู้เรียน 4. เนื้อหาสาระ 5.กิจกรรมการเรียนรู้ 6.สื่อการเรียนรู้ 7. การวัดและประเมินผล 8. การสะท้อนกลับ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม แบบทดสอบวัด

ความรู้ความฉลาดทางจริยธรรม แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อโปรแกรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนตามแนวคิดมรรคมีองค์แปดและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ผลการทดลองใช้โปรแกรมพบว่า เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมและคะแนนความรู้ความฉลาดทางจริยธรรมหลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมการทดลองอยู่ระดับมากในด้าน ผู้สอน ด้านเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อประกอบการเรียนรู้

สุนันท์ สีพาย. (2558: 98-210) ได้ทำการการวิจัยเรื่องการศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางจริยธรรม ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ด้านการปฏิบัติตนในสังคม ด้านทักษะกระบวนการคิด ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านคุณธรรมการอยู่ร่วมกัน ด้านคุณลักษณะรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านการอยู่อย่างพอเพียง ด้านจิตสาธารณะ และด้านค่านิยมที่ดีงาม โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีอิทธิพลมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือความฉลาดทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรที่มีอิทธิพลทางลบ ต่อความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวมพบว่า ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีอิทธิพลต่อความเป็นพลเมืองดีของมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด รองลงมาคือความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางจริยธรรม ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร

จินตนา ไพบูลย์ธนานนท์. (2559: 105) ได้ทำการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางจริยธรรมและกลยุทธ์ในการศึกษาและการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต เปรียบเทียบระหว่างชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางจริยธรรมและกลยุทธ์ในการศึกษาและการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านสุขภาพจิตของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลยุทธ์ในการศึกษาและการเรียนรู้ พบว่าสมาธิและการตรวจสอบและประเมินตนเองของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ. (2540: 93 -102) ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผลการวิจัยพบว่าลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง 4 องค์ประกอบ คือ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตน มีความรักในการเรียน และมองอนาคตในแง่ดี ตามลำดับ องค์ประกอบที่มี

ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางมี 4 องค์ประกอบ คือ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนและเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง 39 ข้อ และระดับกลาง 19 ข้อ เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรอิสระ พบว่าในด้านเพศ นักศึกษาชายและหญิงมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมและในรายองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชายสูงกว่านักศึกษาหญิงด้านต่อไปนี้ คือ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ มีความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียน มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตน มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา มีความรักในการเรียน การมองอนาคตในแง่ดี และโดยรวมทั้ง 8 องค์ประกอบมีเพียงองค์ประกอบเดียว คือความคิดสร้างสรรค์ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอายุและสาขาวิชา ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในรายองค์ประกอบและโดยรวมทั้ง 8 องค์ประกอบ การเปรียบเทียบด้านผลการศึกษา พบว่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 1 องค์ประกอบ คือ มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา ซึ่งพบว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 2.30 มีค่าเฉลี่ยในองค์ประกอบดังกล่าวสูงกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนเท่ากับ 2.30 ส่วนอีก 7 องค์ประกอบและโดยรวมไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วีรพงษ์ นกน้อย.(2546). ได้ทำการศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า นิสิตระดับปริญญาตรีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ส่วนใหญ่มีลักษณะความเป็นพลเมืองดีปานกลางและยังพบว่า อายุ ภาควิชาที่ศึกษา ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา ภูมิสำเนา ส่งผลกระทบกับความเป็นพลเมืองดีในขณะที่เพศและการสังคมประกิตในมหาวิทยาลัยไม่ส่งผลกระทบกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี

อรพินท์ สันติชัยอนันต์ (2549: 121-147). ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและรายด้าน 6 ด้านได้แก่ ด้านความใฝ่รู้ ความมีวินัยและรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนอดกลั้น ความประหยัด และความกตัญญูกตเวที ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษานักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความมีวินัยและรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนอดกลั้น ความประหยัด และความกตัญญูกตเวทีอยู่ระดับสูง ส่วนด้านความใฝ่รู้อยู่ระดับกลาง นิสิตนักศึกษาเพศชายและเพศหญิง มีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน มีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่ต่างกัน มีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตนักศึกษาที่มีสถานภาพครอบครัวต่างกัน มีคุณธรรม

จริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตนักศึกษาที่มีระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่างกัน มีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จินตนา ต้นสุวรรณนนท์, ศศิพร ต่ายคำ, อมรรัตน์ เรืองสกุลพัฒนา, สรรเสริญ อินทรรัตน์ และศยามล เอกะกุลนันต์. (2553: 111-127). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ยั่งยืนของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาจริยศาสตร์ จำนวน 86 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 43 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ยั่งยืนด้วยการพัฒนาจริยธรรมองค์รวมทั้ง 3 ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจและปัญญา โดยได้รับการฝึกปฏิบัติจัดทำโครงการจิตอาสาและกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติใช้วิธีการบรรยายเป็นหลัก มีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม แบบวัดเจตคติที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรม แบบวัดพฤติกรรมจริยธรรม และแบบรายงานตนเอง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ยั่งยืน มีขั้นตอนการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 4 ขั้น คือ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย และขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ ผลวิเคราะห์การใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ยั่งยืน คะแนนเฉลี่ยคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 3 ของนักศึกษากลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยรูปแบบสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 3 ด้านหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมหาไพโรสณห์ โชติตะ (2554). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำแนกตามตัวแปร สถานะ คณะวิชา ชั้นปี ภูมิสำเนา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า จิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและรายด้านอยู่ระดับดีมาก และพบว่า สถานะ ชั้นปี ภูมิสำเนาที่แตกต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับจิตสำนึกสาธารณะรายด้านนั้น ในชั้นปีที่ต่างกันพบว่า ด้านความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในคณะวิชาที่ต่างกันพบว่า ด้านความรับผิดชอบและด้านความเสียสละแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Kruger,T.(2012: 208-211) ได้ทำการศึกษาโครงสร้างและความสัมพันธ์ของความฉลาดทางจริยธรรมโดยมีวัตถุประสงค์จริยธรรมหลักจากแนวคิดที่หลากหลายรวมทั้งพลวัตของจริยธรรมจากสติปัญญา จากการศึกษาใช้มากกว่าความเชื่อและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานวิจัยในการคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรม ความเข้าใจในกระบวนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความฉลาดทางจริยธรรม การตัดสินใจเชิงจริยธรรมในธุรกิจและการวิเคราะห์ความ

หลากหลายระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมและสมรรถนะทางจริยธรรมซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินใจ ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 466 คนในสถาบันการเงินขนาดใหญ่ในประเทศแอฟริกาใต้ โดยใช้แบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมและสมรรถนะทางจริยธรรม ในที่แผนที่ของความฉลาดทางอารมณ์ (EQ Map) และแบบวัดจิตวิทยาทางจิตวิญญาณ (Psychomatrix Spirituality Inventory : PSI) วัดความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางจิตวิญญาณ ผลจากการวิจัยสอดคล้องกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามแนวคิดของโคล์เบอร์ก พบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระดับเหนือ กฎเกณฑ์เพิ่มขึ้นตามสมรรถนะทางจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกันระหว่างเหตุผลและการกระทำ เมื่อเปรียบเทียบตัวแปรประชากร พบความแตกต่างระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมและสมรรถนะทางจริยธรรม

Olusola, O. I., & Samson, A. O. (2015: 32-38) ได้ทำการศึกษาการใช้ความฉลาดทางจริยธรรมในการตรวจสอบการประพฤติผิดต่อหน้าที่ในโรงเรียนไนจีเรีย โดยทำการศึกษาระดับของความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเมืองโอชัน และหาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางจริยธรรมกับการรับรู้การประพฤติผิดต่อหน้าที่ จำแนกตามเพศ ลักษณะของครอบครัว มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในโรงเรียนของรัฐบาลเมืองโอชันจำนวน 240 คน ใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม และแบบวัดการรับรู้การประพฤติผิดต่อหน้าที่ในสังคม ผลการศึกษาพบว่าจำนวนนักเรียนร้อยละ 46.1 มีระดับความฉลาดทางจริยธรรมสูงมาก ร้อยละ 38.7 มีระดับความฉลาดทางจริยธรรมสูง ร้อยละ 12.6 มีระดับความฉลาดทางจริยธรรมปานกลาง ร้อยละ 2.6 มีระดับความฉลาดทางจริยธรรมในระดับต่ำ และพบว่าความฉลาดทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับการรับรู้การประพฤติผิดต่อหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และความฉลาดทางจริยธรรมในเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05

Aalbehbahani, M. (2015: 84-94). ได้ทำการศึกษา ความฉลาดทางจริยธรรมตามรูปแบบบุคลิกลักษณะและการปรับตัวในเด็กวัยรุ่น โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่นเพศชายจำนวน 250 คน โดยใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมตามแนวคิดของLennick and Kiel (2005) แบบวัดรูปแบบบุคลิกลักษณะ (ISI-6G) และแบบวัดการปรับตัวสำหรับนักเรียน (AISS) ผลการศึกษาพบว่าความฉลาดทางจริยธรรม การปรับตัว และรูปแบบบุคลิกแบบใฝ่รู้ และรูปแบบบุคลิกแบบทำตามกฎเกณฑ์ มีความสัมพันธ์กันทางบวก และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบบุคลิกแบบหลีกเลี่ยง กับความฉลาดทางจริยธรรมและการปรับตัว ส่วนการวิเคราะห์การถดถอย พบว่าการปรับตัวและรูปแบบบุคลิกใฝ่รู้ และรูปแบบบุคลิกทำตามกฎเกณฑ์ เป็นตัวทำนายความฉลาดทางจริยธรรมได้ ส่วนรูปแบบบุคลิกแบบหลีกเลี่ยงไม่สามารถทำนายความฉลาดทางจริยธรรมได้

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม รูปแบบและแนวคิดในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และความฉลาดทางจริยธรรม แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกันมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมด้านต่างๆ ดังงานวิจัยของพระมหาไพโรสณฑ์ โชติยะ. (2554); วีรพงษ์ นกน้อย.(2542); อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549) จากที่ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงสำรวจและการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงยืนยัน

ของความฉลาดทางจริยธรรมตามแนวคิดต่างๆ แล้ว จึงสนใจศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล ความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลางระหว่าง ชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชา เพื่อพิจารณาว่าองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่พบนั้นมีความ เป็นสากล ที่สามารถนำไปใช้ข้ามบริบท เช่นใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาชั้น ปีต่างกัน นักศึกษาที่ต่างกลุ่มสาขาวิชา กัน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบกิจกรรม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

กรอบแนวคิดรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

จากหลักการของรูปแบบและความหมายของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แนวคิดทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องที่กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นแบบแผนกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อ ส่งเสริมคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมด้วยกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็น กิจกรรมไม่ยึดติดกับเนื้อหารายวิชาโดยใช้ชั่วโมงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามหน่วยกิตของ รายวิชา รูปแบบกิจกรรม ประกอบด้วย 1. หลักการของรูปแบบ หมายถึง แนวคิดหรือทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาที่ด้วยการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม 3. เนื้อหาสาระสำคัญที่ใช้ในรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คือ องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมทั้ง 4 องค์ประกอบที่ค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) 2. ความเมตตา กรุณา (Compassion) 3.การให้อภัย (Forgiveness) 4.ความเคารพนับถือ (Respect) 4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม หมายถึง การส่งเสริม ความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาด้วยเทคนิควิธีการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมที่ได้แนวคิดและ ทฤษฎี ทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตพิสัย ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา สรุปขั้นตอนการจัดกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1. การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนการรับรู้ค่านิยม จัดประสบการณ์หรือ ใช้ประสบการณ์เดิม หรือประเด็นปัญหา วิเคราะห์ตนเอง คิดทบทวน พิจารณาใคร่ครวญใน ประสบการณ์นั้นๆ ขั้นที่ 2. การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น ขั้นที่ 3.สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนให้ เป็นผู้มี ความฉลาดทางจริยธรรม 5. การวัดประเมินผลที่ได้รับจากการใช้รูปแบบ หมายถึง การ ประเมินคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทาง

จริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ ดังภาพประกอบ 9 และตาราง 4

ภาพประกอบ 9 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่สนับสนุนรูปแบบกิจกรรม

ตาราง 4 ความเชื่อมโยงขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมและแนวคิด
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนการจัด กิจกรรมที่ส่งเสริม ความฉลาดทาง จริยธรรม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็น ขั้นตอนการรับรู้ ค่านิยม จัด ประสบการณ์หรือใช้ ประสบการณ์เดิม หรือ ประเด็นปัญหา วิเคราะห์ตนเอง คิด ทบทวน พิจารณา ใคร่ครวญใน ประสบการณ์นั้นๆ	ขั้นที่ 2. การเห็นคุณค่าสู่ การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษ ของความฉลาดทาง จริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับ ตนเองหรือบุคคลอื่น	ขั้นที่ 3. สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความ ฉลาดทางจริยธรรม
ขั้นตอนการเรียนรู้ จิตพิสัย(ทฤษฎี ของแคธวอล บลูม และมาเซีย)	1 การรับรู้ (Receiving) 2. การตอบสนอง (Responding)	3.การเห็นคุณค่า (Valuing) 4. การจัดระบบ (Organization)	5. การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization)
ทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อการ เปลี่ยนแปลง	1.ประสบการณ์เดิม 2.การวิพากษ์ ใคร่ครวญ	3.การแลกเปลี่ยนทาง ความคิดอย่างเหตุผล	
ทฤษฎีเซลล์ กระจกเงา	การเรียนรู้ผ่านตัวแบบที่มีชีวิต หรือตัวแบบเชิงสัญลักษณ์		
กิจกรรม การศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง	การที่นักศึกษามีอิสระในการดำเนินกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยมี กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีอิสระ มีความรับผิดชอบต่อการดำเนินการเรียนรู้ของ ตนให้บรรลุผลสำเร็จ อาจเรียนตามลำพัง เป็นกลุ่ม เป็นคู่ ศึกษาอย่างอิสระจาก ห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน โดยมีการช่วยเหลือแนะนำจากผู้สอน		

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง” โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีความมุ่งหมายในการศึกษา ดังนี้ 1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง 2. เพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลางระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่มสาขาวิชา 3. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน 4. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม และเพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลางระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

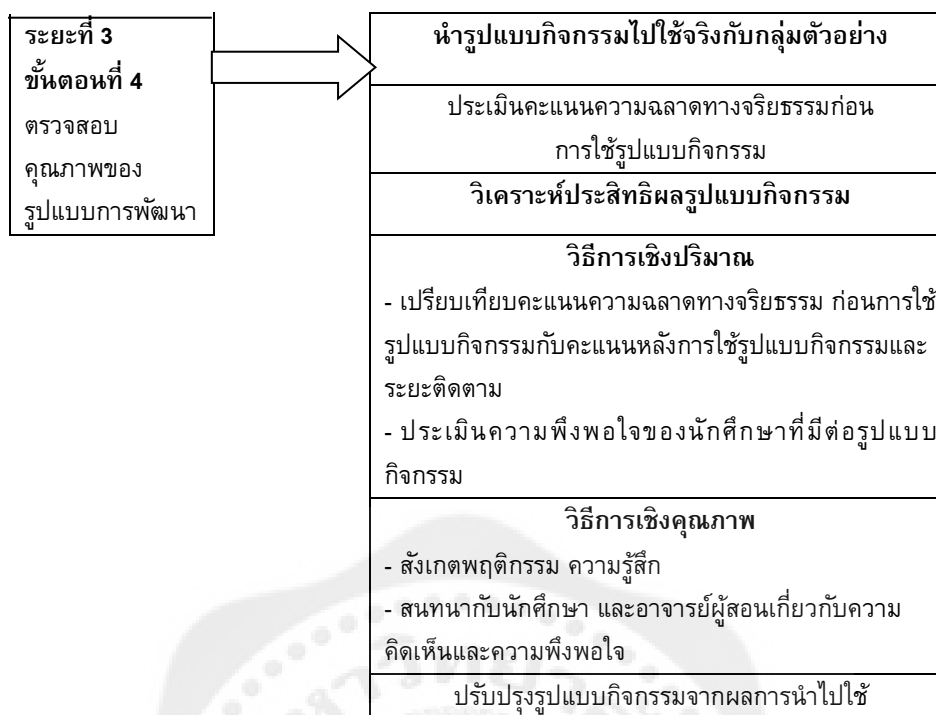
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังกล่าว แสดงลำดับความสัมพันธ์ได้ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ภาพประกอบ 10 (ต่อ)

รายละเอียดการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรม ตามแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา เพื่อนำมากำหนดองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม เช่น แนวคิดของ เลนนิก (Lennick. 2005) บอร์บา (Borba. 2001) หลักพระพุทธศาสนาและการนำหลักธรรมมาพัฒนาหลักสูตร โดยใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทา พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2556: 36-37) Musharraf. (2010) และแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาอื่นๆ นำมาสังเคราะห์เอกสารเพื่อกำหนดองค์ประกอบเบื้องต้นของความฉลาดทางจริยธรรมได้ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความซื่อสัตย์ (Integrity) 2. ความรับผิดชอบ (Responsibility) 3. ความเมตตา กรุณา (Compassion) 4. การให้อภัย (Forgiveness) 5. ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self control) 6. ความเคารพนับถือ (Respect) 7. ความอดทน (Tolerance)

2. นำมาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร 7 องค์ประกอบ มาสร้างแบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ด้วยวิธีการวิเคราะห์หาองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) จากการวิเคราะห์พบว่าองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) 2. ความเมตตา กรุณา (Compassion) 3. การให้อภัย (Forgiveness) 4. ความเคารพนับถือ (Respect)

จากนั้นยืนยันโมเดลของความฉลาดทางจริยธรรมด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

3. นำโมเดลองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง ที่ได้มาศึกษาการไม่แปรเปลี่ยนระหว่างชั้นปี และศึกษาการไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง ที่ตั้งอยู่ในภาคกลางจำนวน 12 จังหวัดได้แก่ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ชัยนาท นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง รวมทั้งสิ้น 38 สถาบัน รวม 230,148 คน (สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา. 2558)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ภาคกลาง จำนวน 4 สถาบันการศึกษา มีจำนวน 1,520 คน

วิธีการและขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) โดยมีกลุ่มสาขาวิชา (Academic program cluster) และสถาบันการศึกษา เป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Units) ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. เนื่องจากจำนวนนักศึกษาในแต่ละสถาบันมีจำนวนที่แตกต่างกันมาก จึงกำหนดวิธีการแบ่งแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยมีขนาดเป็นชั้นภูมิ (Stratum) ทำการแบ่งขนาดของสถาบันเป็นขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ใช้หลักเกณฑ์และแนวทางการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา และสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลพระราชทาน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2556) ดังนี้

สถาบันการศึกษาใน ภูมิภาค ให้แบ่งขนาดสถานศึกษาดังนี้

- ก. สถาบันการศึกษาขนาดเล็ก มีนักศึกษาไม่เกิน 3,000 คน
- ข. สถาบันการศึกษาขนาดกลาง มีนักศึกษาตั้งแต่ 3,001 ถึง 12,000 คน
- ค. สถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ มีนักศึกษาตั้งแต่ 12,001 คนขึ้นไป

สถาบันการศึกษาใน กรุงเทพมหานคร ให้แบ่งขนาดสถานศึกษาดังนี้

- ก. สถาบันการศึกษาขนาดเล็ก มีนักศึกษาไม่เกิน 5,000 คน
- ข. สถาบันการศึกษาขนาดกลาง มีนักศึกษาตั้งแต่ 5,001 ถึง 15,000 คน
- ค. สถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ มีนักศึกษาตั้งแต่ 15,001 คนขึ้นไป

ได้สถาบันการศึกษาขนาดเล็กจำนวน 22 สถาบัน ขนาดกลาง จำนวน 11 สถาบัน และขนาดใหญ่ 5 สถาบัน รวม 38 สถาบัน

2. เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้ครอบคลุมการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของกลุ่มสาขาวิชา จึงใช้วิธีการแบ่งแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยมีกลุ่มสาขาวิชาเป็นชั้นภูมิ (Stratum) เป็น

หน่วยการสุ่ม (Sampling Units) เพื่อให้ได้ตัวแทนของสถาบันการศึกษาที่มาจากทุกกลุ่มย่อย จึงคัดเลือกสถาบันการศึกษาที่มีคณะวิชาครอบคลุมทั้งกลุ่มสาขาวิชา 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มสาขาวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ได้สถาบันการศึกษขนาดเล็กรวม 3 สถาบัน ขนาดกลางจำนวน 5 สถาบัน และขนาดใหญ่ 2 สถาบัน รวม 10 สถาบัน มีจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งหมด 83,768 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เลือกคณะวิชาในแต่ละกลุ่มสาขา กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สุ่มได้คณะพยาบาลศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สุ่มได้ คณะวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สุ่มได้ คณะศิลปศาสตร์

3. เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างนี้ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามเกณฑ์การพิจารณาจำนวนกลุ่มตัวอย่างจะต้องคำนึงถึงกฎหัวแม่มือ (Rule of thumb) (Hair et al., 2006) ที่กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างควรมีขนาด 10-20 ต่อหนึ่งตัวแปร ดังนั้นการศึกษาวเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีจำนวนองค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมจากการวิเคราะห์เนื้อหา 7 องค์ประกอบและในแต่ละองค์ประกอบมีข้อคำถามด้านละ 7 ข้อ รวม 49 ข้อ เพื่อให้เพียงพอต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจึงควรมีจำนวน 490-980 คน จึงจะเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นจึงกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจำนวน 1,080 คน และใช้ในการศึกษาวเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจำนวน 768 คน จำนวนรวมทั้งหมด 1,848 คน

สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะที่ 1 จำนวนรวมทั้งหมด 1,520 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่ใช้ในการศึกษาวเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจำนวน 980 คน และใช้ในการศึกษาวเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจำนวน 540 คน

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบเชิงสำรวจจำนวน 980 คน คิดเป็นร้อยละ 90.74 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด รายละเอียด ดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ขนาด (%)	สถาบันการศึกษา (จำนวนนักศึกษา รวม)	กลุ่มสาขาวิชา												รวม
		วิทยาศาสตร์สุขภาพ (คณะพยาบาล ศาสตร์)				วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี (คณะวิทยาศาสตร์)				สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลป ศาสตร์ (คณะศิลป ศาสตร์)				
		ชั้น ปี	ชั้น ปี	ชั้น ปี	ชั้น ปี	ชั้น ปี	ชั้น ปี	ชั้น ปี	ชั้น ปี	ชั้น ปี	ชั้น ปี	ชั้น ปี	ชั้น ปี	
		1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	
เล็ก (5.75%)	มหาวิทยาลัย นานาชาติเอเชีย- แปซิฟิก (2,635)	15	15	15	15	5	5	5	5	15	15	15	15	140
กลาง (43.51%)	มหาวิทยาลัยสยาม (9,974)	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	240
	มหาวิทยาลัยหัว เฉียวเฉลิมพระ เกียรติ (10,577)	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	240
ใหญ่ (50.73%)	มหาวิทยาลัยรังสิต (26,661)	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	360
		85	85	85	85	75	75	75	75	85	85	85	85	
รวม		340 คน				300 คน				340 คน				980

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยัน และศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของ โมเดลความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชา จำนวน 540 คน

3. การศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน มีจำนวนองค์ประกอบความฉลาดทาง จริยธรรมจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ 4 องค์ประกอบและมีข้อคำถามรวม 20 ข้อ ตาม เกณฑ์การพิจารณาจำนวนกลุ่มตัวอย่างจะต้องคำนึงถึงกฎหัวแม่มือ (Rule of thumb) (Hair et al., 2006) ที่กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างควรมีขนาด 10-20 ต่อหนึ่งตัวแปร เพื่อให้เพียงพอกับการ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจึงควรมีจำนวน 400-800 คน จึงจะ เพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นจึงกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันจำนวน 765 คน สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันจำนวน 540 คน คิดเป็นร้อยละ 70.59 รายละเอียดดังตาราง 6

ตาราง 6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ขนาด (%)	สถาบันการศึกษา (จำนวนนักศึกษา รวม)	กลุ่มสาขาวิชา												รวม
		วิทยาศาสตร์สุขภาพ (คณะพยาบาล ศาสตร์)				วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี (คณะวิทยาศาสตร์)				สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลป ศาสตร์ (คณะศิลปศาสตร์)				
		ชั้น	ชั้น	ชั้น	ชั้น	ชั้น	ชั้น	ชั้น	ชั้น	ชั้น	ชั้น	ชั้น	ชั้น	
		ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	
		1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	
เล็ก (5.75%)	มหาวิทยาลัย นานาชาติเอเชีย- แปซิฟิก (2,635)	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	60
กลาง (43.51%)	มหาวิทยาลัยสยาม (9,974)	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	120
	มหาวิทยาลัยหัว เฉียวเฉลิมพระ เกียรติ (10,577)	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	120
ใหญ่ (50.73%)	มหาวิทยาลัยรังสิต (26,661)	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	240
		45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	
รวม		180 คน				180 คน				180 คน				540

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม สำหรับการสำรวจหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ได้แก่ แบบสอบถามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์หาองค์ประกอบเชิงสำรวจของความฉลาดทางจริยธรรม และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามองค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์หาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม ความฉลาดทางจริยธรรม

3. เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการขององค์ประกอบแต่ละด้านที่ต้องการวัด จากนั้นเขียนข้อคำถามของแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

4. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามว่ามีเนื้อหาครบถ้วนเหมาะสมหรือไม่ ด้วยแบบตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามองค์ประกอบทางจริยธรรม

5. นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .60-1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะได้ข้อคำถามจำนวน 46 ข้อ

6. นำแบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 140 คน เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

6.1 วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวม (Item total correlation) เพื่อคัดเลือกข้อที่มีคุณภาพ คือมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ทำให้แบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมมีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .20-.60 จำนวน 42 ข้อคัดเลือกไว้ใช้เป็นแบบสอบถาม

6.2 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค ได้เท่ากับ .91

7. นำแบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่ได้จำนวน 42 ข้อ ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้โดยคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์ได้จำนวน 980 ชุด จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

8. นำแบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมมาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์แกนหลัก (Principle Axis Factoring) และทำการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax Method) เพื่อพิจารณาจำนวนองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ทำให้ได้ข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ จากนั้นทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อยืนยันโมเดลการวัดองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

9. ศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาภาคกลาง ระหว่างชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชา โดยทดสอบสมมติฐานการไม่แปรเปลี่ยนรูปแบบโมเดล (Form) และความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ในโมเดล

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ประกอบด้วย 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบเติมคำตอบ เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา เช่น

ตัวอย่างคำถาม

โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงใน ☐ หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ☐ (1) ชาย ☐ (2) หญิง
2. อายุ ปี
3. ศาสนา ☐ พุทธ ☐ คริสต์ ☐ อิสลาม ☐ อื่นๆ โปรดระบุ
4. การศึกษา คณะ สาขาวิชา ชั้นปีที่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม จำนวน 42 ข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมหรือความรู้สึกของท่านมากที่สุด เพียงข้อเดียว

- 5 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือความรู้สึกของท่านมากที่สุด
- 4 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือความรู้สึกของท่านมาก
- 3 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือความรู้สึกของท่านบ้างเป็นบางครั้ง
- 2 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือความรู้สึกของท่านน้อย
- 1 หมายถึง เมื่อข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมหรือความรู้สึกของท่านน้อยที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับพฤติกรรมหรือความรู้สึก				
	5	4	3	2	1
1. ด้านความซื่อสัตย์					
1.1 ท่านเชื่อว่าซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน					
1.2 ท่านยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต					
1.3 ท่านเชื่อว่าการโกหกเพื่อผลประโยชน์จำนวนมากเป็นสิ่งที่ทำได้					
1.4 ท่านยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต					
1.5 ท่านให้ความสำคัญในเรื่องการรักษาสัญญา					
2. ด้านความรับผิดชอบ					
2.1 เมื่อท่านต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น จะรับผิดชอบในงานของตนอย่างเต็มที่					
2.2 ท่านทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันตามกำหนดเวลา					
2.3 ท่านยอมรับความผิดพลาดในการกระทำที่เกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม					
2.4 ท่านเต็มใจรับผิดชอบในการกระทำของตน					
2.5 ถ้าพบปัญหาท่านจะหาทางแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียมากขึ้น					

แบบสอบถามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม มีเกณฑ์การให้คะแนนให้คะแนน ดังนี้

ระดับความรู้สึกรู้สึก	คะแนนข้อความทางบวก	คะแนนข้อความทางลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
บางครั้ง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์ในการแปลค่าเฉลี่ยคะแนนในแต่ละด้าน (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550: 60) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง นักศึกษามีคะแนนในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง นักศึกษามีคะแนนในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง นักศึกษามีคะแนนในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง นักศึกษามีคะแนนในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง นักศึกษามีคะแนนในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากทางบัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงอธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 สถาบัน ดังนี้ มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม – เมษายน 2559
2. นำแบบสอบถามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 สถาบัน จากนั้นนำแบบสอบถามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบและคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ ได้แบบสอบถามทั้งหมด 1,520 ชุด คิดเป็นร้อยละ 82.25 ของแบบสอบถามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมทั้งหมด 1,848 ชุด
3. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์แกนหลัก (Principle Axis Factoring) และทำการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax Method) เพื่อพิจารณาจำนวนองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม

2. การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลการวัดองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ซึ่งมีการประมาณค่าพารามิเตอร์โดยใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis)

3.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้แก่

3.2.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้สูตรวัดดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

3.2.2 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ซึ่งหาได้จากสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Coefficient Correlation)

3.2.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมได้ จากสูตรสัมประสิทธิ์ของแอลฟาของครอนบาค (Coefficient Cronbach 's Alpha)

3.2 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์แกนหลัก (Principle Axis Factoring) และทำการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method)

3.3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยมีการประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML) ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation) และ ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standard Root Mean Square Residual)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย พ.ศ. 2552 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม และองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) 2. ความเมตตากรุณา (Compassion) 3. การให้อภัย (Forgiveness) 4. ความเคารพนับถือ (Respect) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
2. สร้างรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากการศึกษากรอบแนวคิดต่าง ๆ ทำให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 5 องค์ประกอบคือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และการประเมินผลของรูปแบบ จากนั้นจึงได้ดำเนินการพัฒนาโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในแต่ละองค์ประกอบ
3. ตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แผนการจัดกิจกรรมและแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่สร้างขึ้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน ด้านอุดมศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการวัดผลการศึกษา และผู้สอน รวม 5 คน พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ
4. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ ได้แก่
 - 4.1 แผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลา ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม กลุ่มนักศึกษา วันที่ทำกิจกรรม ระยะเวลาที่ใช้ผลลัพธ์การเรียนรู้ สาระสำคัญ กระบวนการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้
 - 4.2 เครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ได้แก่ แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ขั้น) และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนนี้ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จำนวน 220 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในทดลองใช้รูปแบบกิจกรรม (Try out) เพื่อเป็นการนำรูปแบบกิจกรรม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา ไปทดลองใช้ก่อน นำไปใช้จริง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ตลอดจนศึกษาปัญหา และอุปสรรคระหว่างดำเนินการ เพื่อปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะกายภาพบำบัด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จำนวน 34 คน

เครื่องมือและขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้

1. แบบตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะของแบบประเมินความเหมาะสม จะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มีความเหมาะสมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่ต้องการตรวจสอบตั้งเป็นข้อคำถาม แล้วขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาว่า เครื่องมือความเหมาะสมรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะหรือให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม

ส่วนการประเมินความเหมาะสม โดยการนำผลการประเมินคือ มีความเหมาะสมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด มาแปลงเป็นคะแนนที่มีค่าเป็น 5,4,3,2,1 ตามลำดับ จากนั้นคำนวณหาค่าเฉลี่ย ของคะแนนความเหมาะสมที่ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน ประเมินเป็นรายข้อ แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550: 60) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

หากผลของการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมมากถึงมากที่สุด นั่นคือมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ไม่ต้องทำการปรับปรุง แต่ถ้าผลการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสม ปานกลาง ถึงเหมาะสมน้อยที่สุด นั่นคือมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.50 ต้องทำการปรับปรุงตามคำแนะนำ

ส่วนแบบประเมินความสอดคล้อง กำหนดเป็น 3 ระดับคือ สอดคล้อง ไม่แน่ใจ ไม่สอดคล้อง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่ต้องการตรวจสอบตั้งเป็นข้อคำถาม แล้วขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาว่า เครื่องมือประกอบการเรียนการสอนแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมและมีความ สอดคล้องมากน้อยเพียงใด รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะหรือให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม

2. แผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

แผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมในการวิจัย ครั้งนี้มี 4 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมใช้เวลากิจกรรมละ 2 ชั่วโมงศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแต่ละแผน

กิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีหัวข้อหลัก ดังนี้ ชื่อกิจกรรม กลุ่มนักศึกษา วันที่ทำกิจกรรม เวลาที่ใช้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ สาระสำคัญ กระบวนการจัดกิจกรรม การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และบันทึกผลการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยดำเนินการ โดยนำองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) 2. ความเมตตา กรุณา (Compassion) 3. การให้อภัย (Forgiveness) 4. ความเคารพนับถือ (Respect) ที่ได้จากระยะที่ 1 มาเพื่อกำหนดเป็นสาระสำคัญ ในแผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากนั้นนำแผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruency: IOC) โดยใช้พิจารณา ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ .50 ถือว่ามีความสอดคล้องไม่ต้องปรับปรุง แต่ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า .50 จะต้องทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น) ผู้วิจัยนำองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) 2. ความเมตตา กรุณา (Compassion) 3. การให้อภัย (Forgiveness) 4. ความเคารพนับถือ (Respect) ที่ได้จากระยะที่ 1 มากำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการเพื่อเขียนข้อคำถามแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมแบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น นำแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามว่ามีเนื้อหาครบถ้วนความเหมาะสมหรือไม่ นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ .5 ไว้ จากนั้นได้ทำการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้แบบสอบถามสมบูรณ์และนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวม (Item total correlation) เพื่อคัดเลือกข้อที่มีคุณภาพคือมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ไว้ใช้เป็นแบบสอบถามและวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของ ครอนบาค เท่ากับ .908

4. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในด้านเนื้อหา สาระ กิจกรรมศึกษาด้วยตนเอง สื่อประกอบ ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มีความเหมาะสมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด จากนั้นผู้วิจัยได้เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruency: IOC) โดยใช้พิจารณา

ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ .50 ถือว่ามีความสอดคล้องไม่ต้องปรับปรุง แต่ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า .50 จะต้องทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

การทดลองนำรูปแบบไปใช้ (Try out)

เป็นการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง ไปทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ศึกษาปัญหาอุปสรรคระหว่างดำเนินการเพื่อปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1. กลุ่มตัวอย่างที่ในการศึกษาดทดลองนำรูปแบบไปใช้ ได้มาโดยใช้ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะกายภาพบำบัด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จำนวน 34 คน

2. การทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนตามรูปแบบ โดยทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ 2 กิจกรรม ครั้ง แล้วประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา ด้วยแบบประเมินความพึงพอใจ และให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

3. สรุปผลการนำไปทดลองใช้ และข้อเสนอแนะจากการทดลองนำรูปแบบไปใช้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้จริง

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและแผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง โปรดพิจารณารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและแผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและแสดงความคิดเห็นของท่านต่อรายการในแต่ละประเด็นโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ระดับความเหมาะสม ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด พร้อมแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป โดยเกณฑ์การประเมิน มีดังนี้

- 5 หมายถึง แผนกิจกรรมมีความถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายถึง แผนกิจกรรมมีความถูกต้องและเหมาะสมมาก
- 3 หมายถึง แผนกิจกรรมมีความถูกต้องและเหมาะสมปานกลาง
- 2 หมายถึง แผนกิจกรรมมีความถูกต้องและเหมาะสมน้อย
- 1 หมายถึง แผนกิจกรรมมีความถูกต้องและเหมาะสมน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความเหมาะสม					ความคิดเห็นเพิ่มเติม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1.รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้						
2.รูปแบบกิจกรรมมีความสะดวกในการนำไปใช้						
3. รูปแบบกิจกรรมรู้มีความชัดเจน						

ข้อเสนอแนะอื่นๆ *

1. แผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

ตัวอย่าง แผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

กิจกรรมที่ 1 รู้ใจ บอกความหมาย

กลุ่มนักศึกษา นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา วิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

วันที่ทำกิจกรรม สัปดาห์ที่ 4 เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมงศึกษาด้วยตนเอง

ผลลัพธ์การเรียนรู้

1. รับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบและการเคารพนับถือ
2. ตระหนักและเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบและการเคารพนับถือ
3. นักศึกษามีแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบและความเคารพนับถือ

สาระสำคัญ ได้แก่

ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความเคารพนับถือ (Respect)

ความฉลาดทางจริยธรรม ประกอบด้วย

1. **ความรับผิดชอบ (Responsibility)** เป็นคุณลักษณะที่เอาใจใส่ รอบคอบ มีความเพียรพยายามต่อหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ

2. **ความเคารพนับถือ (Respect)** เป็นคุณลักษณะที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน แสดงออกด้วยความสุภาพด้วยใจที่เปิดกว้าง

กระบวนการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนการรับรู้ค่านิยม จัดประสบการณ์หรือใช้ประสบการณ์เดิม หรือประเด็นปัญหา วิเคราะห์ตนเอง คิดทบทวน พิจารณาใคร่ครวญในประสบการณ์นั้นๆ

- ผู้สอนชี้แจงกับนักศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรม คุณธรรมหลักที่ต้องการพัฒนาผ่านกิจกรรมนี้ คือ ความรับผิดชอบ ความเคารพ

ขั้นที่ 2 การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น

- ผู้สอนแจกใบงานกิจกรรมที่ 1 รู้ใจ ให้นักศึกษาตอบ

ขั้นที่ 3 สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้นักศึกษาได้ปฏิบัติตน ให้เป็นผู้มีความฉลาดทางจริยธรรม

- นักศึกษาร่วมกันสรุปการเรียนรู้ วางแผนหรือแนวทางการนำไปปฏิบัติ และบันทึกสิ่งที่ได้กระทำตามแผน

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้

ผลลัพธ์การเรียนรู้	กิจกรรมที่ต้องประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน
1.รับรู้ ประสบการณ์ เกี่ยวกับความ รับผิดชอบและ การเคารพ นับถือ	1.การรับรู้ ประสบการณ์	1.การตรวจผลงาน จากใบกิจกรรม	1. ใบกิจกรรมที่ 1 รู้ใจ	1.นักศึกษาตอบข้อ คำถามทุกข้อ
2.ตระหนักและ เห็นคุณค่าของ ความรับผิดชอบ และการเคารพ นับถือ	2.การเห็นคุณค่า	1.การตรวจผลงาน จากใบกิจกรรม 2.การอภิปรายแสดง ความคิดเห็นของ นักศึกษา	1.ใบกิจกรรมที่ 1 รู้ใจ	1.นักศึกษาตอบข้อ คำถามทุกข้อ

บันทึกผลการจัดกิจกรรม

.....

สื่อการเรียนรู้

1. ใบกิจกรรมที่ 1 รู้ใจ บอกความหมาย

ใบงาน กิจกรรมที่ 1 รู้ใจ บอกความหมาย

ชื่อ- นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....

คำชี้แจง ให้นักศึกษาตอบคำถามตามความคิดเห็นของท่านให้ครบทุกข้อ

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น
ด้านความรับผิดชอบ	
1. นักศึกษารับรู้เกี่ยวกับความหมายของความรับผิดชอบ อย่างไร	
2. นักศึกษาคิดว่า คนที่มีความรับผิดชอบควรมีคุณลักษณะอย่างไร	
3. ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ นักศึกษามี ลักษณะความรับผิดชอบ	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ขั้น) จำนวน 22 ข้อ มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบเติมคำตอบ เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา เช่น

ตัวอย่างคำถาม

โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงใน ☐ หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ☐ (1) ชาย ☐ (2) หญิง
2. อายุ ปี
3. ศาสนา ☐ พุทธ ☐ คริสต์ ☐ อิสลาม ☐ อื่นๆ โปรดระบุ
4. การศึกษา ขณะ สาขาวิชา ชั้นปีที่

ตอนที่ 2 แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ขั้น)

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบนี้เป็นแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมแบบสถานการณ์ ที่ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เลือกกระทำการใดอย่างหนึ่ง ขอให้ท่านอ่านเรื่องต่างๆ ด้วยความตั้งใจ มีรูปแบบคำถามให้ท่านเลือกแนวทางปฏิบัติเมื่อเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับท่าน จำนวน 22 ข้อ

2. เมื่อท่านอ่านสถานการณ์ที่กำหนดแล้ว ให้ตอบคำถามตามความรู้สึก หรือการกระทำของท่านมากที่สุดถ้าในเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับตัวท่านเอง คำตอบที่ท่านเลือกในแต่ละข้อจะไม่มีข้อถูกหรือข้อผิดและไม่มีผลต่อการเรียนและตัวท่านจึงขอให้ท่านตอบให้ตรงกับกรกระทำของท่านจริง ๆ

3. วิธีการตอบให้ท่านทำเครื่องหมาย X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง จ ในช่อง ให้ตรงกับข้อ ก ข

☐ ง จ และ ฉ ที่กระดาษคำตอบเพียง 1 ตัวเลือกเท่านั้น

ด้านความรับผิดชอบ

(0) ในการไปเข้าค่ายจริยธรรม ที่วัดแห่งหนึ่งกลุ่มของฟ้าใสได้รับมอบหมายให้ทำความสะอาดบริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม ซึ่งฟ้าใสไม่ชอบทำงานนี้เลย ถ้าท่านเป็นฟ้าใสจะอย่างไร

ก. ช่วยเพราะครูจะได้ชมว่าเป็นคนดี	(1) : แสงหาราววัล
ข. ช่วยเพราะเพื่อนทำกันทุกคน	(2) : ผู้อื่นเห็นวดี
ค. ช่วย เพราะได้รับมอบหมายก็ต้องทำ	(3) : กระทำตามหน้าที่
ง. ช่วยเพราะเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม	(4) : ทำตามคำมั่นสัญญา
จ. ช่วยเพราะเป็นหน้าที่ที่ตนต้องรับผิดชอบ	(5) : อุดมคติสากล

เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมซึ่งเป็นแบบทดสอบสถานการณ์โดยให้เลือกว่าเพราะอะไรจึงปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติเช่นนั้น ให้เลือกเหตุผล 5 เหตุผล ซึ่งตัวเลือกที่เป็นเหตุผลนี้เป็นการกำหนดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ชั้น คือ

- ชั้นที่ 1 ทำความดีเพื่อหลบหลีกการลงโทษหรือเพื่อแสวงหารางวัล ให้ 1 คะแนน
- ชั้นที่ 2 ทำความดีเพราะผู้อื่นเห็นวดี ให้ 2 คะแนน
- ชั้นที่ 3 ทำความดีเพราะกระทำตามหน้าที่ ให้ 3 คะแนน
- ชั้นที่ 4 ทำความดีตามหลักการทำตามคำมั่นสัญญา ให้ 4 คะแนน
- ชั้นที่ 5 ทำความดีเพื่อยึดอุดมคติสากล ให้ 5 คะแนน

2. แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

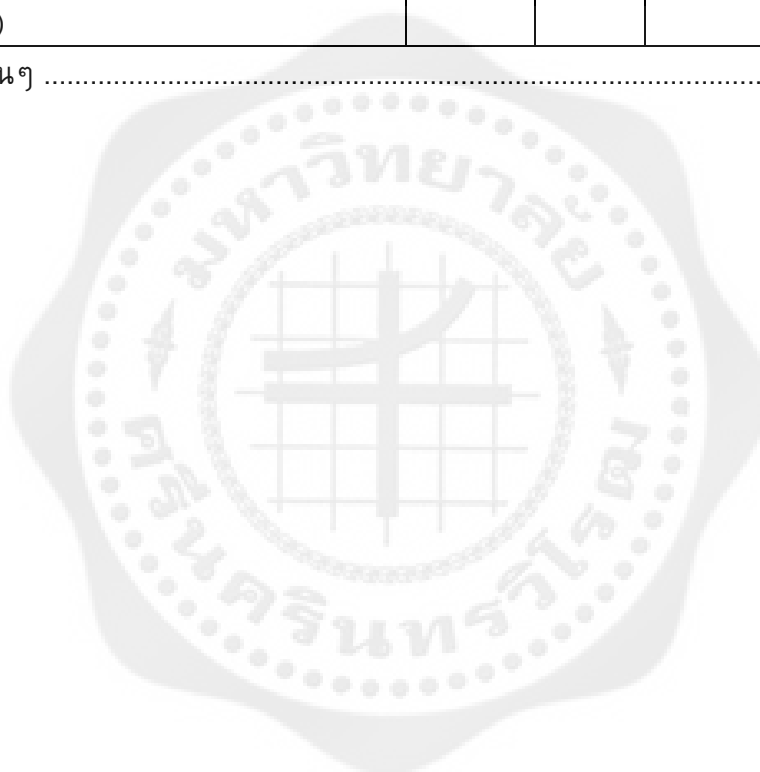
เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในด้านเนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อประกอบ ประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มีความเหมาะสมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด

แบบประเมินความความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

คำชี้แจง แบบประเมินนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นักศึกษาที่ได้ผ่านการเรียนรู้ตามรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา ประเมินความพึงพอใจตลอดจนให้ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังกล่าว การประเมินไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด และไม่มีผลกระทบท่อคะแนนในรายวิชาของนักศึกษาแต่อย่างใด ผู้วิจัยจะประมวลข้อมูล และนำเสนอในภาพรวมโดยไม่เปิดเผยข้อมูลของท่านเป็นรายบุคคล เพื่อที่จะได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอให้นักศึกษาพิจารณารายการประเมิน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประโยชน์ของการจัดกิจกรรม					
1.1 มีประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองด้านจริยธรรม					
2. กระบวนการจัดกิจกรรม					
2.1 การปฐมนิเทศ ชี้แจงหลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ					
2.2 เอกสารประกอบกิจกรรมเช่น ใบงาน					
2.3 สื่อการเรียนรู้ (วีดิทัศน์ โสตทัศนูปกรณ์ อุปกรณ์อื่นๆ)					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 เป็นการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองไปใช้วัตถุประสงค์เพื่อทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนนี้ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยมีรายวิชาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling unit) ได้รายวิชาวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเปิดสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ มีจำนวนนักศึกษาลงทะเบียนเรียน จำนวน 46 คน

แบบแผนการทดลอง การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบการทดลองแบบ One Group Time Series Design (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2551: 56) ดังตาราง 7

ตาราง 7 แบบแผนการทดลอง

สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง	สอบซ้ำ
T_1	X	T_2	T_3

T_1 หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลองใช้รูปแบบ

X หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

T_2 หมายถึง การทดสอบหลังการทดลองใช้รูปแบบ

T_3 หมายถึง การทดสอบซ้ำหลังการทดลอง 3 สัปดาห์

ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ที่สร้างขึ้นไว้ใช้กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ติดต่อประสานงานเพื่อขออนุญาตดำเนินการจัดการเรียนรู้

2. ผู้วิจัยชี้แจงแนวคิด หลักการของรูปแบบ แผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมที่ไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชาให้อาจารย์ผู้สอนรายวิชาทราบเนื่องจากรายวิชาวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นรายวิชาของหมวดวิทยาศาสตร์ทั่วไปที่มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ด้วยทำกิจกรรมบูรณาการหรือโครงการเป็นส่วนใหญ่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาทั่วไปที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเข้าร่วมเป็นทีมสอนในรายวิชามีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือนักศึกษาในการทำกิจกรรมบูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในช่วงโม่งศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองร่วมกับอาจารย์ผู้สอน ส่วนอาจารย์ผู้สอนจะมีหน้าที่หลักในการดำเนินการสอนส่วนเนื้อหา รายวิชาวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

3. ปฐมนิเทศกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน รายวิชาวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 และดำเนินการตามแผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เริ่มตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม – 28 เมษายน 2560 รวมระยะเวลา 15 สัปดาห์ จากแผนการจัดกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กำหนดให้แผนกิจกรรมศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม จัดกิจกรรมให้นักศึกษาสัปดาห์เว้นสัปดาห์ เพื่อให้เวลานักศึกษาได้ใช้ช่วงโม่งการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในการค้นคว้า พบกลุ่มเพื่อเตรียมการดำเนินกิจกรรมบูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของรายวิชาวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังตาราง 8 และตาราง 9

ตาราง 8 แผนการจัดกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

กิจกรรม	คุณลักษณะของความฉลาดทาง				วิธีดำเนินการ	วัน	จำนวน		
	จริยธรรม							ดำเนินการ	ชั่วโมง
	ความ รับผิดชอบ	ความ เมตตา กรุณา	การให้ อภัย	ความ เคารพ นับถือ					
ชี้แจงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม					ชี้แจงนักศึกษา รายวิชา วิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้นักศึกษาทราบ	ครั้งที่ 1	20 นาที		
ทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (Pre test)					ดำเนินการทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม ก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้	ครั้งที่ 3	30 นาที		
กิจกรรมที่ 1) รู้ใจบอกความหมาย	●			●	ตามแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 1	ครั้งที่ 4	2 ชั่วโมง		
กิจกรรมที่ 2) เข้าใจครูผู้สอนด้วยหัวใจ	●	●	●	○	ตามแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 2	ครั้งที่ 6	2 ชั่วโมง		
กิจกรรมที่ 3) ภูมิใจลูกคนกวาดขยะ	●	●	●	○	ตามแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 3	ครั้งที่ 8	2 ชั่วโมง		
กิจกรรมที่ 4) ปลื้มใจอาจารย์ใหญ่	●	●	○	●	ตามแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 4	ครั้งที่ 10	2 ชั่วโมง		
ทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (Post test 1)					ดำเนินการทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม หลังจบกิจกรรมการเรียนรู้	ครั้งที่ 11	30 นาที		
ทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม(Post test 2)					ดำเนินการทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม หลังจบกิจกรรมการเรียนรู้ 3 สัปดาห์	ครั้งที่ 15	30 นาที		

● หมายถึง คุณลักษณะหลัก

○ หมายถึง คุณลักษณะรอง

ตาราง 9 รายละเอียดการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สัปดาห์ที่	หัวข้อการสอน	กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน/ กิจกรรมศึกษด้วยตนเอง	จำนวน ชั่วโมง ใน ชั้นเรียน	จำนวน ชั่วโมง ศึกษา ด้วย ตนเอง
1	บท 1 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต	ชี้แจงรายวิชาและแนะนำผู้สอน - บรรยาย อภิปราย และ กิจกรรมในชั้นเรียน “กระบวนการทางวิทยาศาสตร์” - แนะนำการทำ “กิจกรรมบูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต” - ชี้แจงให้นักศึกษาทราบถึงการเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างของรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมและขั้นตอนการทำกิจกรรม	3	6
2	บทที่ 1 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “เศียรพระในรากไม้” - ติดตามความก้าวหน้าของ “กิจกรรมบูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต”	3	6
3	บทที่ 2 สารเคมีในชีวิตประจำวัน	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “ฉลากผลิตภัณฑ์ต่างๆ” ติดตามความก้าวหน้าของ “กิจกรรมบูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต” - ทำแบบทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (30 นาที)	3	6
4	บทที่ 2 สารเคมีในชีวิตประจำวัน	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “ฉลากผลิตภัณฑ์ต่างๆ” ติดตามความก้าวหน้าของ “กิจกรรมบูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต” - กิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมด้วยการศึกษาด้วยตนเอง กิจกรรมที่ 1 รู้ใจ บอกความหมาย	3	4 2

ตาราง 9 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	หัวข้อการสอน	กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน/ กิจกรรมศึกษาด้วยตนเอง	จำนวน ชั่วโมง ใน ชั้นเรียน	จำนวน ชั่วโมง ศึกษา ด้วย ตนเอง
5	บท 3 ยาและสารเสพติด	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “ฉลากยา” ติดตามความก้าวหน้าของ“กิจกรรมบูรณา การและโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต”	3	6
6	บทที่ 3 ยาและสารเสพติด	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “ฉลากยา” ติดตามความก้าวหน้าของ“กิจกรรมบูรณา การและโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต” -กิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทาง จริยธรรมด้วยการศึกษาด้วยตนเอง กิจกรรมที่ 2 เข้าใจ ครูผู้สอนด้วยหัวใจ	3	4 2
7	บทที่ 4 อาชีวอนามัยและ การคุ้มครองผู้บริโภค	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “ความปลอดภัย” ติดตามความก้าวหน้าของ“กิจกรรมบูรณา การและโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต”	3	6
8	บทที่ 4 อาชีวอนามัยและ การคุ้มครองผู้บริโภค	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “ความปลอดภัย” ติดตามความก้าวหน้าของ“กิจกรรมบูรณา การและโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต” -กิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทาง จริยธรรมด้วยการศึกษาด้วยตนเอง กิจกรรมที่ 3 ภูมิใจ ลูกคนกวาดขยะ	3	4 2
9	กิจกรรมบูรณาการ “รักษาสภาพ...ชีวิตออกแบบ ได้”	- นักศึกษานำเสนอ กิจกรรมบูรณาการ “รักษาสภาพ..ชีวิตออกแบบได้” ติดตามความก้าวหน้าของโครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต	3	6

ตาราง 9 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	หัวข้อการสอน	กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน/ กิจกรรมศึกษาด้วยตนเอง	จำนวน ชั่วโมง ใน ชั้นเรียน	จำนวน ชั่วโมง ศึกษา ด้วย ตนเอง
10	บทที่ 5 สุขภาพ	-บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “เพื่อนใกล้ตัวที่ พร้อมจะฆ่าเรา” ติดตามความก้าวหน้าของ“โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต” -กิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทาง จริยธรรมด้วยการศึกษาด้วยตนเอง กิจกรรมที่ 4 ปลื้มใจ อาจารย์ใหญ่	3	4 2
11	บทที่ 5 สุขภาพ	บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “เพื่อนใกล้ตัวที่ พร้อมจะฆ่าเรา” ติดตามความก้าวหน้าของ“โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต” ทำแบบทดสอบวัดความฉลาดทาง จริยธรรม หลังการจัดกิจกรรม ครั้งที่ 1 (30 นาที)	3	6
12	บทที่ 6 พลังงาน	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “รักษโลก” ติดตามความก้าวหน้าของ“โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต”	3	6
13	บทที่ 6 พลังงาน	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “รักษโลก” ติดตามความก้าวหน้าของ“โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต”	3	6

ตาราง 9 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	หัวข้อการสอน	กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน/ กิจกรรมศึกษาด้วยตนเอง	จำนวน ชั่วโมง ใน ชั้นเรียน	จำนวน ชั่วโมง ศึกษา ด้วย ตนเอง
14	บทที่ 7 ความก้าวหน้าและ ผลกระทบของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีกับการ พัฒนาคุณภาพชีวิต	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “รักษ์โลก” ติดตามความก้าวหน้าของ “โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต”	3	6
15	โครงการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต สรุปและทบทวนบทเรียน	- นักศึกษานำเสนอโครงการพัฒนา คุณภาพชีวิต ทำแบบทดสอบวัดความฉลาดทาง จริยธรรม หลังการจัดกิจกรรม ครั้งที่ 2 (30 นาที)	3	6

4. ประเมินประสิทธิผลของการเรียนรู้ตามแผนการประเมิน ดังนี้

1) นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น) ตามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งหมด 3 ครั้ง คือ ก่อนการใช้รูปแบบ หลังการใช้รูปแบบ และระยะติดตาม

2) นักศึกษากลุ่มตัวอย่างประเมินความพึงพอใจของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

5. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมประกอบด้วย แบบทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก 5 ชั้น) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามนิยามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมทั้ง 4 องค์ประกอบจากระยะที่ 1 นำมาสร้างเป็นแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น ให้แก่ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาซึ่งผู้เรียนส่วนมากอยู่ในช่วงอายุ 16 ขึ้นไป เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยจึงได้รวมขั้นตอนการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ชั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ และชั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัลซึ่งเป็นพัฒนาการของวัยเด็ก 2-10 ปี ซึ่งเป็นระดับเริ่มมีจริยธรรมเป็นขั้นตอนเดียวกันไว้เป็นชั้นเดียวกัน ดังนั้นในงานวิจัยนี้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จึงมี 5 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ และหลักการแสวงหารางวัล ชั้นที่ 2 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น ชั้นที่ 3 หลักการทำตามหน้าที่และกฎข้อบังคับของสังคม ชั้นที่ 4 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ชั้นที่ 5 หลักการอุดมคติสากล มาใช้ร่วมกับองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม และแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม มีลักษณะดังนี้

1) แบบทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น) จำนวน 22 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

- องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1-6
- องค์ประกอบด้านความเมตตากรุณา จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 7-12
- องค์ประกอบด้านการให้อภัย จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 13-17
- องค์ประกอบด้านความเคารพนับถือ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 18-22

แบบวัดทุกข้อเป็นแบบสถานการณ์โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมซึ่งเป็นแบบวัดสถานการณ์โดยให้เลือกว่าเพราะอะไรจึงปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติเช่นนั้น ให้เลือกเหตุผล 5 เหตุผล ซึ่งตัวเลือกที่เป็นเหตุผลนี้เป็นการกำหนดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก 5 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 ทำความดีเพื่อหลบหลีกการลงโทษหรือเพื่อแสวงหารางวัล ให้ 1 คะแนน

ชั้นที่ 2 ทำความดีเพราะผู้อื่นเห็นว่าดี ให้ 2 คะแนน

ชั้นที่ 3 ทำความดีเพราะกระทำตามหน้าที่ ให้ 3 คะแนน

ขั้นที่ 4 ทำความดีตามหลักการทำตามคำมั่นสัญญา ให้ 4 คะแนน

ขั้นที่ 5 ทำความดีเพื่อยึดอุดมคติสากล ให้ 5 คะแนน

2) แบบวัดความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม จำนวน 13 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อให้นักศึกษาประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยกำหนดค่าคะแนนไว้ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

5. วิเคราะห์ประสิทธิผลของการจัดการเรียนโดยการวิเคราะห์

5.1 หาค่าสถิติพื้นฐานคะแนนที่ได้จากแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมก่อนและหลังการใช้รูปแบบโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบสถิติทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure One-Way ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง” โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และผลการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ระหว่างชั้นปีและกลุ่มสาขาวิชา แบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ระหว่างชั้นปีและกลุ่มสาขาวิชา

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 การออกแบบและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมที่สร้างขึ้น

ระยะที่ 3 ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน แบ่งเป็น

3.1 ข้อมูลพื้นฐาน

3.2 ผลการวิเคราะห์

3.2.1 ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน

3.2.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา 3 ช่วงเวลา ตั้งแต่ก่อนการใช้รูปแบบ หลังการใช้รูปแบบและระยะติดตาม 3 สัปดาห์ ด้วยสถิติทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure One-Way ANOVA)

3.2.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Sk	แทน	ค่าความเบ้ (Skewness)
Ku	แทน	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Coefficients of determination)
χ^2	แทน	ค่าสถิติไคสแควร์ที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลโครงสร้าง
χ^2/df	แทน	อัตราส่วนระหว่างไคสแควร์กำลังสองกับชั้นความเป็นอิสระ
CV	แทน	สัมประสิทธิ์การกระจาย
GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of First Index)
AGFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว
RSMEA	แทน	ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Square Error of Apporoximation)
NFI	แทน	ดัชนีวัดความเป็นปกติ (Normed Fit Index)
CFI	แทน	ดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Index)
NNFI	แทน	Non-normed Fit Index
RFI	แทน	Relative Fit Index
b	แทน	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปแบบคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน
SE (b)	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
INT	แทน	องค์ประกอบด้านความซื่อสัตย์
RESB	แทน	องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ
COMP	แทน	องค์ประกอบด้านเมตตา กรุณา
FORG	แทน	องค์ประกอบด้านการให้อภัย
SELF	แทน	องค์ประกอบด้านความสามารถในการควบคุมตนเอง
RESP	แทน	องค์ประกอบด้านความเคารพนับถือ
TOLE	แทน	องค์ประกอบด้านความอดทน

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และผลการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ระหว่างชั้นปีและกลุ่มสาขาวิชา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรม. เพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาระหว่างชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชา

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง (N = 980) ของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ - ชาย	258	26.3
- หญิง	722	73.7
รวม	980	100
ศาสนา - พุทธ	890	90.82
- คริสต์	67	6.84
- อิสลาม	20	2.04
- ฮินดู	1	0.10
ไม่ระบุ	2	0.20
รวม	980	100

จากตาราง 10 พบว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 722 คน คิดเป็นร้อยละ 73.7 และเป็นเพศชายจำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 และส่วนมากนับถือศาสนาพุทธจำนวน 890 คน คิดเป็นร้อยละ 90.82 รองลงมานับถือศาสนาคริสต์จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 6.84 ศาสนาอิสลาม จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 2.04 ตามลำดับ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่สมบูรณ์ จำนวน 42 ข้อคำถาม จำนวน 980 ฉบับ ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ดังนี้

1.2 ค่าสถิติพื้นฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าสถิติของไคเซอร์-ไมเยอร์-โอลคิน (KMO) และค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett's Test of Sphericity)

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามขององค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม จำนวน 42 ข้อ มาทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อใช้เป็นค่าสถิติพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการวิเคราะห์ แสดงดังตาราง 11 พบว่าค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.84-4.55 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.63-1.33 โดยข้อคำถามด้านความเคารพนับถือข้อที่ 33 (Resp 33) การแสดงความเคารพนับถือ บุพการี ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.55 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 ส่วนข้อคำถามด้านการให้อภัยข้อที่ 19 (Forg19) เมื่อผิดหวังหรือทำเรื่องใดพลาด มักดูถูกตนเองและคิดว่าตนเองด้อยต่ำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 2.84 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.07

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามขององค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.05-0.63 เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบด้านความซื่อสัตย์ (Int) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.008-0.428 องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ (Resb) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.287-0.558 องค์ประกอบด้านความเมตตากรุณา (Com) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.282-0.585 องค์ประกอบด้านการให้อภัย (Forg) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.006-0.446 องค์ประกอบด้านความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.006-0.609 องค์ประกอบด้านความเคารพนับถือ (Resp) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.127-0.502 และองค์ประกอบด้านความอดทน (Tole) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.004-0.627

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นนี้ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติของไคเซอร์-ไมเยอร์-โอลคิน และค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ พบว่าค่าสถิติของไคเซอร์-ไมเยอร์-โอลคิน มีค่าเท่ากับ .936 ซึ่งควรมีค่ามากกว่า .800 แสดงว่าข้อมูลและตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้ และจากค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ พบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) ที่ใช้ในการทดสอบมีค่าเท่ากับ 14444.891 ค่า df เท่ากับ 861 ค่า p เท่ากับ .000 แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน จึงเหมาะสมที่จะนำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจต่อไป

ตาราง 11 ค่าสถิติพื้นฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ตัวบ่งชี้	Int01	Int02	Int03	Int04	Int05	Int06	Resb07	Resb08	Resb09	Resb10	Resb11	Resb12	Com13	Com14	Com15	Com16	Com17	Com18	Forg19	Forg20
Int01	1.00																			
Int02	0.40*	1.00																		
Int03	0.03	-0.05	1.00																	
Int04	0.15*	0.22*	0.05	1.00																
Int05	0.20*	0.23*	0.06	0.34*	1.00															
Int06	0.03	0.01	0.43*	0.04	0.09	1.00														
Resb07	0.24*	0.29*	0.04	0.30*	0.28*	0.00	1.00													
Resb08	0.27*	0.29*	0.11	0.32*	0.36*	0.12	0.51*	1.00												
Resb09	0.22*	0.31*	0.00	0.26*	0.29*	-0.02	0.34*	0.42	1.00											
Resb10	0.24*	0.32*	-0.01	0.28*	0.28*	0.00	0.32*	0.36*	0.40*	1.00										
Resb11	0.22*	0.24*	0.04	0.33*	0.32*	0.10	0.32*	0.43*	0.32*	0.56*	1.00									
Resb12	0.26*	0.25*	0.00	0.26*	0.31*	0.02	0.32*	0.36*	0.29*	0.37*	0.41*	1.00								
Com13	0.27*	0.27*	0.01	0.24*	0.28*	0.03	0.31*	0.29*	0.23*	0.26*	0.33*	0.41*	1.00							
Com14	0.19*	0.33*	-0.03	0.24*	0.25*	0.01	0.28*	0.31*	0.30*	0.26*	0.28*	0.33*	0.59*	1.00						
Com15	0.20*	0.24*	0.00	0.25*	0.25*	-0.01	0.27*	0.31*	0.25*	0.27*	0.31*	0.33*	0.48*	0.56*	1.00					
Com16	0.27*	0.29*	-0.02	0.22*	0.25*	0.04	0.26*	0.30*	0.24*	0.24*	0.25*	0.30*	0.41*	0.44*	0.43*	1.00				
Com17	0.25*	0.30*	-0.09	0.21*	0.27*	-0.05	0.29*	0.28*	0.26*	0.28*	0.26*	0.32*	0.37*	0.47*	0.45*	0.52*	1.00			
Com18	0.24*	0.29*	0.09*	0.21*	0.22*	0.04	0.28*	0.30*	0.27*	0.28*	0.28*	0.32*	0.28*	0.36*	0.33*	0.37*	0.45*	1.00		
Forg19	0.03	-0.04	0.35*	0.02	0.06*	0.37*	-0.01	0.05	-0.03	-0.01	0.04	-0.04	-0.03	-0.05	0.01*	-0.05	-0.13	0.05	1.00	
Forg20	0.26*	0.21*	0.07*	0.29*	0.32*	0.08*	0.25*	0.33*	0.20*	0.28*	0.32*	0.34*	0.28*	0.18*	0.24*	0.26*	0.22*	0.26*	-0.01	1.00
Forg21	0.19*	0.23*	-0.07	0.14*	0.17*	-0.03	0.18*	0.23*	0.19*	0.27*	0.26*	0.26*	0.20*	0.17*	0.16*	0.21*	0.22	0.26*	0.07*	0.32*
Forg22	0.05	0.04	0.39*	0.04	0.05	0.37*	0.03	0.07*	0.05	0.03	0.08*	0.02	0.07*	0.03	0.05	0.03*	-0.03	0.11*	0.45*	0.01

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	Int01	Int02	Int03	Int04	Int05	Int06	Resb07	Resb08	Resb09	Resb10	Resb11	Resb12	Com13	Com14	Com15	Com16	Com17	Com18	Forg19	Forg20
Forg23	0.21*	0.20*	0.00	0.18*	0.22*	0.06*	0.16*	0.25*	0.19*	0.25*	0.29*	0.32*	0.24*	0.21*	0.23*	0.28	0.22*	0.23*	-0.10	0.30*
Forg24	0.20*	0.21*	-0.03	0.13*	0.15*	-0.02	0.18*	0.25*	0.20*	0.23*	0.21*	0.21*	0.27*	0.25*	0.27*	0.29*	0.31*	0.30*	-0.04	0.21*
Self25	0.28*	0.33*	-0.09	0.14*	0.22*	-0.07	0.26*	0.28*	0.24*	0.26*	0.27*	0.29*	0.25*	0.31*	0.25*	0.31*	0.31*	0.27*	-0.11	0.25*
Self26	0.24*	0.35*	-0.03	0.20*	0.22*	-0.01	0.28*	0.33*	0.34*	0.24*	0.27*	0.28*	0.21*	0.28*	0.24*	0.24*	0.27*	0.25*	-0.06	0.25*
Self27	0.24*	0.33*	0.01	0.16*	0.24*	0.00	0.25*	0.29*	0.34*	0.23*	0.24*	0.26*	0.25*	0.25*	0.24*	0.26*	0.28*	0.21*	-0.05	0.24*
Self28	0.23*	0.32*	-0.05	0.26*	0.26*	-0.06	0.32*	0.34*	0.32*	0.30*	0.30*	0.34*	0.29*	0.30*	0.28*	0.31*	0.33*	0.35*	-0.07	0.28*
Self29	0.25*	0.33*	-0.08	0.21*	0.21*	-0.05	0.33*	0.35*	0.30*	0.31*	0.28*	0.33*	0.32*	0.35*	0.35*	0.33*	0.37*	0.33*	-0.11	0.22*
Self30	0.04	0.02	0.37*	0.09*	0.13*	0.39*	0.05	0.10*	-0.01	0.06*	0.14*	0.07*	0.05	-0.02	-0.04	0.01	-0.08	0.07*	0.41*	0.16*
Resp31	0.22*	0.28*	-0.08	0.16*	0.19*	-0.07	0.21*	0.22*	0.24*	0.22*	0.17*	0.25*	0.30*	0.36*	0.35*	0.35*	0.43*	0.34*	-0.11	0.17*
Resp32	0.25*	0.24*	0.02	0.19*	0.22*	0.05	0.20*	0.29*	0.25*	0.19*	0.24*	0.26*	0.23*	0.29*	0.26*	0.30*	0.27*	0.30*	0.02	0.22*
Resp33	0.18*	0.19*	0.10*	0.24*	0.27*	0.14*	0.25*	0.30*	0.22*	0.22*	0.30*	0.28*	0.30*	0.27*	0.27*	0.29*	0.23*	0.32*	0.10*	0.35*
Resp34	0.15*	0.25*	-0.07	0.11*	0.11*	-0.09	0.12*	0.13*	0.21*	0.19*	0.09*	0.16*	0.21*	0.28*	0.24*	0.26*	0.26*	0.17*	-0.07	0.02
Resp35	0.19*	0.25*	0.08*	0.20*	0.24*	0.05	0.29*	0.30	0.25*	0.28*	0.26*	0.26*	0.30*	0.30*	0.29*	0.28*	0.28*	0.28*	-0.01	0.24*
Resp36	0.23*	0.24*	0.11*	0.23*	0.31*	0.14*	0.24*	0.30	0.22*	0.29*	0.32*	0.27*	0.26*	0.23*	0.21*	0.33*	0.23*	0.28*	0.03	0.31*
Tole37	0.22*	0.24*	0.10*	0.25*	0.28*	0.11*	0.26*	0.31	0.23*	0.33*	0.31*	0.33*	0.28*	0.24*	0.26*	0.31*	0.25*	0.34*	0.03	0.34*
Tole38	0.20*	0.26*	0.06*	0.27*	0.26*	0.08*	0.26*	0.33	0.28*	0.31*	0.28*	0.34*	0.27*	0.25*	0.27*	0.31*	0.30*	0.33*	-0.05	0.30*
Tole39	0.19*	0.28*	0.00	0.21*	0.22*	0.04	0.26*	0.30	0.23*	0.31*	0.29*	0.27*	0.19*	0.19*	0.21*	0.27*	0.27*	0.32*	-0.10	0.26*
Tole40	0.25*	0.32*	0.01	0.22*	0.23*	0.05	0.22*	0.25	0.25*	0.28*	0.26*	0.25*	0.26*	0.24*	0.26*	0.27*	0.28*	0.25*	-0.01	0.19*
Tole41	-0.02	-0.12	0.33*	0.09*	0.08*	0.38*	0.01	0.12	-0.05	0.03	0.11*	0.00	0.03	-0.05	0.00	0.01*	-0.12	0.02	0.37*	0.13*
Tole42	0.22*	0.25*	0.00	0.18*	0.21*	0.05	0.23*	0.27	0.19*	0.25*	0.24*	0.27*	0.24*	0.24*	0.26*	0.29*	0.26*	0.28*	-0.01	0.23*
Mean	4.17	3.98	3.20	4.26	4.31	3.02	4.13	4.27	4.07	4.18	4.33	4.11	4.22	4.11	4.22	4.23	3.96	4.15	2.84	4.27
S.D.	0.81	0.71	1.12	0.72	0.66	1.05	0.69	0.64	0.71	0.66	0.63	0.66	0.75	0.75	0.72	0.66	0.71	0.74	1.07	0.71

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	Forg22	Forg23	Forg24	Self25	Self26	Self27	Self28	Self29	Self30	Resp31	Resp32	Resp33	Resp34	Resp35	Resp36	Tole37	Tole38	Tole39	Tole40	Tole41	Tole42
Forg23	-0.05	1.00																			
Forg24	0.07*	0.33*	1.00																		
Self25	-0.06	0.31*	0.39*	1.00																	
Self26	0.05	0.25*	0.29*	0.38*	1.00																
Self27	0.05	0.25*	0.30*	0.35*	0.61*	1.00															
Self28	-0.05	0.25*	0.27*	0.36*	0.40*	0.38*	1.00														
Self29	0.03	0.27*	0.31*	0.35*	0.34*	0.37*	0.42*	1.00													
Self30	0.44*	0.07*	-0.04	-0.06	0.00	0.02	0.01	-0.08	1.00												
Resp31	0.03	0.21*	0.34*	0.34*	0.32*	0.29*	0.35*	0.42*	-0.14	1.00											
Resp32	0.04	0.27*	0.29*	0.29*	0.30*	0.28*	0.31*	0.33*	0.08*	0.41*	1.00										
Resp33	0.12*	0.26*	0.19*	0.22*	0.25*	0.23*	0.29*	0.21*	0.25*	0.19*	0.36*	1.00									
Resp34	0.08*	0.14*	0.34*	0.21*	0.28*	0.26*	0.27*	0.34*	-0.14	0.38*	0.21*	0.13*	1.00								
Resp35	0.09*	0.20*	0.21*	0.23*	0.38*	0.30*	0.33*	0.29*	0.11*	0.26*	0.24*	0.39*	0.36*	1.00							
Resp36	0.08*	0.21*	0.17*	0.23*	0.25*	0.26*	0.29*	0.28*	0.19*	0.21*	0.30*	0.42*	0.22*	0.50*	1.00						
Tole37	0.06*	0.27*	0.24*	0.26*	0.28*	0.29*	0.34*	0.32*	0.15*	0.26*	0.31*	0.42*	0.24*	0.39*	0.53*	1.00					
Tole38	0.04	0.34*	0.34*	0.29*	0.34*	0.31*	0.35*	0.39*	0.07*	0.31*	0.32*	0.38*	0.32*	0.36*	0.40*	0.56*	1.00				
Tole39	-0.03	0.33*	0.36*	0.24*	0.31*	0.30*	0.35*	0.38*	0.00	0.34*	0.31*	0.24*	0.29*	0.30*	0.31*	0.43*	0.63*	1.00			
Tole40	0.05*	0.25*	0.30*	0.29*	0.28*	0.31*	0.33*	0.39*	0.05	0.27*	0.29*	0.27*	0.29*	0.29*	0.35*	0.35*	0.42*	0.38*	1.00		
Tole41	0.38*	0.02	-0.06	-0.10	-0.05	-0.04	-0.04	-0.07	0.54*	-0.17	0.07*	0.23*	-0.24	0.07*	0.15*	0.10*	0.00	-0.05	-0.06	1.00	
Tole42	-0.01	0.27*	0.33*	0.30*	0.24*	0.27*	0.29*	0.32*	0.05	0.28*	0.31*	0.24*	0.21*	0.26*	0.30*	0.36*	0.39*	0.41*	0.32*	-0.01	1.00
Mean	3.01	4.12	3.90	3.88	3.97	3.99	4.02	3.94	3.23	3.72	4.12	4.55	3.70	4.25	4.37	4.27	4.09	4.02	4.05	3.64	4.07
S.D.	1.19	0.70	0.76	0.72	0.76	0.81	0.67	0.72	1.12	0.83	0.80	0.65	0.84	0.70	0.64	0.66	0.70	0.72	0.80	1.33	0.74

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

1.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ของความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นนี้ผู้วิจัยทำการสกัดองค์ประกอบร่วมด้วยวิธีการวิเคราะห์แกนหลัก (Principle Axis Factoring) เพื่อพิจารณาจำนวนองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม และทำการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) เป็นการบังคับให้แกนขององค์ประกอบทำมุม 90 องศาต่อกัน คือ องค์ประกอบต่างๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังตาราง 12

ตาราง 12 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม

Factor	Initial Eigenvalues			Extraction			Rotation		
	Sums of Squared Loadings			Sums of Squared Loadings			Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	10.837	25.802	25.802	10.261	24.430	24.430	3.585	8.536	8.536
2	3.399	8.093	33.894	2.850	6.785	31.215	3.156	7.515	16.051
3	1.729	4.116	38.010	1.217	2.897	34.112	2.957	7.041	23.092
4	1.641	3.908	41.918	1.075	2.559	36.671	2.640	6.286	29.379
5	1.390	3.310	45.228	0.859	2.046	38.717	2.525	6.011	35.390
6	1.253	2.984	48.212	0.642	1.529	40.246	1.800	4.286	39.676
7	1.108	2.638	50.850	0.564	1.342	41.588	0.803	1.912	41.588

จากตาราง 12 การคัดเลือกองค์ประกอบพิจารณา ดังนี้ 1. องค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่าหรือเท่ากับ 1 น้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป ดังนั้นจึงตัดองค์ประกอบที่ 7 ออก 2. แต่ละองค์ประกอบควรมีข้อคำถามอย่างน้อย 3 ข้อ จึงตัดองค์ประกอบที่ 6 ออก 3. พิจารณาคัดเลือกข้อคำถามว่าควรอยู่ในองค์ประกอบใด ใช้เกณฑ์ 30/50: ค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดจะต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ในองค์ประกอบหนึ่งและในองค์ประกอบอื่น จะต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.30 (สมบุรณ์ สุริยวงศ์. 2550: 120-121) 4. พิจารณาข้อคำถามที่มีเนื้อหาไม่สอดคล้องกันพอที่จะนำมารวมเป็นองค์ประกอบได้ เมื่อพิจารณาแล้วจึงได้องค์ประกอบทั้งหมด 4 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 1 สามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้มากที่สุดถึงร้อยละ 8.536 ส่วนองค์ประกอบที่ 2 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 16.051 องค์ประกอบที่ 3 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 23.092 และองค์ประกอบที่ 4 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 2.556 เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนขององค์ประกอบ (Eigenvalue) พบว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 29.379

ตาราง 13 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ Factor loading ของแบบวัดองค์ประกอบของความฉลาดทาง
จริยธรรมภายหลังจากการหมุนแกนองค์ประกอบ

ลำดับ	ข้อความ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
		Factor1	Factor2	Factor3	Factor4
1	Resb11 ท่านเต็มใจรับผิดชอบในการกระทำของตน	0.612	0.150	0.200	0.130
2	Resb10 ท่านยอมรับความผิดพลาดในการกระทำที่เกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม	0.599	0.116	0.216	0.131
3	Resb08 เมื่อท่านต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น จะรับผิดชอบในงานของตนเองอย่างเต็มที่	0.577	0.177	0.160	0.148
4	Resb07 ท่านยอมเสียสละร่างกาย แรงใจ เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง	0.510	0.203		0.125
1	Resb09 ท่านทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันตามกำหนดเวลา	0.497	0.154		
6	Resb12 ถ้าพบปัญหาท่านจะหาทางแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียมากขึ้น	0.438	0.280	0.242	0.155
7	Com14 ท่านชอบช่วยเหลือผู้อื่น	0.236	0.712		
8	Com15 ท่านให้กำลังใจคนรอบข้าง เพื่อให้มีความหวัง กำลังใจ	0.242	0.620	0.148	0.108
9	Com13 ท่านมีความรู้สึกที่ดีเมื่อได้ดูแลผู้อื่น	0.276	0.591	0.121	0.134
10	Com17 ท่านช่วยเหลือผู้อื่นโดยที่ไม่ต้องการร้องขอ	0.214	0.555	0.262	0.111
11	Com16 การห่วงใยผู้อื่นเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรกระทำ	0.168	0.536	0.265	0.193
12	Forg24 เมื่อผู้อื่นทำผิดต่อท่าน ท่านสามารถให้อภัยเขาได้		0.218	0.542	
13	Tole39 ท่านยินดีเมื่อมีคนโต้แย้งความคิดเห็นของท่าน	0.242		0.509	0.433
14	Forg23 ท่านยอมรับว่าผู้อื่นย่อมมีโอกาสทำผิดพลาดได้	0.209	0.132	0.434	0.176
15	Tole42 ท่านยอมรับในความคิดต่างกันทางอุดมการณ์ของเพื่อนได้	0.184	0.161	0.404	0.283
16	Forg21 ท่านปล่อยวางกับอดีตที่ผิดพลาด พร้อมทำปัจจุบันให้ดีที่สุด	0.229	0.126	0.388	
17	Tole40 ท่านไม่ทำงานที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน แม้ว่าจะทำให้มีรายได้ดี	0.213	0.164	0.325	0.312
18	Resp36 ท่านให้เกียรติและยกย่องผู้ที่ทำความดี	0.233	0.175		0.604
19	Resp35 ท่านมีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน เชื่อฟังผู้มีอาวุโสกว่าทั้งในครอบครัว และในสังคมทั่วไป	0.205	0.253		0.492
20	Resp33 ท่านแสดงความเคารพนับถือ บุพการี ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณ	0.203	0.247	0.149	0.437

จากตาราง 13 จากการพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละองค์ประกอบ ร่วมกับการพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามเข้าองค์ประกอบ และพิจารณาข้อคำถามที่มีเนื้อหาไม่สอดคล้องกันพอที่จะนำมารวมเป็นองค์ประกอบได้ ทั้ง 4 องค์ประกอบแล้ว ทำให้ผู้วิจัยต้องตัดข้อคำถามจำนวน 22 ข้อออก จึงเหลือข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ มีจำนวน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.438-0.612 ประกอบด้วยข้อ 7, 8, 9, 10, 11, 12 มีค่าไอเกน (Eigen Value) เท่ากับ 3.585 สามารถอธิบายองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมได้ เท่ากับ ร้อยละ 8.536

องค์ประกอบที่ 2 ด้านความมีเมตตา (Compassion) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.536-0.712 ประกอบด้วย ข้อ 13, 14, 15, 16, 17 มี ค่าไอเกน (Eigen Value) เท่ากับ 3.156 สามารถอธิบายองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมได้ เท่ากับร้อยละ 7.515

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการให้อภัย (Forgiveness) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.325-0.542 ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับการให้อภัย คือ ข้อ 21, 23, 24 ข้อที่เกี่ยวกับความอดทน คือข้อ 39, 40, 42 เมื่อพิจารณาสาระของข้อความเช่น ท่านยินดีเมื่อมีคนโต้แย้งความคิดเห็นของท่าน , ท่านยอมรับในความคิดต่างทางอุดมการณ์ของเพื่อนได้ มีความหมายที่สะท้อนถึงความสามารถปล่อยวาง ไม่ถือสาให้อภัยในความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นซึ่งเป็นคุณลักษณะของการให้อภัยร่วมอยู่ด้วยและยังสอดคล้องกับ จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่าการให้อภัย มีค่าไอเกน (Eigen Value) เท่ากับ 2.957 สามารถอธิบายองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมได้ เท่ากับร้อยละ 7.041

องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเคารพ (Respect) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.437-0.604 ประกอบด้วยข้อ 36, 35, 33 มีค่าไอเกน (Eigen Value) เท่ากับ 2.640 สามารถอธิบายองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมได้ เท่ากับร้อยละ 6.286

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของแบบสอบถามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม พบว่าความฉลาดทางจริยธรรมมี 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความมีเมตตา กรุณา (Compassion) การให้อภัย (Forgiveness) และความเคารพ (Respect)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ของความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจในข้างต้นมีข้อคำถาม จำนวน 42 ข้อ เมื่อใช้วิธีการวิเคราะห์แกนหลัก (Principle Axis Factoring) ทำการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax Method) พบว่าความฉลาดทางจริยธรรมมี 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความมีเมตตา กรุณา (Compassion) การให้อภัย (Forgiveness) และด้านความเคารพ (Respect) โดยมีข้อคำถามที่ไม่เข้ากลุ่มองค์ประกอบจำนวน 22 ข้อ ทำให้ผู้วิจัยเหลือข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ นำมาตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากตาราง 14 พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 540 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 429 คน คิดเป็นร้อยละ 79.4 และเป็นเพศชายจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 และส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ จำนวน 505 คน คิดเป็นร้อยละ 93.52 รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 ศาสนาอิสลาม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4 ตามลำดับ

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่าง (N = 540) ของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	- ชาย	111	20.6
	- หญิง	429	79.4
	รวม	540	100
ศาสนา	- พุทธ	505	93.52
	- คริสต์	26	4.8
	- อิสลาม	7	1.3
	- อื่นๆ	2	0.4
	รวม	540	100

2.2 ค่าสถิติพื้นฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อคำถาม 20 ข้อ ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ได้ 4 องค์ประกอบ ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความเมตตา กรุณา (Compassion) การให้อภัย (Forgiveness) และด้านความเคารพ (Respect) มาทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อใช้เป็นค่าสถิติพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ ดังตาราง 15

ตาราง 15 ค่าสถิติพื้นฐาน จำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบด้าน	$\bar{X}$	SD	SK	Ku	CV
ความรับผิดชอบ	4.224	0.651	-0.416	-0.038	15.411
ความเมตตา กรุณา	4.024	0.673	-0.411	-0.336	16.725
การให้อภัย	4.094	0.758	-0.658	0.814	18.505
ความเคารพนับถือ	4.470	0.642	-0.982	0.713	14.364
รวม	4.211	0.701	-0.612	-0.038	16.654

จากตาราง 15 พบว่าแบบสอบถามความฉลาดทางจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยด้านความเคารพนับถือสูงสุด ระดับมาก ($\bar{X} = 4.470$, SD = 0.642) ตามด้วยด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.224$, SD = 0.651) ด้านการให้อภัย ($\bar{X} = 4.094$, SD = 0.758) และด้านความเมตตา กรุณา ($\bar{X} = 4.024$, SD = 0.673) เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Skewness) ของแบบสอบถาม พบว่า ข้อมูลส่วนใหญ่มีลักษณะเบ้ซ้าย (Sk < 0) แสดงว่านักศึกษามีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมส่วนมากไปทางคะแนนมาก และเมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Kurtosis) ของแบบสอบถาม พบว่าด้านการให้อภัย และด้านความเคารพนับถือ มีลักษณะโด่ง (Ku > 0) กว่าปกติ คือข้อมูลมีการกระจายน้อยกว่าด้านความรับผิดชอบและด้านความเมตตา กรุณา มีลักษณะแบน (Ku < 0) กว่าปกติ

จากตาราง 16 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อของแบบสอบถามความฉลาดทางจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.92-4.62 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.58-0.83 โดยข้อคำถามด้านความเคารพนับถือข้อที่ 18 (Resp 33) ท่านแสดงความเคารพนับถือ บพการี ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.62 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 ส่วนข้อคำถามด้านการให้อภัยข้อที่ 14 (Fortole 24) เมื่อผู้อื่นทำผิดต่อท่าน ท่านสามารถให้อภัยเขาได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.92 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74

จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามขององค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.14-0.58 เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามองค์ประกอบ พบว่า

องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ (Resb) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.23-0.51 โดยข้อคำถามที่ 11 ท่านเต็มใจรับผิดชอบในการกระทำของตน และข้อคำถามที่ 12 ถ้าพบปัญหาท่านจะหาทางแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียมากขึ้น มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.51 ส่วนข้อคำถามที่ 7 ท่านยอมเสียสละแรงกาย แรงใจ เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง และข้อคำถามที่ 10 ท่านยอมรับความผิดพลาดในการกระทำที่เกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดเท่ากับ 0.23

องค์ประกอบด้านความเมตตากรุณา (Com) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.31-0.58 โดยข้อคำถามที่ 13 ท่านมีความรู้สึกที่ดีเมื่อได้ดูแลผู้อื่นและข้อคำถามที่ 14 ท่านชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.58 ส่วน ข้อคำถามที่ 13 ท่านมีความรู้สึกที่ดีเมื่อได้ดูแลผู้อื่นและข้อคำถามที่ 17 ท่านช่วยเหลือผู้อื่นโดยที่ไม่ต้องมีการร้องขอ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดเท่ากับ 0.31

องค์ประกอบด้านการให้อภัย (Fortole) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.14-0.39 โดยข้อคำถามที่ 23 ท่านยอมรับว่าผู้อื่นย่อมมีโอกาสดำเนินผิดพลาดได้ และข้อคำถามที่ 24 เมื่อผู้อื่นทำผิดต่อท่าน ท่านสามารถให้อภัยเขาได้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.39 ส่วน ข้อคำถามที่ 21 ท่านปล่อยวางกับอดีตที่ผิดพลาด พร้อมทำปัจจุบันให้ดีที่สุด และข้อคำถามที่ 40 ท่านไม่ทำงานที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน แม้จะทำให้มีรายได้ดี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดเท่ากับ 0.14

องค์ประกอบด้านความเคารพนับถือ (Resp) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.43-0.56 โดยข้อคำถามที่ 35 ท่านมีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน เชื่อฟังผู้มีอาวุโสกว่าทั้งในครอบครัว และในสังคมทั่วไป และข้อคำถามที่ 36 ท่านให้เกียรติและยกย่องผู้ที่กระทำความดี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.56 ส่วน ข้อคำถามที่ 33 ท่านแสดงความเคารพนับถือ บุพการี ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณ และข้อคำถามที่ 36 ท่านให้เกียรติและยกย่องผู้ที่กระทำความดี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดเท่ากับ 0.43

ตาราง 16 ค่าสถิติพื้นฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ตัวบ่งชี้	Resb7	Resb8	Resb9	Resb10	Resb11	Resb12	Com13	Com14	Com15	Com16	Com17	Fortole21	Fortole23	Fortole24	Fortole39	Fortole40	Fortole42	Resp33	Resp35	Resp36
Resb7	1.00																			
Resb8	0.48*	1.00																		
Resb9	0.31*	0.43*	1.00																	
Resb10	0.23*	0.33*	0.36*	1.00																
Resb11	0.32*	0.41*	0.29*	0.48*	1.00															
Resb12	0.26*	0.32*	0.25*	0.31*	0.51*	1.00														
Com13	0.39*	0.22*	0.14*	0.26*	0.30*	0.32*	1.00													
Com14	0.41*	0.29*	0.28*	0.29*	0.29*	0.29*	0.58*	1.00												
Com15	0.36*	0.32*	0.23*	0.25*	0.28*	0.31*	0.47*	0.57*	1.00											
Com16	0.32*	0.23*	0.24*	0.17*	0.22*	0.27*	0.40*	0.47*	0.50*	1.00										
Com17	0.31*	0.22*	0.26*	0.24*	0.28*	0.24*	0.31*	0.43*	0.44*	0.48*	1.00									
Fortole21	0.18*	0.13*	0.17*	0.19*	0.22*	0.21*	0.19*	0.10*	0.14*	0.18*	0.22*	1.00								
Fortole23	0.18*	0.25*	0.20*	0.24*	0.24*	0.24*	0.18*	0.29*	0.18*	0.22*	0.16*	0.18*	1.00							
Fortole24	0.21*	0.19*	0.19*	0.23*	0.29*	0.28*	0.24*	0.26*	0.27*	0.26*	0.23*	0.30*	0.39*	1.00						
Fortole39	0.17*	0.25*	0.24*	0.25*	0.31*	0.32*	0.25*	0.26*	0.28*	0.31*	0.23*	0.29*	0.23*	0.35*	1.00					
Fortole40	0.16*	0.17*	0.20*	0.10*	0.20*	0.22*	0.21*	0.24*	0.24*	0.30*	0.26*	0.14*	0.19*	0.21*	0.32*	1.00				
Fortole42	0.25*	0.23*	0.16*	0.22*	0.36*	0.22*	0.27*	0.26*	0.26*	0.26*	0.20*	0.26*	0.29*	0.29*	0.35*	0.26*	1.00			
Resp33	0.21*	0.29*	0.22*	0.20*	0.30*	0.27*	0.26*	0.31*	0.29*	0.28*	0.22*	0.12*	0.22*	0.19*	0.19*	0.24*	0.20*	1.00		
Resp35	0.27*	0.30*	0.22*	0.24*	0.34*	0.31*	0.25*	0.33*	0.33*	0.26*	0.29*	0.23*	0.15*	0.21*	0.26*	0.30*	0.30*	0.47*	1.00	
Resp36	0.27*	0.32*	0.18*	0.22*	0.37*	0.30*	0.29*	0.29*	0.33*	0.28*	0.26*	0.20*	0.20*	0.14*	0.32*	0.29*	0.29*	0.43*	0.56*	1.00
Mean	4.18	4.33	4.16	4.18	4.36	4.13	4.31	4.21	4.32	4.28	4.02	4.03	4.07	3.92	4.09	4.12	4.09	4.62	4.35	4.45
S.D.	0.68	0.64	0.67	0.67	0.58	0.65	0.67	0.67	0.64	0.62	0.72	0.83	0.71	0.74	0.71	0.81	0.73	0.61	0.65	0.64

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

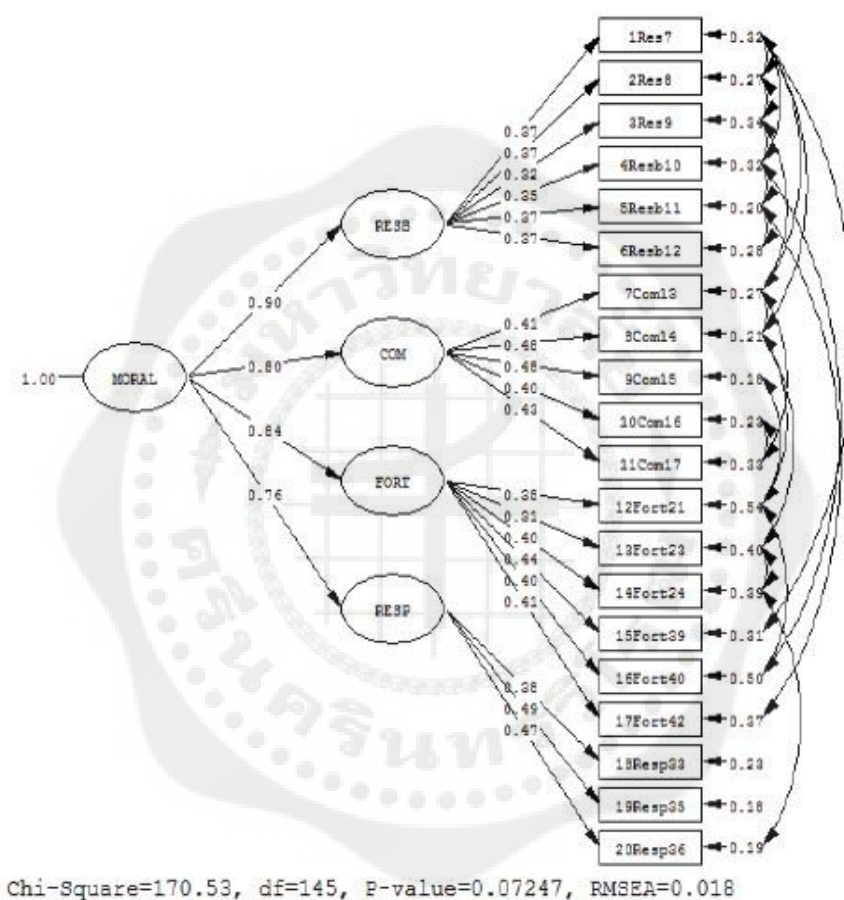
2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 4 องค์ประกอบและข้อคำถามจำนวน 20 ข้อมาทำการทดสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่าโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงดำเนินการปรับโมเดลใหม่ ด้วยการลากเส้นความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนขององค์ประกอบจนข้อมูลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 170.525 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 145 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ .072 สัดส่วน (χ^2) / df มีค่าเท่ากับ 1.176 เมื่อพิจารณาเกณฑ์ความสอดคล้อง ค่าไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือสัดส่วน (χ^2) / df มีค่าไม่เกิน 2.00 จึงผ่านเกณฑ์การพิจารณา ดัชนีความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ .969 ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ต้องมากกว่า 0.95 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.956 ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ต้องมากกว่า 0.95 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ .0298 ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ต้องน้อยกว่า .05 และดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ .018 ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ต้องน้อยกว่า .05 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก (สุภมาส อังศุโชติ. 2554: 127) แสดงว่าโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่าโมเดลที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายความฉลาดทางจริยธรรมได้ว่า มี 4 องค์ประกอบประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 2 ด้านความมีเมตตา กรุณา องค์ประกอบที่ 3 ด้านการให้อภัย องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเคารพนับถือ ดังตาราง 17 และภาพประกอบ 11

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง จำนวน 20 ข้อ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 1 ด้านความรับผิดชอบ มีค่า น้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.487-0.582 มีความเชื่อมั่นในการวัด (R^2) ตั้งแต่ 0.237-0.398 องค์ประกอบที่ 2 ด้านความมีเมตตา กรุณา มีค่า น้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.599-0.752 มีความเชื่อมั่นในการวัด (R^2) ตั้งแต่ 0.384-0.565 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการให้อภัย มีค่า น้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.436-0.623 มีความเชื่อมั่นในการวัด (R^2) ตั้งแต่ 0.190-0.388 องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเคารพนับถือ มีค่า น้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.614-0.755 มีความเชื่อมั่นในการวัด (R^2) ตั้งแต่ 0.376-0.570 สรุปได้ว่าทุกข้อคำถามมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ทุกข้อ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง พบว่าโมเดลองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมมี 4 องค์ประกอบ มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ทุกองค์ประกอบ มีค่า น้ำหนัก

องค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.761-0.902 แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนี้เป็นองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) มีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมาคือ การให้อภัย (Forgiveness) ความมีเมตตา กรุณา (Compassion) และด้านความเคารพ (Respect) เท่ากับ 0.902, 0.838, 0.798 และ 0.761 ตามลำดับ

ภาพประกอบ 11 โมเดลความฉลาดทางจริยธรรม

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรม

ตัวแปร	น้ำหนัก องค์ประกอบ b(SE)	B	t	R ²
<u>การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับแรก</u>				
ด้านความรับผิดชอบ (Resb)				
- 1Resb	0.371	0.546		0.298
- 2Resb	0.372(0.034)	0.582	10.802**	0.339
- 3Resb	0.325(0.039)	0.487	8.277**	0.237
- 4Resb	0.352(0.042)	0.527	8.354**	0.277
- 5Resb	0.366(0.038)	0.631	9.689**	0.398
- 6Resb	0.372(0.049)	0.573	9.195**	0.328
ด้านความมีเมตตากรุณา(Com)				
- 7Com	0.413	0.620	-	0.384
- 8Com	0.484(0.033)	0.728	14.603**	0.530
- 9Com	0.483(0.039)	0.752	12.478**	0.565
-10Com	0.405(0.035)	0.649	11.426**	0.421
-11Com	0.429(0.041)	0.599	10.350**	0.359
ด้านการให้อภัย(Fort)				
- 12Fort	0.380	0.460	-	0.212
- 13Fort	0.308(0.044)	0.436	6.999**	0.190
- 14Fort	0.399(0.051)	0.536	7.866**	0.287
- 15Fort	0.440(0.052)	0.623	8.449**	0.388
- 16Fort	0.401(0.056)	0.494	7.206**	0.244
- 17Fort	0.408(0.051)	0.559	8.076**	0.313
ด้านความเคารพ(Resp)				
-18Resp	0.375	0.614	-	0.376
-19Resp	0.489(0.040)	0.755	12.334**	0.570
-20Resp	0.466(0.038)	0.732	12.138*	0.536
<u>การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่ 2</u>				
ความรับผิดชอบ(RESB)	0.902(0.082)	0.902	11.035**	0.814
ความมีเมตตากรุณา(COM)	0.798(0.067)	0.798	11.975**	0.637
การให้อภัย(FORT)	0.838(0.092)	0.838	9.070**	0.702
ความเคารพ(RESP)	0.761(0.067)	0.761	11.402**	0.579
Chi-square = 170.525 df = 145 P-value = .072				
GFI = .969 AGFI = .956 RMR = .0298 RMSEA = .0181				
**p< .01				

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาภาคกลาง ระหว่างชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชา

การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาภาคกลาง ระหว่างชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชา โดยทดสอบ สมมติฐานการไม่แปรเปลี่ยนรูปแบบโมเดล (Form) และความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ในโมเดล โดยทำการทดสอบค่าพารามิเตอร์ 4 เมทริกซ์ คือ สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรแฝงภายใน (LY) สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรแฝงภายในบนตัวแปรแฝงภายนอก (GA) ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรสังเกตได้ (TE) และความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรแฝงภายใน (PS) รวม 5 สมมติฐานที่ต้องทดสอบ

การวิเคราะห์ในครั้งนี้ผู้วิจัยจะทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลก่อน แล้วจึงทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ที่มีความเข้มงวดน้อยที่สุดไปจนถึงพารามิเตอร์ที่มีความเข้มงวดมากที่สุด เริ่มจากการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์ LY เพื่อทดสอบว่ามีความไม่แปรเปลี่ยนหรือไม่ หากพบว่าผลที่ได้มีความไม่แปรเปลี่ยนแล้ว จึงทดสอบค่าพารามิเตอร์อื่นๆ ต่อไป

ก่อนเริ่มการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรม ระหว่างชั้นปี และการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างกลุ่มสาขาวิชา ต้องทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมก่อน ซึ่งส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลไปแล้วตามส่วนที่ 2 ได้ผลโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมมีค่า Chi-square เท่ากับ 170.525 ค่า df เท่ากับ 145 ค่า P-value เท่ากับ .07247 ค่า GFI เท่ากับ .969 ค่า AGFI เท่ากับ .956 ค่า RMR เท่ากับ .0298 และค่า RMSEA เท่ากับ .0181 จากค่าสถิติแสดงให้เห็นว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรม สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.1 ข้อมูลพื้นฐาน และสถิติพื้นฐาน

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปี เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1- ชั้นปีที่ 4 จำนวนรวม 540 คน แยกเป็นชั้นปีละ 135 คน และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างกลุ่มสาขาวิชา เป็นนักศึกษาจำนวน 540 คน ประกอบด้วยกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ จำนวน 180 คน กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี จำนวน 180 คน และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 180 คน มีค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมจำแนกตามชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชาได้ ดังตาราง 4.9 และ ตาราง 4.10

ตาราง 18 ค่าสถิติพื้นฐานของความฉลาดทางจริยธรรม จำแนกตามชั้นปี

องค์ประกอบ	ชั้นปีที่ 1			ชั้นปีที่ 2			ชั้นปีที่ 3			ชั้นปีที่ 4		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ความรับผิดชอบ	4.223	0.664	มาก	4.260	0.665	มาก	4.214	0.672	มาก	4.199	0.599	มาก
ความเมตตา	4.320	0.677	มาก	4.240	0.705	มาก	4.163	0.667	มาก	4.193	0.632	มาก
การให้อภัย	4.032	0.839	มาก	4.080	0.781	มาก	4.027	0.737	มาก	4.079	0.662	มาก
ความเคารพ	4.514	0.624	มากที่สุด	4.889	0.639	มากที่สุด	4.407	0.681	มาก	4.472	0.619	มาก
รวม	4.234	0.736	มาก	4.236	0.719	มาก	4.174	0.703	มาก	4.202	0.642	มาก

จากตาราง 18 พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสูงที่สุด ระดับมาก ($\bar{X} = 4.236$, SD = 0.719) มีองค์ประกอบด้านความเคารพนับถืออยู่ระดับมากที่สุด ตามด้วย ด้านความรับผิดชอบอยู่ระดับมาก ความเมตตา กรุณาอยู่ระดับมาก และการให้อภัยอยู่ระดับมาก ตามลำดับ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสูงลำดับสอง ระดับมาก ($\bar{X} = 4.234$, SD = 0.736) มีองค์ประกอบด้านความเคารพนับถืออยู่ระดับมาก ตามด้วย ด้านความเมตตา กรุณาอยู่ระดับมาก ความรับผิดชอบอยู่ระดับมาก และการให้อภัยอยู่ระดับมาก ตามลำดับ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสูงลำดับสาม ระดับมาก ($\bar{X} = 4.202$, SD = 0.642) มีองค์ประกอบด้านความเคารพนับถืออยู่ระดับมาก ตามด้วย ด้านความรับผิดชอบอยู่ระดับมาก ความเมตตา กรุณาอยู่ระดับมาก และการให้อภัยอยู่ระดับมาก ตามลำดับ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสูงลำดับสี่ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.174$, SD = 0.703) มีองค์ประกอบด้านความเคารพนับถืออยู่ระดับมาก ตามด้วย ด้านความรับผิดชอบอยู่ระดับมาก ความเมตตา กรุณาอยู่ระดับมาก และการให้อภัยอยู่ระดับมาก ตามลำดับ

ตาราง 19 ค่าสถิติพื้นฐานของความฉลาดทางจริยธรรม จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

องค์ประกอบ	กลุ่มสาขาวิชา มนุษยศาสตร์			กลุ่มสาขาวิชา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี			กลุ่มสาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ความรับผิดชอบ	4.222	0.669	มาก	4.198	0.670	มาก	4.250	0.618	มาก
ความเมตตากรุณา	4.164	0.702	มาก	4.211	0.676	มาก	4.311	0.630	มาก
การให้อภัย	3.956	0.801	มาก	4.058	0.760	มาก	4.149	0.696	มาก
ความเคารพนับถือ	4.459	0.667	มาก	4.446	0.666	มาก	4.506	0.589	มากที่สุด
รวม	4.164	0.737	มาก	4.197	0.710	มาก	4.273	0.651	มาก

จากตาราง 19 พบว่านักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสูงที่สุด ระดับมาก ($\bar{X} = 4.273$, $SD = 0.651$) มีองค์ประกอบด้านความเคารพนับถืออยู่ระดับมากที่สุด ตามด้วย ด้านความเมตตา กรุณาอยู่ระดับมาก ความรับผิดชอบอยู่ระดับมาก และการให้อภัยอยู่ระดับมาก ตามลำดับ นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมลำดับสองระดับมาก ($\bar{X} = 4.197$, $SD = 0.710$) มีองค์ประกอบด้านความเคารพนับถืออยู่ระดับมาก ตามด้วย ด้านความเมตตา กรุณาอยู่ระดับมาก ความรับผิดชอบอยู่ระดับมาก และการให้อภัยอยู่ระดับมาก ตามลำดับ นักศึกษากลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมลำดับสามอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.164$, $SD = 0.737$) มีองค์ประกอบด้านความเคารพนับถืออยู่ระดับมาก ตามด้วย ด้านความเมตตา กรุณาอยู่ระดับมาก ความรับผิดชอบอยู่ระดับมาก และการให้อภัยอยู่ระดับมาก ตามลำดับ

3.2 ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปี

ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปี พบว่าผลการทดสอบตามสมมติฐานที่ 1 ในส่วนของความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล (Form) มีค่า Chi-square (χ^2) = 684.400, $df = 580$, $\chi^2/df = 1.180$, $p = .000$, CFI = .983, NFI = .919, RFI = .897, RMSEA = .037 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า ค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าน้อยกว่า 2 ค่า CFI, NFI, RFI มีค่าเข้าใกล้ 1 และค่า RMSEA เข้าใกล้ 0 โดยทุกค่าให้ผลสอดคล้องกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 คือโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปี มีรูปแบบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปี มีความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล ดังแสดงในตาราง 20

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรแฝงภายใน (LY) และสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า ค่า Chi-square (χ^2) = 723.816, df = 628, χ^2/df = 1.153, p = .000, CFI = .984, NFI = .915, RFI = .897, RMSEA = .037 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และจากการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลตามสมมติฐานที่ 2 และที่ 1 ($\Delta\chi^2_{2-1} = 39.416$, $\Delta df_{2-1} = 4$, ค่าวิกฤต = 58.107) พบว่าโมเดลตามสมมติฐานที่ 2 และโมเดลตามสมมติฐานที่ 1 มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมมีค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรแฝงภายใน (LY) ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างชั้นปี

ตาราง 20 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรม ระหว่างชั้นปี

สมมติฐาน	χ^2	df	χ^2/df	p	CFI	NFI	RFI	RMSEA
1. H _{form}	684.40	580	1.180	.000	.983	.919	.894	.037
2. H _{LY}	723.816	628	1.153	.000	.984	.915	.897	.034
3. H _{GA}	728.35	640	1.138	.000	.984	.914	.898	.032
4. H _{TE}	980.030	763	1.284	.000	.968	.885	.886	.046
$\Delta\chi^2_{2-1} = 39.416$ $\Delta df_{2-1} = 4$ ค่าวิกฤต = 58.107								
$\Delta\chi^2_{3-2} = 4.541$ $\Delta df_{3-2} = 12$ ค่าวิกฤต = 21.026								
$\Delta\chi^2_{4-3} = 251.673$ $\Delta df_{4-3} = 123$ ค่าวิกฤต = 148.997								

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรแฝงภายในบนตัวแปรแฝงภายนอก (GA) และสมมติฐานข้อที่ 3 พบว่า ค่า Chi-square (χ^2) = 728.357, df = 640, χ^2/df = 1.138, p = .000, CFI = .984, NFI = .914, RFI = .898, RMSEA = .032 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และจากการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลตามสมมติฐานที่ 3 และที่ 2 ($\Delta\chi^2_{3-2} = 4.541$, $\Delta df_{3-2} = 12$, ค่าวิกฤต = 21.026) พบว่าโมเดลตามสมมติฐานที่ 3 และโมเดลตามสมมติฐานที่ 2 มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมมีค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรแฝงภายในบนตัวแปรแฝงภายนอก (GA) และ ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างชั้นปี

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 0 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรสังเกตได้ (TE)

และสมมติฐานข้อที่ 4 พบว่า ค่า Chi-square (χ^2) = 980.03, $df = 763$, $\chi^2/df = 1.284$, $p = .000$, CFI = .698, NFI = .885, RFI = .886, RMSEA = .046 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และจากการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลตามสมมติฐานที่ 4 และที่ 3 ($\Delta\chi^2_{4,3} = 251.673$, $\Delta df_{4,3} = 123$, ค่าวิกฤต = 148.997) พบว่าโมเดลตามสมมติฐานที่ 4 และโมเดลตามสมมติฐานที่ 3 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปีมีค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรสังเกตได้ (TE) และแปรเปลี่ยนระหว่างชั้นปี ดังนั้นจึงยุติการทดสอบสมมติฐานความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์อื่นๆ ต่อไป จึงสรุปว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปี มีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล ดังนั้นแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมจึงมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างชั้นปี

3.3 ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

ผลการทดสอบตามสมมติฐานที่ 1 ในส่วนของความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล (Form) มีค่า Chi-square (χ^2) = 585.839, $df = 435$, $\chi^2/df = 1.347$, $p = .000$, CFI = .980, NFI = .932, RFI = .911, RMSEA = .044 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า ค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าน้อยกว่า 2 ค่า CFI, NFI, RFI มีค่าเข้าใกล้ 1 และค่า RMSEA เข้าใกล้ 0 โดยทุกค่าให้ผลสอดคล้องกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 คือโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างกลุ่มสาขาวิชา มีรูปแบบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างกลุ่มสาขาวิชา มีความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล ดังตาราง 21

ตาราง 21 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

สมมติฐาน	χ^2	df	χ^2/df	p	CFI	NFI	RFI	RMSEA
1. H _{form}	585.839	435	1.347	.000	.980	.932	.911	.044
2. H _{LY}	614.812	467	1.317	.000	.979	.928	.912	.042
3. H _{GA}	627.783	475	1.322	.000	.978	.926	.912	.042
4. H _{TE}	819.274	557	1.471	.000	.963	.903	.900	.051
$\Delta\chi^2_{2-1} = 28.973$ $\Delta df_{2-1} = 32$ ค่าวิกฤต = 46.174								
$\Delta\chi^2_{3-2} = 12.971$ $\Delta df_{3-2} = 8$ ค่าวิกฤต = 15.507								
$\Delta\chi^2_{4-3} = 191.491$ $\Delta df_{4-3} = 82$ ค่าวิกฤต = 104.132								

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรแฝงภายใน (LY) และสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่าค่า Chi-square (χ^2) = 614.812, $df = 467$, $\chi^2/df = 1.317$, $p = .000$, CFI = .979, NFI = .928, RFI = .912, RMSEA = .042 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และจากการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลตามสมมติฐานที่ 2 และที่ 1 ($\Delta\chi^2_{2-1} = 28.973$, $\Delta df_{2-1} = 32$, ค่าวิกฤต = 46.174) พบว่าโมเดลตามสมมติฐานที่ 2 และโมเดลตามสมมติฐานที่ 1 มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมมีค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรแฝงภายใน (LY) ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรแฝงภายในบนตัวแปรแฝงภายนอก (GA) และสมมติฐานข้อที่ 3 พบว่า ค่า Chi-square (χ^2) = 627.783, $df = 475$, $\chi^2/df = 1.322$, $p = .000$, CFI = .978, NFI = .926, RFI = .912, RMSEA = .042 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และจากการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลตามสมมติฐานที่ 3 และที่ 2 ($\Delta\chi^2_{3-2} = 12.971$, $\Delta df_{3-2} = 8$, ค่าวิกฤต = 15.507) พบว่าโมเดลตามสมมติฐานที่ 3 และโมเดลตามสมมติฐานที่ 2 มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมมีค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรแฝงภายในบนตัวแปรแฝงภายนอก (GA) และไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรสังเกตได้ (TE) และสมมติฐานข้อที่ 4 พบว่า ค่า Chi-square (χ^2) = 819.274, $df = 557$, $\chi^2/df = 1.470$, $p = .000$, CFI = .963, NFI = .903, RFI = .900, RMSEA = .051 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

และจากการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลตามสมมติฐานที่ 4 และที่ 3 ($\Delta\chi^2_{43} = 191.491$, $\Delta df_{43} = 82$, ค่าวิกฤติ = 104.132) พบว่าโมเดลตามสมมติฐานที่ 4 และโมเดลตามสมมติฐานที่ 3 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างกลุ่มสาขาวิชา มีค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรสังเกตได้ (TE) และแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มสาขาวิชา ดังนั้นจึงยุติการทดสอบสมมติฐานความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์อื่นๆ ต่อไป จึงสรุปว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปี มีความแปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลางระหว่างชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชา พบว่า สอดคล้องกับค่าน้ำหนักองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ที่พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 4 องค์ประกอบได้แก่ ความรับผิดชอบ (Responsibility) การให้อภัย (Forgiveness) ความมีเมตตา กรุณา (Compassion) และด้านความเคารพ (Respect) เท่ากับ 0.90, 0.80, 0.84 และ 0.76 ตามลำดับ ดังภาพประกอบ 11

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การออกแบบและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ แนวคิดของการจัดการเรียนการสอน กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม และองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) 2. ความเมตตา กรุณา (Compassion) 3.การให้อภัย (Forgiveness) และ 4. ความเคารพนับถือ (Respect) ผลการศึกษาวិเคราะห์แนวคิดทฤษฎีของการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง สรุปสาระสำคัญได้ดังตาราง 22

ตาราง 22 ผลการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี ของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ประเด็น การศึกษาวิเคราะห์	สาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์
1. แนวคิดเกี่ยวกับ ความฉลาดทาง จริยธรรม	ความฉลาดทางจริยธรรม หมายถึง การรับรู้และเข้าใจ การรู้จักรับผิดชอบชั่วดี สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ผิดออกจากกันได้ รวมทั้งสามารถเลือกประพฤติตนให้สอดคล้องกับความถูกต้องด้วยความตั้งใจและเจตนาที่ดีงามในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้ 1. ความรับผิดชอบ (responsibility) เป็นคุณลักษณะที่เอาใจใส่ รอบคอบ มีความเพียรพยายามต่อหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ 2. ความเมตตา กรุณา (compassion) เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความห่วงใย เต็มใจ ชื่นชมยินดี 3. การให้อภัย (forgiveness) เป็นคุณลักษณะที่ยอมรับพฤติกรรม ความเชื่อ ของผู้อื่นได้แม้จะไม่เห็นด้วยและสามารถปล่อยวาง ไม่ถือสา และให้อภัยในความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นได้ 4. ความเคารพนับถือ (respect) เป็นคุณลักษณะที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน แสดงออกด้วยความสุภาพด้วยใจที่เปิดกว้าง
2. แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ ในการพัฒนารูปแบบ - ทฤษฎีการเรียนรู้ ทางจิตพิสัย (Krathwohl, Bloom and Masia 1956)	มีลำดับขั้นของการเรียนรู้ 5 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นการรับรู้ (Receiving or Attending) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียนผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยม 2) ขั้นการตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง 3) ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วเกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้นทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้นผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น 4) ขั้นการจัดระบบ (Organization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่า นั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน 5) ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนกระทั่งเป็นนิสัย

ตาราง 22 (ต่อ)

ประเด็น การศึกษาวิเคราะห์	สาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์
- ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg (1980)	ระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ หรือหลักการแสวงหารางวัล เป็นการตัดสินใจกระทำตามที่ถูกลงโทษและการดูตาของผู้ใหญ่ ขั้นที่ 2 ใช้หลักการไถ่หาการยอมรับและความพอใจ มีความสำนึกในความเป็นเด็กดี (Good boy and nice girl) กระทำสิ่งที่คนอื่นเห็นว่าดี โดยดูจากตัวอย่างเฉพาะในหมู่คณะของตน ขั้นที่ 3 ใช้หลักการกระทำตามหน้าที่ เป็นการตัดสินใจกระทำตามระเบียบของสังคมและเพื่อคงไว้ซึ่งคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ขั้นที่ 4 ใช้หลักการเคารพของตนเอง หรือการกระทำตามสัญญาเป็น การตัดสินใจกระทำตามกฎหมายเกณฑ์ ขั้นที่ 5 ใช้หลักอุดมคติสากล เป็นการตัดสินใจกระทำตามความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของตน เป็นจริยธรรมที่มีหลักมโนธรรมของตนเอง
- ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Mezirow.2000)	1. ประสบการณ์เดิม (Experience) เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เพราะประสบการณ์จะถูกตีความและรับรู้ผ่านกรอบอ้างอิง หากกรอบอ้างอิงที่มีอยู่สามารถอธิบายประสบการณ์ได้ดี ประสบการณ์นั้นจะไปสนับสนุนกรอบอ้างอิงเดิมให้มั่นคงขึ้น แต่ถ้าประสบการณ์เดิมไม่สอดคล้องกับกรอบอ้างอิงบุคคลจะขยายหรือเปลี่ยนแปลงกรอบอ้างอิงใหม่ โดยเฉพาะถ้าเป็นประสบการณ์ใหม่ที่มีความสำคัญและขัดแย้งกับกรอบอ้างอิงเดิมอย่างรุนแรง ดังนั้นประสบการณ์ใหม่จึงเป็นตัวกระตุ้นให้นำมาใคร่ครวญ และเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2. การวิพากษ์ใคร่ครวญ (Critical Reflection) เป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการปรับเปลี่ยนกรอบอ้างอิง หรือกระบวนการทัศน์ และมีความสำคัญทั้งในกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติ เป็นการวิพากษ์อย่างมีเหตุผลเป็นการตั้งคำถามให้บุคคลตระหนักได้ว่า ความรู้และประสบการณ์เดิมที่เคยใช้อยู่่นั้นไม่สามารถใช้ได้หรือปฏิบัติได้อีก ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความหมาย 3. การแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างเหตุผล (Rational Discourse) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกรอบอ้างอิง หรือกระบวนการทัศน์ วาทกรรมในที่นี้หมายถึงการแลกเปลี่ยนทางความคิด เพื่อตรวจสอบความคิด ความเชื่อและความคาดหวังในระดับลึกที่เป็นพื้นฐานความคิด ความเชื่อ คุณค่า และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นในกระบวนการแลกเปลี่ยนทางความคิด

ตาราง 22 (ต่อ)

ประเด็น การศึกษาวิเคราะห์	สาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์
- ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron Theory)	การเลียนแบบจากพฤติกรรมที่ถูกต้องของต้นแบบ รวมกับการพัฒนาทางด้านจิตใจในการเข้าใจผู้อื่นช่วยให้เข้าใจเจตนาความรู้สึกของผู้อื่น เกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เกิดการเลียนแบบผู้อื่นเพื่อมีพฤติกรรมบางอย่างเหมือนกับผู้อื่น เข้าใจกฎระเบียบ ข้อตกลงร่วมกันภายในสังคม
- การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีอิสระ มีความรับผิดชอบต่อการดำเนินการเรียนรู้ของตนให้บรรลุผลสำเร็จ อาจเรียนตามลำพัง เป็นกลุ่ม เป็นคู่ ศึกษาอย่างอิสระจากห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน โดยมีการช่วยเหลือแนะนำจากครู อาจารย์
- ชั่วโมงการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง	ชั่วโมงที่นักศึกษาใช้ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากรายวิชา เช่น ทำกิจกรรม ทำแบบฝึกหัด ค้นหาข้อมูลต่างๆ ทำรายงาน ทบทวนบทเรียน การคิดชั่วโมงศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองพิจารณาจาก หน่วยกิตของรายวิชา (จำนวนชั่วโมงบรรยาย-จำนวนชั่วโมงปฏิบัติ-จำนวนชั่วโมงศึกษาด้วยตัวเอง) ต่อสัปดาห์ งานวิจัยนี้ใช้รายวิชาที่มีจำนวนหน่วยกิต 3(3-0-6) วิชานี้มีการบรรยายจำนวน 3 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ ไม่มีชั่วโมงปฏิบัติ ดังนั้นนักศึกษาจะมีชั่วโมงศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 5 องค์ประกอบคือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ / จุดมุ่งหมายของรูปแบบ สารและกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลของรูปแบบ สรุปสาระสำคัญได้ดังตาราง 23

ตาราง 23 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบ ของรูปแบบ	สาระสำคัญขององค์ประกอบ
1. หลักการของรูปแบบ	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตพิสัย (Krathwohl, Bloom and Masia. 1956) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg (1980) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Mezirow. 2000) กรอบแนวคิดมาตรฐานอุดมศึกษาแห่งชาติเป็นพื้นฐานในการกำหนดหลักการ โดยการประยุกต์ให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการสร้างรูปแบบหลักการของรูปแบบ มี 2 หลักการ คือ 1. จัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดเปลี่ยนแปลงภายในตน 2. จัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษามีคุณลักษณะองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	เพื่อให้นักศึกษามีคุณลักษณะตามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม
4. สารสำคัญ คือ องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 4 องค์ประกอบ	ความฉลาดทางจริยธรรม หมายถึง การรับรู้และเข้าใจ การรู้จักรับผิดชอบชั่วดีสามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ผิดออกจากกันได้ รวมทั้งสามารถเลือกประพฤติตนให้สอดคล้องกับความถูกต้องด้วยความตั้งใจและเจตนาที่ดีงามในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้ 1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) เป็นคุณลักษณะที่เอาใจใส่ รอบคอบ มีความเพียรพยายามต่อหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ 2. ความเมตตา กรุณา (Compassion) เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความห่วงใย เต็มใจ ชื่นชมยินดี 3. การให้อภัย (Forgiveness) เป็นคุณลักษณะที่ยอมรับพฤติกรรม ความเชื่อของผู้อื่นได้แม้จะไม่เห็นด้วยและสามารถปล่อยวาง ไม่ถือสา และให้อภัยในความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นได้ 4. ความเคารพนับถือ (Respect) เป็นคุณลักษณะที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน แสดงออกด้วยความสุภาพด้วยใจที่เปิดกว้าง

ตาราง 23 (ต่อ)

องค์ประกอบ ของรูปแบบ	สาระสำคัญขององค์ประกอบ
5. กิจกรรม	เนื้อหาสาระของรูปแบบ กำหนดเป็นแผนกิจกรรม จำนวน 4 แผน ดังนี้ 1. กิจกรรมที่ 1 รู้ใจ บอกความหมาย 2. กิจกรรมที่ 2 เข้าใจ ครูผู้สอนด้วยหัวใจ 3. กิจกรรมที่ 3 ภูมิใจ ลูกคนกวาดขยะ 4. กิจกรรมที่ 4 ปลื้มใจ อาจารย์ใหญ่
6. ขั้นตอนการจัด กิจกรรม	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนการรับรู้ค่านิยม จัด ประสบการณ์หรือใช้ประสบการณ์เดิม หรือประเด็นปัญหา วิเคราะห์ ตนเอง คิดทบทวน พิจารณาใคร่ครวญในประสบการณ์นั้นๆ ด้วย ผ่าน การสนทนาระหว่างนักศึกษาและผู้สอน นักศึกษาด้วยตนเอง ผ่านการ ชมวิดีโอทัศน์ และการทำใบงานกิจกรรม ขั้นที่ 2 การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ นักศึกษาได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษของความฉลาดทาง จริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น ผ่านสนทนา และการทำใบ งานกิจกรรม ขั้นที่ 3 สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม และ กระตุ้นให้นักศึกษาได้ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความฉลาดทางจริยธรรม ผ่านการสนทนา การทำใบงานกิจกรรม และการสังเกตพฤติกรรม
7. การประเมินผลของ รูปแบบ	การประเมินผลของรูปแบบ 1. ประเมินคะแนนความฉลาดทางจริยธรรม 2. ประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบ

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมที่สร้างขึ้น

ผู้วิจัยได้นำโครงร่างรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่สร้างขึ้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการอุดมศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการวัดและการประเมินผล และผู้สอนรายวิชา วิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวม 5 คน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

ความเป็นไปได้ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบ จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence) ผลการตรวจสอบดังแสดงไว้ในตาราง 24

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการประเมินความเหมาะสมของ รูปแบบของผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้	4.400	0.894	มาก
2. รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีความสะดวกในการนำไปใช้	4.400	0.548	มาก
3. รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีความชัดเจน	4.000	0.707	มาก
4. รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้ สามารถพัฒนาส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความฉลาดทางจริยธรรม	4.000	0.707	มาก
5. องค์ประกอบของแผนกิจกรรมมีความสอดคล้องกัน	4.600	0.548	มากที่สุด
6. มโนทัศน์ของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีความชัดเจน	4.200	0.837	มาก
7. ผลลัพธ์กิจกรรมสามารถประเมินได้	4.000	0.707	มาก
8. กิจกรรมเป็นลำดับชัดเจน	4.400	0.548	มาก
9. กิจกรรมน่าสนใจ	4.600	0.548	มากที่สุด
10. กิจกรรมสอดคล้องกับนักศึกษา	4.600	0.894	มากที่สุด
11. กิจกรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้	4.800	0.447	มากที่สุด
12. สื่อกิจกรรมความเหมาะสม สอดคล้องกับนักศึกษา	4.200	0.837	มาก

จากตาราง 24 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ในแต่ละข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 4.00–4.80 ซึ่งอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด แสดงว่ารูปแบบมีความเหมาะสม โดยในข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเพื่อนำไปปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตาราง 25 ค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ค่าดัชนีความสอดคล้อง
	1	2	3	4	5	
ความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของรูปแบบกับหลักการของรูปแบบ	1	1	0	1	1	0.8
ความสอดคล้องระหว่างหลักการของรูปแบบกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ	1	1	1	0	1	0.8
ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของรูปแบบกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระยะเวลา เนื้อหา สื่อและการประเมินผล						
กิจกรรมที่ 1	1	0	0	1	1	0.6
กิจกรรมที่ 2	1	1	0	1	1	0.8
กิจกรรมที่ 3	1	1	1	1	1	1
กิจกรรมที่ 4	1	1	1	1	1	1

จากตาราง 25 ค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบในแต่ละข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 0.50 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระยะเวลา เนื้อหา สื่อ และการประเมินผลในทุกกิจกรรมมีความสอดคล้องกัน

2.1 การทดลองนำรูปแบบกิจกรรมไปใช้

เป็นการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ไปทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ศึกษาปัญหาอุปสรรคระหว่างดำเนินการเพื่อปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยนำไปทดลองกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะกายภาพบำบัด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จำนวน 34 คน ซึ่งมีลักษณะ

ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการทดลองเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ศึกษารายวิชาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปโดยเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ 2 กิจกรรม มาทดลองใช้ เพื่อปรับปรุงรูปแบบก่อนนำไปใช้จริง หลังจากทดลองทำกิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบ โดยนักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ สรุปผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบ

ตาราง 26 ความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

ประเด็น การประเมิน	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
1. ประโยชน์ของ รูปแบบกิจกรรม การศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองที่ส่งเสริม ความฉลาดทาง จริยธรรมของ นักศึกษาระดับ ปริญญาตรี	- มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ เนื่องจาก - สามารถใช้พัฒนาร่วมกับการเรียนเนื้อหาวิชาการได้ โดยไม่จำเป็นต้องแยกการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมออกมาเป็นรายวิชา - ไม่ได้เพิ่มภาระงานในรายวิชามากขึ้น - สามารถใช้เวลาศึกษาด้วยตนเองทำให้มีความสบายใจ ไม่รู้สึกเบื่อ - เป็นการย้ำเตือนคุณลักษณะสำคัญของความฉลาดทางจริยธรรม เช่น การให้อภัย ให้นักศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติเมื่อทำงานกับกลุ่มกับเพื่อนๆ ได้ - มีประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง ได้ข้อคิดที่นำไปปรับใช้ในชีวิต ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมต่างๆ มากขึ้น
2. กระบวนการกิจกรรม	- การชี้แจงให้นักศึกษาทราบถึงการเป็นกลุ่มตัวอย่างของรูปแบบ เป็นการสร้างเข้าใจในหลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ผู้สอนสามารถอธิบายให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ควรกระชับมากกว่านี้ และควรใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาจากเรื่องจริง เพื่อให้นักศึกษาเกิดความสนใจที่จะปฏิบัติตาม และติดตามที่จะเรียนตามรูปแบบนี้มากขึ้น เพราะนักศึกษาจะได้การชี้แจงการทำกิจกรรมแต่ละครั้งในชั่วโมงเรียน แล้วนักศึกษาจะต้องนำไปงานกิจกรรมไปทำในชั่วโมงศึกษาด้วยตนเอง - สาระสำคัญของการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะของคุณธรรม ที่นักศึกษาสามารถเจอได้หลายคุณลักษณะในกิจกรรม นักศึกษาจึงต้องใช้เวลาในการวิเคราะห์จากวิดิทัศน์ การวิเคราะห์ คิดทบทวนกับตนเอง - การศึกษาทดลองใช้รูปแบบ สามารถส่งเสริมคุณลักษณะได้หลายคุณลักษณะ แต่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาทดลอง

ประเด็น การประเมิน	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
	4. ใบงานกิจกรรม ควรมีปรับข้อคำถามให้ชัดเจนมากขึ้น สามารถเข้าใจข้อคำถามได้ง่ายขึ้น 5. สื่อในการจัดการเรียนรู้ ใช้สื่อวีดิทัศน์ ควรมีเรื่องราวที่หลากหลายและกระตุ้นความสนใจ 6. การจัดการเรียนรู้ มีการมอบหมายให้ทำงานเดี่ยว และงานกลุ่ม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและผู้สอน

ผลจากการทดลองนำรูปแบบไปใช้ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบเนื่องจากเห็นว่า มีประโยชน์สามารถส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมควบคู่ไปกับการเรียนในรายวิชา โดยไม่มีผลกระทบกับเนื้อหาวิชา และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง มีเวลาทบทวนตัวเองนำข้อคิดที่ได้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เกิดการตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรมด้านอื่น เพิ่มมากขึ้น มีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงเพิ่มจำนวนชั่วโมงศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของให้มากขึ้นเป็น 2 ชั่วโมง สื่อวีดิทัศน์ที่ใช้ควรมีเรื่องราวที่หลากหลายที่สะท้อนชีวิตจริง และปรับข้อคำถามในใบกิจกรรมให้ชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการทดลองนี้ไปปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้จริง

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

การใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 ข้อมูลพื้นฐาน

จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต หมวดวิทยาศาสตร์ทั่วไป ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 46 คน จำแนกเป็นนักศึกษาเพศหญิงจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 89.13 นักศึกษาเพศชายจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.87

3.2 ผลการวิเคราะห์

3.2.1 ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน

จากการทำแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม ผลการสอบวัดคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา จำนวน 46 คน ดังตาราง 27

ตาราง 27 คะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษากลุ่มทดลอง (N=46)

กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนแบบทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม					
	$\bar{X}$	SD	MIN	MAX	Sk	Ku
กลุ่มทดลอง (N = 46)						
- ก่อนใช้รูปแบบ (Pretest)	3.55	0.30	2.86	4.23	0.16	0.45
- หลังใช้รูปแบบ (Posttest)	3.75	0.23	2.95	4.14	-1.02	2.42
- ระยะเวลาติดตามผล (Repeated)	3.90	0.25	3.18	4.50	-0.06	1.34

จากตาราง 27 พบว่า ผลการสอบวัดคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาจากคะแนนเต็ม 55 คะแนน ก่อนการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม นักศึกษามีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมอยู่ระหว่าง 2.86–4.23 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30 คะแนนหลังการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม มีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมอยู่ระหว่าง 2.95–4.14 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23 และคะแนนระยะติดตามผลหลังการใช้กิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม มีคะแนนอยู่ระหว่าง 3.18 - 4.50 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25 แสดงให้เห็นว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นหลังการใช้รูปแบบกิจกรรมและในระยะติดตาม 3 สัปดาห์ ระดับคะแนนเฉลี่ยมีค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ($\bar{X}$ ก่อน = 3.55, $\bar{X}$ หลัง = 3.75, $\bar{X}$ ระยะติดตาม = 3.90) ดังภาพประกอบ 12 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Skewness) ของข้อมูล พบว่า ข้อมูลส่วนใหญ่มีลักษณะเบ้ซ้าย ($Sk < 0$) แสดงว่านักศึกษาในกลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมส่วนมากไปทางคะแนนมาก และหลังจากที่นักศึกษาได้ใช้รูปแบบกิจกรรมแล้วมีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมสูงขึ้น และเมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Kurtosis) ของข้อมูลพบว่าข้อมูลส่วนใหญ่มีลักษณะโด่ง ($Ku > 0$) กว่าปกติ คือข้อมูลหลังจากที่นักศึกษาได้ใช้รูปแบบกิจกรรมแล้วมีการแจกแจงที่โด่งกว่าโค้งปกติของข้อมูลที่มีการกระจายน้อย แสดงว่าคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาในกลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมการกระจายของข้อมูลไม่ต่างกัน

3.2.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา 3 ช่วงเวลา ตั้งแต่ก่อนการใช้รูปแบบ หลังการใช้รูปแบบและระยะติดตาม 3 สัปดาห์ ด้วยสถิติทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure One-Way ANOVA)

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวัดซ้ำ

การทดสอบข้อตกลงในเรื่องของ Compound Symmetry เพื่อการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ได้ค่าสถิติ Mauchy's W เท่ากับ 0.826 ค่าสถิติไคสแควร์เท่ากับ 8.436 ค่า df เท่ากับ 2 ค่า p เท่ากับ .015 แสดงว่าการทดสอบข้อตกลงในเรื่องของ Compound Symmetry พบว่า ความแปรปรวนมีลักษณะไม่เป็น Compound Symmetry ดังนั้นในการอ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ปรับแก้ Degree of freedom ในตารางแสดงผล Univariate ด้วยวิธีการปรับแก้วิธี Greenhouse-Geisser อ่านค่าสถิติในตาราง Tests of Within-Subjects Effects พบค่านัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าคะแนนสอบความฉลาดทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวัดมีข้อมูลอย่างน้อย 1 คู่ ที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน ดังตาราง 28

ตาราง 28 การวิเคราะห์ Tests of Within-Subjects Effects

	Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Time	Sphericity Assumed	2.783	2	1.392	55.091	.000
	Greenhouse-Geisser	2.783	1.703	1.634	55.091	.000
	Huynh-Feldt	2.783	1.763	1.579	55.091	.000
	Lower-bound	2.783	1.000	2.783	55.091	.000
Error (Time)	Sphericity Assumed	2.273	90	0.025		
	Greenhouse-Geisser	2.273	76.631	0.030		
	Huynh-Feldt	2.273	79.336	0.029		
	Lower-bound	2.273	45.000	0.051		

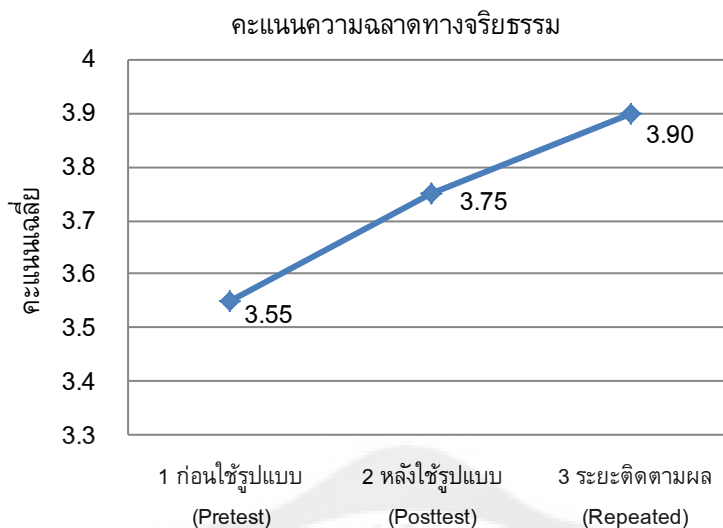
จากตาราง 28 ผลการวิเคราะห์พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่วางเทียบรายคู่ (Pairwise comparison) เพื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยที่แต่ละคู่เพื่อเปรียบเทียบร่วมกันว่าค่าคะแนนเฉลี่ยแต่ละคู่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

จากตาราง 29 ผลการวิเคราะห์รายคู่พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากแบบทดสอบความฉลาดทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ ได้แก่ ช่วงก่อนกับช่วงหลังการใช้รูปแบบ มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean Difference) มากที่สุดเท่ากับ 0.195 และช่วงหลัง

กับระยะติดตามการใช้รูปแบบ มีค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean Difference) เท่ากับ 0.152 ดังตาราง 30 แสดงว่า นักศึกษาจำนวน 46 คน มีมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบเท่ากับ 3.55 คะแนนหลังการใช้รูปแบบมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 และคะแนนระยะติดตามผลเมื่อผ่านไป 3 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ($\bar{X}$ ก่อน = 3.55 , $\bar{X}$ หลัง = 3.75, $\bar{X}$ ระยะติดตาม = 3.90) เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบสถิติทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาทุกกลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่า $p = .000$ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ที่นั้นสามารถพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมให้แก่นักศึกษาได้ ในระยะติดตามผลหลังจากการจัดกิจกรรมผ่านไป 3 สัปดาห์ แล้ว พบว่านักศึกษายังคงมีความฉลาดทางจริยธรรมที่เพิ่มสูงขึ้น จากผลการเปรียบเทียบรายคู่ของคะแนนก่อนได้รับรูปแบบและคะแนนระยะติดตามนั้น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่า $p = .000$ สรุปได้ว่า ช่วงระยะเวลาติดตามผล 3 สัปดาห์นั้น นักศึกษายังคงมีความฉลาดทางจริยธรรมอยู่

ตาราง 29 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Pairwise comparison)

(I) Time	(J) Time	Mean		Sig.	95% Confidence Interval for	
		Difference (I-J)	Std.Error		Difference	
					Lower Bound	Upper Bound
ก่อน	หลัง	-.195*	.036	.000	-.268	-.123
	ติดตาม	-.347*	.037	.000	-.421	-.273
หลัง	ก่อน	.195*	.036	.000	.123	.268
	ติดตาม	-.152*	.025	.000	-.203	-.101
ติดตาม	ก่อน	.347*	.037	.000	.273	.421
	หลัง	.152*	.025	.000	-.101	.203

ภาพประกอบ 12 แผนภูมิแสดงคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่าง

3.2.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

ภายหลังการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา จำนวน 46 คน โดยนำผลการประเมินมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อแปลความหมายของระดับคะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 โดยเฉพาะการจัดการกิจกรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 สำหรับกระบวนการกิจกรรม นักศึกษามีความพึงพอใจระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 โดยเฉพาะด้านที่มอาจารย์ผู้สอน นักศึกษามีความพึงพอใจระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 และด้านสื่อการเรียนรู้ นักศึกษามีความพึงพอใจระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ระดับภาพรวม พบว่า อยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ดังตาราง 30

ตาราง 30 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริม
ความฉลาดทางจริยธรรม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ประโยชน์ของการจัดกิจกรรม			
1.1 มีประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองด้าน จริยธรรม	4.30	0.55	มาก
1.2 สนับสนุนให้เกิดความฉลาดทางจริยธรรม	4.19	0.58	มาก
1.3 สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.41	0.58	มาก
1.4 สามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชาที่เรียนได้	3.93	0.68	มาก
รวม	4.21	0.59	มาก
2. กระบวนการจัดการจัดกิจกรรม			
2.1 การปฐมนิเทศชี้แจงหลักการและ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	3.93	0.74	มาก
2.2 เอกสารประกอบการเรียนรู้ เช่น ใบงาน	3.97	0.64	มาก
2.3 สื่อการเรียนรู้ (วีดิทัศน์ โสตทัศนูปกรณ์ อุปกรณ์อื่นๆ)	4.28	0.68	มาก
2.4 งานที่มอบหมาย	3.84	0.67	มาก
2.5 การใช้ชั่วโมงศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	3.69	0.69	มาก
2.6 วิธีการประเมินผล	4.02	0.74	มาก
2.7 ทีมอาจารย์ผู้สอน	4.43	0.58	มาก
2.8 ช่องทางที่ใช้ติดต่อกับนักศึกษา (ไลน์กลุ่ม)	4.26	0.64	มาก
2.9 แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม	4.23	0.67	มาก
รวม	4.07	0.67	มาก
รวมทั้งหมด	4.10	0.65	มาก

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สนทนากับนักศึกษา และเปิดให้นักศึกษาได้เขียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง มีดังต่อไปนี้

- ด้านประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม ดังนี้

“การพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมควบคู่ไปกับการเรียนรายวิชา ด้วยการให้ชั่วโมงศึกษาด้วยตนเอง ให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต และปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี เป็นแรงผลักดันให้ตนเองได้มีกำลังใจที่จะทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด และนำไปปรับใช้เมื่อประกอบอาชีพในอนาคตได้ โดยเฉพาะเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม”

นักศึกษา หมายเลข 1

“การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วยการสอดแทรกกิจกรรมเข้ากับวิชาเรียน เหมือนกับช่วยทบทวนคุณธรรมบางอย่างที่เราลืมไป มองข้ามไป เช่น ความเมตตา ปราบปรามดีต่อเพื่อน ทำงานกลุ่มร่วมกันกับเพื่อน มีเพื่อนที่ไม่ค่อยช่วยทำงาน ตัวเองรู้สึกไม่พอใจเพื่อน แล้วก็ไม่ใช่ใจว่าทำไมเพื่อนคนอื่น ๆ ยังอยากได้เพื่อนคนนี้มาเข้ากลุ่ม พอตัวเองได้ลองเปิดใจรับฟังความคิดเห็น จากเพื่อน ๆ แล้วก็รู้สึกดีขึ้น ไม่อคติกับเพื่อนคนนั้นอีก”

นักศึกษา หมายเลข 2

“ทำให้หนูได้คิดว่า ในการดำเนินชีวิตประจำวันแต่ละวันนั้น ก็มีเรื่องดีๆ ที่เกิดขึ้นได้ หนูมีความอดทนที่จะไม่โมโหและให้อภัยน้องชายที่หิบบของหนูไปโดยไม่บอก”

นักศึกษาหมายเลข 3

“ทำให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มากขึ้น ไม่มาสาย และช่วยเหลืองานพ่อแม่ ตลอด อยากแบ่งเบาราชการของพ่อแม่ ยิ่งตอนดูคลิปเรื่องลูกคนกวาดขยะทำให้หนูคิดถึงพ่อแม่ ที่ยอมลำบากส่งหนูเรียน ทำให้หนูมีกำลังใจตั้งใจเรียนให้ดีที่สุด จะได้ประกอบอาชีพ”

นักศึกษาหมายเลข 4

- ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม ดังนี้

“ส่วนตัวหนูชอบการเรียนรู้แบบศึกษาด้วยตนเอง อยากดูคลิป ตอนไหนก็ได้ ดูซ้ำได้ มีเวลาให้คิดนานขึ้น ไม่กดดัน แบบที่ต้องรีบๆ ทำให้เสร็จส่งภายในชั่วโมง”

นักศึกษา หมายเลข 5

“เรียนแบบนี้ดีค่ะ ไม่จำเป็นต้องแยกคุณธรรม จริยธรรมออกมารายวิชาต่างหาก ถ้าหลายวิชาใช้การแทรกคุณธรรมแบบนี้ก็ดี ทำให้รู้ว่านอกจากต้องรับผิดชอบต่อตัวเองแล้ว ต่อไปแล้วเวลาทำงานต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในวิชาชีพด้วย หนูชอบคลิปอาจารย์ใหญ่ค่ะ ที่ครูมีความรับผิดชอบในการสอนแล้วยังห่วงใยใส่ใจ ช่วยเหลือลูกศิษย์ ยิ่งตัวหนูได้เรียนกับ อาจารย์ใหญ่ด้วยยิ่งรู้สึกภูมิใจที่การเสียสละของอาจารย์ใหญ่ให้ความรู้แก่หนู ต่อไปเมื่อหนู เรียนจบจะเป็นนักกายภาพบำบัดที่ดีทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นบ้าง”

นักศึกษา หมายเลข 6

“รู้สึกชอบค่ะ เรียนแบบศึกษาด้วยตนเอง ไม่เครียด สบายๆ แต่สามารถนำคุณธรรมที่ได้ไปใช้กับชีวิตประจำวันได้จริง”

นักศึกษา หมายเลข 7

“การดูสื่อวีดิทัศน์ทำให้เห็นความหลากหลาย เห็นเหตุการณ์ตัวอย่าง สะท้อนปัญหาสังคม สร้างความตระหนัก”

นักศึกษา หมายเลข 8

“คนเราสามารถจำภาพได้ดี การชมวีดิทัศน์ทำให้เกิดความประทับใจและจดจำสิ่งดีๆ ได้ เช่น ความมีเมตตาของคุณครู การเสียสละเวลา ทำให้อยากปฏิบัติตาม”

นักศึกษา หมายเลข 9

- ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบกิจกรรม ของผู้สอน

“รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมนั้นสามารถใช้ร่วมกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาได้ ช่วยเสริมการเรียนรู้การสอนเชิงวิชาการตามปกติ สามารถส่งเสริมและปลูกฝังให้นักศึกษามีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมได้ ตัวอย่างพฤติกรรมนักศึกษาที่สังเกตได้ เช่น นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น ทั้งเรื่องการส่งงานให้ทันเวลา เข้าใจหน้าที่ของตนเองมากขึ้น สามารถทำงานกลุ่มกับเพื่อนได้อย่างรู้หน้าที่ของตน จัดสรรเวลาการทำงานกลุ่มได้มากขึ้นจากการใช้ชั่วโมงศึกษาด้วยตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อน เข้าใจเหตุผลของเพื่อนมากขึ้น ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างของเพื่อนได้ ไม่โกรธเพื่อนที่มีความเห็นต่าง สามารถให้อภัยในความผิดพลาดที่เพื่อนทำได้”

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดยใช้ รูปแบบกิจกรรม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีกระบวนการวิจัย สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลางระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่มสาขาวิชา
3. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน
4. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินการงานวิจัย

การดำเนินงานวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม และเพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลางระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

เพื่อกำหนดองค์ประกอบ นิยามองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรม ด้วย การศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรม และคุณธรรม จริยธรรม นำมาสร้างเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมจำนวน 42 ข้อ ทำการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและด้วยวิธีการทางสถิติแล้ว ทำการการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 980 คนจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง พบว่าความฉลาดทางจริยธรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ จึงทำการยืนยันด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม จำนวน 20 ข้อ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 540 คนจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง และ ศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง ระหว่างชั้นปี จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - ชั้นปีที่ 4 ชั้นปีละ 135 คน รวมทั้งสิ้น 540 คน และศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง ระหว่างกลุ่มสาขาวิชา จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา โดยแบ่งเป็นกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 180 คน กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 180 คน และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 180 คน รวมทั้งสิ้น 540 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

เป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แนวคิดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้คุณธรรม จริยธรรม และองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เชื่อมโยงสู่การจัดกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา ผลของการศึกษานำมาเป็นแนวคิดและพัฒนานำรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ตรวจสอบความเหมาะสมโดยขอความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้รูปแบบกิจกรรม และแผนกิจกรรมที่เหมาะสม จึงพัฒนาเครื่องมือแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ และวิธีการทางสถิติ จากนั้นนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

เป็นการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ระยะเวลาดำเนินการเริ่มตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม – 28 เมษายน 2560 รวมระยะเวลา 15 สัปดาห์ จำนวน 46 คน โดยใช้แบบการทดลองแบบ One Group Time Series Design จากนั้นศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ด้วยวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาทั้ง 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ก่อนการใช้รูปแบบหลังการใช้รูปแบบ และระยะติดตาม 3 สัปดาห์ ด้วยสถิติทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure One-Way ANOVA) และประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อ

รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์นำไปปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความฉลาดทางจริยธรรม พบว่าองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.438-0.612 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 2 ด้านความมีเมตตา (Compassion) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.536-0.712 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการให้อภัย (Forgiveness) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.325-0.542 องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเคารพ (Respect)) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.437-0.604 มีค่าพิสัยของไอเกนอยู่ระหว่าง 2.640-3.585 และมีค่าแปรปรวนสะสมร้อยละ 29.379 สามารถแยกแต่ละองค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมได้ เท่ากับ ร้อยละ 8.536 ร้อยละ 16.051 ร้อยละ 23.092 และ ร้อยละ 29.379 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคramerความฉลาดทางจริยธรรมเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 170.525 ที่องศาอิสระ(df) เท่ากับ 145 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ .072 สัดส่วน (χ^2) / df มีค่าเท่ากับ 1.176 เมื่อพิจารณาเกณฑ์ความสอดคล้อง ค่าไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือสัดส่วน (χ^2) / df มีค่าไม่เกิน 2.00 จึงผ่านเกณฑ์การพิจารณา ดัชนีความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.969 ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ต้องมากกว่า 0.95 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.956 ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ต้องมากกว่า 0.95 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ 0.0298 ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ต้องน้อยกว่า 0.05 และดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.018 ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ต้องน้อยกว่า 0.05 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์มาก (สุภมาส อังสุโชติ. 2554: 127) แสดงว่าโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่าโมเดลที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายความฉลาดทางจริยธรรมได้ว่า มี 4 องค์ประกอบประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรับผิดชอบองค์ประกอบที่ 2 ด้านความมีเมตตา กรุณา องค์ประกอบที่ 3 ด้านการให้อภัย องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเคารพนับถือ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาภาคกลาง ระหว่างชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชา

2.1 ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปี

พบว่า โมเดลที่ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขบังคับ (Form) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าChi-square (χ^2) = 684.400, df = 580, χ^2/df = 1.180, p = .000, CFI = 0.983, NFI = 0.0919, RFI = 0.897, RMSEA = 0.037 จากข้อมูลจะเห็นว่า ค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าน้อยกว่า 2 ค่า CFI, NFI, RFI มีค่าเข้าใกล้ 1 และค่า RMSEA เข้าใกล้ 0 โดยทุกค่าให้ผลสอดคล้องกัน แสดงว่าโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปี มีความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล

เมื่อกำหนดเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรแฝงภายใน (LY) มีค่าเท่ากับระหว่างชั้นปี พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีค่า Chi-square (χ^2) = 723.816, df = 628, χ^2/df = 1.153, p = .000, CFI = 0.984, NFI = 0.915, RFI = 0.897, RMSEA = 0.037 และจากการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลตามสมมติฐานที่ 2 และที่ 1 ($\Delta\chi^2_{2-1} = 39.416$, $\Delta df_{2-1} = 4$, ค่าวิกฤต = 58.107) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมมีค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรแฝงภายใน (LY) ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างชั้นปี

เมื่อกำหนดเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรแฝงภายในบนตัวแปรแฝงภายนอก (GA) มีค่าเท่ากับระหว่างชั้นปี พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าChi-square (χ^2) = 728.537, df = 640, χ^2/df = 1.138, p = .000, CFI = 0.984, NFI = 0.914, RFI = 0.898, RMSEA = 0.032 และจากการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลตามสมมติฐานที่ 3 และที่ 2 ($\Delta\chi^2_{3-2} = 4.541$, $\Delta df_{3-2} = 12$, ค่าวิกฤต = 21.026) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมมีค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรแฝงภายในบนตัวแปรแฝงภายนอก (GA) และไม่แปรเปลี่ยนระหว่างชั้นปี

เมื่อกำหนดเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรสังเกตได้ (TE) มีค่าเท่ากับระหว่างชั้นปี พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าค่าChi-square (χ^2) = 980.03, df = 763, χ^2/df = 1.284, p = .000, CFI = 0.968, NFI = 0.885, RFI = 0.886, RMSEA = 0.046 และจากการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลตามสมมติฐานที่ 4 และที่ 3 ($\Delta\chi^2_{4-3} = 251.673$, $\Delta df_{4-3} = 123$, ค่าวิกฤต = 148.997) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างชั้นปีมีค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปร

สังเกตได้ (TE) และแปรเปลี่ยนระหว่างชั้นปี ดังนั้นจึงยุติการทดสอบสมมติฐานความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์อื่นๆ ต่อไป

2.2 ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

พบว่า โมเดลที่ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขบังคับ (Form) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โมเดล (Form) มีค่าChi-square (χ^2) = 585.839, df = 435, χ^2/df = 1.347, p = .000, CFI = 0.980, NFI = 0.932, RFI = 0.911, RMSEA = 0.044 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า ค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าน้อยกว่า 2 ค่า CFI, NFI, RFI มีค่าเข้าใกล้ 1 และค่า RMSEA เข้าใกล้ 0 โดยทุกค่าให้ผลสอดคล้องกัน แสดงว่าโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างกลุ่มสาขาวิชา มีความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล

เมื่อกำหนดเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรแฝงภายใน (LY) มีค่าเท่ากับระหว่างกลุ่มสาขาวิชา พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าChi-square (χ^2) = 614.812, df = 467, χ^2/df = 1.317, p = .000, CFI = 0.979, NFI = 0.928, RFI = 0.912, RMSEA = 0.042 และจากการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลตามสมมติฐานที่ 2 และที่ 1 ($\Delta\chi^2_{2-1} = 28.973$, $\Delta df_{2-1} = 32$, ค่าวิกฤต = 46.174) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมมีค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรสังเกตได้บนตัวแปรแฝงภายใน (LY) ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

เมื่อกำหนดเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรแฝงภายในบนตัวแปรแฝงภายนอก (GA) มีค่าเท่ากับระหว่างกลุ่มสาขาวิชา พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าChi-square (χ^2) = 627.783, df = 475, χ^2/df = 1.322, p = .000, CFI = 0.978, NFI = 0.926, RFI = 0.912, RMSEA = 0.042 และจากการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลตามสมมติฐานที่ 3 และที่ 2 ($\Delta\chi^2_{3-2} = 12.971$, $\Delta df_{3-2} = 8$, ค่าวิกฤต = 15.507) พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมมีค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรแฝงภายในบนตัวแปรแฝงภายนอก (GA) และไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

เมื่อกำหนดเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรสังเกตได้ (TE) มีค่าเท่ากับระหว่างกลุ่มสาขาวิชา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าChi-square (χ^2) = 819.274, df = 557, χ^2/df = 1.470, p = .000, CFI = 0.963, NFI = 0.903, RFI = 0.900, RMSEA = 0.051 และจากการทดสอบความแตกต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างโมเดลตามสมมติฐานที่ 4 และที่ 3 ($\Delta\chi^2_{4-3} = 191.491$, $\Delta df_{4-3} = 82$, ค่าวิกฤต = 104.132) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมระหว่างกลุ่มสาขาวิชา มีค่าพารามิเตอร์ในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของความคลาดเคลื่อน

ในการวัดตัวแปรสังเกตได้ (TE) และแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มสาขาวิชา ดังนั้นจึงยุติการทดสอบสมมติฐานความไม่แปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์อื่นๆ ต่อไป

สรุปผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับอุดมศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่มสาขาวิชา พบว่าโมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับอุดมศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ระหว่างชั้นปี มีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

2. ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

2.1 รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้จากศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรม แนวคิดของการจัดการเรียนการสอน กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม และองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) 2. ความเมตตา กรุณา (Compassion) 3. การให้อภัย (Forgiveness) 4. ความเคารพนับถือ (Respect) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้องค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรม 5 องค์ประกอบคือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ / จุดมุ่งหมายของรูปแบบ สารและกิจกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และการประเมินผลของรูปแบบ

2.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนการรับรู้ค่านิยม จัดประสบการณ์หรือใช้ประสบการณ์เดิม หรือประเด็นปัญหา วิเคราะห์ตนเอง คิดทบทวน พิจารณาใคร่ครวญในประสบการณ์นั้นๆ ด้วย ผ่านการสนทนาระหว่างนักศึกษาและผู้สอน นักศึกษาด้วยตนเอง ผ่านการชมวิดิทัศน์ และใบงานกิจกรรม

ขั้นที่ 2 การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น ผ่านสนทนา และใบงานกิจกรรม

ขั้นที่ 3 สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้นักศึกษาได้ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความฉลาดทางจริยธรรม ผ่านการสนทนา และใบงานกิจกรรม

3. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

เป็นการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จำนวน 46 คนที่ลงทะเบียนเรียนนิเทศศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ผลดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา 3 ช่วงเวลา ก่อนการใช้รูปแบบ หลังการใช้รูปแบบและระยะติดตาม 3 สัปดาห์ ด้วยสถิติทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure One-Way ANOVA)

ผลการวิเคราะห์รายคู่พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากแบบทดสอบความฉลาดทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ ได้แก่ ช่วงก่อนกับช่วงหลังการใช้รูปแบบ มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean Difference) มากที่สุดเท่ากับ 0.195 และช่วงหลังกับระยะติดตามการใช้รูปแบบ มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean Difference) เท่ากับ 0.152 แสดงว่า นักศึกษาจำนวน 46 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบเท่ากับ 3.55 คะแนนหลังการใช้รูปแบบมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 และคะแนนระยะติดตามผลเมื่อผ่านไป 3 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ($\bar{X}$ ก่อน = 3.55, $\bar{X}$ หลัง = 3.75, $\bar{X}$ ระยะติดตาม = 3.90) เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบสถิติทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่า $p = .000$ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม นั้นสามารถพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมให้แก่นักศึกษาได้ ในระยะติดตามผลหลังจากการจัดกิจกรรมผ่านไป 3 สัปดาห์ แล้ว พบว่านักศึกษายังคงมีความฉลาดทางจริยธรรมที่เพิ่มสูงขึ้น จากผลการเปรียบเทียบรายคู่ของคะแนนก่อนได้รับรูปแบบและคะแนนระยะติดตาม นั้น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่า $p = .000$ สรุปได้ว่าช่วงระยะเวลาติดตามผล 3 สัปดาห์นั้น นักศึกษายังคงมีความฉลาดทางจริยธรรมอยู่

3.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของกลุ่มทดลอง พบว่า นักศึกษาพึงพอใจด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 โดยเฉพาะการจัดการกิจกรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 สำหรับกระบวนการกิจกรรม พบว่า นักศึกษามีพึงพอใจด้านที่อาจารย์ผู้สอน ระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และมีความพึงพอใจด้านสื่อการเรียนรู้ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในระดับภาพรวมอยู่ระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง ด้วยการวิเคราะห์เชิงสำรวจของความฉลาดทางจริยธรรม พบว่า ความฉลาดทางจริยธรรม มี 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) องค์ประกอบที่ 2 ด้านความมีเมตตา (Compassion) องค์ประกอบที่ 3 ด้านการให้อภัย (Forgiveness) องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเคารพ (Respect)) และทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของความฉลาดทางจริยธรรม พบว่าค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 170.525 ที่องศาอิสระ(df) เท่ากับ 145 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ 0.07247 พบว่าค่าไคสแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.969 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.956 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง รวมถึงการพิจารณาดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ 0.0298 และดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.0181 ซึ่งมีค่าที่ต่ำมากเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (พูลพงศ์ สุขสว่าง. 2556: 15-16) แสดงว่า โมเดลองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมมี 4 องค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ ด้านความรับผิดชอบ เท่ากับ 0.902 ทั้งนี้เพราะมีการกำหนดให้ ความรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งของทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education) จึงทำให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนตนเองให้มีคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมและบทบาทในการประกอบอาชีพมากขึ้นสอดคล้องกับที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541) ปราณี วิรุทธวนิชย์ (2542) และสายฤดี วรกิจโกคาทร และคณะ (2554) ที่กล่าวว่าความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยงให้เกิดแรงผลักดันสำนึกในหน้าที่ของตนที่ต้องกระทำให้เต็มที่ เต็มความสามารถ เพื่อให้สำเร็จลุล่วงเช่นเดียวกับแนวคิดของ Lennick และ Kiel (2005) ที่กล่าวว่าความรับผิดชอบเป็นองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ของบุคคลมีหน้าที่รับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง ทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจให้เกิดด้วยความเต็มใจ และนักศึกษาจัดอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย เป็นวัยที่มีการปรับเปลี่ยนเพื่อเตรียมเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ รวมทั้งการเรียนในสถาบันอุดมศึกษา มีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนจากเดิมในระดับมัธยมศึกษาที่มีอาจารย์คอยดูแลแนะนำใกล้ชิด มาเป็นการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาที่ต้องทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น และการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ ของสถาบันและการแบ่งเวลาในการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ของสถาบันที่ช่วยสร้างความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบการตัดสินใจต่างๆ องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักรองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบด้านการให้อภัย

(Forgiveness) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.838 สอดคล้องกับแนวคิดของ Lennick และ Kiel (2005) Borba (2001) และ Hussain (2010) ที่กล่าวว่า การให้อภัยเป็นองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม บุคคลสามารถปล่อยวาง ไม่ถือสาในความผิดพลาดที่เกิดขึ้นทั้งของตนเองและของผู้อื่น การที่บุคคลสามารถปล่อยวาง ให้อภัยได้ ทำให้การปฏิบัติงานให้ดีขึ้น ซึ่งปราณี วิรุรวาณิชย์ (2542) กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีความเข้าใจเห็นใจผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม หากเขาทำความผิดพลาดหรือบกพร่องไปด้วยความไม่รู้ก็จงเมตตาและให้อภัย ในความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นได้ นักศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิด การพัฒนาการรู้คิดจากเชิงรูปธรรมเป็นนามธรรม มีความสามารถด้านการให้เหตุผล สามารถพิจารณาสิ่งที่ เป็นจริงเชิงนามธรรม องค์ประกอบด้านความมีเมตตา กรุณา (Compassion) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.798 ซึ่งสายฤดี วรกิจโกศาทร และคณะ (2554) พบว่า ความเมตตาเป็นคุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้บุคคลได้มีส่วนในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เกื้อกูลกันในรูปแบบต่างๆ โดยไม่เอาเปรียบผู้อื่นและผลดีของการมีความเมตตา กรุณานำมาสู่ความสุข คำนึงถึงผู้อื่นมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนรวม ไม่ทำร้ายผู้อื่น ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมของ Lennick และ Kiel (2005); Borba (2001); Hussain (2009); และปราณี วิรุรวาณิชย์ (2542) แนวคิดพรหมวิหาร 4 ขององค์กรพุทธนิจจี (Tzu Chi Buddhist Organization) (ภิกษุณีปัญธิมา พิทยรังสฤษฏ์. 2552) ที่กล่าวว่าความเมตตา กรุณา เป็นการแสดงความห่วงใย เห็นอกเห็นใจ ให้ความช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ มีความปรารถนาดี และองค์ประกอบด้านความเคารพ (Respect) มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด เท่ากับ 0.761 ทั้งนี้เพราะ สังคมไทยนิยมความสุภาพอ่อนโยน ยกย่องผู้มีอาวุโส ครูบาอาจารย์ และนักศึกษาได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวและศาสนา ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส บุพการี ครู อาจารย์ จึงมีลักษณะของความอ่อนน้อมถ่อมตน ความสุภาพ และความเคารพกับผู้อาวุโส สอดคล้องกับแนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมของ Borba (2001); Hussain (2009) และแต่ละองค์ประกอบมีค่าความเชื่อมั่นในการวัด (R^2) ตั้งแต่ 0.579 – 0.814 แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ สามารถวัดคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และแสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของความฉลาดทางจริยธรรมตามแนวคิดที่ผู้วิจัยศึกษา

จากการศึกษาพบว่าโมเดลความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง มีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบและน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่มสาขาวิชา กล่าวได้ว่าองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ระดับชั้นปีที่ 1 – ชั้นปีที่ 4 และกลุ่มสาขาวิชาทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ความรับผิดชอบ (Responsibility) 2. ความเมตตา กรุณา (Compassion) 3. การให้อภัย (Forgiveness) 4. ความเคารพนับถือ (Respect) โดยแต่ละองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักความสำคัญไม่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่ม

สาขาวิชา ซึ่งสอดคล้องตามหลักการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนที่สะท้อนถึงคุณภาพของแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่า หากการวัดหรือคะแนนจากแบบวัดฉบับที่หนึ่งมีคุณสมบัติไม่แปรเปลี่ยนเมื่อผู้ที่ถูกวัดมีคุณสมบัติที่ต้องการวัดตรงกันแม้มาจากประชากรคนละกลุ่มกันควรต้องได้รับคะแนนการวัดแบบวัดนั้นตรงกัน (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2554) แสดงว่าความแตกต่างระหว่างชั้นปี หรือความแตกต่างระหว่างกลุ่มสาขาวิชาไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างในการตอบแบบวัด ดังนั้นแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมในการวัดนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้ทุกชั้นปี ทุกกลุ่มสาขาวิชา หรืออีกนัยหนึ่งคือ องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมทั้ง 4 องค์ประกอบสามารถใช้ได้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกชั้นปี และทุกกลุ่มสาขาวิชา สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ. (2540); วรพงษ์ นกน้อย.(2546); อรพินทร์ สันติชัยอนันต์.(2549); พระมหาไพโรสณห์ โชติะ. (2554); นันทนา แซ่ลี.(2554); จินตนา ไพบูลย์ธนาพันธ์.(2559) จึงสรุปว่า โมเดลการวัดความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับอุดมศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างชั้นปี และระหว่างกลุ่มสาขาวิชา

2. รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

จากการวิจัยพบว่า รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง สามารถส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมให้แก่นักศึกษาได้อย่างมั่นใจซึ่งพิจารณาจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อรูปแบบอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.00-4.80$) เนื่องจากผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์ สาระต่างๆ เชื่อมโยงเป็นแบบแผนแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของการเรียนรู้ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ สาระสำคัญและกิจกรรมขั้นตอนการจัดกิจกรรม และการประเมินผลของรูปแบบ สอดคล้องกับการเรียนการสอนตามแนวคิดของจอยส์และเวลล์ (ประยูร บุญใช้. 2544 อ้างอิงจาก Joyce & Weil, 1986; และศิษยา แหมมณี. 2546) ที่พบว่าการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนควรเริ่มต้นจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อที่ต้องการนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบจากนั้นนำแนวคิดสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดหลักการและเป้าหมาย และองค์ประกอบอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับความสำคัญของรายละเอียดขององค์ประกอบ และต้องมีการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีจากผู้ทรงคุณวุฒิ และประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบด้วยการนำไปทดลองใช้ เพื่อปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนี้ มีการนำแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของแครทวอล บลูม และมาเซีย (Krathwohl , Bloom and Masia) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Theory) ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron Theory) และทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning Thoery) นำมาจัดเป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม มี 3 ขั้นตอน โดยใช้ชั่วโมงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนการรับรู้ค่านิยม จัดประสบการณ์หรือใช้ประสบการณ์เดิม หรือประเด็นปัญหา วิเคราะห์ตนเอง คิดทบทวน พิจารณาใคร่ครวญในประสบการณ์นั้นๆ ด้วยการชมวิทัศน์ และการทำใบงานกิจกรรม ซึ่งในขั้นตอนนี้รวมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมสอดคล้องกับ โนลส์ (Knowles. 1980); การจัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ให้นั้นควรอยู่บนพื้นฐานว่าผู้ใหญ่สามารถเป็นผู้ชี้นำตนเองโดยใช้ประสบการณ์เดิมนำไปสัมพันธ์กับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจสอดคล้องกับ เมอร์ซิโวล (Mezirow. 1991) การเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์เป็นกระบวนการที่ใช้บุคคลใช้แปลความหมายที่ใช้ในอดีต มาพัฒนาให้เกิดความหมายใหม่ นำไปสู่การปฏิบัติในอนาคต

ขั้นที่ 2 การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้เห็นคุณค่าประโยชน์ หรือเห็นโทษของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น จากที่นักศึกษาได้แบ่งปันประสบการณ์ วิเคราะห์ตนเอง ทำให้เห็นคุณค่าของการมีความฉลาดทางจริยธรรมทำให้ผู้เรียนรู้จักตนเองทั้งด้านบวกและด้านลบ ยอมรับความเป็นตัวตน สอดคล้องกับ ไทเลอร์ (Talor.1998) ที่เสนอแนวทางการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ว่าสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย มีการยอมรับความคิดเห็น มีความไว้วางใจ การให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการกระตุ้นให้มีการสะท้อนคิดอย่างใคร่ครวญหรือวิพากษ์อย่างมีเหตุผลนำไปสู่ขั้นที่ 3 สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้นักศึกษาได้ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความฉลาดทางจริยธรรมในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ จนนักศึกษาเกิดคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมที่เป็นลักษณะนิสัยสอดคล้องกับเกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2545); อ้างอิงจาก P.R.Sarkar. (1990) การที่มีความรู้มากมาย แต่ถ้าไม่ได้นำมาปฏิบัติในชีวิตจริง ความรู้ต่างๆ ก็แทบหาประโยชน์ไม่ได้ การทำซ้ำๆ หรือการเขียนบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะการรายงานตนเอง มีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติซ้ำจนกลายเป็นคุณลักษณะ นิสัยของตน ซึ่งทั้ง 3 ขั้นตอนดำเนินการตามแผนการจัดการจัดการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ โนลส์ (Knowles. 1980); วรรณ บัญประเสริฐ. (2554) ที่กล่าวว่ากระบวนการบรรยายภาคในการเรียนรู้ที่เป็นกันเอง เป็นมิตร และผ่อนคลายช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ให้การยอมรับประสบการณ์และการรับฟังความคิด ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่เรียนรู้ต่อไป

3. ประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง

จากการทดลองนำการพัฒนาแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง ไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 สามารถอธิบายประสิทธิผลได้ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา 3 ช่วงเวลา ก่อนการใช้รูปแบบ หลังการใช้รูปแบบและระยะติดตาม 3 สัปดาห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบ

ช่วงก่อนกับช่วงหลังการใช้รูปแบบ มีค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean Difference) มากที่สุดเท่ากับ 0.195 และช่วงหลังกับระยะติดตามการใช้รูปแบบ มีค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean Difference) เท่ากับ 0.152 แสดงว่า นักศึกษาจำนวน 46 คน มีมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนใช้รูปแบบเท่ากับ 3.55 คะแนนหลังการใช้รูปแบบมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 และคะแนนระยะติดตามผลเมื่อผ่านไป 3 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ($\bar{X}$ ก่อน = 3.55, $\bar{X}$ หลัง = 3.75, $\bar{X}$ ระยะติดตาม = 3.90) เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบสถิติทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาทุกกลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางจริยธรรมหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 มีค่า $p = .000$ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม นั้นสามารถพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมให้แก่นักศึกษาได้ ในระยะติดตามผลหลังจากการจัดกิจกรรมผ่านไป 3 สัปดาห์ แล้ว พบว่านักศึกษายังคงมีความฉลาดทางจริยธรรมที่เพิ่มสูงขึ้น จากผลการเปรียบเทียบรายคู่ของคะแนนก่อนได้รับรูปแบบและคะแนนระยะติดตาม นั้น มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่า $p = .000$ สรุปได้ว่า ช่วงระยะเวลาดูตามผล 3 สัปดาห์นั้น นักศึกษายังคงมีความฉลาดทางจริยธรรมอยู่

สรุปได้ว่า ความฉลาดทางจริยธรรมในระยะติดตามหลังการจากการใช้รูปแบบเมื่อนักศึกษาไม่ได้รับรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ระดับความฉลาดทางจริยธรรมยังคงอยู่ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมมีประสิทธิผลต่อความฉลาดทางจริยธรรมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตน และมุ่งเน้นให้นักศึกษามีคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรม ปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิผลของรูปแบบอาจจะเกิดจาก ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการชมวิดีโอ แล้วให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น สะท้อนสิ่งที่ได้ดู ผ่านการเขียน หรือการร่วมกันสรุปเป็นรายกลุ่ม โดยใช้ชั่วโมงการศึกษาดูด้วยตนเอง ที่นักศึกษาสามารถเลือกเวลาที่เหมาะสมแก่ตนเองได้ นั้นเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการเรียนรู้เชิงรุก ที่พบว่ากระบวนการเรียนรู้เชิงรุกสอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำโดยสามารถเก็บจำสิ่งที่เรียนรู้มีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ ผ่านการปฏิบัติจริง และเก็บในความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้อยู่คงทนได้ในปริมาณที่มากกว่าระยะยาวกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของวัญญู วุฒิวรรณ. (2553). ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุก พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุก หลังเรียนสูงกว่า

ก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอีกประการหนึ่งคือ ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและผู้สอน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ทำให้นักศึกษาและผู้สอนมีความใกล้ชิดกันกว่า การสอนแบบปกติ มีกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน รวมถึงผู้สอนมีบทบาทที่เป็นกัลยาณมิตรต่อนักศึกษา ส่งผลให้ในช่วงระยะติดตาม 3 สัปดาห์ ซึ่งไม่มีการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมนั้น แต่นักศึกษายังคงมีชั่วโมงเรียนและทำกิจกรรมตามรายวิชาวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพอยู่ทำให้นักศึกษาเกิดการซึมซับคุณลักษณะของต้นแบบ และการประพฤติที่แบบอย่างของผู้สอนเป็นการสอนที่ดีที่สุด ตามข้อค้นพบของทฤษฎีเชลล์กระจกเงา (อุดม เพชรสังหาร. 2551)

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อ รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม พบว่านักศึกษามีผลการประเมินความพึงพอใจด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในระดับมาก สำหรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาพึงพอใจในระดับมาก โดยเฉพาะด้านอาจารย์ผู้สอน และสื่อการเรียนรู้ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่าโดยธรรมชาตินักศึกษามีคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมอยู่แล้ว เมื่อมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว นักศึกษารับทราบและมีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ และหลักการแนวคิดของรูปแบบ สามารถพัฒนาควบคู่กับเนื้อหาด้านวิชาการ นำไปปรับในชีวิตได้จริง จึงมีความพึงพอใจด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก สำหรับกระบวนการกิจกรรม พบว่ามีความพึงพอใจในด้านอาจารย์ผู้สอน และสื่อการเรียนรู้ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งนักศึกษาได้สะท้อนว่า อาจารย์ผู้สอนรายวิชามีความเป็นกันเองดูแลเอาใจใส่นักศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิต เป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านสื่อการเรียนรู้ที่ชีวิตทัศน์นั้น นักศึกษาได้สะท้อนว่า คนเราสามารถจำภาพได้ดีกว่าการได้ยิน ได้ความหลากหลายของเหตุการณ์ ซึ่งมีมุมมองที่หลากหลายแตกต่าง เป็นแรงผลักดันให้นักศึกษาปฏิบัติตาม และการใช้ชั่วโมงศึกษาด้วยตนเองของรายวิชาในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมนั้น ทำให้มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย นักศึกษามีเวลาคิดใคร่ครวญมากขึ้น ไม่รู้สึกเบื่อ สามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการรู้เพิ่มเติมได้มากขึ้น และได้มีเวลาแลกเปลี่ยนพูดคุยกับเพื่อน อาจารย์มากขึ้น ไม่รู้สึกเพิ่มภาระงานมากจนเกินไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย การวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารระดับสูง เช่น รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ผู้บริหารหลักสูตร คณบดี นำองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมที่ได้จากงานวิจัยทั้ง 4 องค์ประกอบ ไปใช้วางแผนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาระดับสถาบันร่วมกับฝ่ายวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ อัตลักษณ์ของนักศึกษา จากผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมทั้ง 4 ด้านนั้น สามารถใช้ได้กับนักศึกษาทุกกลุ่มสาขาวิชา และทุกชั้นปี

2. เป็นแนวทางส่งเสริมให้คณบดี ประธานหลักสูตร นำองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมทั้ง 4 องค์ประกอบไปใช้พัฒนานักศึกษาผ่านรายวิชาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดพื้นฐานวิชาชีพ หมวดวิชาชีพ ในหลักสูตร

3. เป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้สอนได้นำองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมทั้ง 4 ด้านไปพัฒนานักศึกษาร่วมกับทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

4. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารฝ่ายกิจการนักศึกษาของสถาบัน และคณะวิชา นำแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้วัดประเมินนักศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนกิจกรรมพัฒนานักศึกษาให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความฉลาดทางจริยธรรม ที่สูงขึ้นในระดับคณะ และระดับสถาบัน

5. เป็นแนวทางให้อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนวนำแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นไปวัดประเมินนักศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความฉลาดทางจริยธรรมที่สูงขึ้นเป็นรายคน เป็นกลุ่ม

6. เป็นแนวทางให้อาจารย์ผู้สอน ผู้ร่วมสอน ผู้ประสานงานรายวิชา ได้นำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ไปใช้เป็นแนวทางประกอบการเรียนการสอนรายวิชาหรือประยุกต์ใช้ร่วมกับการพัฒนาทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยโดยเน้นความสำคัญตามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม โดยนักวัดผลการศึกษา นักจิตวิทยา นักวิจัยทางการศึกษา นักวิชาการด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างเครื่องมือที่ใช้พัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมเป็นรายองค์ประกอบ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของความฉลาดแต่ละด้านในเชิงคุณภาพ เพื่อหาสาเหตุปัจจัยที่ทำให้ความฉลาดทางจริยธรรมมีคงทน คงอยู่จนเป็นคุณลักษณะของนักศึกษา
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อการสร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม
4. ควรมีการศึกษาวิจัยด้วยการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมไปใช้ร่วมกับรายวิชาอื่นในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดพื้นฐานวิชาชีพ หมวดวิชาชีพ เพื่อเปรียบเทียบหรือยืนยันผล ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นเพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้สมบูรณ์ขึ้น
5. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคงทนของการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา ด้วยการเพิ่มหรือขยายเวลาการวัดซ้ำ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาจึงใช้การวัดแค่ 3 ช่วงระยะเวลาเพื่อดำเนินการให้เสร็จสิ้นตามระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนปกติ 15 สัปดาห์ จึงไม่ทราบความคงทนของความฉลาดทางจริยธรรมภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน
6. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วิจัยที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของนักศึกษา ตามองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2548). รายงานสรุปผลการดำเนินงานสำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมปีงบประมาณ 2548 รายงานประจำปี. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- กมล แสงทองศรีกมล. (2549). M.Q. ความฉลาดทางจริยธรรม. แม่และเด็ก. 29(410): 98-99.
- กมลพรรณ ชีวพันธุ์ศรี. (2546). สมอกับการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: พรการพิมพ์.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). ๙๙พระบรมราโชวาท น้อมนำราชภัฏธรรมเป็นสุขสานต์. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษาเรื่องแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552. (เอกสารอัดสำเนา).
- กิตติพัฒน์ เรืองช่วย. (2531). เราจะปลูกฝังจริยธรรมในสถานศึกษาได้อย่างไร. สารพัฒนาหลักสูตร. 76: 26-40.
- กิริติ บุญเจือ. (2534). จริยศาสตร์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- กัลย์ธีรา สุขกำ. (2554). การทำหน้าที่ของครอบครัว ความฉลาดทางจริยธรรม กับความเป็นพลเมืองดีของนิสิตปี 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(จิตวิทยาชุมชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เกศินี โสขุมมา. (2555). การพัฒนาโครงสร้างความฉลาดทางจริยธรรม. วารสารราชพฤกษ์. 9(3): 30-35.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2530). การศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. โครงการตำราและเอกสารทางวิทยาการ. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2547). การพัฒนา EQ และ MQ ตามแนวนีโอฮิวแมนนิส.ใน มั่นสาสน์ โกวิทยา (บรรณาธิการ). การศึกษานอกระบบโรงเรียน : แนวทางการศึกษาและกิจกรรมที่หลากหลาย. หน้า 112-118.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). มหาวิทยาลัยที่ทางแยก: จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษาไทยในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมีเดีย.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 และแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2554 . กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ชาญชัย อินทรประวัติ. (2535). การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

ชัยวัฒน์ อัมพพัฒน์. (2530). จริยศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2550). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- (2550). แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์: แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จินตนา ต้นสุวรรณนนท์ และปิยะนุช เพียรรัตน์พิมล. (2552). งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางจิตลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนด้วยการนำตนเองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

จินตนา ต้นสุวรรณนนท์, ศศิพร ต่ายคำ, อมรรัตน์ เรืองสกุลพัฒนา, สรรเสริญ อินทรรัตน์ และศยามล เอกะกุลนันต์. (2553). งานวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ยั่งยืนของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

จินตนา ไพบุญรัตนานนท์. (2559). ความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางจริยธรรมและกลยุทธ์ในการศึกษาและการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต เปรียบเทียบระหว่างชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ. 32(1): 105-115.

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และรุ่งเรือง สุขาภิรมย์. (2550). รายงาน การสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

จุมพล พูลภัทรชีวิน และคณะ. (2549). รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างที่ดี มีคุณธรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

จำนง ทองประเสริฐ. (2539). พัฒนาการทางวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐานีย์ พลิชฐ์เนาวกุล และพรสวรรค์ สุวณณศรีย์. (2551). การศึกษาการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ทองคำ จิตอามาตย์. (2540). การศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. ปริญญาโท ศษ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

พรณิษฐาัย เจนจิต. (2545). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: เสริมสิน ฟรีเพรส ชิสเท็ม.

- พรทิพย์ นาคพงศ์พันธ์. (2551). ความฉลาดทางจริยธรรม ความฉลาดทางความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อความสำเร็จในอาชีพการณืศึกษา บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรสวรรค์ พิมพะนิตย์. (2538). การสร้างแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม วิชามนุษย์กับการใช้เหตุผลและจริยธรรม (มน 102) สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระธรรมปิฎก.(ป.อ. ปยุตโต). (2546). พุทธธรรม ฉบับขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- (ป.อ. ปยุตโต). (2547). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ. ปยุตโต). (2556). สู่การศึกษาแนวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระไพศาล วิสาโล. (2552). ศาสตร์และศิลป์แห่งการจัดการความดี ศึกษากรณีมูลนิธิพุทธฉือจี้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้(องค์การมหาชน).
- พระมหาจุลลอม ชูเลื่อน. (2546). ความกล้าหาญทางจริยธรรมในการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในทศชาติชาดก. วิทยานิพนธ์ ศ.ม.(จริยศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาบุญเพียร ปุญญวิริโย. (2544). ปฏิรูปการศึกษาเพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์.วารสารวิชาการ 4(9): 37-42.
- พระเมธีธรรมาภรณ์. (2534). ความรู้คู่คุณธรรม :รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พระวรศักดิ์ วรธัมโม. (2520). พจนานุกรมพุทธศาสตร์. ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พิณสุดา สิริธรรังศรี. (2546). การนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การบริหารศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสันท์ นุ่นเกลี้ยง. (2557). แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ ฉบับทบทวน (พ.ศ.2557-2559) จากการประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติครั้งที่ 6. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).
- เพ็ญศรี ไจกล้ำ. (2555). โมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม(มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 6(2): 109-118.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน.และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2520). จริยธรรมของเยาวชนไทย.
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 : จิตวิทยา จริยธรรม และจิตวิทยาภาษา
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- (2539). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและพัฒนาบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2547). พฤติกรรมจริยธรรม. วารสารจิตพฤติกรรม: ระบบพฤติกรรมไทย.1(1) : 169-184.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2551). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทย
และต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม
(ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้(องค์การมหาชน).
- ทิสนา แหมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:
เมธีทีปส์ จำกัด.
- (2554). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2557). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์
ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนา นิลชัยโกวิทและอดิสร จันทรสุข. (2552). ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการ
เปลี่ยนแปลง:คู่มือกระบวนการจัดปัญญา.พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2542). MQ: เด็กกับสติปัญญาทางศีลธรรมทางรอดของมนุษยชาติ.
กรุงเทพฯ: สถาบันการศึกษาสัตยาไส.
- ธีระพร อูวรรณโณ. (2530). จริยธรรมกับการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. (2551). ชนะชีวิต คิดอย่างอัจฉริยะ =Genius 6Qs. กรุงเทพฯ: บิสชีเดีย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2554). การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของการวัดระหว่างกลุ่มผู้ถูกวัดด้วยการ
วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร.ปีที่ 1 ฉบับที่ 1
กรกฎาคม –ธันวาคม.

- นางลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเรณูกุล. (2551). โครงการวิจัยเรื่องตัวบ่งชี้คุณธรรม
จริยธรรม : การพัฒนาและพัฒนาการ. โครงการย่อย เรื่อง การวิเคราะห์แนวโน้มการ
เปลี่ยนแปลงคุณธรรม จริยธรรมของคนไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลัง
แผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้(องค์การ
มหาชน).
- นางลักษณ์ วิรัชชัย ศจีมาศ ณ วิเชียร และพิศสมัย อรทัย. (2551). โครงการวิจัยเรื่องตัวบ่งชี้
คุณธรรม จริยธรรม: การพัฒนาและพัฒนาการ. โครงการย่อย เรื่อง การสำรวจและ
สังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิง
คุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- นางลักษณ์ วิรัชชัย บุปผา เหมศรีทองคำ และธีรวัฒน์ชะราช. (2551). โครงการวิจัยเรื่องตัวบ่งชี้
คุณธรรม จริยธรรม: การพัฒนาและพัฒนาการ. โครงการย่อย เรื่อง การวิจัยนำร่องการใช้
ตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม
และพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์
ความรู้(องค์การมหาชน).
- นางลักษณ์ วิรัชชัย ชยุดย์ ภิรมย์สมบัติ และศจีมาศ ณ วิเชียร. (2551). โครงการวิจัยเรื่องตัวบ่งชี้
คุณธรรม จริยธรรม: การพัฒนาและพัฒนาการ. โครงการย่อย เรื่องการวิจัยและพัฒนาตัว
บ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์
คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- นฤมล โอสธานุเคราะห์.(2549). แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาใน
สถาบันอุดมศึกษา ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ:
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- นีออน พิณประดิษฐ์. (2555). จริยธรรม: ทฤษฎีและรูปแบบการพัฒนา. ขอนแก่น:
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นันทวัน นวมิน. (2551). บุคลิกภาพ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และความ
ฉลาดทางจริยธรรมของพนักงาน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ วทม.
(จิตวิทยาอุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นันทา ดิงสมบัติยุทธ. (2548). MQ ความฉลาดทางจริยธรรม. สืบค้นจาก
<https://www.gotoknow.org/posts/27125> เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2557.
- นันทนา แซ่ลี. (2554). การพัฒนาแบบประเมินการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย. ปีที่ 31 ฉบับที่ 2.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2554). การพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- (2556). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอส.พรินต์ติ้ง ไทย แพลตฟอร์.
- ประกิตศรี เผ่าเมือง. (2546). *การศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยการวิเคราะห์พระดัต. ปริญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ประภาศรี สีอำไพ. (2543) *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี วิรุขวานิชย์. (2542). *จริยธรรมกับชีวิต*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2557). รายงานความคืบหน้าการปฏิบัติงานของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ(คสช.)ในรายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ”วันที่ 11 ก.ค. 2557 สืบค้นจาก : <http://prachatai.org/journal/2014/07/54539> เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2557.
- ประยูร บุญใช้. (2544). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ภนิดา ดุสสกุล. (2527). *พัฒนาการของจริยศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษาหน่วยที่ 1-5, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- ภิกษุณีปัญญสิมา พิทยรังสฤษฎ์. (2552). *ศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรพุทธนิจใจในไต้หวัน. วิทยานิพนธ์ พธ.ม (พระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- มารีรัตน์ บุญอนันต์บุตร. (2549). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมตามแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย. ปริญาณิพนธ์ กศ.ด.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2544). *การประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). *พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต พ.ศ.2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2542). *การปฏิบัติการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- วรรณ นุญประเสริฐ. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับพยาบาลวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การศึกษานอกระบบโรงเรียน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรลักษณ์ ชุมสาย ณ อยุธยา. (2548). การพัฒนารูปแบบหลักสูตรและการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของสมรรถนะทางปัญญา อารมณ์ และจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัญญู วุฒิวรรณ. (2553). ผลการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ศ.ม.(หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2546). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนิสิตนักศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิทย์ วิศวเวทย์ และเสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2537). จริยธรรมกับบุคคล. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วิสุทธิ วนอินทรารุช. (2548). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความฉลาดทางเชาว์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางจริยธรรม และความฉลาดในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(วิจัยและจิตวิทยาศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรพงษ์ นกน้อย. (2546). ลักษณะความเป็นพลเมืองดี: กรณีศึกษานิสิตระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ศ.ม.(รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, นิรมล ศตวุฒิ และระวีวรรณ ศรีคร้ามครัน. (2554). หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรัญญารัตน์ คงอิม. (2554). โมเดลเชิงสาเหตุของความฉลาดทางจิตวิญญาณของนักเรียนโดยมีความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวส่งผ่าน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร วงษ์จันทร์. (2553). IQ, EQ, MQ, AQ และสารพัด Q สืบค้นจาก: <http://www.li-lopburi.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=337010&Ntype=3> เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2557]
- ส.ศิริรักษ์. (2550). ค้นถ่องส่องจริยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศึกษิตสยาม.

- สมคิด อิศระวัฒน์. (2538). *ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- . (2541ก). *รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของคนไทยในชนบทซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- . (2541ข, กรกฎาคม-ตุลาคม). การเรียนรู้ด้วยตนเอง : กลวิธีการศึกษาเพื่อความสมดุล. *วารสารเศรษฐศาสตร์*. 27(1): 33 – 40.
- สมบูรณ์ สุริยวงศ์. (2550). *การวิเคราะห์องค์ประกอบ*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต.(2556). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับปรุงพฤติกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สลักจิต ตีรณโอภาส. (2553). *การศึกษาผลการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู นักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป.วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(บริหารการศึกษา)*. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา. (2549). *รายงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- สายฤดี วรกิจโกคาทร. และคณะ. (2554). *รายงานโครงการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- .(2554). *คู่มือสังคมคุณธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้(องค์การมหาชน).
- สุจิตรา อ่อนค้อม. (2545). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว.
- สุพรรณิ ไชยอำพร. (2550). *รูปแบบการเรียนรู้ด้านคุณธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- สุภมาศ อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2554). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL* พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- สุภรณ์ สภาพงศ์. (2538). *การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ลูกหลานโดยไม่สั่งและไม่สอน*. กระเจ๊กเงา. 3(13): 31-32 .

- สุภาพ เครือเนตร. (2542). *ปฏิรูปการศึกษามหาวิทยาลัยศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2545). รายงานการดำเนินงานโครงการนำร่องระดับชาติ เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง: รูปแบบที่คัดสรร. กรุงเทพฯ: เอสพีเคเปเปอร์แอนฟอรั่ม.
- สุนันท์ สีพาย. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางจริยธรรม ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดีของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สุรกุล เจนอบรม. (2532). การเรียนรู้ด้วยตนเอง: นวัตกรรมทางการศึกษาที่ไม่เคยเก่า นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน ในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการเนื่องในโอกาสวันสถาปนา คณะครุศาสตร์. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ หลาบลมาลาและรสสุคนธ์ มกรมณี. (2549). รายงานโครงการวิจัยเรื่องรูปแบบนวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้(องค์การมหาชน).
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2545). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ วชิรปราการสกุล. (2533). การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านกัลยาณมิตรสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6.ปริญญาโท กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์. (2539). *จริยศาสตร์กับการศึกษา*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *การวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางการคัดเลือกนักศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับอุดมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2556*. (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2550). *กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พริกหวาน.
- สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา. (2558). *สรุปข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาจำแนกตามภาคและจังหวัด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2555). โพลล์ทะเล “ทุจริตคอร์รัปชัน” ฝังรากลึก-สุดเยียวยา “บิกเนม” โกงแล้วได้ดี มีหน้าตาในสังคม สืบค้นจาก:
<http://www.manager.co.th/iBizchannel/ViewNews.aspx?NewsID=9550000110258>
 เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2557.

- ไสว มาลาทอง. (2542). *คู่มือการศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป*. กรุงเทพฯ: กลุ่มวิชาการพระพุทธศาสนาและจริยศึกษา กองศาสนาศึกษา กรมศาสนา.
- อรอนงค์ นิยมธรรม. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะด้านเมตตากรุณาตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนนา*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ด.(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพินทร์ สันติชัยอนันต์. (2549). *การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิญญารัตน์ อินทรรัตน์. (2554). *การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล : การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เรื่องเล่าจากประสบการณ์*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรดี ผลประเสริฐ. (2558). *การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดมรรคมีองค์แปดและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมสำหรับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การศึกษานอกระบบโรงเรียน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริยะ สุพรรณเกษัช. (2545). *พัฒนา I.Q E.Q M.Q และสมารถด้วยพลังคลื่นเสียง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- อุดม เพชรสังหาร. (2551). *การค้นพบทางประสาทวิทยาศาสตร์: นวัตกรรมทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- Aalbehbahani, M. (2015). *Moral Intelligence, Identity styles and Adjustment in adolescent*. Available from : <http://dx.doi.org/10.15405/epsbs.2015.01.10> Retrieved June 25,2015.
- Benson, P. (1994). *Self-access systems as Information System: Questions of Ideology and Control*. pp. 3 -12 in D. Gargner and L. Miller (eds). *Self-Access Language Learning*. Hongkong: Hongkong University Press.
- Borba ,M (2001). *Building Moral Intelligence: The Seven Essential Virtues that Teach Kids to Do the Right Thing*. CA :Josssey bass.
- Brown Roger. (1965). *Social Psychology*. New York : Free Press.
- Breen, M; & S. Mann. (1997). *Shooting Arrows at the Sun: Perspectives on a Pedagogy for Autonomy*. pp. 132-149. in P.

- Benson and P. Voller (1994). *Autonomy and Independence in Language Learning*. London: Longman.
- ChristoperT.Arre. (2010). *An Examination of Cross-Cultural Curriculum Development and Student Cross-Cultural Competencies in a School-Based Consultation Course*. Journal of Educational and Psychological Consultation, 20:169–183.
- Coles,R. (1997). *The Moral Intelligence of children*. London: Boloombury.
- Crabbe, D. (1993, November). Fostering Autonomy from within the Classroom: The Teacher's Responsibility. System. 21: 443 – 452.
- Daft,R.L. (1992). *Organization : Theory and Design*.New York : West Publishers.
- Daniel E.M. (2010). *Moral Competency Inventory Validation: Content, Construct, Convergent and Discriminant Approaches*. Management Research Review, 33(5): 437 – 451.
- Deci, E.; and R. Ryan. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum Press.
- Dickenson, L. (1987). *Self-instruction in Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dixon, Wills Barrington. (1995, January). An Exploratory Study of Self-Directed Learning Readiness and Pedagogical Expectation About Learning Among Adult Inmate Leamers in Michigan. *Dissertation Abstracts International - A*. (CD-ROM). 55(7). 1789. Available: UMI ; Dissertation Abstracts. (1999).
- Goleman,D. (1998). *Emotional Intelligence*. New York: Bantam.
- Good, C V.(1973). *Dictionary of Education*.New York: Mc Graw- Hill Book Company.
- Hair,J.F.,Black,W.C.,Babin,B.J.,Anderson,R.E.,and Tatham.(2006). *Multivariate Data Analysis*. sixth edition. New Jersey.Prentice Hall.
- Herbert W. Marsh. (2009). OECD's Brief Self-Report Measure of Educational Psychology's Most Useful Affective Constructs: Cross-Cultural, Psychometric Comparisons Across 25 Countries. International Journal of Testing. 6(4), pp.311–360.
- Holec, H. (1981). *Autonomy and Self-Directed Learning*. Oxford: Pergamon Press.
- Keeves, J.P. (1988). *Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook*. n.p.: Great Britain p.
- Keeves,J.P. (1997). *Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook*. Oxford: Programmed Press.
- Keysers, Christian; Gazzola Valeria. (2009). *Unifying Social Cognition. In Mirror Neuron Systems*. Pineda,Jamie A. p.3-37. New York: Humana Press.

- Kohlberg, L. (1983) *Moral stage and moralization: the cognitive Development approach in moral Development and behavior*. In Lickoni , Thomas and others (eds) *Theory Research and Social Issues*. New York: Holt Reinhart and Winston.
- Knowles, M.S. (1975). *Self-Directed Learning : A Guide for Learners and Teacher*. Chicago: Association Press.
- Knowles, M.S. (1980). *The Modern practice of adulp education: From pedagogy to Andragogy*. 2nd ed. New York: Cambridge.
- Kruger,T. (2012). *Moral Intelligence: The construct and key correlates*. Thesis DPhil (Leadership in performance and change). Johannesburg: University of Johannesburg.
- Lennick, D. and Kiel, F. (2005). *Moral Intelligence: Enhancing business performance and Leadership success*. New Jersey: Pearson Education.
- (2011). *Moral Intelligence 2.0: Enhancing business performance and Leadership success in turbulent times*. Boston: Pearson Education.
- Longman. (1995). *Dictionary of Contemporary English*. 3rd ed Harlow and Longman London: Longman Group.
- Lorenzen,M. (2001). *Active Learning and Library Instruction*. Retrieved June 15,2015. Available from: <http://www.libraryinstruction.com/active.html>
- Maedeh Moghadas,Maryam Khaleghi. (2013). Investigate of Relationship Between Moral Intelligence and Distress Tolerance in Isfahan Staff. *International Journal of Research In Social Sciences*. June 2013. 2(2).
- Malikeh Beheshtifar. (2011). Role of Career Competencies in Organizational Learning Capability. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*. December 2012. 4(8).
- Mezirow,J. (1991). *Tranformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco : Jossey-Bass.
- (2000). *Learning as Transformation: Critical Perspectives on a Theory in Progress*. San Francisco: Jossey-Bass
- Musharraf, H. (2009) *Seven Steps to Moral Intelligence*. United Kingdom: Kube Publishing.
- Norcia, V. (2003). *Moral Intelligence*. [online]. Retrieved November 25, 2014. Available from: <http://www.dinorcia.net/moral.intelligence.php>.

- Olusola, O. I., & Samson, A. O. (2015). Moral Intelligence: An Antidote to Examination Malpractices in Nigerian Schools. *Universal Journal of Educational Research*. 3 (1): 32-38.
- O'Sullivan, E. (2003). Bringing a perspective of Transformative learning to globalized consumption. *International Journal of Consumer Studies*. 27(4): 326-330.
- Piaget, Jean. (1960). *The moral Judgment of the child*. Lions: The Free Press.
- Pineda, Jaime A.; et al. (2009). Hierarchically Organized Mirroring Processes in Social Cognition: The Functional Neuroanatomy of Empathy. In *Mirror Neuron Systems*. Pineda, Jamie A. pp.135-160. New York: Humana Press.
- Skager, Rodney. (1978). *Lifelong Education and Evaluation Practice*. Oxford: Frankfurt Unesco Institute for Education.
- Semin, Gun R.; & Cacioppo, John T. (2009). From Embodies Representation to Co-regulation. In *Mirror Neuron Systems*. Pineda, Jamie A. pp.107-120. New York: Humana Press.
- Taylor, E. (1998). Transformative learning: A Critical review. ERIC Clearinghouse on Adult, Career, and Vocational Education.
- Tough, Allen M. (1979). *The Adult's Learning Projects: A Fresh Approach to Theory and Practic in Adult Learning*. (Rev.Ed) Toronto: Ontario for Studies in Education.
- Willers, D. (1986). *Scientific Sociology : Theory and Method*. Englewood Cliff: Prentice-Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- แบบสอบถามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม
- แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น)
- รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา
- แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรม

แบบสอบถามองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

แบบสอบถามองค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมฉบับนี้มี 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวจำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามองค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรม จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ☐ (1) ชาย ☐ (2) หญิง
2. อายุ ปี
3. ศาสนา ☐ พุทธ ☐ คริสต์ ☐ อิสลาม ☐ อื่นๆ โปรดระบุ
4. การศึกษา คณะ สาขาวิชา ชั้นปีที่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรม จำนวน 20 ข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมหรือความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

	ข้อคำถาม	ระดับพฤติกรรมหรือความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ท่านยอมเสียสละร่างกาย แรงใจ เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง					
2	เมื่อท่านต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น จะรับผิดชอบในงานของตนอย่างเต็มที่					
3	ท่านทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันตามกำหนดเวลา					
4	ท่านยอมรับความผิดพลาดในการกระทำที่เกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม					
5	ท่านเต็มใจรับผิดชอบในการกระทำของตน					

	ข้อคำถาม	ระดับพฤติกรรมหรือความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6	ถ้าพบปัญหาท่านจะหาทางแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียมากขึ้น					
7	ท่านมีความรู้สึกที่ดีเมื่อได้ดูแลผู้อื่น					
8	ท่านชอบช่วยเหลือผู้อื่น					
9	ท่านให้กำลังใจคนรอบข้าง เพื่อให้มีความหวังกำลังใจ					
10	การห่วงใยผู้อื่นเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรกระทำ					
11	ท่านช่วยเหลือผู้อื่นโดยที่ไม่ต้องมีการร้องขอ					
12	ท่านปล่อยวางกับอดีตที่ผิดพลาด พร้อมทำปัจจุบันให้ดีที่สุด					
13	ท่านยอมรับว่าผู้อื่นย่อมมีโอกาสทำผิดพลาดได้					
14	เมื่อผู้อื่นทำผิดต่อท่าน ท่านสามารถให้อภัยเขาได้					
15	ท่านยินดีเมื่อมีคนโต้แย้งความคิดเห็นของท่าน					
16	ท่านไม่ทำงานที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน แม้ว่าจะทำให้มีรายได้ดี					
17	ท่านยอมรับในความคิดต่างกันทางอุดมการณ์ของเพื่อนได้					
18	ท่านแสดงความเคารพนับถือ บุพการี ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณ					
19	ท่านมีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน เชื่อฟังผู้มีอาวุโสกว่าทั้งในครอบครัว และในสังคมทั่วไป					
20	ท่านให้เกียรติและยกย่องผู้ที่ทำความดี					

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม

(แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น)

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม

แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง" มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความฉลาดทางจริยธรรม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในการนี้ใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่านในฐานะที่ท่านเป็นนิสิต/นักศึกษาที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

แบบสอบถามทั้งหมด 7 หน้า จำนวน 22 ข้อ

กรุณาตอบในกระดาษคำตอบที่ให้มา

ในการตอบแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมครั้งนี้ คำตอบของท่านมีความสำคัญและมีคุณค่าสำหรับงานวิจัยนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยข้อมูลของท่านจะถือเป็นความลับ ซึ่งข้อมูลที่รวบรวมได้นั้น ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์และเสนอผลในภาพรวมเท่านั้น จะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ตอบจะไม่ได้รับผลกระทบใดๆ จากการตอบคำถามในครั้งนี้ทั้งสิ้น ดังนั้นจึงขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามตามสภาพที่เป็นจริงหรือตามความรู้สึกที่แท้จริงของท่านให้ครบทุกข้อ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุง หรือกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ให้เกิดกับนิสิต/นักศึกษา ต่อไป

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

ชุตินา แสงดารารัตน์

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ☐ (1) ชาย ☐ (2) หญิง
2. อายุ ปี
3. ศาสนา ☐ พุทธ ☐ คริสต์ ☐ อิสลาม ☐ อื่นๆ โปรดระบุ
4. ชั้นปีที่ศึกษา ☐ (1) ชั้นปีที่ 1 ☐ (2) ชั้นปีที่ 2 ☐ (3) ชั้นปีที่ 3 ☐ (4) ชั้นปีที่ 4
☐ อื่นๆ โปรดระบุ
5. คณะวิชา สาขาวิชา

ตอนที่ 2 แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม จำนวน 22 ข้อ

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบนี้เป็นแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรมแบบสถานการณ์ ที่ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ขอให้ท่านอ่านเรื่องต่างๆ ด้วยความตั้งใจ มีรูปแบบคำถามให้ท่านเลือกแนวทางปฏิบัติเมื่อเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับท่าน จำนวน 22 ข้อ
2. เมื่อท่านอ่านสถานการณ์ที่กำหนดแล้ว ให้ตอบคำถามตามความรู้สึก หรือการกระทำของท่านมากที่สุดถ้าในเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับตัวท่านเอง คำตอบที่ท่านเลือกในแต่ละข้อจะไม่มีข้อถูกหรือข้อผิดและไม่มีผลต่อการเรียนและตัวท่านจึงขอให้ท่านตอบให้ตรงกับกรกระทำของท่านจริง ๆ
3. วิธีการตอบให้ท่านทำเครื่องหมาย X ให้ตรงกับข้อ ก ข ค ง จ

ด้านความรับผิดชอบ

1. นักศึกษาปิดเครื่องปรับอากาศในห้องเรียนที่เปิดทิ้งไว้โดยไม่มีใครอยู่ เพราะ
 - ก. พ่อแม่สอนไว้อย่าให้ดูตาย และเป็นแบบอย่างที่ดี
 - ข. ต้องการให้เพื่อน และอาจารย์ชมเชย
 - ค. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถาบัน
 - ง. เป็นการอนุรักษ์พลังงาน ลดปัญหาโลกร้อน
 - จ. เป็นหน้าที่ของนักศึกษาที่จะช่วยกันดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม
2. เพื่อนเรียกนักศึกษาให้มาลัดคิวซื้ออาหารกลางวัน นักศึกษาไม่ปฏิบัติเช่นนั้นเพราะ
 - ก. การเข้าแถวเป็นกฎเกณฑ์ในสังคมที่พึงปฏิบัติ
 - ข. กลัวเพื่อนๆ ที่อยู่แถวหน้าจะตำหนิ
 - ค. เป็นการรักษาผลประโยชน์อันชอบธรรมของผู้ที่มาก่อน
 - ง. การลัดคิวเป็นสิ่งที่น่าละอายไม่ควรทำ
 - จ. เพื่อนคนอื่นๆ ก็เข้าแถวเช่นกัน
3. นักศึกษาทราบดีว่าตนเองต้องใช้เวลาในการเรียนรู้มากกว่าเพื่อนคนอื่น จึงได้จัดตารางเวลาอ่านหนังสือทบทวน ทุกวันอย่างน้อยวันละ 2 ชั่วโมงเพราะ
 - ก. กลัวสอบไม่ผ่าน
 - ข. ต้องการให้พ่อแม่ภูมิใจ
 - ค. ปฏิบัติตามคำปฏิญาณตนที่ให้ไว้กับสถาบัน
 - ง. เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของนักศึกษาในการเรียน
 - จ. เชื่อในศักยภาพของมนุษย์ที่สามารถพัฒนาตนเองได้

4. นักศึกษาซื้อรถจักรยานยนต์สุดลึ้มไปชนรถยนต์ของผู้อื่นที่จอดอยู่บุบ โดยไม่มีคนเห็น แต่นักศึกษาก็ได้ไปตามหาเจ้าของรถ ยอมรับความผิดและชดใช้ค่าเสียหาย เพราะ
- ก. กลัวว่าคนอื่นจะตำหนิเมื่อทราบว่าทำสิ่งของผู้อื่นเสียหาย
 - ข. เป็นการรักษามลประโยชน์อันชอบธรรมของผู้อื่น
 - ค. การทำให้สิ่งของของผู้อื่นเสียหายเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย
 - ง. เป็นการรักษาสีทึ่ของผู้อื่น
 - จ. พ่อแม่สอนให้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำ
5. ขณะเดินทางไปเรียน นักศึกษาพบเห็นหญิงคนหนึ่งทิ้งแก้วน้ำที่ทางเท้า นักศึกษาจึงเก็บแก้วน้ำไปทิ้งที่ถังขยะ เพราะ
- ก. ทุกคนต้องช่วยกันรักษาความสะอาดไม่ว่าจะเป็นที่ใดก็ตาม
 - ข. การทิ้งขยะไม่ถูกที่ทำให้บ้านเมืองสกปรก
 - ค. ต้องการบันทึกในสมุดทำความดีประจำวัน
 - ง. ทำตามคำสอนของพ่อแม่ ที่สอนไว้
 - จ. เพื่อให้เกิดความสะอาดบนทางเท้า
6. นักศึกษาได้รับมอบหมายให้จัดทำแผนภาพในการนำเสนอรายงานในวันรุ่งขึ้น แต่ตึกแล้วนักศึกษายังทำไม่เสร็จ นักศึกษายังคงมีความพยายามในการทำแผนภาพต่อเพื่อให้กลุ่มมีผลงานนำเสนอ เพราะ
- ก. เป็นการรักษามลประโยชน์อันชอบธรรมของผู้อื่น
 - ข. พ่อแม่สอนไว้ให้มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
 - ค. เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของนักศึกษาในการเรียน
 - ง. รับอาสาในการทำแผนภาพมาแล้วต้องทำให้สำเร็จ
 - จ. ต้องการได้รับคำชมจากอาจารย์และเพื่อน

ด้านความเมตตา กรุณา

7. นักศึกษาพบคนไร้บ้านอยู่ข้างถนนกำลังหิว จึงเอาอาหารและเงินจำนวนหนึ่งไปให้ เพราะ
- ก. อยากให้เพื่อน อาจารย์คนที่พบเห็น ชมว่าเป็นคนมีน้ำใจ
 - ข. ทำตามที่พ่อแม่สอนไว้ให้เมตตาคนที่ยากไร้
 - ค. คนไร้บ้านมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือ
 - ง. ทำแล้วได้บุญ
 - จ. เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

8. สถานการณ์น้ำท่วมหลายจังหวัดในภาคใต้ นักศึกษาร่วมบริจาคทรัพย์ สิ่งของที่จำเป็นเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย เพราะ
- เห็นคนทั่วไปเขาบริจาคกัน
 - ทำแล้วได้บุญ
 - ต้องการนำรูปไปลงสื่อโซเชียล
 - เป็นการเสียสละเพื่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
 - ช่วยเหลือคนไทยด้วยกัน
9. นักศึกษาบริจาคโลหิตให้คนอื่นๆ หนึ่งในที่ประสบอุบัติเหตุ อาการสาหัสมาก ต้องการโลหิตจำนวนมากเพราะ
- เห็นคนทั่วไป เขาก็บริจาคกัน
 - ต้องการนำรูปไปลงสื่อโซเชียล
 - ปรารถนาให้บุคคลนั้นได้รอดพ้นจากความเจ็บป่วย
 - ทำแล้วได้บุญ
 - เป็นการเสียสละเพื่อเพื่อนมนุษย์
10. ในงานแข่งกีฬาระหว่างสถาบัน นักศึกษาว่างจากการเรียนจึงมาช่วยเชียร์และเป็นที่กำลังใจในการแข่งขันแก่เพื่อนร่วมสถาบัน เพราะ
- ต้องการให้เพื่อนยอมรับ และชื่นชม
 - ต้องการให้เพื่อนมีกำลังใจในการแข่งขัน
 - เป็นนักศึกษาสถาบันเดียวกัน
 - เป็นการส่งความปรารถนาดีให้เพื่อนในการแข่งกัน
 - เพื่อให้เกิดความสามัคคีของหมู่คณะ
11. นักศึกษาทราบว่าบ้านของเพื่อนเกิดเหตุไฟไหม้ เกิดความเสียหายอย่างมาก นักศึกษาและเพื่อนคนอื่นๆ จึงเป็นแกนนำในการรวบรวมเงินบริจาค และสิ่งของช่วยเหลือเพื่อน เพราะ
- ต้องการให้เพื่อนและอาจารย์เห็นว่าเอาใจใส่
 - เห็นเพื่อนและครอบครัวเดือดร้อนต้องรีบช่วยเหลือ
 - ทำแล้วได้บุญ
 - อยากให้เพื่อนและครอบครัวได้คลายความทุกข์
 - เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์
12. นักศึกษาทราบว่าเพื่อนคนหนึ่งสอบไม่ผ่านเกณฑ์ เกิดความท้อแท้ในการเรียน นักศึกษาจึงขอไปพูดคุยให้กำลังใจ และช่วยทบทวนให้เพื่อน เพราะ
- ต้องการให้เพื่อนยอมรับ และชื่นชม
 - ปรารถนาให้เพื่อนคลายจากความทุกข์
 - ต้องการให้เพื่อนมีกำลังใจ ในการเรียน
 - เป็นเพื่อนกันต้องช่วยเหลือกัน
 - เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

ด้านการให้อภัย

13. นักศึกษาเข้าหอพักอยู่กับเพื่อน 3 คน วันหนึ่งเพื่อนร่วมห้องทำ แหวนทองคำที่ใส่ประจำหายและได้ต่อว่านักศึกษา ต่อมาเพื่อนร่วมห้องพบแหวนตกอยู่ที่ซอกโต๊ะ ขณะทำความสะอาดห้อง เพื่อนจึงมาขอโทษนักศึกษาไม่ถือโทษเพื่อน เพราะ

- ก. กลัวคนอื่นตำหนิว่าเพื่อนขอโทษแล้วไม่ให้อภัย
- ข. การให้อภัยเป็นการปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา
- ค. ใครๆ ก็ทำผิดพลาดกันได้ เพื่อนมีสิทธิ์ที่จะได้รับการให้อภัย
- ง. ได้รับการสั่งสอนมาให้รู้จักให้อภัยผู้อื่น
- จ. เพื่อความสุข ความสบายใจของตนเอง

14. นักศึกษาโดนเบียดและถูกเหยียบเท้าบนรถประจำทางที่แน่นมาก และได้บอกแก่คนที่เหยียบเท้าแล้วแต่ก็ทำเฉยไม่ขอโทษ แต่นักศึกษาไม่ถือโทษ เพราะ

- ก. ไม่อยากมีเรื่องกับผู้อื่น
- ข. อยากได้รับการชื่นชมว่าเป็นอดกลั้น
- ค. เป็นเหตุการณ์ที่ไม่ตั้งใจ ควรให้อภัย
- ง. เพื่อความสบายใจของตนเอง
- จ. อยากให้สังคมสงบสุข

15. นักศึกษามีความคิดเห็นที่แตกต่าง ในการตอบคำถามทำให้กลุ่มได้คะแนนน้อย เพื่อนๆ ในกลุ่มต่างไม่พอใจและกล่าวโทษนักศึกษา ทำให้นักศึกษาเสียใจมาก แต่นักศึกษาก็กบายวางไม่ได้ถือโทษเพื่อน เพราะ

- ก. เพื่อความสุข สบายใจของตนเอง
- ข. อยากให้สังคมสงบสุข
- ค. เป็นหน้าที่ของผู้เรียนที่ต้องแสดงความคิดเห็น
- ง. อยากให้อาจารย์ยอมรับ
- จ. ได้รับการสั่งสอนมาให้รู้จักให้อภัย

16. กิจกรรมรับน้องใหม่ นักศึกษาโดนรุ่นพี่ แกล้งตบหัว ล้อเลียนต่างๆ ต่อหน้าเพื่อนๆ ทำให้นักศึกษาไม่พอใจ เจ็บตัวและอับอายมาก เมื่อจบกิจกรรมรุ่นพี่ได้มาขอโทษนักศึกษาและนักศึกษาก็ไม่ได้ถือโทษรุ่นพี่ เพราะ

- ก. พ่อแม่สอนให้รู้จักให้อภัยแก่ผู้อื่น
- ข. อยากให้รุ่นพี่ยอมรับ
- ค. การให้อภัยเป็นการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนา
- ง. อยากให้สังคมสงบสุข
- จ. เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมรับน้องใหม่

17. เพื่อนสนิทของนักศึกษาได้ชวนนักศึกษาไปหาเรื่องทะเลาะวิวาทกับนักศึกษาต่างคณะที่มีเรื่องเข้าใจผิดกัน แต่นักศึกษาปฏิเสธและยังได้บอกให้เพื่อนให้อภัยเพื่อนต่างคณะ เพราะ
- ก. การให้อภัยเป็นการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนา
 - ข. กลัวจะถูกลงโทษตามระเบียบของสถาบัน
 - ค. มนุษย์ทุกคนยอมทำผิดพลาดได้
 - ง. อยากให้สังคมสงบสุข
 - จ. เพื่อนยอมกล่าวตักเตือนเพื่อนในเรื่องที่ถูกต้องและควรทำ

ด้านความเคารพนับถือ

18. นักศึกษามักช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น จูงขึ้นรถ ช่วยบอกทาง ลูกให้นั่งบนรถโดยสาร พาข้ามถนน เสมอ เพราะ
- ก. อยากได้รับคำชมจากผู้สูงอายุ
 - ข. ใครๆก็ ช่วยผู้สูงอายุ
 - ค. เห็นผู้สูงวัยเหมือนญาติผู้ใหญ่
 - ง. คิดว่าวันหนึ่งก็ต้องเป็นผู้สูงวัยเหมือนกัน
 - จ. การช่วยเหลือกันทำให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น
19. นักศึกษาแต่งกายเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบสถาบัน โดยไม่แต่งกายตามแฟชั่น เพราะ
- ก. กลัวถูกตัดคะแนนความประพฤติ
 - ข. การแต่งกายถูกระเบียบเป็นการให้เคารพให้เกียรติสถาบัน
 - ค. เป็นนักศึกษาต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ
 - ง. เพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากเพื่อน และอาจารย์
 - จ. การแต่งกายที่ถูกต้องทำให้นุคลิกดี สร้างชื่อเสียงให้สถาบัน
20. นักศึกษาริบเดิน เพื่อไปให้ทันเข้าเรียน จึงชนผู้สูงอายุที่เดินสวนทางกันจนข้าวของหล่น นักศึกษากล่าวคำขอโทษ พร้อมยกมือไหว้ และช่วยเก็บของให้ เพราะ
- ก. ไม่ต้องการให้คนที่พบเห็นตำหนิได้
 - ข. ปฏิบัติตามคุณธรรมของสถาบัน
 - ค. การทำความเคารพผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติในสังคมไทย
 - ง. เป็นการให้เกียรติและเคารพในความเป็นมนุษย์
 - จ. พ่อแม่สอนให้เคารพต่อผู้สูงอายุ

21. นักศึกษาพูดจาสุภาพ มีความอ่อนน้อม กับเพื่อน และทุกคนแม้จะถูกเพื่อนบางคนล้อเลียน นักศึกษา
ยังคงใช้คำพูดที่สุภาพเหมือนเดิม เพราะ
- ก. เป็นการให้เกียรติ และเคารพในความเป็นมนุษย์
 - ข. ปฏิบัติตามคุณธรรมของสถาบัน
 - ค. กลัวเพื่อนไม่ชอบหากแสดงอาการโกรธ
 - ง. สัญญากับตนเองจะทำดีต่อเพื่อนหรือคนรู้จัก
 - จ. พ่อแม่สอนให้เป็นคนพูดจาสุภาพ เรียบร้อย
22. นักศึกษาพบเห็นหญิงวัยกลางคนมาติดต่อทำธุระที่วิทยาลัย จึงเดินเข้าไปทักทาย ทำความเคารพ และ
ให้การช่วยเหลือในการติดต่อหน่วยงานต่างๆ ให้ เพราะ
- ก. เพื่อนๆ ก็ทำกันแบบนี้
 - ข. การทำความเคารพผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติในสังคมไทย
 - ค. ปฏิบัติตามคุณธรรมของสถาบัน
 - ง. เป็นการช่วยเหลือ และการทำความเคารพ ในความเป็นมนุษย์
- เกรงว่าหากไม่ช่วยเหลือแล้วมีอาจารย์มาพบเห็นจะถูกตำหนิ

ขอบคุณค่ะ ☺

รูปแบบกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม ของผู้เรียนระดับปริญญาตรี

หลักการของรูปแบบ

หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับปริญญาตรี พัฒนาขึ้น เป็นดังนี้

- 1) จัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตน
- 2) จัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม

จุดมุ่งหมายของรูปแบบ

เพื่อให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่มีคุณลักษณะตามองค์ประกอบความฉลาดทางจริยธรรมประกอบด้วย

- 1. ความรับผิดชอบ (responsibility) เป็นคุณลักษณะที่เอาใจใส่ รอบคอบ มีความเพียรพยายามต่อหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ
- 2. ความเมตตา กรุณา (compassion) เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความห่วงใย เต็มใจ ซื่อสัตย์ ยินดี
- 3. การให้อภัย (forgiveness) เป็นคุณลักษณะที่ยอมรับพฤติกรรม ความเชื่อของผู้อื่นได้แม้จะไม่เห็นด้วยและสามารถปล่อยวาง ไม่ถือสา และให้อภัยในความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นได้
- 4. ความเคารพนับถือ (respect) เป็นคุณลักษณะที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน แสดงออกด้วยความสุภาพด้วยใจที่เปิดกว้าง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ และบูรณาการขึ้นจาก ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning Theory) (Mezirow, 2000) และ แนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ แครทวอลล์ บลูม และมาเซียตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ทางจิตพิสัย (Krathwohl, Bloom and Masia, 1964) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg (1980) มีขั้นตอนกิจกรรม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนการรับรู้ค่านิยม จัดประสบการณ์หรือใช้ประสบการณ์เดิม หรือประเด็นปัญหา วิเคราะห์ตนเอง คิดทบทวน พิจารณาใคร่ครวญในประสบการณ์นั้นๆ

ขั้นที่ 2. การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น

ขั้นที่ 3. สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตน ให้เป็นผู้มีความฉลาดทางจริยธรรม

ตาราง 1 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกลไกการดำเนินการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรม ดังนี้

ขั้นตอนของรูปแบบ	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการเรียนรู้
ขั้นตอนที่ 1 การรับรู้ (Receiving) - ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง	การรับรู้คำนิยาม จัดประสบการณ์ หรือใช้ประสบการณ์เดิม หรือ ประเด็นปัญหา วิเคราะห์ตนเอง คิด ทบทวน พิจารณาใคร่ครวญใน ประสบการณ์นั้นๆ	1. การนำเข้าสู่บทเรียนโดย เชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เดิมกับ ความรู้ใหม่ โดยผ่านการสนทนา 2. การรับชมวีดิทัศน์ การสนทนา
ขั้นตอนที่ 2 การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing)	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษของความ ฉลาดทางจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับ ตนเองหรือบุคคลอื่น	1. กิจกรรมระดมสมอง : กำหนดให้ กลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นใน การแก้ปัญหาที่พบ 2. ผู้เรียนสรุปประเด็นสำคัญของ เนื้อหาที่เรียนได้จากการทำกิจกรรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ขั้นตอนที่ 3 สร้างลักษณะนิสัย (Character)	ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความฉลาดทาง จริยธรรม	1. ผู้เรียนบันทึกพฤติกรรมหรือการ แสดงออกที่เกิดขึ้นในการดำเนิน ชีวิต หรือการแสดงออก

แผนการจัดกิจกรรมศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

กิจกรรม	คุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรม				วิธีดำเนินการ	วันดำเนินการ	จำนวนชั่วโมง ศึกษาด้วย ตนเอง
	ความ รับผิดชอบ	ความ เมตตา กรุณา	การให้ อภัย	ความ เคารพ นับถือ			
ชี้แจงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม					ชี้แจงผู้เรียน รายวิชาวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้การทำกิจกรรม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ผู้เรียนทราบ	การเรียนการสอนครั้งที่ 1	20 นาที
ทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (Pre test)					ดำเนินการสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรมก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้	การเรียนการสอนครั้งที่ 3	30 นาที
กิจกรรมที่ 1) รู้ใจ บอกความหมาย	●			●	ตามแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมที่ 1	การเรียนการสอนครั้งที่ 4	2 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 2) เข้าใจ ครูผู้สอนด้วยหัวใจ	●	●	●	○	ตามแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมที่ 2	การเรียนการสอนครั้งที่ 6	2 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 3) ภูมิใจ ลูกคนกวาดขยะ	●	●	●	○	ตามแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมที่ 3	การเรียนการสอนครั้งที่ 8	2 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 4) ปลื้มใจ อาจารย์ใหญ่	●	●	○	●	ตามแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมที่ 4	การเรียนการสอนครั้งที่ 10	2 ชั่วโมง
ทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (Post test 1)					ดำเนินการสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรมหลังจบกิจกรรมการเรียนรู้	การเรียนการสอนครั้งที่ 11	30 นาที
ทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม(Post test 2)					ดำเนินการสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรมหลังจบกิจกรรมการเรียนรู้ 4 สัปดาห์	การเรียนการสอนครั้งที่ 15	30 นาที

● หมายถึง คุณลักษณะหลัก

○ หมายถึง คุณลักษณะรอง

สัปดาห์ ที่	หัวข้อการสอน	กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน/ กิจกรรมศึกษาด้วยตนเอง	จำนวน ชั่วโมง ใน ชั้นเรียน	จำนวน ชั่วโมง ศึกษาด้วย ตนเอง
1	บท 1 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อ การพัฒนาคุณภาพชีวิต	ชี้แจงรายวิชาและแนะนำผู้สอน - บรรยาย อภิปราย และ กิจกรรมในชั้น เรียน “กระบวนการทางวิทยาศาสตร์” - แนะนำการทำ “กิจกรรมบูรณาการ และโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต” - ชี้แจงให้ผู้เรียนทราบถึงการเข้าร่วม เป็นกลุ่มตัวอย่างของรูปแบบการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดทาง จริยธรรมและขั้นตอนการทำ กิจกรรม	3	6
2	บทที่ 1 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “เศียรพระในราก ไม้” - ติดตามความก้าวหน้าของ“กิจกรรม บูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต”	3	6
3	บทที่ 2 สารเคมีในชีวิตประจำวัน	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “ฉลากผลิตภัณฑ์ ต่างๆ” ติดตามความก้าวหน้าของ“กิจกรรม บูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต” - ทำแบบทดสอบวัดความฉลาดทาง จริยธรรม (30 นาที)	3	6
4	บทที่ 2 สารเคมีในชีวิตประจำวัน	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “ฉลากผลิตภัณฑ์ ต่างๆ” ติดตามความก้าวหน้าของ“กิจกรรม บูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต” - กิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทาง จริยธรรมด้วยการศึกษาด้วยตนเอง กิจกรรมที่ 1 รู้ใจ บอกความหมาย	3	4 2

สัปดาห์ ที่	หัวข้อการสอน	กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน/ กิจกรรมศึกษาด้วยตนเอง	จำนวน ชั่วโมง ใน ชั้นเรียน	จำนวน ชั่วโมง ศึกษาด้วย ตนเอง
5	บท 3 ยาและสารเสพติด	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “ฉลากยา” ติดตามความก้าวหน้าของ“กิจกรรม บูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต”	3	6
6	บทที่ 3 ยาและสารเสพติด	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “ฉลากยา” ติดตามความก้าวหน้าของ“กิจกรรม บูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต” -กิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทาง จริยธรรมด้วยการศึกษาด้วยตนเอง กิจกรรมที่ 2 เข้าใจ ครูผู้สอนด้วยหัวใจ	3	4 2
7	บทที่ 4 อาชีวอนามัยและการคุ้มครอง ผู้บริโภค	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “ความปลอดภัย” ติดตามความก้าวหน้าของ“กิจกรรม บูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต”	3	6
8	บทที่ 4 อาชีวอนามัยและการคุ้มครอง ผู้บริโภค	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “ความปลอดภัย” ติดตามความก้าวหน้าของ“กิจกรรม บูรณาการและโครงการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต” -กิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทาง จริยธรรมด้วยการศึกษาด้วยตนเอง กิจกรรมที่ 3 ภูมิใจ ลูกคนกวาดขยะ	3	4 2
9	กิจกรรมบูรณาการ “รักษาสภาพ...ชีวิตออกแบบได้”	- ผู้เรียนนำเสนอ กิจกรรมบูรณาการ “รักษาสภาพ..ชีวิตออกแบบได้” ติดตามความก้าวหน้าของโครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต	3	6
10	บทที่ 5 สุขภาพ	-บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “เพื่อนใกล้ตัวที่ พร้อมจะฆ่าเรา” ติดตามความก้าวหน้าของ“โครงการ	3	4

สัปดาห์ ที่	หัวข้อการสอน	กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน/ กิจกรรมศึกษาด้วยตนเอง	จำนวน ชั่วโมง ใน ชั้นเรียน	จำนวน ชั่วโมง ศึกษาด้วย ตนเอง
		พัฒนาคุณภาพชีวิต” -กิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทาง จริยธรรมด้วยการศึกษาด้วยตนเอง กิจกรรมที่ 4 ปลื้มใจ อาจารย์ใหญ่		2
11	บทที่ 5 สุขภาพ	บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “เพื่อนใกล้ตัวที่ พร้อมจะฆ่าเรา” ติดตามความก้าวหน้าของ“โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต” ทำแบบทดสอบวัดความฉลาดทาง จริยธรรม หลังการจัดกิจกรรม ครั้งที่ 1 (30 นาที)	3	6
12	บทที่ 6 พลังงาน	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “รักษ์โลก” ติดตามความก้าวหน้าของ“โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต”	3	6
13	บทที่ 6 พลังงาน	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “รักษ์โลก” ติดตามความก้าวหน้าของ“โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต”	3	6
14	บทที่ 7 ความก้าวหน้าและผลกระทบ ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับ การพัฒนาคุณภาพชีวิต	- บรรยาย อภิปราย - กิจกรรมในชั้นเรียน “รักษ์โลก” ติดตามความก้าวหน้าของ“โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต”	3	6
15	โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต สรุปและทบทวนบทเรียน	- ผู้เรียนนำเสนอโครงการพัฒนา คุณภาพชีวิต ทำแบบทดสอบวัดความฉลาดทาง จริยธรรม หลังการจัดกิจกรรม ครั้งที่ 2 (30 นาที)	3	6

แผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

กิจกรรมที่ 1 รู้ใจ บอกความหมาย

กลุ่มผู้เรียน ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนวิชา วิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

วันที่ทำกิจกรรม สัปดาห์ที่ 4 เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมงศึกษาด้วยตนเอง

ผลลัพธ์การเรียนรู้

1. รับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบและการเคารพนับถือ
 2. ตระหนักและเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบและการเคารพนับถือ
 3. ผู้เรียนมีแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบและความเคารพนับถือ
- สาระสำคัญ ได้แก่

ความรับผิดชอบ (responsibility) ความเคารพนับถือ (respect)

ความฉลาดทางจริยธรรม ประกอบด้วย

- 1. ความรับผิดชอบ (responsibility) เป็นคุณลักษณะที่เอาใจใส่ รอบคอบ มีความเพียรพยายามต่อหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ
- 2. ความเคารพนับถือ (respect) เป็นคุณลักษณะที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน แสดงออกด้วยความสุภาพด้วยใจที่เปิดกว้าง

กระบวนการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนการรับรู้ค่านิยม จัดประสบการณ์หรือใช้ประสบการณ์เดิม หรือประเด็นปัญหา วิเคราะห์ตนเอง คิดทบทวน พิจารณาใคร่ครวญในประสบการณ์นั้นๆ

- ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรม

คุณธรรมหลักที่ต้องการพัฒนาผ่านกิจกรรมนี้ คือ ความรับผิดชอบ ความเคารพ

ขั้นที่ 2. การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น

- ผู้สอนแจกใบงานกิจกรรมที่ 1 รู้ใจ ให้ผู้เรียนตอบ

ขั้นที่ 3. สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความฉลาดทางจริยธรรม

- ผู้เรียนร่วมกันสรุปการเรียนรู้ วางแผนหรือแนวทางการนำไปปฏิบัติ และบันทึกสิ่งที่

ได้กระทำตามแผน

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้

ผลลัพธ์การเรียนรู้	กิจกรรมที่ต้องประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน
1.รับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบและการเคารพนับถือ	1.การรับรู้ประสบการณ์	1.การตรวจผลงานจากใบกิจกรรม	1 ใบกิจกรรมที่ 1 รู้ใจ	1.ผู้เรียนตอบข้อคำถามทุกข้อ
2.ตระหนักและเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบต่อสังคมและการเคารพนับถือ	2. การเห็นคุณค่า	1.การตรวจผลงานจากใบกิจกรรม 2.การอภิปรายแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน	1.ใบกิจกรรมที่ 1 จริงใจ	1.ผู้เรียนตอบข้อคำถามทุกข้อ
3. ผู้เรียนมีแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและการเคารพนับถือ	3.การสร้างเป็นคุณลักษณะนิสัย	1. การตรวจผลงานจากใบกิจกรรม 2.สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ข้อคิดเห็นต่างๆ	1. สังเกตพฤติกรรม	

บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก
(.....)
วันที่

สื่อการเรียนรู้

1. ใบกิจกรรมที่ 1 รู้ใจ บอกความหมาย

ใบงาน กิจกรรมที่ 1 รู้ใจ บอกความหมาย

ชื่อ- นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนตอบคำถามตามความคิดเห็นของท่านให้ครบทุกข้อ

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น
ด้านความรับผิดชอบ	
1. ผู้เรียนรับรู้เกี่ยวกับความหมายของความรับผิดชอบ อย่างไร	
2. ผู้เรียนคิดว่า คนที่มีความรับผิดชอบควรมีคุณลักษณะอย่างไร	
3. ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมี ลักษณะความรับผิดชอบ	
4. ผู้เรียนคิดว่าการมี ความรับผิดชอบ มีข้อดีข้อเสียอย่างไร	
5. การที่ผู้เรียน มีความรับผิดชอบ ส่งผลกระทบผู้เรียนในปัจจุบันและในอนาคตอย่างไร	
6. ผู้เรียนเคยมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ความรับผิดชอบ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยตรงหรือโดยอ้อมที่สำคัญ อย่างไรบ้าง	
7. แนวทางที่ผู้เรียนจะพัฒนาตนเองให้มีความรับผิดชอบมากขึ้นได้อย่างไร	
8. ในช่วงเวลา 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมใด ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ (เล่าเหตุการณ์หรือรายละเอียด)	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น
ด้านความเคารพนับถือ	
1. ผู้เรียนรับรู้เกี่ยวกับความหมายของความเคารพนับถือ อย่างไร	
2. ผู้เรียนคิดว่า คนที่มีความเคารพควรมีคุณลักษณะอย่างไร	
3. ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมี ลักษณะความเคารพนับถือ	
4. ผู้เรียนคิดว่าการมี ความนับถือ มีข้อดีข้อเสียอย่างไร	
5. การที่ผู้เรียน มีความเคารพนับถือ ส่งผลกระทบผู้เรียนในปัจจุบันและในอนาคตอย่างไร	
6. ผู้เรียนเคยมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ความเคารพนับถือ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยตรงหรือโดยอ้อมที่สำคัญ อย่างไรบ้าง	
7. แนวทางที่ผู้เรียนจะพัฒนาตนเองให้มีความเคารพนับถือมากขึ้นได้อย่างไร	
8. ในช่วงเวลา 1 สัปดาห์ ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมใด ที่เกี่ยวกับความเคารพนับถือ อย่างไรบ้าง (เล่าเหตุการณ์หรือรายละเอียด)	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

แผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

กิจกรรมที่ 2 เข้าใจ ครูผู้สอนด้วยหัวใจ

กลุ่มผู้เรียน ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนวิชา วิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

วันที่ทำกิจกรรม สัปดาห์ที่ 6 เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมงศึกษาด้วยตนเอง

ผลลัพธ์การเรียนรู้

1. รับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบความเมตตา กรุณา และการให้อภัย
 2. ตระหนักและเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบความเมตตา กรุณา และการให้อภัย
 3. ผู้เรียนมีแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบความเมตตา กรุณา และการให้อภัย
- สาระสำคัญ ได้แก่

ความรับผิดชอบ (responsibility) ความเมตตา กรุณา (compassion) การให้อภัย (forgiveness)

ความฉลาดทางจริยธรรม ประกอบด้วย

- 1. ความรับผิดชอบ (responsibility) เป็นคุณลักษณะที่เอาใจใส่ รอบคอบ มีความเพียรพยายามต่อหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ
 - 2. ความเมตตา กรุณา (compassion) เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความห่วงใย เต็มใจ ซื่อสัตย์ ยินดี
 - 3. การให้อภัย (forgiveness) เป็นคุณลักษณะที่ยอมรับพฤติกรรม ความเชื่อของผู้อื่นได้แม้จะไม่เห็นด้วยและสามารถปล่อยวาง ไม่ถือสา และให้อภัยในความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นได้
- กระบวนการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนการรับรู้ค่านิยม จัดประสบการณ์หรือใช้ประสบการณ์เดิม หรือประเด็นปัญหา วิเคราะห์ตนเอง คิดทบทวน พิจารณาใคร่ครวญในประสบการณ์นั้นๆ

- ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมหลักที่ต้องการพัฒนาผ่านกิจกรรมนี้ คือ ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา และการให้อภัย

ผู้สอนให้ผู้เรียนชมวีดิทัศน์ เรื่อง ครูผู้สอนด้วยหัวใจ

ขั้นที่ 2 การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น

- ผู้สอนแจกใบงานกิจกรรมที่ 2 เข้าใจ ให้ผู้เรียนตอบคำถาม

ขั้นที่ 3 สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มี ความฉลาดทางจริยธรรม

- ผู้เรียนร่วมกันสรุปการเรียนรู้ วางแผนหรือแนวทางการนำไปปฏิบัติ และบันทึกสิ่งที่ได้กระทำตามแผน

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้

ผลลัพธ์การเรียนรู้	กิจกรรมที่ต้องประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน
1.รับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบความเมตตา กรุณา และการให้อภัย	1.การรับรู้ประสบการณ์	1.การตรวจผลงานจากใบงานกิจกรรม	ใบงานกิจกรรมที่ 2	ผู้เรียนตอบข้อคำถามทุกข้อ
2.ตระหนักและเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบต่อความเมตตา กรุณาและการให้อภัย	2. การเห็นคุณค่า	1.การตรวจผลงานจากใบงานกิจกรรม 2.การอภิปรายแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน	ใบงานกิจกรรมที่ 2	ผู้เรียนตอบข้อคำถามทุกข้อ
3.ผู้เรียนมีแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อความเมตตา กรุณา และการให้อภัย	3.การสร้างเป็นคุณลักษณะนิสัย	1. การตรวจผลงานจากใบงานกิจกรรม 2.สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ข้อคิดเห็นต่างๆ	ใบงานกิจกรรมที่ 2	ผู้เรียนตอบข้อคำถามทุกข้อ

บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานกิจกรรมที่ 2 เข้าใจ
2. คลิปวีดีทัศน์เรื่อง ครูผู้สอนด้วยหัวใจ (From The Heart)

URL : <http://www.brandbuffet.in.th/2017/01/7-eleven-teacher-day-ads/>

ใบงาน กิจกรรมที่ 2 เข้าใจ ครูผู้สอนด้วยหัวใจ

ชื่อ- นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....

ตอนที่ 1

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนตอบคำถามตามความคิดเห็นของท่านให้ครบทุกข้อ

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น
1.จากการชมวีดิทัศน์เรื่อง ครูผู้สอนด้วยหัวใจ ผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไร	
2. ผู้เรียนได้รับข้อคิดอย่างไร	
3. ผู้เรียนได้เรียนรู้คุณธรรมใดบ้าง	
4. ผู้เรียนจะนำคุณธรรมดังกล่าว ตามข้อ 3 ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง	
4. ใน 1 สัปดาห์นี้ มีเหตุการณ์หรือสถานการณ์ใดที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม ตามข้อ 3 อย่างไรบ้าง	
5. ผู้เรียนได้ประโยชน์อย่างไรบ้าง จากการประพฤติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมดังกล่าว	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 2

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4- 6 คน อภิปรายร่วมกัน และตอบคำถามในหัวข้อต่อไปนี้

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม 1..... 2.....

3..... 4

5..... 6

1. จากการที่สมาชิกในกลุ่มได้ชมวีดิทัศน์ให้รวบรวมคุณธรรมที่พบจากการชมวีดิทัศน์

.....
.....

2. สรุปคุณลักษณะ หรือ พฤติกรรมที่แสดงออกขององค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา การให้อภัย และการเคารพนับถือ

.....
.....

3. พฤติกรรมที่สมาชิกในกลุ่มแสดงออกเกี่ยวองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา การให้อภัย และการเคารพนับถือในระยะเวลา 1 สัปดาห์

.....
.....

เรื่องย่อ ครูผู้สอนด้วยหัวใจ (From The Heart)

เป็นเรื่องราวของคุณครูสุริพร ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ช่วยดูแลเด็กชายเซวาร์ เด็กพิเศษ ไม่ค่อยพูด มีโลกส่วนตัวสูง เวลาอยู่ในห้องเรียนมักจะนั่งเหม่อมองสิ่งต่างๆ คุณครูสุริพร สังเกตเห็นพฤติกรรมนั้น จึงเริ่มศึกษาเรื่องราวของเด็กพิเศษ จนได้รู้วิธีการสอนและวิธีการเข้าถึงเด็กพิเศษแบบเด็กชายเซวาร์ได้อย่างไร คุณครูสุริพรทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจอย่างเต็มที่เพื่อให้เด็กชายเซวาร์ สามารถเรียนทันเพื่อนๆ และใช้ชีวิตได้แบบนักเรียนทั่วไป วันเวลาผ่านไปคุณครูสุริพร และเด็กชาย เริ่มผูกพันกันมากขึ้นซึ่งเด็กชายเซวาร์ก็เริ่มเปิดใจกับคุณครู มากขึ้นทำให้เขาเขียนเรียงความว่าอาชีพที่อยากทำเมื่อโตขึ้น คือ อยากรับเป็นครู แต่เรื่องราวก็ไม่ได้ง่ายแบบนั้น เพราะความเป็นเด็กพิเศษ มักทำให้ถูกเพื่อนๆ กลั่นแกล้ง กระทั่งเกิดเหตุใช้ความรุนแรง ทำให้เด็กชายเซวาร์ ถูกผู้ปกครองเด็กอื่นๆ ไม่พอใจ ที่จะให้ร่วมห้องเรียน แต่คุณครูสุริพร ออกมาปกป้องและแสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่ถูกซ่อนไว้ภายใต้ความเป็นเด็กพิเศษ ความทุ่มเทในการสอนและดูแลเด็กนักเรียนคนหนึ่ง ด้วยความตั้งใจและความเชื่อมั่นว่าเขาจะสามารถเรียนรู้และใช้ชีวิตได้เหมือนกับเด็กปกติทั่วไปได้นั้น โดยไม่หวังการตอบแทนใดๆ จนในที่สุดความตั้งใจและความเชื่อมั่นของคุณครูสุริพรก็ประสบความสำเร็จ เมื่อเด็กชายเซวาร์ในอดีต กลายเป็น “คุณครูเซวาร์” ในปัจจุบัน

แผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม

กิจกรรมที่ 3 ภูมิใจ ลูกคนกวาดขยะ

กลุ่มผู้เรียน ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนวิชา วิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

วันที่ทำกิจกรรม สัปดาห์ที่ 8 เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมงศึกษาด้วยตนเอง

ผลลัพธ์การเรียนรู้

1. รับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบความเมตตา กรุณา และการให้อภัย
 2. ตระหนักและเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบความเมตตา กรุณาและการให้อภัย
 3. ผู้เรียนมีแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบความเมตตา กรุณา และการให้อภัย
- สาระสำคัญ ได้แก่

ความรับผิดชอบ (responsibility) . ความเมตตา กรุณา (compassion) 3. การให้อภัย (forgiveness)

ความฉลาดทางจริยธรรม ประกอบด้วย

- 1. ความรับผิดชอบ (responsibility) เป็นคุณลักษณะที่เอาใจใส่ รอบคอบ มีความเพียรพยายามต่อหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ
 - 2. ความเมตตา กรุณา (compassion) เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความห่วงใย เต็มใจ ซื่อสัตย์ ยินดี
 - 3. การให้อภัย (forgiveness) เป็นคุณลักษณะที่ยอมรับพฤติกรรม ความเชื่อของผู้อื่นได้แม้จะไม่เห็นด้วยและสามารถปล่อยวาง ไม่ถือสา และให้อภัยในความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นได้
- กระบวนการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนการรับรู้ค่านิยม จัดประสบการณ์หรือใช้ประสบการณ์เดิม หรือประเด็นปัญหา วิเคราะห์ตนเอง คิดทบทวน พิจารณาใคร่ครวญในประสบการณ์นั้นๆ

- ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมหลักที่ต้องการพัฒนาผ่านกิจกรรมนี้ คือ ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา และการให้อภัย

ผู้สอนเปิดวิดีโอทัศน์ เรื่องลูกคนกวาดขยะ ให้ผู้เรียนชม

ขั้นที่ 2 การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น

- ผู้สอนแจกใบงานกิจกรรมที่ 3 ภูมิใจ ให้ผู้เรียนตอบคำถาม

ขั้นที่ 3 สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความฉลาดทางจริยธรรม

- ผู้เรียนร่วมกันสรุปการเรียนรู้ วางแผนหรือแนวทางการนำไปปฏิบัติ และบันทึกสิ่งที่ได้กระทำตามแผน

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้

ผลลัพธ์การเรียนรู้	กิจกรรมที่ต้องประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน
1.รับรู้ ประสบการณ์ เกี่ยวกับความ รับผิดชอบความ เมตตา กรุณา และการให้อภัย	1.การรับรู้ ประสบการณ์	1.การตรวจผลงาน จากใบงานกิจกรรม	ใบงานกิจกรรมที่ 3	ผู้เรียนตอบข้อ คำถามทุกข้อ
2.ตระหนักและ เห็นคุณค่าของ ความรับผิดชอบต่อ ความเมตตา กรุณาและการ ให้อภัย	2. การเห็นคุณค่า	1.การตรวจผลงาน จากใบงานกิจกรรม 2.การอภิปรายแสดง ความคิดเห็นของ ผู้เรียน	ใบงานกิจกรรมที่ 3	ผู้เรียนตอบข้อ คำถามทุกข้อ
3.ผู้เรียนมีแนว ทางการปฏิบัติ ตนที่แสดงออก ถึงความ รับผิดชอบต่อ ความเมตตา กรุณา และการให้อภัย	3.การสร้างเป็น คุณลักษณะนิสัย	1. การตรวจผลงาน จากใบงานกิจกรรม 2.สังเกตการมีส่วน ร่วมของผู้เรียน ข้อคิดเห็นต่างๆ	ใบงานกิจกรรมที่ 3	ผู้เรียนตอบข้อ คำถามทุกข้อ

บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานกิจกรรมที่ 3 ภูมิใจ
2. คลิปวีดีทัศน์เรื่องลูกคนกวาดขยะ

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=oujqv98ZsZM>)

ใบงาน กิจกรรมที่ 3 ภูมิใจ ลูกคนกวาดขยะ

ชื่อ- นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....

ตอนที่ 1

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนตอบคำถามตามความคิดเห็นของท่านให้ครบทุกข้อ

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น
1.จากการชมวีดิทัศน์เรื่อง ลูกคนกวาดขยะ ผู้เรียนพบเห็นคุณธรรมใดบ้าง จากเนื้อเรื่องช่วงใด	
2. ผู้เรียนเข้าใจความหมายของเรื่องอย่างไร	
3. ผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไรต่อเรื่องราวนี้	
4. อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก	
5. ผู้เรียนคิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีข้อดี ข้อเสีย อย่างไร บอกเหตุผลประกอบ	
6. ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึกเช่นนั้น ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในปัจจุบัน และในอนาคต อย่างไรบ้าง	
7.ผู้เรียนได้รับข้อคิดอะไรบ้าง	
8. ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรจากเรื่องราวในวีดิทัศน์	
9. ตลอดสัปดาห์มีเหตุการณ์ / สถานการณ์ใดที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมความฉลาดทางจริยธรรม อย่างไรบ้าง เขียนเล่าเหตุการณ์หรือสถานการณ์ให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพตาม	
10. ผู้เรียนได้นำคุณธรรมความฉลาดทางจริยธรรมที่ได้ ไปวางแผนดำเนินชีวิต อย่างไร เขียนบอกเล่าสิ่งที่ได้ทำ รวมถึง ความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึกที่ได้กระทำ และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น	
- การวางแผนนำไปปฏิบัติ	
- การปฏิบัติ	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 2

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4- 6 คน อภิปรายร่วมกัน และตอบคำถามในหัวข้อต่อไปนี้

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม 1..... 2.....

3..... 4

5..... 6

1.จากการที่สมาชิกในกลุ่มได้ชมวีดิทัศน์ เรื่อง ลูกคนกวาดขยะ แล้วให้สรุปคุณธรรมที่พบจากการชมวีดิทัศน์

.....

2. แนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้เรียน จะทำอย่างไร

การวางแผนการนำไปปฏิบัติ	การปฏิบัติ
.....	
.....	

3. เนื้อเรื่องจากวีดิทัศน์เรื่อง ลูกคนกวาดขยะ แล้วเกี่ยวข้องกับรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างไรบ้าง

.....

เรื่องย่อ ลูกคนกวาดขยะ

ในโรงเรียนประถมแห่งหนึ่ง คุณครูมอบหมายให้ เด็กนักเรียน ได้วาดรูป ตามหัวข้อ “*Super hero ที่ฉันอยากจะเป็น*” เด็กชายพรชัย นักเรียนในห้อง มีความฝันที่จะเป็นยอดมนุษย์เหมือนกับเด็กคนอื่น ๆ มีพลังที่จะสามารถช่วยเหลือคนที่เขารักได้ นั่นก็คือ “ยอดมนุษย์ขยะ” ที่จะคอยช่วยปกป้องแม่ที่มีอาชีพกวาดขยะ จากภัยอันตรายรอบข้าง เพราะความรักและความกตัญญูที่มีให้แก่มแม่ของเขา ทุกวันหลังเลิกเรียน เด็กชายพรชัยจะรีบวิ่งออกจากโรงเรียน จนคุณครูมาสอบถามจากเพื่อนๆ ว่าเด็กชายพรชัยหายไปไหนหลังเลิกเรียนทุกวัน เพื่อนๆ จึงบอกว่าไปช่วยคุณแม่ที่เคยประสบอุบัติเหตุถูกรถยนต์ชน และทำหน้าที่กวาดขยะทุกวัน เพื่อที่จะแบ่งเบาและปกป้องแม่จากอันตราย ให้แม่ปลอดภัยกลับบ้านทุกวัน ถึงแม้อาชีพของคุณแม่จะเป็นเพียงคนกวาดขยะ แต่เด็กชายกลับมีความภาคภูมิใจ พร้อมลงมือช่วยแบ่งเบาภาระของแม่เขาด้วยตัวเอง ทั้งๆ ที่เป็นเพียงเด็กประถม

แผนกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม
 กิจกรรมที่ 4 ปลื้มใจ อาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้
 กลุ่มผู้เรียน ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนวิชา วิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 วันที่ทำกิจกรรม สัปดาห์ที่ 10 เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมงศึกษาด้วยตนเอง

ผลลัพธ์การเรียนรู้

1. รับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบความเมตตา กรุณา และการให้อภัย
 2. ตระหนักและเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบความเมตตา กรุณา และการให้อภัย
 3. ผู้เรียนมีแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบความเมตตา กรุณา และการให้อภัย
- สาระสำคัญ ได้แก่

ความรับผิดชอบ (responsibility) . ความเมตตา กรุณา (compassion) 3. การให้อภัย (forgiveness)

ความฉลาดทางจริยธรรม ประกอบด้วย

- 1. ความรับผิดชอบ (responsibility) เป็นคุณลักษณะที่เอาใจใส่ รอบคอบ มีความเพียรพยายามต่อหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ
- 2. ความเมตตา กรุณา (compassion) เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความห่วงใย เต็มใจ ซื่อสัตย์ ยินดี
- 3. การให้อภัย (forgiveness) เป็นคุณลักษณะที่ยอมรับพฤติกรรม ความเชื่อของผู้อื่นได้แม้จะไม่เห็นด้วยและสามารถปล่อยวาง ไม่ถือสา และให้อภัยในความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่นได้
- 4. ความเคารพนับถือ (respect) เป็นคุณลักษณะที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน แสดงออกด้วยความสุภาพด้วยใจที่เปิดกว้าง

กระบวนการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 1 การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนการรับรู้ค่านิยม จัดประสบการณ์หรือใช้ประสบการณ์เดิม หรือประเด็นปัญหา วิเคราะห์ตนเอง คิดทบทวน พิจารณาใคร่ครวญในประสบการณ์นั้นๆ

- ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะของความฉลาดทางจริยธรรมหลักที่ต้องการพัฒนาผ่านกิจกรรมนี้ คือ ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา และการให้อภัย

ผู้สอนให้ผู้เรียนชมวิดีโอ เรื่อง อาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้

ขั้นที่ 2 การเห็นคุณค่าสู่การปฏิบัติ (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ประโยชน์ หรือเห็นโทษของความฉลาดทางจริยธรรม ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น

- ผู้สอนแจกใบงานกิจกรรมที่ 4 ปลื้มใจ อาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้ ให้ผู้เรียนตอบคำถาม

ขั้นที่ 3 สร้างลักษณะนิสัย (Character) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความฉลาดทางจริยธรรม

- ผู้เรียนร่วมกันสรุปการเรียนรู้ วางแผนหรือแนวทางการนำไปปฏิบัติ และบันทึกสิ่งที่ได้กระทำตามแผน

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้

ผลลัพธ์การเรียนรู้	กิจกรรมที่ต้องประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน
1.รับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบความเมตตา กรุณา และการให้อภัย	1.การรับรู้ประสบการณ์	1.การตรวจผลงานจากใบงานกิจกรรม	ใบงานกิจกรรมที่ 4	ผู้เรียนตอบข้อคำถามทุกข้อ
2.ตระหนักและเห็นคุณค่าของความรับผิดชอบต่อความเมตตา กรุณา และการให้อภัย	2. การเห็นคุณค่า	1.การตรวจผลงานจากใบงานกิจกรรม 2.การอภิปรายแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน	ใบงานกิจกรรมที่ 4	ผู้เรียนตอบข้อคำถามทุกข้อ
3.ผู้เรียนมีแนวทางการปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อความเมตตา กรุณา และการให้อภัย	3.การสร้างเป็นคุณลักษณะนิสัย	1. การตรวจผลงานจากใบงานกิจกรรม 2.สังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ข้อคิดเห็นต่างๆ	ใบงานกิจกรรมที่ 4	ผู้เรียนตอบข้อคำถามทุกข้อ

บันทึกผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานกิจกรรมที่ 4 ภูมิใจ
2. คลิปวีดิทัศน์เรื่องอาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=Fc8CaO0LgXA>

ใบงานกิจกรรมที่ 4 ปลื้มใจ อาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้

ชื่อ- นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....

ตอนที่ 1

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนตอบคำถามตามความคิดเห็นของท่านให้ครบทุกข้อ

1. จากการชมวีดิทัศน์ อาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้ ผู้เรียนเห็นคุณธรรมความฉลาดทางจริยธรรมในเรื่องใดบ้าง จากเนื้อเรื่อง ส่วนใดที่แสดงคุณธรรมนั้นๆ

คุณธรรมที่พบ	จากเนื้อเรื่องช่วงใด

2. เมื่อชมวีดิทัศน์ แล้วผู้เรียนมีความรู้สึก อย่างไรบ้าง

.....

.....

3. เมื่อชมวีดิทัศน์ แล้วผู้เรียนได้รับข้อคิดอะไรบ้าง

.....

.....

4. คุณธรรมในเรื่องใดที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้กับตนเอง ด้วยวิธีการอย่างไร

คุณธรรมที่พบ	ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณธรรมนั้นให้เกิดขึ้นได้กับตนเองได้ด้วยวิธี

5. จากวีดิทัศน์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดีหรือไม่ดี อย่างไร โปรดระบุเหตุผลด้วย

.....

.....

5. ผู้เรียนชอบเนื้อหาช่วงใดมากที่สุด

.....

.....

6. การเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมต่างๆ ตามข้อที่ 1 จะทำให้ผู้เรียนเกิดเปลี่ยนแปลงตัวเองได้อย่างไรบ้าง ในปัจจุบันและในอนาคต

คุณธรรม	การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน /อนาคต

7. ผู้เรียนคิดว่าการเรียนรู้คุณธรรม ผ่านจากการชมวีดิทัศน์ เรื่องราวต่างๆ ที่ผ่านมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาตนเองได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

8. มีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่เกิดขึ้นกับตัวท่าน

.....

.....

9. สัปดาห์ที่ผ่านมามีเหตุการณ์ / สถานการณ์ใดที่ประทับใจ หรือไม่ประทับใจ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม (ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา การให้อภัย การเคารพนับถือ หรือคุณธรรมอื่นๆ) อย่างไรบ้าง เขียนเล่าเหตุการณ์หรือสถานการณ์ให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพตาม

.....

.....

10. ผู้เรียนคิดว่าการเรียนรู้คุณธรรมควบคู่กับการเรียนเนื้อหาวิชา แบบนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาคุณธรรมความฉลาดทางจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับตนเองได้หรือไม่

.....

.....

11. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชั่วโมงศึกษาด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนตอบคำถาม หรือค้นหาเพิ่มเติม ดีหรือไม่อย่างไร

.....

.....

12. จากการเรียนรู้ในภาคการเรียนนี้ ผู้เรียนมีความประทับใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางจริยธรรมใดบ้าง

.....

.....

เรื่องย่อ อาจารย์ใหญ่ ครูผู้ให้

เป็นเรื่องราวของนายแพทย์อรรถพร หรือหมอพร ที่เล่าถึงความรัก ความผูกพัน ความเคารพ ที่มีต่อ ศาสตราจารย์ นพ. เกษม อาจารย์หมอผู้สอนวิชากายวิภาคศาสตร์ให้กับนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 ผู้ที่เป็นมากกว่าครูผู้ให้ความรู้ โดยเล่าย้อนอดีตไปในช่วงที่ตัวเองเข้ามาเป็นนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 คณะแพทยศาสตร์ และได้เรียนวิชากายวิภาคศาสตร์กับอาจารย์หมอ ส่วนตัวหมอพรตั้งใจเรียนและมีความมุ่งมั่นที่จะเป็นหมอ เพื่อรักษาคนป่วย แต่ด้วยปัญหาส่วนตัวที่ไม่มีพ่อแม่ ทั้งยังต้องทำงานเลี้ยงตัวเองไปด้วย ทำให้ผลการเรียนออกมาไม่ดี ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็ได้บั่นทอนกำลังใจและความตั้งใจของหมอพร จากการเรียนเป็นอย่างมาก อาจารย์หมอสังเกตเห็นว่าหมอพรขาดเรียนบ่อยๆ จึงตัดสินใจไปตามหาหมอพร ให้กลับมาเรียนอีกครั้ง อาจารย์หมอได้พูดให้กำลังใจหมอพร ว่าอาจารย์หมอจะเป็นคนที่ภูมิใจในตัวหมอพร ซึ่งทำให้หมอพรมีกำลังใจ และกลับมาตั้งใจเรียนอีกครั้งโดยอาจารย์หมอเป็นผู้ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ทั้งด้านการเรียน และทุนการศึกษาของหมอพร ทำให้หมอพรเรียนจบจนสำเร็จเป็นนายแพทย์อรรถพร อย่างที่ตั้งใจ และได้มีโอกาสกลับดูแลอาจารย์หมอที่เคยสอน และช่วยเหลือมาตลอด ในเวลาที่มาพักรักษาตัวในโรงพยาบาลจนถึงวาระสุดท้ายชีวิต หมอพร พยายามที่จะยื้อชีวิตอาจารย์หมอ แต่สุดท้ายก็ไม่สามารถยื้อชีวิตอาจารย์หมอได้ อาจารย์หมอได้ฝากจดหมายฉบับหนึ่งให้หมอพร เนื้อหา ดังนี้

“ที่แรกที่คนตายจะเดินทางไปถึง คือการได้เข้าไปในความทรงจำของใครสักคน แต่จะเป็นความทรงจำที่ดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เราปฏิบัติกับคนนั้นๆ ขณะที่มียู และอาชีพร่วมกับอาชีพรุ เหมือนกันคือการใช้ความรู้ที่มีอยู่รักษาผู้อื่น ครูใช้ความรู้รักษาสติปัญญา หมอก็รักษาด้วยการแพทย์ เมื่อเห็นที่เรารักษาดีขึ้น เราก็มีความสุขไปด้วย เป็นเหตุผลที่เป็นครุมาตลอดชีวิต และแม้จะหมดลมหายใจ แต่ยังคงอยากจะเป็นครูต่อไป ด้วยการสละร่างกายเป็นอาจารย์ใหญ่ต่อไป”

ทุกคนทำความเคารพอาจารย์ใหญ่ครับ

แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรม

คำชี้แจง แบบประเมินนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาที่ได้ผ่านการเรียนรู้ตามรูปแบบกิจกรรมการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองที่ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ประเมินความพึงพอใจตลอดจนให้ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังกล่าว การประเมินไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด และไม่มีผลกระทบต่อคะแนนในรายวิชาของนักศึกษาแต่อย่างใด ผู้วิจัยจะประมวลข้อมูล และนำเสนอในภาพรวมโดยไม่เปิดเผยข้อมูลของท่านเป็นรายบุคคล เพื่อที่จะได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอให้นักศึกษาพิจารณารายการประเมิน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ขอขอบคุณนักศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้					
1.1 มีประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองด้านจริยธรรม					
1.2 ส่งเสริมให้เกิดความฉลาดทางจริยธรรม					
1.3 สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
1.4 เชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชาที่เรียนได้					
2. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
2.1 การปฐมนิเทศ ชี้แจงหลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ					
2.2 เอกสารประกอบการเรียนรู้ เช่น ใบงาน					
2.3 สื่อการเรียนรู้ (วีดิทัศน์ โสตทัศนูปกรณ์ อุปกรณ์อื่นๆ)					
2.4 งานที่มอบหมาย					
2.5 ระยะเวลาของการเรียนรู้					
2.6 วิธีการประเมินผล					
2.7 อาจารย์ผู้สอน					
2.8 ช่องทางที่ใช้ติดต่อกับนักศึกษา (ไลน์กลุ่ม)					
2.9 แบบทดสอบวัดความฉลาดทางจริยธรรม					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

ภาคผนวก ข

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

- ตารางผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถามเพื่อหาค่าประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม โดยผู้เชี่ยวชาญ
- ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อหาค่าประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม
- ตารางผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น) โดยผู้เชี่ยวชาญ
- ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น)

ตารางแสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถามเพื่อหาค่าประกอบของ
ความฉลาด ทางจริยธรรม โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ข้อ คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	1	2	3	4	5			1	2	3	4	5	
1	1	1	1	1	1	1	24	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	25	1	1	1	1	1	1
3	1	0	0	1	1	.6	26	1	1	1	1	1	1
4	0	1	1	1	1	.8	27	1	1	1	1	1	1
5	0	0	1	1	1	.6	28	1	1	1	1	1	1
6	1	0	0	1	1	.6	29	1	1	1	1	1	1
7	1	1	1	1	1	1	30	1	1	1	1	1	1
8	1	1	1	1	1	1	31	1	1	1	0	1	.8
9	1	1	1	1	1	1	32	1	0	1	0	1	.6
10	1	1	1	1	1	1	33	1	1	1	1	1	1
11	1	1	1	1	1	1	34	1	1	1	1	1	1
12	1	1	1	1	1	1	35	1	1	1	1	1	1
13	1	1	1	1	1	1	36	1	1	1	1	1	1
14	1	1	1	1	1	1	37	1	0	1	1	0	.6
15	1	1	1	1	1	1	38	1	1	1	1	1	1
16	1	0	1	1	1	.8	39	1	1	1	1	1	1
17	1	1	1	1	1	1	40	1	1	1	1	1	1
18	1	1	1	1	1	1	41	1	1	1	1	1	1
19	1	1	1	1	1	1	42	1	1	1	1	1	1
20	1	1	1	0	1	.8	43	1	1	1	1	1	1
21	1	1	1	1	1	1	44	1	1	1	1	1	1
22	1	1	1	1	1	1	45	0	1	1	1	1	.8
23	1	1	1	1	1	1	46	1	0	1	0	1	.6

ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกข้อที่คัดเลือกไว้ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาด ทางจริยธรรม

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	.497	22	.382
2	.346	23	.341
3	.379	24	.267
4	.327	25	.547
5	.474	26	.412
6	.337	27	.573
7	.433	28	.448
8	.375	29	.512
9	.342	30	.530
10	.476	31	.506
11	.545	32	.553
12	.428	33	.567
13	.519	34	.425
14	.522	35	.626
15	.600	36	.549
16	.617	37	.349
17	.480	38	.466
18	.620	39	.304
19	.293	40	.292
20	.316	41	.496
21	.200	42	.463

ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha เท่ากับ .913

ตารางแสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม (แบบ
สถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น) โดย
ผู้เชี่ยวชาญ

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	1	2	3	4	5	
1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1
3	1	1	1	1	1	1
4	1	1	1	1	1	1
5	1	1	1	1	0	.8
6	1	1	1	1	1	1
7	1	1	1	1	1	1
8	1	1	1	1	1	1
9	1	1	1	1	1	1
10	1	1	1	1	1	1
11	1	1	1	1	1	1
12	1	1	1	1	1	1
13	1	1	1	1	1	1
14	1	1	1	1	1	1
15	1	1	1	1	1	1
16	1	1	1	1	1	1
17	1	1	1	1	1	1
18	1	1	1	1	1	1
19	1	1	1	1	1	1
20	1	1	1	1	1	1
21	1	1	1	1	1	1
22	1	1	1	1	1	1

ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม
(แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก 5 ชั้น)

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	.652
2	.571
3	.531
4	.515
5	.494
6	.482
7	.475
8	.597
9	.653
10	.351
11	.501
12	.662
13	.375
14	.595
15	.333
16	.501
17	.426
18	.515
19	.449
20	.474
21	.405
22	.401

ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha เท่ากับ .887

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงวุฒิ

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อหาองค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม
- รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม
- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม
(แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก)

**รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
แบบสอบถามเพื่อหาคำตอบประกอบของความฉลาดทางจริยธรรม**

1. อาจารย์ ดร.มนตา ตูลย์เมธาการ	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.รุ่งฤดี กล้าหาญ	อาจารย์ประจำสำนักทดสอบทาง
การศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์	อาจารย์ประจำคณะจิตวิทยา
วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
4. ผศ.ดร.กัณฑ์ฤทัย คลังพหล	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
5. ผศ.ดร.สุวรรณี ละออบปักนิณ	อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์
วิทยาลัยเซนต์หลุยส์

**รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรม**

1. ผศ.ร.ต.ต.หญิง ดร.เรวดีพรรณ
รอบคอบ	อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์
วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
2. รศ.ดร.สรเสริญ อินทร์ตัน	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. ผศ.ดร.ณัฐกฤตา สุวรรณทีป	อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
4. ผศ.ดร.สุวรรณา จัยทอง	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
5. อาจารย์ ดร.ฐาปณีย์ แสงสว่าง	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
แบบวัดความฉลาดทางจริยธรรม
(แบบสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจภายใต้แนวคิดทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก)

1. รศ.ดร.ดวงเดือน ศาสตรภัทร	อาจารย์ประจำคณะจิตวิทยา
วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
2. อาจารย์ ดร.อัมมา ชื่นบุญ	อาจารย์ประจำสำนักวิชาศึกษาทั่วไป
วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
3. อาจารย์ ดร.ชูเกียรติ จากใจชน	อาจารย์ประจำคณะจิตวิทยา
วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
4. ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. อาจารย์ ดร.วิดาพร ทับทิมศรี	อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์
วิทยาลัยพยาบาลบรมชชนีนีกรุงเทพ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ชุตินา แสงดารารัตน์
วันเดือนปีเกิด	26 พฤษภาคม 2515
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1296 ถนนสุขสวัสดิ์ แขวงราษฎร์บูรณะ เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร 10140
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำสำนักวิชาศึกษาทั่วไป
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ 19 ถนนสาทรใต้ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2532	มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) จาก โรงเรียนสตรีวิทยา
พ.ศ.2535	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บริหารงานอุตสาหกรรม) จาก มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
พ.ศ.2546	ศึกษามหาบัณฑิต (การวัดผลการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2560	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ